

تەفسیری رەوان

بۆ تیگە‌یشتنی قورئان

بەرگی [٦]

نووسینای

سە‌لا مە‌حمودە‌ی گە‌لا‌لە‌یی

جزمی [١٣]

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

تەفسىرى رەۋان

بۇ تېگە يىشتى قورئان

بەرگى شەشەم

نووسىنى

مەلا مەحمۇدى گەلا ئەيى

جزمى (۱۲)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

📖 ته‌فسیری ره‌وان بو تی‌گه‌یشتنی قورئان.

📖 نووسینی: مه‌لا مه‌حمودی گه‌لا‌له‌یی.

📖 چاپی یه‌که‌م.

📖 چاپخانه‌ی ئۆفسیتی تیشک.

📖 تی‌زار: (۵۰۰) دانه.

📖 ژماره‌ی سپاردن: (۲۹۹) ی سالی (۲۰۰۰).

📖 مافی چاپکردن پارێزراوه و ته‌نها هی نووسه‌ره.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سورهتی هود

نهم سورهته ناوانراوه بهسورهتی هود، چونکه چیرۆکی ههزهرهتی هودی تێدایه، ههواڵ و سههرگوزشتهی هودو گهلهکهی لهخۆ گرتوه.

لهم سوورهتهدا پهروهردگار لهنایهتی (۵۰) تا نایهتی (۶۰) بهسههرهاتی هودو نهتهوه که یمان بۆ دهگیریتهوه!

نهم چیرۆکهش وهکوو چیرۆکهکانی تری قورئان بهربهرهکانی و صیراعیکی دژواری نیوان هودو گهلهکهی تۆمار کردوه. ههزهرتی هود بانگهوازی گهلهکهی کرد بۆ خوداپهرستی و ازهیئان لهبتهپرستی، بهلام گهلهکهی سوور بوون لهسههر کوفرو بیدینی خۆیانو بهدرۆخستنهوهی ههزهرهتی هود. ئیتر پهروهردگار بهعهزابیکی کوشنده لهناوی بردن، رهشهباو زیرائیکی بهتهوژمی لهسههر ههڵکردن، ههوت شهوو ههشت رۆژ بهردوام بوو، وهکوو لهشوینی خۆیداو لهم سوورهتهدا خودا پیشتیوان بێ باسی دهکهین.

نهم سورهته لهمهکه هاتۆته خوارێ بهسورهتیکی مهکهکی دهناسرێ!
ههندیك دهلێن: نایهتی ﴿فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ...﴾ (۱۲) و نایهتی ﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ يَتِيمَةٍ...﴾ (۱۷) و نایهتی ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا...﴾ (۱۴) لهمهدينه هاتوونه خوارێ.

بهلام ماموستا سهیید زۆر بهتوندی ئهو رایه رهت دهکاتهوه و دهفهرموێ: سورهتهکه تێکرا مهککیه، ئهو مهزوعانهی باسیان لێوه دهکا لهباسه سههرهکییهکانی قورئانی مهککین، پهیههندییان بهعهقیدهوه ههیه، ههلوێستی قوپهیشیهکان بهرامبهر ئایین رادهنوێنی و کاریگهری ئهو ههلوێسته لهدلۆ دهروونی پیغهمبهرو هاوهلانی داو چارهسهری قورئان بۆ ئهو کاریگهره شی دهکهنهوه.

تیکرای نهم سوره ته له دواى سوره تی (یونس) هاتۆته خواری، سوره نى (یونس) یش دواى سوره تی (الاسراء) دابه زیوه، نهمهش ئاماژه ی شهوى تیدایه: که سهرده می هاتنه خواره وهی سوره تی هود ناخۆشتین کات بوو ناسکترینو زه همه ترین رۆژگار بوو له میژووی بانگهوازی ئیسلام له مه ککه دا، شهو بوو پیش هاتنه خواره وهی سوره تی (هود) نه بوطالیب که مامی پیغه مبه ر بوو خه دیجه که خیزانی بوو ههردوکیان دوو پالپشتو یارمه تیده ری پیغه مبه ر بوون کۆچی دوا بیان کرد، رینگا بو قوریشیییه کان ئاچۆخ بوو که هیرش بکه نه سهر پیغه مبه ر ﷺ له وه پیش نه یانده وێرا بهو شیوه نه زیه تی پیغه مبه ر بدهن، به تایبه تی پاش روداوی ئیسراو میعراج: که کافره کان به لایانه وه شتیکی سه یرو نه گونجاو بوو، ده ستیان کرد به گالته پیکردنو به درۆ خستنه وه، هه ندیک له وانه ی له وه پیش موسولمان بوو بوون پاشگه ز بوونه وه، سه رباری مردنی هاوسه ری به وه فای خاتو خه دیجه و مردنی نه بوطالیبی مامی که دوو پشتیوانی دلسۆزی پیغه مبه ر بوون، قوریشیییه کان په ره یان به دژایه تی کردنی بانگهوازیکردنی ئیسلام داو له سنووریان تیه پرا نندو ته نگیان به پیغه مبه رو هاوه لانی هه لچنی، به جۆرێک جهو جۆلی بانگهوازی ئیسلامی له په لو پۆ کهوتو ته جمید بوو، ته نانه ت وای لی هات له مه ککه و ده ورو به ری دا بو ماوه یه کی زۆر کهس موسولمان نه ده بوو، تا خوا کردی په یمانی عه قه به ی یه که جه دوو هم به سترانو ده رویه کی به ره حمه ت له بانگهوازی ئیسلامی کرایه وه له حاله تی خامۆشی یان بلّین: له حاله تی جمود رزگاری بوو.

سوره تی (هود) که له دواى سوره تی (یونس) هاتۆته خواری، له زۆر لایه نه وه نهم دوو سوره ته لیک ده چن، مانایان لیک ده چن، باسه کانیا ن وه کوو یه ک وان، ههردوکیان به (الر) ده ست پی ده کهن، ههردوکیان به وه صفی ئیسلامو باسی قورئانو په سنی پیغه مبه ر کۆتایییان پی دی، ههردوکیان بانگهوازیکردنی ئاده میزاد بو پخوا کردن به په یامی پیغه مبه رو شی کردنه وهی

ئەو باسانەى لەسورەتى یونسدا بە کورتى هیـنراون دەربارەى عەقیدەو
یەکتاپەرستى و زیندوبوونەو و پاداش و سزاو حیسابو لیـکۆلینەو و سەرئاسایى
قورئانو چەسپاندنى ئایەتەکانى و بەرپەرچدانەو ەى موشرىکەکانو تەحەدا لیـ
کردنیان بەقورئانى لەخۆگرتوو، ھەروا باسى ھەندى سەرگوزشتەو بەسەرھاتى
پێغەمبەرانى وەکوو نوح و ئیبراھیم و ھود و صالح و شوعەیب (درودى خودایان
لەسەر بى) لەخۆگرتوو.

ئەم سورەتە تایبەتەندىیەكى تێدايە لەبارەى ھەرپەشەو ترساندن و سام
بەرخستەو: كە لەچیرۆكى ئەو پێغەمبەرانیەدا ھەيە لەشۆنى تری قورئاندا
ئاوا بەزەقى بەرچاو ناکەون.

بانگەوازی جەخت لەسەرکراوى تێدايە بۆ خۆگرى و پابەند بوون بەئایینەو.
تیرمیزی لەئەیبینو عەباسەو ە فرمودە یەك رىوایەت دەکا دەلى:
ھەزەرەتى ئەبو بەكر عەرزى پێغەمبەرى كرد وتى: ئەى پێغەمبەرى خودا!
پیرى لى ديارى داوى! لەو لەمدا پێغەمبەر ﷺ فرموى: سورەتى (ھود) و
(الواقعة) و (المرسلات) و (عم يتساءلون) و (إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ) پیران
كردم. لەرىوایەتێكى تردا ھاتوو دەلى: پرسیار لەپێغەمبەر كرا، چ شۆنىكى
سورەتى ھود پیری كردى؟ فرموى: ئایەتى ﴿فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ﴾.

ئەو باسانەى لەم سورەتەدان:

ئەم سورەتەش وەكوو سورەتى یونس بنەما سەرەکییەکانى ئایینی
لەخۆگرتوون: كە بریتین لەیەکتاپەرستى و پێغەمبەرایەتى و زیندوبوونەو و
سزا و پاداش. وەكوو لەم خالانەدا ئاماژەیان پى دەكەین:

۱- چەسپاندنى ئەو: كە قورئان لەخوداوە ھاتوو و ئایەتەکانى ھەموو
رێكۆ پێكۆ ھەواو پتەو و تەواو بى كەم و كورین، چەسپاندنى ئەو: كە
قورئان پەرە بەلگەى یەکتاپەرستى و راستى پێغەمبەرایەتى و ھوكم و یاسا و

په ندو ناموژگاریو چیروکتو جوداوازی خستن له نیوان حه قو به تالدا، لیکن هه لاوردنی راستو ناراست..

چه سپاندنو سه لماندنی سه رناسایی قورئانو ته حه دا کردن له عه ره بو غهیری عه ره ب که بتوان ده سوره تی وه کوو شه قورئانه به خنه رو، وه کوو ده فهرموئ: ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ وَادْعُوا مَنْ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ هود/۱۳.

شه مجار که ده سته وه سان بوون: له هیئانی نمونده ی قورئان، یان ده سوره ت، ته نانه ت یه کن سوره ت له کورترین سوره تیش، جا که نیفلاسی و بی ده سه لاتییان ده رکه وت، شه بزانو یه قینتان زیاد ببی که شه قورئانه له خودا وه هاتوه. وه کوو ده فهرموئ: ﴿فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ﴾ هود/۱۴.

۲- یه کتاپه رستی خودا. شه یش دوو جوړه:

ا- تاکنو ته نهایی له خودایه تی دا (الالهیه) شه یش بریتییه له به ندایه تی کردن بو خوداو به س! په رستنی خودا و طاعت بو شه کردن، واته: که سی تر نه په رستی و به ندایه تی بو که سی تر نه کا.

ب- تاکنو ته نهایی له ربوویییه ت دا. واته: بیرو باوه رت و ابی که هه ر خودا به دیهینه رو هه ل سورپنه ری بوونه وه ره. هه ر شه ده توانی به ویستی خو ی گورپانکاری تیدا نه نجام بدا.

عه ره به کان له وه پیش بر وایان و ابوو: که هه ر خودا به دیهینه ره، به لام بر وایان به فره خودایی هه بوو، ده یانگوت: خودا هاوه لو شه ریکی هه ن. قورئان له م باره وه ده فهرموئ: ﴿وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لِيَقُولَنَّ اللَّهُ...﴾ العنکبوت/۶۱.

بۆیه له قورئاندا زۆر نایهت ههمن؛ تا کتو ته نهایی خودا له ربوویییهتدا ده چه سپێتن؛ یه کیک لهو نایهتانه نایهتی ژماره (۷) ی ئهم سوره تهیه: که ده فهرموئ: ﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ... الْآيَةُ﴾.

۳- چه سپاندنی زیندو بوونهوهو هه بوونی حیسابو لیکنۆلینهوهو پاداشو سزا. وه کوو ده فهرموئ: ﴿إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ هود/ ۴. یان ده فهرموئ: ﴿وَلَنْ قُلْتُ: إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولُنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا: إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ﴾ هود/ ۷.

۴- به تاقیکردنهوهی ئاده میزاد بۆ ئهوهی بزائن: کامهیه کردهوهی باشو به سودیان. وه کوو ده فهرموئ: ﴿لَيَبْلُوَنَّكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾ هود/ ۷.

۵- بهرامبهریکردنو بهیهک گرتنی سروشتی موسولمانو کافر له کاتی خۆشی و ناخۆشی دا. ئهوه تا خاوهن باوهرو خودا په رست له کاتی تهنگانهدا خۆگره، له کاتی خۆشی و فهره حی دا سوپاسگوزاره. کافر له کاتی خۆشی دا ته پرده ماخو له خۆبایی ده بی، له کاتی تهنگانهدا بهرچاوتهنگتو بی و زه کوفرکه ره. سهیری نایهتی (۹-۱۱) بکه.

۶- ئاده میزاد په له ده کا بۆ وه دهستهینانی خێرو سودو هاتنی عه زابو سزا، وه کوو ده فهرموئ: ﴿وَلَنْ آخِرْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَى أُمَّةٍ مَعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ: مَا يَحْبِسُهُ...﴾ هود/ ۸.

ههروه کوو له سوره تی (یونس) یاشدا ده فهرموئ: ﴿وَلَوْ يَعْجَلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ﴾ یونس/ ۱۱.

۷- سورشتی ئاده میزاد جو داوازو هه مه جو ره ته نانهت له وه رگرتنی (ثایین) یاشدا مه گهر که سیك خودا ره حمی پی بکا. وه کوو ده فهرموئ: ﴿وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ إِلَّا مِنْ رَحْمِ رَبِّكَ، وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ﴾ هود/ ۱۱۸-۱۱۹.

۸- هینانی چیرۆکتو سه رگوزه شته ی پیغه مبه ران به شیوهیه کی درێژنامیز، به مه بهستی دلدانه وه ی پیغه مبه ر ﴿لَسَهَر﴾ له سه ر ئه وه ئه زیه تو

نارههتهیهی تووشی دههات لهلایهن قورهیشیییهکانهوهو رو وهرگتیرانو پشت
ههلهکردنیان لهبانگهوازییهکهی! وهکوو دههفرموی: ﴿كَلاَّ نَقْصُ عَلَیْكَ مِنْ أَنْبَاءِ
الرَّسُلِ مَا نُنَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ﴾ هود/ ۱۲۰. ههلهبهته لهههموو چیروکو
سهرگوزشتهیهکیشدا پهندو ناموژگاری ههیه بو موسولمانان..

لهم سورهتهدا چیروکی ههزهرتی هود له (ده) نایهتدا باس دهکا
(نایهتی ۵۰-۶۰) پاشان چیروکی ههزهرتی صالح لهگهل قهومهکهی
لهنایهتی (۶۱-۶۸) دای شی دهکاتهوهو بهدوو نایهت (۶۹-۷۰) ناماژه بو
چیروکی میوانهکانی ههزهرتی نیبراهیم: که فریشته بوون دهکا.

ئهههجار چیروکی ههزهرتی لوط لهنایهتهکانی (۷۰-۸۳) دای دهگپهتهوه.
لهنایهتهکانی (۸۴-۹۵) ایشدا چیروکی ههزهرتی شوعهیب دهگپهتهوه.
ئهههجار چیروکی ههزهرتی موسا لهگهل فیرعهوندا لهنایهتهکانی (۹۶-
۹۹) رادهنوینی.

۹- دوا بهدوای چیروکهکان راستهوخو پهندو عیبههتی چیروکهکان دهخاته
روو لهناوچونی ستههکاران دهچهسپینیو دههفرموی: ﴿ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرْآنِ
نَقَّصْنَاهُ عَلَیْكَ مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ، وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ، فَمَا
أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ شَيْئًا...﴾ الایه سیهیری
نایهتهکانی (۱۰۰-۱۱۱) بکه.

۱۰- فههمان بهنیستیقامهه بهردهوام بوون لهراگهیانندنو پابهند بوون
بهههمانزو جلهوگیرییهکانی پهروهردگار، که ئههه قورسترین ئههرک بیو.
پهغههمهه دههفرموی: ئههه پیری کردم. چونکه نیستیقامه بریتییه
لهجیهاد لهگهل نهفسرو خوگرتن لهسهه نههجامدانی ئههرکهکنو
پاریزگاریکردنی نهفس لهتیدا چوونو فهوتان.

۱۱- ئهه راستیییه رون دهکاتهوه که لهخوبایی بونو ملههیری هۆکاری
ولات ویرانبونو سههتیداچوونه سزاکی ئاگری دۆزهخه. وهکوو دههفرموی:

﴿وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۖ وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمْ مِنَ النَّارِ﴾ هود/۱۱۲-۱۱۳.

۱۲- فرمان به نه نجامدانی نوڙه کان له کاتو سهرده می خوځاندا چونکه نوڙ تاوانی له وه پيش ده شواته وه.

۱۳- دژايه تيکردنی ناشووبو فساد له سهر زهوی بو نه وهی پاريزگاری تاکنو کومه ل بکړی له فهورانو له ناوچوون، وه کوو ده فهرموي: ﴿فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ اَوْ لَوْ اَبْقِيَتْ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْاَرْضِ﴾ هود/۱۱۶.

۱۴- ناماژهی نه وهشی تيدايه: که هه تا شاده ميزاد بوخوځيان راستالو فرمانبهردارين خودا سزايان ناداو له ناويان نابا. (نايه تی ۱۱۷).

۱۵- هره شه کردن به سزای سخت لهو که سانهی روو له بانگه وازی حقو خودا په سهند وهرده گيړن. له هه مان کاتدا ناماژهی نه وهشی تيدايه که سهره نجام بو خودا پهرستانه و نه وان رزگار بوو به مرازگه يشتوون.

۱۶- کوټايی سوره ته که ش به فرمان کردن به خودا پهرستی و پشت بهستن به خوداو ترسان له سزاو عيقابی ده هيني و سهره تاو کوټايی سوره ته که پيکه وه ده گونجيني.

قورئان کتیبیکی بی که مو کوری و بی عهیب و ره‌خنه لی
نه‌گیراوه بانگه‌وازی ناده‌میزاد ده‌کا بو به‌ندایه‌تیکردنی خوداو
گه‌رانده‌وه بو لای و پروا به‌زیندوبوونه‌وه (۴-۱)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّ كِتَابٌ أَحْكَمَتْ ءَايَتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ﴿١﴾
أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ﴿٢﴾ وَأَنِ اسْتَغْفِرُوا
رَبَّكُمْ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ يُعْطِعْكُمْ مَغْنً حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ
كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ وَإِن تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ
كَبِيرٍ ﴿٣﴾ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤﴾

﴿الر=آلف، لام، را﴾ موته‌دایه‌و ﴿کتاب احکمت آیاته...﴾
خه‌بره‌که‌یه‌تی. واته: نه‌م کتیبه‌ی که پیک هاتوه له‌و پیتانه نه‌و کتیبه‌یه‌که
نیوه بروای بی ناکه‌نو پشتی لی هه‌لده‌که‌نو روی لی وهرده‌گیرن، له‌ه‌مان
کاتیش‌دا ناتوانن له‌و پیتانه نمونه‌ی نه‌م کتیبه، یان ده‌نایه‌ت ته‌نانه‌ت
کورترین سوره‌تیش بخه‌نه‌ پروو.

ده‌شتوانین بلین ﴿کتاب احکمت آیاته...﴾ خه‌بره‌ بو موته‌دایه‌کی
مه‌حذوف، واته: نه‌مه کتیبیکی به‌رزو به‌نرخه، نایه‌ته‌کانی ریکنویکتو پته‌وو
بی که مو کورین، نه‌ظمو معنای بی عهیبو نه‌نگی‌یه، له‌ه‌موو رویه‌که‌وه
ته‌واوو پرمانایه، جوان دانراوه، ماناکانی وردو وشه‌کانی پته‌وو رسته‌کانی

مه بهسته کانیان پیکاهو جوان ناراسته کراون، هه موو وشه یه کی، هه موو
 رسته یه کی مه بهستیکی بهرزو مانایه کی قولو ورد ده گه یه نی، هه موو
 مانایه کی، هه موو ناماژو وشه کانی پیکه وه گونجاوه، رسته کانی
 ده سته ملانی یه کتر بوونو چه مبه ره یان تییک وهره یناوه، دژایه تی و ناکوکی
 له نیوان وشهو رسته کانی دا نابیندرئو نیه، وشهو رسته کانی به وپه پری
 کارامایی و ته نظیمه وه ریک خراونو لییک دراون، ﴿ثم فصلت من لدن حکیم
 خبیر﴾ پاشان شی کراوه ته وه به گویره ی مه بهسته کانی دابه شکراوه، به گویره ی
 باسو مهواضیعه کانی سوره ت سوره تو نایه ت نایه ت ته رتیب کراوه، هه
 مه بهسته باسیک به نه ندازه ی خوی وشهو رسته ی بو ته رخان کراوه!

ئه مجار کی ناوا نهم کتیبه ناوازه ی بهو شیوه سه رسورپه یه نه، ناوا
 رهوانو فه صیحو بهو شیوه سه رنج راکیشه به شبه شو سوره ت سوره تو نایه ت
 نایه ت شی کردۆته وه؟! بیگومان پهروه ردگار، نهمه شاکاری که ریمی
 کارسازه، تابلوی ره نگینی دهستی قودره ته، دانراوی پهروه ردگاره، کهلامی
 نازل بووی خودای داناو زانایه، له لایهن خودای داناو زانا ریک خراوه، به دانایی و
 زانایی له لایهن خوی وه ناردویه تی بو سه ر پیغه مبه ر ﴿الله﴾ بو ته وه ی بیگه یه نی و
 له ناده میزادانی بگه یه نی، گۆرانکاری و دهست لیدانی تیدا نه کراوه ناکرئ.

دهی با بزانی نهم کتیبه شاکاره ناوازه یه چی تیدایه؟ بیگومان
 بنه ماسه ره کییه کانی عه قیده راده گه یه نی. حه قیقه ته کانی بیرو باوه پرون
 ده کاته وه، بیرو باوه ره پووچه کانی کافران قه لاچۆ ده کا، جوانترین ریبازی
 ژیانو شه ریه تی راست بو ناده میزاد شی ده کاته وه، باشترین پهیره وه
 پرۆگرام په ندو نامۆژگاری و ته خلاقو رهوشت قیری ناده میزاد ده کا.

به لئی نهم کتیبه ناوازه بی وینه یه فرمان به نیوه ی ناده میزاد ده کا ﴿أَنْ
 لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ﴾ که جگه له خودای تاکو ته نیاو بالا دهست که سی تر
 نه په رستن، هیچ شتییک نه کهن به هاوه لو هاوشانی.

یان ده لئین: نهم قورئانه موحه مو شیکه ره وه، بویه هاتوته خواری: که به تهنیا به ندایه تی خودا بکری، طاعت و پرستش همر بۆ زاتی شهو نه نجام بدری، یان ده لئین: بویه نهم قورئانه نیردراوه: که جگه له خودا که سی تر نه پرستن. وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فرموی: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ الانبیاء/۲۵. یان ده فرموی: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ النحل/۳۶. نهی موحه ممه! بهو خه لکه بلی: ﴿إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ﴾ من له خودا وه کراوم به پیغه مبهرو بۆ سر ئیوه ره وانه کراوم، نه گهر سه ریچی په یامه کهم بکه، نه وه له سزاو عذاب کی به ئیش ده تانترسیتم، نه گهر پابه ندی فرمانو جله و گیریه کانی قورئان بن، نه وه موژده تان ده ده می به به هه شنو ژیا نی کامه رانی. نه مه نه کی سهره کی پیغه مبهره ﷺ: که یاخی بووان برسی نی له ناگری دۆزه خو مزگینی به ههشت بهو که سانه بدا: که شوینی ده کهون.

له حه دی شی صه حیو راستدا هاتوه، ده لی: روژیک پیغه مبهرو ﷺ چوه سهر ته پۆلکه می صه فا، یه که یه که بنه ماله کانی قوریشی بانگ کردن، هه میو لی می کۆبوونه وه، نه مجار فرموی: نهی جه ماوه ری قوریش! نایا نه گهر من هه وائتان به ده می که سبه نی له کاتی ده مه به یان دا له شکریک گه مارو تان ده دا، نایا ئیوه بهروام پی ده کهن؟ هه موو تیکرا وتیان: به لی بهروات پی ده کهین چونکه له وه پیش درۆمان لی نه دیوی. نه مجار پیغه مبهرو ﷺ فرموی: ﴿هَٰئِنِي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ﴾ ده سا من ترسی نه رم بۆ ئیره پیش هاتنی عذاب کی توندو دژوار.

پیان بلی: ﴿وَإِنْ اسْتَغْفَرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ﴾ من فرماتان پی ده کهم به وهی تۆبه و به شیمانی له تاوانه کانتان بکه، داوی لی خوشبو نو لی بردن له تاوانی شیرکو یاخی بوون رابگه یهن. بگه رینه وه بۆ لای خوداو

له کرداری له وه پێشتان په شیمان ببنه وه و عه زمستان جه زم بئ که جاریکی دی
 نه گه پێنه وه بۆ سهر شه و تاوانانه. نه گهر وا بکه نو شه وه هه لۆیستان بئ
 ﴿يَمْتَعِكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا اِلٰى اَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ پهروه ردگار ژيانی کامه رانی و خێرو
 خوشیتان بۆ ماوه یه کی درژ پئ ده به خشی، هه تا ته مهنتان ته و او ده بی و کاتی
 مردنتان دئ، به خۆشی و سهر فرازی و کامه رانی ده یگوزهرینن!

﴿وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ﴾ رۆژی قیامه تیش ههر که سیکن
 کرده وه یه کی باشی هه بی پاداشه که ی وهر ده گرێته وه و سته می لی ناکری.
 خوشگوزهرانی له جیهان داو پاداشی باش له قیامهت دا، کۆکردنه وه ی دوو
 پاداشه، وه لی پاداشی دنیا کورتو که م. خایه نه، پاداشی قیامهت به رد و او
 نه پراوه یه بۆ هه تا هه تایه ههر درژیه ی هه یه.

ناماژه ی نه وه شی تێدایه که پاداشی دنیا بۆ تیکرای ئاده میزاده و
 هه موویان تیکرا سوود له و پاداشه وهر ده گرن. به لام پاداشی قیامهت تایبه ته
 به خاوهن کرده وه که وه، ههر که سه و به گوێره ی کرده وه ی تایبه تی خۆی پاداشی
 ده درێته وه !!

ناماژه ی نه وه شی تێدایه: که هه موو خێرو خیراتی دنیا و قیامهت
 له خودا وه یه، شه به دییان ده هیئت و ده یان به خشی.

ئوسلووبو شیوازی قورئان وایه: که باسی قیامهتی کرد باسی دنیا ش
 بکا، که پاداشی موسولمانانی دیاری کرد سزای کافرانیش ده ست نیشان بکا،
 که باسی شتیکی کرد سو ده که شی به یان بکا بۆ هه لئانو ده نه ده نه دانی
 ئاده میزاد تا وه گری ببن، نه مجار به رام به ره که شی باس ده کا بۆ نه وه ی خۆی
 لی بهارێزنو لی بی بته کینه وه. ده فهرموئ: ﴿وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
 عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ﴾ شه ی موحه ممه د! پێیان بلئ: نه گهر ئیوه رو وهر گێرن
 له بانگه وازی یه که مو پشت هه لیکه ن له یه کتا به رستی و به ندایه تیکردن بۆ خودا،
 شه وه من ده ترسم ئیوه دو چاری سزایه کی کوشنده ببن، عه زاییکی گه و ره و

سامناک له قیامه تدا توشتان ببی، نهو کاته هیج شتییک فریاتان ناکه و نێو کار له کار ده ترازێ.

﴿إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ دنیابن گهرا نهوه تان بو لای خودایه و رۆژی قیامت هه مووتان زیندو ده کرینه وهو ده خرینه بهرحیسابو لیکۆلینه وهی خودای بالا دهستو به توانا چی بوئ له گهشتان نه نجامی ده دا، چۆن پاداشی باش به چاکه کاران ده داته وه تو لهش له خراپه کاران ده سینێ، هیچی لی عاسی نابوو کهس ناتوانی بهر بهر هه کانی بکا، چونکه زاتی پاکی به سهر هه موو شتییکدا به تواناو ده سه لاته!

جا هه رچه نده هه موو کاتو ساتییک له دونیا و له قیامتدا گهرا نه وه هه ر بو لای خودایه وه موو کاتی هه موو شتییک له ژیر ده سه لاتی خودا دایه به لام له قورئاندا که وشه ی (مرجع) و نهو جوړه وشانه به کار دینی که له (رجع) وهرده گیرین مه بهست پێیان گهرا نه وهی دوا ژبانی دونیا به.

رو وهرگیرانی کافره کان له حق و راستی (۵)

أَلَا إِنَّهُمْ

يَتَّبِعُونَ صُدُورَهُمْ لَيَسْتَخِفُّوا مِنْهُ أَلَا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ

يَعْلَمُ مَا يُسْرُونَ وَمَا يَعْلَمُونَ إِنَّهُمْ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

دوا به دوا ی راگه یاندنی خولاصه ی نهو نامه پیرۆزه ی: که نایه ته کانی ریکو پیکو پرماناو فه صیح و رهوانو بی عهیبو نه نگینو له لایه ن خودای زانا و داناهه شی کراونه وه ریک خراونو نیردراون، نه مجار باسی حاله تی کافره کانی کردو نه وهی رون کرده وه: که نه گهر رو له عیباده تی خودا وهرگیرن به ندایه تی بو نه کهن دو چاری عهزابی رۆژیکی گه و رهو سامناک ته فیسیری رهوان

ده بن. نهوه رون ده کاتهوه: که رو وه رگپرانو پشت هه لکردن له به ندایه تی خودا به نهینییو په نامه کی وه کوو رو وه رگپرانی به ناشکرا وایه، نیتیر سیاقی قورشان نهوه راده نوینی: که چۆن تاقمیک لهو کافرانه پیشوازی له نایه ته کانی قورشان ده کمن له کاتی کدا پیغه مبه ر ۛ بۆیانی ده خوینیته وه. به وردی وینه ی هه لسو که وتیان ده کیشی، شیوه ی خو باریک کردنه وه و سهردا خستو خو کووم کردنه و یان نه خشه کیش ده کا، بیهوده یی هه ولدانه که یان راده گه یه نی و نهوه رون ده کاته وه: که په روه ردگار له هه موو هه لسو که وتیکیان ناگاداره و هیچ شتیک له ژیر تیشکی زانیاری خودادا هوون نابو و نهوان نه فامن: که پییان وایه ده توان خویان له خودا بشارنه وه ده فرموی: [الا انهم یبنون صدورهم لیستخفوا منها] ناگادار به ره وه و بزانه: که نهو کافرانه کاتی بانگه وازی ده بیسن بۆ خودا په رستی پشتی لی هه ل ده که نهو خویان کووم ده که نهوه و سه ری خویان شوپ ده که نهو خویان باریک ده که نهوه بۆ نهوه ی پیغه مبه ر نه یان بینیی، کهس چاوی پییان نه که وی، واته: هینده کافرو سهره ره قو بی پروان: که گو یان له نایه تی قورشانه خویان باریک ده که نهوه و خویان ده شیرنه وه.

ده قه قورشانیه که ته صویری حاله تیک ده کا: که له موشریکه کانه وه دیاری داوه: که پیغه مبه ر ۛ قورشانیه بۆ ده خویندنه وه نهوان سینگی خویان ویک ده هینا یه وه و سهریان داده خستو به خه یالی خویان خویان لهو خودایه ده شاردنه وه که نهو قورشانیه نازل کردوه!!

﴿اَلَا حِیْنَ یَسْتَغْشَوْنَ ثِیَابَهُمْ یَعْلَمُ مَا یُسْرُوْنَ وَمَا یَعْلَمُوْنَ﴾ ناگادار به ره وه و بزانه نهو خودایه نهو قورشانیه نازل کردوه هه میسه له گه لیانه و چاوی لیانه، نهو کاته ی سه ری خویان داده پوشتن به پوشتاکه کانیا بۆ نهوه ی پیغه مبه ر نه بینن، نهوه نده یان رق لی به چاویان به راییی نادا بیبینن، یان بۆ نهوه ی خویان له پیغه مبه ر یان له خودا بشارنه وه، پییان وایه: خودا نایان بینیی، به لام با باش بزانش: خودا زاناو ناگاداره بهو نهینییانه ی له دلیاندا هه شاریا ن

داونو نهوهی به دهه دهیدرکینن، ناگاداره بهو شته په نامه کیبانهی به شهو به نهیینی دهیکه نو بهو کارو کرده وانهی بهروژ به ناشکرا نه انجامیان دهه دن. واته: نهوان لهو حالته په نامه کیبیهی که تی یدان؛ کاتییک ده چنه سه ر جیگای نوستنیانو هه ر خوینانو بهس، شهو به تاریکی خوی دایپوشیونو پیخهف دایپوشیونو به خه یالی خوین کهس نایانبینی، نا لهو کاته دا خودا له گه لیانهو ناگای له هه موو په نامه کیو ناشکراییه کیانه! به لکوو خودا له وهش په نامه کی تر ده زانیو هیچ شتییک نیه له خودا شاراوه بی. ﴿إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ په روه ردگار زاناو ناگاداره بهو نهیینیو په نامه کیبانهی له ناوسنگدا شاراوه ن نهو نهیینیو په نامه کیبانهی له دلان دا هه شاردراون خودا ناگای لیبانهو پییان ده زانی. هه رچی له بوونه وهدا هه یه، هه رچی شکو گومانی ناو دلو ده روون هه یه، هه رچی خه ته ره و خه یان، خیانه تی چاو هه یه خودا پیی ده زانی، پاداشو سزای هه موو ناده میزادییک ده داته وه.

تیبینی :

رستهی ﴿يَتَنَوْنَ صُورَهُمْ﴾ واته: سینگیان ده پیچنه وه، سینگیان ویک دیننه وه پشتیان کوم ده که نه وه و خوین باریک ده که نه وه و سه ریان داده خن، وه کوو نه وه هه ول بدهن سینگیان بیچنه وه به سه ر ورگیان دا بو نه وهی سه رسامی و رقو کینهی ناو دلیان که له سه ر رویان دیاره بیشارنه وه. واته: نهه حالته پیچه وانهی سینگ ده ره پاندنو سه ره رز کردنه وه یه..

به خششی پهروه ردگارو زانستو دهسه لاتی (۶-۷)

﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا
وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ ﴿٦﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ
عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِنْ قُلْتَ
إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ﴾ ﴿٧﴾

له نایه تی پیشوودا نه وی راگه یاند که پهروه ردگار ﴿يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ
وَمَا يَعْلَنُونَ﴾ زانایه به هه موو په نامه کی و ناشکرایه کی ئاده میزاد، نه مجار
به شوین نه وودا نه و ده کاته وه: که نه وودایه هه موو زانیاری به ک
ده زانی، به سر هه موو شتیکندا به تواناو دهسه لاته، هه نه و به دیهینه رو رزو
روژیده ره، هه نه و زانایه به حالو چۆنیه تی ئاده میزاد. پاش مردن زیندویان
ده کاته وه، روژی قیامت دیو شکو گومانی تیدا نیه!

ده فهرموو: ﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا﴾ واته: هیچ
پېړوو خشوکنو بالنده و ناژه لیک نیه له سر زه وی مه گهر خودا رزو روژی
ده داو بوژیوی له سر پهروه ردگار، نه مه وینه به کی تره له وینه کانی زانیاری
پهروه ردگار: که عه قل تی تیدا سه رسامو هه ستو شعور له بهرامبه ری دا داماوه!
نه هه موو پېړوو زینده وهرانه، هه رچی له سر زه وی گیانی تیدایه و دیو
ده چی: ئاده میزاده، ناژه له، خشوکه، په له وهره، بالنده یه، هه رچی له

ته فسیری ده وان

زینده وهرانه که سمرزه و بیان پر کرده، له ناو سکی دایه زهوی دا خویان
 هشارداوه، له کونو که له بهری دا خویان شار دۆتوه، ئەم ههموو زینده وهرانه ی:
 که هەر خودا بۆخۆ ژماره و جۆریان ده زانی و زانستی ئیمه په بیان پی نابا،
 لای پهروهر دگار زانیاری ته و اوو وردو راست ده رباره یان ههیه، رزقو رۆژی شیان
 له سهر شهوه شهو بژیویان ده دا، نهک هەر شهوه نده به لکوو ﴿وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرُّهَا
 وَمُسْتَوْدَعُهَا﴾ ده زانی له کوئ ده حمویت شهوه له کویت هاتوونو بۆ کوئ ده چن،
 ده زانی تا له ژیان دان جیگیان کویت شهو پاش مردنیان بۆ کوئ ده پۆنو ههریه کی
 لهم زینده وهره گیانله بهرانه له نیو زانستی ره هاو بی سنووری پهروهر دگارا
 تۆمار کراونو کۆنترۆل کراون، به لئ ئەمه وینهیه کی موفه صصه له بۆ زانیاری
 خودا لهو کاته دا که په یوه ندی به یوه شهوه ده کا، ههستی ئاده میزاد وه له مره
 دینی و عه قلو هۆشی سهرسام داماو ده کا! ههرچه ندیک ههول به دن
 به خه یالی ئاده می خۆمان ته صه وری بکهین بیهودیه و ناتوانین کۆنترۆلی
 بکهین!

نهک هەر زانیاری ته و اوو ده رباره یان ههیه بهس! به لکوو بۆ هەر
 یه کییک لهم ههموو زینده وهرانه: که زانیی ژماره و جۆریان له وزه ی ئاده میزاد
 دا نیه و خه یالی ئیمه ناتوانی کۆنترۆلیان بکا، رزقو رۆژی مه زنده کراوی بۆ
 داناو و هیچیان بژیوی هیچیان ناخۆن!

به لئ پهروهر دگار به ویستو ئیختیاری خۆی له سهر خۆی پیویست کردوه:
 که بژیوی شهو ههموو زینده وهرانه ی سهر زهوی ناوسکی زهوی شوینی تریش
 شه گهر هه بن بدا.

زهوی وا گونجاوه که بژیوی ههموو زینده وهریکی سهر زهوی تیدا دابین
 بکری، ده سه لاتو زانیاری داوه به زینده وهره کان ههریه که یان به پیی سروشتی
 خۆی بژیوی خۆی لهم دایکه زه مینه فراهه م بینئ، بۆ ههموو شتییک هۆکاری
 داناوه، فرمانی کردوه هۆکاره کان به کار بیندرین بۆ شهوه ی ئاکامه کان بینه

دی. به‌تایبه‌تی ئاده‌میزاد که خودا کردویه‌تی به‌ئاوه‌دانکه‌ره‌وه‌ی زه‌وی و
جینشینی خودا تئیدا، هیزو توانای جه‌سته‌یی و عه‌قلی پی به‌خشیوه‌ بۆ ئه‌وه‌ی
سوود له‌خێرو به‌ره‌که‌تی زه‌وی وهریگرئ، لیکدانه‌وه‌و تیکه‌مو لیکه
له‌به‌روبوومه‌کاندا نه‌نجام بدا، کشتوکال بکا، ناژه‌لا به‌خێو بکا، پیشه‌سازی و
بازرگانی بکا، گه‌شه‌ به‌شێوازی ژبان بدا، هه‌ولۆ ته‌قه‌للا بدا بۆ وه‌ده‌ست
هینانی به‌روبوو بۆ بژیو: که خودا له‌ناو زه‌وی ره‌خساندویه‌تی زانیاری پی
به‌خشیونو عه‌قلۆ هۆشی داوئ چۆن سوود له‌گه‌نجینه‌کانی زه‌وی وهریگرئ!
چۆن سروشت وا بگونجینن سوودی لی وهریگرئ! فەرمانی به‌ئاده‌میزادان
کردوه: که هه‌ولۆ کۆششی خۆیان بخه‌نه‌ کار، هۆکاره‌کان په‌یره‌و بکه‌ن!!

بێگومان بۆ هه‌موو زینده‌وه‌ریک رزقو رۆژی تایبه‌تی هه‌یه، ئه‌مه
راسته‌یه‌کی حاشاهه‌لنه‌گره، به‌لام ئه‌و رزقو رۆژییه‌ له‌م بوونه‌وه‌ردا فه‌راهم
هینراوه، له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگار هه‌ مه‌زنده‌ کراوه، دابو نه‌پیتی خودا وا هاتوه
ده‌بی ئه‌و زینده‌وه‌رانه‌ هه‌ول بده‌ن بۆ وه‌ده‌سته‌هینانی بژیو پێداویستی خۆیان.

پێویسته‌ هه‌ر که‌سه‌ له‌عاست خۆیه‌وه‌ هه‌ولێ دابین کردنی رزقو رۆژی
خۆی بدا، وه‌کوو گوتراوه: (ئاسمان زێرو زیو نابارینئ!) به‌لام ئاسمانو زه‌وی
پرن له‌رزقو رۆژی پێویست بۆ هه‌موو زینده‌وه‌ریک، هه‌ر کاتیک گیانله‌به‌ران
به‌گۆیره‌ی دابو نه‌پیتی په‌روه‌ردگار له‌بوونه‌وه‌ردا هه‌ولۆ ته‌قه‌للای خۆیان
بخه‌نه‌کار بۆ دابینکردنی بژیو پێداویستی خۆیان، ئه‌وه‌ بێگومان ناویمید
نابزو هه‌ریه‌که‌یان رزقی خۆی ده‌ست ده‌که‌وئ.

﴿كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ﴾ هه‌موو زینده‌وه‌رو گیانله‌به‌ریک چۆنیه‌تی و
چه‌ندییه‌تی، ته‌مه‌نو شیوازو روخساری، ژبانو مردنی به‌ئه‌وه‌یه‌ری وردی
لی زانی و ئاگالیبوونه‌وه‌ له‌له‌وحوومه‌حفوظ دا چه‌سپیندراونو نوسراون!

وه‌کوو له‌ئایه‌تیکێ تردا ده‌فه‌رموئ: ﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ
يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمٌّ أَمْثَالِكُمْ، مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ، ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ

يُحْشَرُونَ ﴿الْأَنْعَامُ/ ۳۸﴾ يان ده فمرموی: ﴿وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا، وَلَا حَبَّةٌ فِي ظِلْمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ ﴿الْأَنْعَامُ/ ۵۹﴾.

نه مجار سییاقی قورئانه که بهر ده وامه له ناساندنی پهروه ردگار بهئاده میزادانو نیشاناندنی دیاردهی ده سولاتو توانای خودا له بوونه وهر د ، حیکمه تو دانایی خودا له دروستکردنی ناسمانه کازو زهوی دا به نیظامو یاسایه کی تایبه تیو لهو قوناخو نه طوارانهی به سمر ناسمانه کازو زهوی دا تیبه په پویه چند بوونو چون بوونو بۆچی وابوون؟! نه میشیان حیکمه تیکی تایبه تی خودایی به. لیبره دا سییاقه که باسی زیندو بوونه ووهو حیسابو لیکولینه ووهو سزاو پاداش دینیتیه پیشه ووهو ناوختهی باسی دروستکردنی ناسمانه کازو زهوی ده کاو ده فمرموی:

﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ پهروه ردگار ناسمانه کازو زهوی دروستکردونو به دیهینان له ماوهی شش روژدا، نه کت وکت روژی ناسایی دونیا، به لکوو لهروژه تایبه تیبه کانی خودا: که هر بۆخونی ده زانی نهو روژانه چندو چون! وه کوو له شوینیکی تر دا ده فمرموی: ﴿وَإِنْ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ﴾ ﴿الحج/ ۴۷﴾. یان ده فمرموی: ﴿تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خُمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ﴾ ﴿المعارج/ ۴﴾.

زانایانی فهله کتو ناسمان شوناسی نه و هیان سه لماندوه: که روژانی نه ستیره کانی تری کومه لهی خوړی جیاوازیان هیه له روژانی سمر زهوی جیاوازیه که شیان به گویرهی قه باره و خیرایی جوو جوو هه لیسورانو دووریانه! روژانی ته کوړنو دروستکردن: که پهروه ردگار ناسمانه کازو زهوی تیډا به دیهینان به هه زاران هه زار سالی نیمه مه زنده ده کرین!!

﴿وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ﴾ له و په پشو له ماوهی دروستکردنی ناسمانه کازو زهوی دا عهرشی پهروه ردگار له سمر ناو بوو!

سه له فی صالح زانایانی عیلمی که لامو ته فسیر ده فدرمون: عهرشی
پهروهردگار به شیکه له عاله می غه یبو نیمه ی ئاده میزاد به هه ستو عه قلی
خومان ده رکسی ناکه یزو ناتوانین به بیرو هوشی ئاده میزاد یمان ته صویری
بکه ین، نازانین خودا چۆن له سهر ئهو عهرشه ئیستیوای کردوهو چۆنی
کۆنترۆلی کردوه؛ نازانین پهروهردگار چۆن نه خشهو فدرمانی خوی بو ئهو
مهمله که ته گهره و فراوانه ناراسته کردوهو ده کا!!؟

بۆیه له ئومه سه له و ئیمام مالیکو ره بیعه و ئیمام نه حمه دو هی تریشه و
ریوایه ت کراوه و فدرموویانه (الاستواء معلوم والکیف مجهول)
کۆنترۆل کردنو ده س به سهر اگرتنه که ناشکرایه و پروامان پییه تی به لام
چۆیه تییه ته که نازانینو په ی بۆ نابهن!!

جا ئیتر ئهم ئاوه چۆن بوو، له کوئ بووه، له چ حالو چۆنییه ته کدا بووه،
عهرشی خودا چۆن له سهر ئاو بووه؟ ئه مانه هه موو پرسیارنو ده قه
قورئانییه که لیان بۆ ده نگه و شی نه کردوونه و، ههر راقه که ریکیش خوی
بناسی، ناتوانی زیاد له مانای ده قه قورئانییه که پل بهاوی، نیمه له م غه یبه دا
جگه له م ده قه قورئانییه سهرچاوه ی ترمان به ده سه ته و نه!!

ناشگونجی و حه قیشمان نه بو ئهم جۆره ده قه قورئانییه تیۆری ناوئراو
به تیۆری زانستی بێنینه پیشه ووه به گوێره ی ئهو جۆره تیۆرانه ده قه
قورئانییه که مانا بکه ین، ته نانه ت نه گهر ظاهیری ده قه که له گه ل تیۆره که دا
یه کیش بگره ووه ههر نابۆ به گوێره ی تیۆره که ده قه که مانا بکه ین، چونکه
تیۆری زانستی به رده وام نه گهری گۆرانی تیدا یه و ههر رۆژه ی تیۆرک
ده رده که وئ سهد دهرسه د دژی تیۆری پیشه ووه بۆ چونسى رابوردو
هه لده و هه شینیه ته و، جا نه گهر بێن مانای قورئان به سهر تیۆره که دا بپریزو به و
شیوه یه لیکی به دینه ووه، سبه ینی نه گهر تیۆره که هه لوه شایه ووه ده بۆ مانای
نایه ته که ش هه لبه و هه شینیه ته و، ئه مه ش شتیکی نه گونجاو و نه شیاوه، چونکه

دهقه قورئانییه که خوی له خوی دا سهد دهرسه د راسته و شکو گومانی تیدا نیه، تیوره زانستی به که لهوانیه راست بی لهوانیه درو بی! بویه نه قورئان داد بهری به سهر تیوری زانستی دا، نه تیوره که به سهر قورئان دا داد بهری تیوری زانستی بۆ خوی ریبازیکی تاییه تیو مه جالیکی تری هیه.

له راستی دا ههولدان بۆ دۆزینه و هی ریبازی موافقه کردنی تیوری زانستی له گه دهقه کانی قورئان دا، نه که ئیمان به هیژ ناکه نو بهس به لکوو ده بیته هۆکاریک بۆ له ق کردنی ئیمان به راستی قورئان، تیشکانی بیرو باوهر به ناوه روکی قورئانو له خویایی بوونه به زانستی ژنده رهویییه له پروا کردن به زانست زیاد له سنووری سروشتی خوی!

﴿لَيْلُوكُمْ اَيْكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا﴾ له پیش نه م رسته دا چهند فهقه ریه ک مه زنده ده کرینو به زاراهوی زانستی (نه خوی عهره بی) حه زف کراون رسته حه زف کراوه کان به م جۆره مه زنده ده کرین:

واته: پهروه ردگار نه م بوونه وهره ی له م ماوه دا به دیهینا، بۆ نه و ی گونجاوو ناماده باش بی بۆ تیدا ژبانی ره گه زی ئاده میزاد، ئیوه ی ئاده میزادی دروست کرده، زهوی بۆ ته رخا ن کردن، ئاسمانی بۆ گونجاندون سوود له مانگو خۆرو نه ستیره و بارانی وهریگرن.... پهروه ردگار بالاده سته به سهر هه موو بوونه وهره دا بۆ؟ ﴿لَيْلُوكُمْ اَيْكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا﴾ بۆ نه و ی ئیوه به تاقی بکاتهوه، دهریکه و ی کامه تان رو له خودا ده کاو خودا په رستی چاک ده کاو کرداری باشو گوشتاری چاکی ده بی.

هه لبه ته نه م به تاقی کردنه ویه بۆ نه و یه شتیکی نه زانراوی پی بزاندری، خودا بۆ خوی زانایه و پیوستی به وه نیه به تاقی کردنه و شت بزانی، به لکوو به تاقییان ده کاتهوه بۆ نه و ی کرداری شار دراوه یان دهریکه و ی بۆ خویان نه که بۆ خودا، پاداشو سزای له سهر وهریگرنه وه.

جا له گهل هه بوونی نهم دهسه لاتو توانا فراوانه بو خودای بالا دهست،
 که چی نمو کافرانه عار نانتینو دان بهزیندوبونه وهو حیسابو لیکولینه وهی
 قیامتدا نانتین ﴿وَلَئِنْ قُلْتَ: إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ
 كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ﴾ نهمی موحه ممهه! نه گهر تو بهلگهی زۆرو
 زه بهنده بهینیموه بو نمو کافرانه له سهر زیندو بوونه وهی دوی مردنو پییان
 بلیی به ته نکید نیه دوی مردن زینلو ده کرینه وهو له گۆره کانتان راست
 ده کرینه وه بو حیسابو لیکولینه وهو وهر گرتنی سزاو پاداش، نمو کافره
 نه فامانه له جیاتی نهمی بپروات پی بکه نو به خویاندا بچنه وه به ته نکید
 ده لاین: نهم زیندوبونه وهی تو باسی ده که ی، یان نمو قورئانه ی باسی
 زیندوبونه وهی هاتنی رۆژی قیامت تی تیدایه سیحره و قیلو فرتیک ی
 ناشکرایه و بی بناغیده و شتی و نابی!

نهمی که تو ده لیلی بو شیواندنی دلۆ ده روونو بیرو باوه پمانه،
 چاوبه سته کیه لیمان ده که یو ده ته وی ژبانی ناسایمان لی تیکت به ی!

هه لویستی موسولمان و کافر له کاتی خویشی و ناخویشی دا

وَلَئِنْ أَخْرَأْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَآ

أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ لَيَقُولَنَّ مَا يَجْحَدُونَ إِلَّا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ

مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٨﴾

وَلَئِنْ أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ

لَيَكْفُرُ ﴿٩﴾ وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ نِعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَاءٍ

مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ﴿١٠﴾
إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ
وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾

لهوه پئیش پهروه ردگار نهوهی رون کرده وه: که کافره کان بپروا به پیغه ممبر
ناکمنو نه گهر پئیان بلئ: قیامت دئو ئیوه پاش مردن له گوره کانتان راست
ده کرینه وه، یه کسره ده ئین: نهوه سیحرو قسه ی پوچو بی بناغیه. نه مجار
جوړیکى تر له سرکه شیو بپروای پوچو کهوده نییان دیاری ده کا: نه ویش
نهویه: همر کاتئ نهو عهزابه ی پیغه ممبر همره شه ی پئ لی کردوون، وه غراو
دواکهوت نهوان یه کسره ده ست ده کمن به گالته پئ کردنو ده ئین: نهوه چی
ناهیلئ نهو عهزابه مان بو بی؟!

نه مجار باسی هه لوتستی ناده میزادی کافر ده کا: که سروشتی به ده و
کاتی خوښی و فخره حی له خو ی بایی ده بی و کاتی به لاو ناخو شیش له ره حمه تی
خودا ناو می د ده بی! ده فخر موی:

﴿وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَىٰ أَمَةٍ مَّعْدُودَةٍ لَّيَقُولَنَّ مَا يَجِبُ سُهُ؟﴾
وه لاهى نه گهر ئیمه نهو عهزابه ی پیغه ممبر همره شه ی پئ لی کردوون بو
ماوه یه کی دیاریکراو دوا ی بخدین، به گویره ی دابو نه پرتی خو مانو له بدر
حیکمه تو په رژه وه ندیده ک: هاتنی عهزابه که هه لېگرین بو ماوه ی
دیاریکراوی خو ی، به گالته پیکردنو له شیوه ی به درو خسته نه وه دا ده ئیر:
نهوه چی هاتنی عهزابه که ی بو ئیمه دوا خست؟ بو نه هات؟ ئیتر زمان دریو
ده که نو تیرو توانج له پیغه ممبر ده ده نو لاقرتئ ی پئ ده که ن!

﴿إِلَّا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ﴾ ناگاداریمو بابزانن هاتنی نهو
عهزابه روژی دیاریکراوی هه یه، که کاتی خو ی هات، نهو کاته هات که خودا

دایناوه بۆ نازل بونی ئەو عەزابهی ئەوان گالتهی پێ دەکەن، هیچ شتێک نیه بتوانی عەزابه که بگێریتەوهو لێیانی لادا، ﴿وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ ئەو کاتە لەهەموو لایەکەوه عەزاب دەوریان دەداو تۆلەیی بەدرۆخستنهوهو گالته پێ کردنیان لێ دەستینی، وه کوو له شوێنێکی تردا دەفهرموی: ﴿إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ، مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ﴾ الطور/ ۷-۸.

بێگومان گەلە پێشینهکان، هەر کاتی پێغه مبهریان بهاتایه سهرو موعجیزه و داواکاریان جێ به جێ بکرایهو ئیمانیا نیهنایه خودا به عەزابی جوړاو جوړ ریشه کێشی کردونو له ناوی بردون، چونکه په یامی ئەو پێغه مبهرا نه په یامی کی کاتی بووهو بۆ کۆمه لێک ناده میزاد بووه، بۆ چینی ک بووه له گەلو نه تهوه یه ک، موعجیزه کهش هەر ئەو کۆمه لو چینه چاریان پێ کهوتوه، بهردهوام نه بوه تا چینی داها توو بیسینو ئەوانیش ئیمانی پێ بینن. بهلام په یامی پێغه مبهری ئیسلام سهرخه تمی پێغه مبهرایه تی هه موو پێغه مبهرا ن بووه، بۆ هه موو گه لو نه ته وه کانی سه ر زه وی بۆ هه موو چینه کانی ناده میزاد بووه، مه عجیزه کهشی موعجیزه یه کی غه یره مادییه و تا دنیا دنیا بێ بهردهوامه، به که لکی ئەوه دی چین له دوا ی چین ناده میزادان تی بفرکو نو چین له پاش چین ئیمانی پێ بهینن.

بۆیه هیکمه تو ویستی خودا وا داخواز بووه: که ئوممه تی هه زه رته ی موحه ممه د ﷺ له گه له پێشینه کان جو داوا ز بنو عه زابی گشتی و له بیخ ده رهینه ریا ن بۆ نه نیرۆ سه ر له بهر له ناویان نه با، نه گه ر عه زابی شیان بدا، عه زابه که بۆ هه ندیکیا ن بۆ هه موان نه گرێته وه، هه ر وه کوو چۆن له وه پێشیش بۆ خاوه ن نامه کان (جوله کهو مه سیحی) عه زابی گشتگیرو ریشه کێشی بۆ نه نار دوون.

بهلام موشریکه کان له بهر نه زانی و نه فامی، له بهر تینه گه یشتن له دابو نه پیتی په ره وردگار ده رباره ی به دیهینانی ناده میزادو ده سه لاتو ئیختیار

پیدانی بزم شیوه؛ ههروه ها ده رباره ی دروستکردنی ناسمانه کازو زهوی بزم
 شیوه سهرسورپهینه رو گونجاوه بو ژبانی ئاده میزاد، ههروه ها له بهر نه زانی و
 نه فامییان ده رباره ی دابو نه پیتی خودا له ناردنی پیغه مبه رازو ده رخستنی
 موعجیزه له سهر ده ستیانو ناردنی عه زابی سزا به گویره ی حیکمه تو دانایی
 پهروه ردگار، نه گهر عه زابی هه ره شه پی لیکراویان بو ماوه یه ک لی دوا بخری،
 ده لئین: نه وه چی عه زابه که ی راگرت؟ نه وان نه فامن، ناگایان له حیکمه تی خودا
 نیه، نازانن لهو ماوه دا که خودا عه زابی له سهر کافره کانی قورپش دوا خست
 چهند که سیان موسولمان بوونو بوونه بانگه وازی که رو موجهید له پیناو نایینی
 نیسلامدا، نهو کافرانه چهند مندالیان بوونو دوا یی نهو مندالانه بوونه
 سه ربازی نیسلامو خزمه تی نایینیان کرد!

ههر به بۆنه ی باسی په له کردنی کافره کان بو هاتنی عه زاب، باسی هه ندن
 ره وشتی ناشیرینی ئاده میزاد ده کاو ده فهرمو ی: ﴿وَلَّيْنِ اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْكَ
 رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهُ مِنْهُ اِنَّهٗ لَكُفُّورٌ﴾ نه گهر جوړیک له نیعمه ته کانه مان
 ببه خشین به ئاده میزاد، له شساعو ته ندروست بی، مالو سامانی بدهینی، کوړو
 کچی باشی بدهینی، نه مزو ناسایشی بو فهرامهم بینین، له خو ی بایی ده بی،
 جا نه گهر پاشان نهو نیعمه تانه ی لی بستینینه وه، نه خو ش بکه وی، هه ژار
 بی، خیزانو مندالی بهر ی، توشی ته نگو چه له مه ی ژبان بی، نه ره
 له ره حمه تی خودا ناو می د ده بی و زیده ره وی ده کا له ره شبینی و ناو می د بوین
 له ره حمه تی یه زدان، کوړ ده کاو رابوردوی له بیر ده چینه وه، له دا هاتوو ناو می د
 ده بی و ههروه کوو قهت خیرو خوشی نه بینیبی!!

ته نانه ت کوفرانی نهو نیعمه تانه ش ده کا: که تییاندا یه، به کورتی نهو
 ئاده میزاده ره وشتی خو گری له سهر به لاو سوپاسگوزاری له سهر نیعمه تی تیدا نیه..
 ﴿وَلَّيْنِ اَذَقْنَاهُ نِعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَاٍ مَّسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي اِنَّهٗ
 لَفَرِحٌ فَخُوْرٌ﴾ نه گهر ئیمه له روانگه ی ره حمه تی خو مانه وه، دوا ی نهو

ناخۆشی و تهنگو چه له مانه ی تووشیان بووه نیعمه تی خۆمانی به سهردا برێژین، شیفای نه خۆشی بدهین، دوا ی لاواز بوونو بئ هیزی به هیزی بکهین، پاش هه ژاری سامانداری بکهین، ئیتر رابوردوی له بیرده چیتوه، ده ئی: به لاو موصیبهت یه خه ی بهردامو جارێکی تر تووشیان نابمهوه، ئیتر سه رله نوی خۆی له خۆ ده گۆرێ و کهیف خۆش و ته رده ماخو خۆیه زلزان، که س به پیاو نازانی و ئاو له هه ژارو بئ نه وایان ناداتهوه، له پاساوی ئهو نیعمه تانه دا سوپاسی خدا ناکا، به لکوو خۆ به سه ر خه لکدا با ده داو خۆه لده نیته وه و فه خرو شانازی به سه ر ئهو نه ودا ده کا.

ئهم نایه ته ئاماژه بۆ ئه وه ده کا: که له ئاده میزادا ره وشتی ناشیرینو نه خۆشی سامناک همن، ئهو ره وشته ناشیرینو نه خۆشیانه ناهومید بوونه له ره حمه تی خودا، کو فراسی نیعمه تو فه خرو شانازی و خۆیه زلزانیه. چاره سه ری ئهم نه خۆشیانه سه برو خۆراگرییه، پر وابوونو رازی بوونه به قه زاو قه ده ری خودا.

هه مو ئاده میزاد ئهم ره وشته ناشیرینو نه خۆشییه سامناکانه یان تیدا یه ﴿إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُم مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ مه گه ر ئهو ئاده میزاده موسو لمانانه ی که له کاتی ته نگانه و ناخۆشی دا خاوه ن سه برو به نارامن، ئیمانیه پته وه و کرداری باش ده کهن، پابه ندی فه رمانو جله وگیریه کانی په روه ردگارن، له کاتی ناخۆشی دا خۆراگرو به نارامن، له کاتی خۆشی و فه ره حی دا سوپاسگوزارن، ئه وانه لیخۆشبوون له تاوانیان خه لات ده کری و پاداشی گه و ره و مه زن له سه ر کرداری باشیان وه رده گرنه وه.

ئه وانه ی خۆراگرن له سه ر جیهادو نه خۆشی و هه ژاری، خاوه ن نارامن له کاتی ناخۆشی و ماندو بوون دا، له کاتی خۆشی و فه ره حی دا وێرای نه نجامدانی ئه رکه پێویسته کانی سه رشانیان، سپاسگوزاری نیعمه ته کانی په روه ردگارن،

کاری باش ده که نو گوشتاری چاک ده بیژن، نه وانه خودا له تاوانه کانیان خوژن ده بی، پاداشی کرداره باشه کانیشیان وهرده گرنه وه.

هەر له مانای ئەم نایه ته دایه: که ده فەرموئ: ﴿وَالْعَصْرُ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ، إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ، وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ، وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ العصر/ ۱-۳.

پێغه مبه ریش ﷺ له فەرمووده یه کی دا ده فەرموئ: (والذي نفسي بيده لا يصيب المؤمن هم ولا غم ولا نصب ولا حزن حتى الشوكة يشاكها لا كفر الله بها من خطاياها) واته: سویندم به و که سه ی گیانی منی به ده هسته، تووشی موسولمانان نابئ هیچ غه و خه فه تو ماندوبوونو نه خووشی به ئ ته ناندت هه تا چقلو درکیش که له پئی راده چی، ئیلا پهروه درگار نه و ناخووشیانه ی بو ده کاته که فاره تی گونا هه کانی.

له فەرمووده یه کی تر دا ده فەرموئ: (والذي نفسي بيده لا يقضى الله للمؤمن قضاء الا كان خيرا له: ان اصابته سراء فشكر، كان خيرا له، وان اصابته ضراء فصبر، كان خيرا له وليس ذلك لاحد غير المؤمن) واته: سویندم به و که سه ی گیانی منی به ده هسته، هه رچی خودا به سه ر موسولمانی ده هیئتی له خووشی و ناخووشی، ده بیته خێرو سهروه ری بوئ: نه گه ر خێرو خووشی توش بو سوپاسی خودای له سه ر کرد ده بیته مایه ی خیر بوئ، نه گه ر ناخووشی و زیانی توش هات سه به ری گرتو رازی بوو به قه زاو قه ده ری خودا، نه وه ده بیته مایه ی خیر خووشی بوئ، ئەم به هه ره سهروه ری به بو موسولمان نه بی بو که سی تر نه.

بێگومان هه ر ئیمانی پته وو به هیژ: که له کرده وه ی چاکدا ره ناک دهاته وه ده توانی: دلۆ ده روونی ئاده میزاد له و ره وشته ناشیرینو نه خووشی به سامناکانه پالفته بکاته وه، هه ر ئیمانه ده توانی دلۆ ئاده میزاد و لی بکا له کاتی خووشی دا خوئ له خو نه گوژی، له کاتی ناخووشی دا ناو مید نه بی؛ له هه ر

دوو حاله کهدا وا له ناده میزاد بکا: که دلی پیوه ست بی به خوداوه، به کوتکی به لاو موصیبهت نه پوکیتموه، به خوشی و فیره حی له خوی بایی نه بی!

موشریکه کانی موککه داوایان له پیغه مبه ر ﷻ کرد: که گه نچو خه زینه ی بۆ بیته خواری، یان فریشته له گهل دابی، ده شیانگوت: قورئان دهس هه لیهسته

فَلَعَلَّكَ تَارِكُ بَعْضِ مَا يُوحَىٰ إِيَّاكَ
وَضَائِقُ بِهِ صَدْرُكَ أَن يَقُولُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ كُتُبٌ أَوْ جَاءَ
مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٢﴾
أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرِيَتٍ
وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾
فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَن لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾

ئهو عه ره به موشریکه نه فامانه ی نه یانده زانی حیکمهت له به دیهینانی بوونه وهردا چیه، شاره زای دابو نه پیتی خودا نه بوون، ئهوانه به شیکی بوون لهو جووره ئاده میزادانه ی که بی ناگا و غه فلهت زه ده و ناهومیډو کوفرکه رو له خوبایی ته رده ماغ بوون، ئهوانه نه یانده زانی: که حیکمهتو به رژه وهندی له ناردنی پیغه مبه ری ئاده می چیه و چی نیه، بۆیه داوایان ده کردو ده شیانگوت: ده بی فریشته بیته پیغه مبه ر، یان فریشته له گهل پیغه مبه ری ئاده می دا بی،

نرخى پيښه مبهرايه تيان نه ده زانى، ده يانگوت: ده بى پيښه مبهرايه گه نچو خه زينهى هه بى، نهو دروزنو به دروخه روانه ي که سوورن له سر به دروخستنه وه ي په يامى پيښه مبهرايه تى و سهر پر ه قو ياخى بوون، ده بى تو نه ي پيښه مبهرا! چييان له گه ل بکى؟

ثيبنو عه عباس ﷺ ريوايهت ده کاو ده فهرموى: سهرانى قوره يش وتيان: نه ي موحه ممه د! نه گهر تو راست ده که ي پيښه مبهري، ده کيوه کانى مه که مان بو بکه به زير! هه نديکى تريان وتيان: ده بى فريشته مان بو يني شايه تى بدا: که تو پيښه مبهري، پيښه مبهرا ﷺ فهرموى ناتوانم نه وه تان بو بکه نيتر نه م نايه ته هاته خواري و ده فهرموى: ﴿فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضُ مَا يُوْحٰى إِلَيْكَ وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ﴾ نه ي پيښه مبهرا! تو هه ولو ته قه لا مه ده موشریکه کان رازى بکى، چونکه نهوان تيمان ناهين، له وانه نه گهر هه ولو به ده نهوان رازى بکى هه نديک لهو نيگايه ي بو ت ده ني درى و له سر شانى نهوان گرانه ته رکى بکى و نه يگه يه نى، برىک لهو شتانه ي پييان ناخوشه بييسن وه کوو فهرمان به يه کتاپه رستى و نه هى کردن له بته رستى و هه پر شه کردن لييانو ده رختنى نه فامى و گه وچييان پى رانه گه يه نى و پي ت ناخوش بى بويان بخوښيته وه، نه وه کوو بهر پر چدانه ويان توندو تيژ بى.

به کورتى له وانه يه تو برى لهو نيگايه ي بو ت ني در او ه، وازى لى يني و پي ت ناخوش بى هه ندي بر گه له قور تان يان به سهر دا بخوښيته وه ﴿اِنْ يَقُولُوا لَوْلَا اَنْزَلَ عَلَيْهِ كُنُزٌ اَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ﴾ له ترسى نه وه ي نه وه کوو بلين: نه رى بوچى گه نچو خه زينه ي نالتونى بو نايه ته خواري بى ناتاجى بکا له کاسبى و بازرگانى و بشبته نيشانه ي راستى په يامه که ي؟! يان بوچى فريشته له ته کيا نايه؟ بو نه وه پشتگيرى راستى پيښه مبهرايه تى به که ي بکا.

مه به ست بهو ئيستيفهامه ئينکار ناميزه ي که ﴿لَوْلَا اَنْزَلَ عَلَيْهِ﴾ ده يگه يه نى له نايه ته که دا، نه فى به يان نه هيه ..

واته: نهی موحه ممه! تو هیچ شتی لهو نیگایه ی بۆت کراوه وازی لی مه هیئه، هه مووی به موشریکه کانی مه ککهو کافرو بی بۆواکانی تر بگهیه نهو کۆله خۆتندنهوی نهو نیگایه به سه ریاندا مه که ره وه، چیت بۆ دئ له نیگا پییان رابگهیه نه به دنیایی و بۆوا ی پته وه وه نه رک ی سه رشانی خۆت نه نجام بده. نه مه موباله غهو جهخت کردنه وه یه له سه ر پیغه مبه ر که به ته واوی په یامی خۆی رابگهیه نی، موبالات به قسه و قسه لۆکی کافره کان مه که، پیغه مبه ر ﷺ هه لده نی که به ته واوی په یامی خۆی بگهیه نی نهو خه لکه پییان خۆش بی یان نارازی بن، گوپیان پی نه دا، چونکه موحامه لهو رازی کردنیان بی سووده.

ناشکراشه نه مه نهو ناگهیه نی: که پیغه مبه ر که مته رخه می کرد بی له نه نجامدانی نه رک ی سه رشانی و یستبیه تی هه ندئ له قورئان پاشقول بداو نه یگهیه نی، حاشا له وه و قهت شتی و نه بووه. چونکه پیغه مبه ر ﷺ مه عصوصومه له وه ی که مته رخه می بکا یان خوانه خواسته خیانهت له نیگادا بکا. بیگومان موسولمانان (ئیجماع) کۆرپایان له سه ر نه وه یه: که ناگونجی پیغه مبه ر ﷺ خیانهت له گه یاندنی نیگادا بکا، نابو و نه بووه هه ندئ له قورئان پاشقول بدا، چونکه هه بوونی شتی که له م جوړه که مته رخه می و پاشقول دانه گومانو شک له هه موو شه ریعت دا په یدا ده کا، تانه له پیغه مبه ر یه تی ده دا. نه م نایه ته نامۆزگاری په روه ردگاره بۆ پیغه مبه ر ﷺ که ته نگه تاو نه بی به گه یاندنی هه موو نهو په یامو نیگایه ی بۆی دئ، هیچ شتی که نه توانی له نه نجامدانی کاره که ی بیگی پته وه، به وه پری دنیایی و پروا به خۆبوون په ره به بانگه وازی به که ی بداو به شه وو به رۆژ خه ریکی گه یاندنی په یامه که ی بی! گوئ به بانگه شه و به شاته شاتی کافره کان نه دا، وه کوو له شوئینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ﴾ (الحجر/۹۷).

ئەى موحه مەد! گوئى بەگالتە کردنو رەتدانەوہى نابەجیيان مەدە،
 بەردەوامبە لەسەر ریبازی خۆت، ﴿إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ﴾ تۆ تەنھا ئەو ەندەت
 لەسەرە بیانترسینى بەو قورئانەى بۆت نێردراو، ئەوہى فەرمانت پێکراو،
 پێیان بگەيەنئو بېگەيەنى، ئیتر ئەوان ھەلۆیستیان چۆن دەبێ و چۆن نابێ
 کەیفى خۆیانە، ئەو تۆ لێ بەرپرسيار نى، ﴿وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾
 خدا بەسەر ھەموو شتیکدا ناگادارو چاودێر، لەسەر کردەوہو گوفتاریان
 سزایان دەداتەو، چۆنى بوئ ئاوا سزایان دەدا، تۆ پشتت بەخودا قایم بوو
 نیشى خۆت بەئەمو بىپێر، بەدلیکی فراوانو پروایەکی پتەوہو ئەرکى
 سەرشانى خۆت ئەنجام بدە، ھىچ گرنكى بەسەر رەقوى یاخى بوونیان مەدە،
 بەگالتە پێکردنو رەتدانەوہى نابەجیيان تەنگەتاو مەبە!

ناشکراشە لەچەند شوینى تردا ئەم مانایە تابیلا بۆتەو، وەکوو
 دەفەرموئ: ﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ، وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يَشَاءُ﴾ البقرة/۲۷۲. یان
 دەفەرموئ: ﴿فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ، لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ﴾ الغاشية/۲۱-۲۲.
 یان دەفەرموئ: ﴿نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ، وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ، فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَن
 يَخَافُ وَعِيدٍ﴾ ق/۴۵.

ئەمجار پەرورەدگار ئیعبازو سەرئاسایى قورئان بەیان دەکا و فەرمان
 بەپێغەمبەر ﷺ دەدا: کە تەحەداى عەرەبەکان بکا، بەدەمیان داداتەو و
 پێیان بلێ: ئەگەر ئێو پێتان وایە قورئان دەس ھەلبەستى منە، دە ئێو
 نازابن (دە) سوورەتى ئاوا بەخەنە روو!

دەفەرموئ: ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ﴾ واتە: بەلکوو موشریکەکانى مەککە
 پێیان وایە: موحه مەد ئەم قورئانەى داناو، دەلێن: دەسەلبەستى خۆیەتى
 بەدەم خوداو ھەلئى بەستوو، ﴿قُلْ﴾ ئەى موحه مەد! پێیان بلێ: ئەوہى
 ئێو دەیلێن: ئەگەر راست بێ و ئادەمیزاد بتوانى کەلامى ئاوا دا بنی؛ دە ئێو
 نازابن ﴿فَأَتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ﴾ دە سوورەتى ئاوا ھەلبەستراو

بخنه رو! هاوشانی نمو قورئانهی مبن بکا لهفه صاحته و بهلاغه تدا، له ریکو پیکو و توکمهیی و بههیزی و یاسا دروستی و شهرعده و رهوایی و له خوگرتنی زانیاریه جیا جیاکانی وه کوو رامیاری و کو مه لئاسی و نابوری و هه والدروستی و چیرۆکی رابوردوانو غهیب زانی دا، پئیان بلی: نه مه نه رزو نه مه گهز، خو ئیوه شوپره سواری رهوانبیزی و گوزاره کاری و زمانه وانو و تار بیژن. ﴿وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ داوای یارمه تی له کئی ده کهن بیکه، کئی یارمه تیتان ده دا باییدا، بانگی ناده میزاد و جندۆکه بکه، بانگی رهوانبیزی و زمانه پاراو و هستیارو و یژه وانانتان بکه، با یارمه تیتان بده و که لامیکی ئاوا به نه ندازه ی (ده) سووره تی دابیننن نه گهر ئیوه راست ده کهن نه م قورئانه که لامی ناده میزاده!!

به لام قوره یشییه کان بۆریان خوارد و نه یانتوانی، چۆن ده توانن؟ کئی ده توانی نمونه ی نه م قورئانه بیئیه رو؟ کهس ناتوانی وینه ی قورئان بخاته رو ته نانه ت به نه ندازه ی ده سووره تیش ناتوانن به لکوو ناتوانن وینه ی کورتین سووره تی قورئانیش دابینن! چونکه که لامی خودا جودا وازه و له ناخاوتنی ناده میزاد ناچی، ههر وه کوو چۆن صیفه ته کانی له صیفه تی مه خلوقات ناچو زاتی پاکیشی له هیچ شتی که نا کاو هیچ شتی که له وینه ی نه!

جا ﴿فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ﴾ نه گهر به ده نگتانه وه نه هاتن و نه یانتوانی (ده) سووره تی وه کوو هی قورئان دابینن، نه وه ﴿فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ﴾ بزائن: که نه وان عاجزن له وه ی بتوانن وینه ی (ده) سووره تی قورئان بخنه رو، له هه مان کاتدا نه وه ش بزائن: قورئان له لایهن خودا وه نازل کرا وه به شیوه و شیوازیک نیردرا وه جگه له خودا کهسی تر ناتوانی که لامی ئاوا سه رئاسا و موعجیز بنیری، کهسی تر ناتوانی نامه ی ئاوا پر حیکمه ت و نامۆزگاری و هه والدر له نه یینی و په نامه کییه کان دابینی!

به کورتی: خیطابه که ئاراسته ی پیغه مبهرو موسولمانان کراوه، ده فهرموی: نه گهر کافره کانی مه که نه یانتوانی ده سوورته له وینه ی قورئان بینه نه یانتوانی به ربه ره کانی بکه نه، نه وه ئیوه بزانه نه قورئانه به زانسته. حیکمه تی خودا نیردراوه و که لامی نه وه دهستی ئاده میزادی تیدا نیه. ههروه ها بزانه و دنیابن ﴿وَأَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ که هیچ خودایه ک نیه حه ق راست بی و خاوه نی بوونه وه و شیایو پرستن بی جگه له (الله) هه ره. خودایه شیایو به ندایه تی بو کردنه و توانای ناردنی قورئانی ناوای هیه!

﴿فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ؟﴾ ئایا ئیوه نه ی گروهی کافرو موشریک! دوا ی راست کردنه وه ی نه هه موو به لگه و ده لیل به هیزانه له سه ره نه وه ی: که قورئان له لایه نه خودا وه هاتوه، موسولمان ده بنو برپا به خودایه تی خودا و راستی قورئان ده که نه؟ گهر دنکه چ ده بن بو فهرمان و جله و گیریه کانی خودا که له قورئان دا ئاراسته ی کردوون؟ پابه ندی نه وه نه حکام و شه ریه تو دابه یاسایانه ده بن که له خۆی گرتوون؟؟

نه گهر خیطابه که بو موسولمانه کان بی، نه و کاته مانای (مسلمون) به (مخلصون) لیک ده ده ی نه وه.

بیگومان حه ق ناشکرا بو، کافره کان ده یانزانی: که قورئان که لامی خودایه و ده ست هه لبه ستی پیغه مبه ره خۆی نیه، به لام ترسی نه وه یان هه بوو به ره وه ندی و ده سه لاتیان له کیس بچی، نه توانن هه ژارو بی نه وایان بچه و سینه وه .. بۆیه په ره یان به به ربه ره کانی خۆیان دا، هه ندیکیان له و پینا وه دا تیدا چوون!!

کەسیک لە زیاندا هەر هەولێی دنیای بێ، لە نیعمەت و خوشی
قیامەت بێ بەش دەبێ!

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ
الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ
﴿١٥﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحِطَّ
مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَطُلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

پاش ئەوەی پەروەردگار ئەوەی چەسپاند: کە قورئان کەلامی خودایەو
لەخوداوە نێردراوە بۆ پێغه مبهرو دەست هەلبەستی موحەممەد نیه، ئەوە
روون دەکاتەو: کە هۆکاری بەرەڵستی کردنی موشریکەکان،
بەدرۆخستنەوێان بۆ پێغه مبهرو قورئان هەواو ئارەزۆو بەرژەوێان پەرستی
بوو، ترسی لە دەستدانی دەسلالتو پلەو پایە دنیایی بوو!
دەفرموی: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ
فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ﴾ کەسیک هەولێی زانی دنیایا، بیهوی خوشی و
لەزەتی دنیای دەست بکەوێ و جوانی و رازاوی دنیای بۆ خۆی دابین بکا،
ئەو بەروبوومی کردەوێ کانیان بەتێرو تەسەلی دەدەینی و هیچی لێ کەم
ناکەینەو:!!

هەولۆ تیکۆشان لەم زەوێیەدا بەروبوومی هەیە، هەر کەسیک هەولۆ
تیکۆشانی هەبێ هەولۆ تیکۆشانه کە بەفیرۆ ناروا، ئاکامی دەبێ، جا
کەسیک بۆ دنیایا هەولۆ بکا و تیکۆشانی تەنها بۆ دنیایا ئەو بێگومان

ناکامی تیکۆشانه که ی له دونیادا چنگ ده که ویۆ لهو ماوه که بو کورته ی که
 تیدا ده ژیا له زه ته ی لی ده بینی! ﴿وَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ﴾ نهوانه ی که له ژیا نی
 دونیا یان دا ته نها هه ویۆ دونیا ده ده نو به س! نهوانه له قیامه تدا جگه له ناگری
 دۆزه خ له بهرام بهر هه ویۆ تیکۆشانه که یان دا هه یچی تریان پی نادری، چونکه
 نهوان له دونیادا پاداشی کرده وه چاکه کانیان وه رگرتوه، نهوی ماوه ته وه بو
 قیامه تیان ته نها کرده وه خراپه کانیانه، چ کرده وه یه کی باشو په سندی بو
 قیامه ت نه کرده، هه چ حیسابیکی بو ژیا نی پاش مردنی بهر چا وه نه گرتوو..
 ﴿وَحِطُّ مَاصِعُهُمْ فِيهَا﴾ بی سوود بو شو کرده وانه ی له دونیادا
 نه نجامیان دابوون، هه چ که لکیان لی وه نه گرتن بو ژیا نی قیامه تیان، چونکه
 مه به ستیان له کرده وه کانیان بو قیامه ت نه بو.

﴿وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ به تالۆ پوچ بوو پاداشی کرده وه کانیان
 له قیامه تدا، چونکه نهوان که کرده وه کانیان نه نجام داوون مه به ستیان
 ره زامه ندی خودا نه بو، هه ر کرده وه و تیکۆشانیک خۆشه ختی هه می شه یی
 لی نه که وی ته وه پوچ بو بی بایه خه وه کوو نه بوو وایه، ته رازووی پاداشی
 قیامه ت هه ولدانه بو وه ده سته یانی ره زامه ندی خودا و ئیخلاص و دلسۆزیه
 بو په ره ردگار!

هه ر کارو کرده وه یه ک بو ره زامه ندی خودا نه بی به پوچ به تال
 ده ژمیردی.

نه مه دابو نه پتی خودایه له بو نه وه ردا، هه ر که سییک کار بکا
 به رو بو می ده بی، کرده وه بی پاداشو به رو بو می نابی..

ئیمه له م سه ر زه وییه دا تاکو کۆمه ل ده بینین: که کار ده که ن بو دونیو
 به ده سته یانی پیو سته مادییه کانی ژیان، ده بینین به رو بو می هه ویۆ
 تیکۆشانی خۆیان هه لده گرنه وه به جوانی و رازاوه یی دونیا گه ییشتوونو خۆشی و

نیعمه ته کانی جیهانیان دهسته بهر کردوه، خانوو باله خانوو باغو قتیلاو نامیری جؤراو جؤری ژیان خوشکردنیان دهستکه وتوو! نابی نئیمه له وه سه رمان سوور بمینی، نابی بلئین شه وه بؤچی وایه؟ چونکه شه وه دابو نه پیتی خودایه له سه ر زه وی: ههر که سیئکه هه ولۆ ته قه لّلا بدا بۆ ژیانی دونیاو خوشگوزهرانی تییدا پاداشی کرده وه کانیان له دونیادا ده دینه وه و ناو میدیان ناکه یینو هیچیان لی کم ناکه یینه وه.

به لام ته سلیم بوونمان بهم دابو نه پیتو ناکامانه نابی شه وه مان له بیر بهر ته وه، که شه وه که سانه ده توانن هه مان کارو کرده وه شه نجام بده نو مه به ستیان ره زامه ندی خودا بیۆ دلسۆزانه بۆ خودا کاریکمن، شه وه کاته وپرای شه وه ی خوشیو له ززه تی دونیا یان ده س ده که وی، خوشبه ختی و کامه رانی قیامه تیشیان ده ست ده که وی.

بیگومان هه ولّدان بۆ ژیانی قیامه ت نابیته کۆسپو ته گهره له به رده م هه ولّدان بۆ ژیانی دونیا، به لککو موراقه به کردنی خودا له کارو کرده وه دا ده بیته هۆی به ره که ته و زیاد بوونی به ره هه و پیرۆزی کاره که و کاسبی به که پاکتو خاوتن ده کاو له ززه ته و خوشی به که زیاد ده کاو خوشبه ختی و کامه رانی قیامه تیش مسۆگهر ده کا!

شه ی شه وه نیه پیغه مبه ر ﴿﴾ ده فره موئ: (اعمل لدنیاك كَانَك تعیش ابدا، واعمل لآخرتك كَانَك تموت غدا) وا بۆ ژیانی دونیا تیبكۆشه وا بزانه هه تا هه تایه ده ژۆ قه ت نامری، وا بۆ قیامه تیش هه ولۆ ته قه لّلا بده وا بزانه به یانی ده مری و دونیا جی ده هیلّی!

نمونه ی شه م نایه ته نایه تیکی تره که ده فره موئ: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ، ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَذْخُورًا، وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا﴾ الاسراء/ ۱۸-۱۹.

یان ده فەرموئ: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ، وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا، وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ﴾ الشوری/ ۲۰.

نیمامی عومەریش فەرموودە یەکی پێغه مەبەر ﷺ لەم بارە بە دەگیرێتەو دە فەرموئ: پێغه مەبەر فەرموئ: (انما الأعمال بالنیات، وانما لكل امرئ ما نوى، فمن كانت هجرته الى الله ورسوله فهجرته الى الله ورسوله ومن كانت هجرته الى الدنيا يصبها او امرأة ينكحها فهجرته الى ما هاجر اليه). هەموو کردەو یەك بە گۆڕە ی نیهتو مەبەستە، هەموو ئادەمیزادێك نیازو مەبەستی چۆنە بە پێی نیازو مەبەستە کە ی پاداشی دەدرێتەو: چاکە بە چاکە و خراپە بە خراپە. کەوابوو هەر کەسێ نیاز ی لە کۆچکردن و هیجەرەتە کە ی لە مەککە وە بۆ مەدینە رەزای خوداو پێغه مەبەر بێ ئەو کۆچکردنە کە ی قەبوڵئەو بە پاداشی گەورە دەگا! هەر کەسێ کیش کۆچکردنە کە ی لە بەر کاریکی دنیایی بێ کە دەستی بکەوئ، یاخود لە بەر ئافرەتێک بێ ماری بکا، ئەو کۆچکردنە کە ی بە پێی نیازە کە یەتی و هیج خیری ناگا لە سەری!

قەتادە دە فەرموئ: کەسێک دویا نیازو مەبەستو داواکاری بێ، خودا پاداشی چاکە ی بە دویا دەداتەو، پاشان کە دەچی بۆ قیامەت هیج چاکە یە کە ی نیە پاداشی لە سەر وەرگیرێتەو، بەلام موسوڵمان کە کاری چاکە ئەنجام دەدا، لە دویادا پاداشی کردەو کە ی وەر دەگیرێتەو، لە قیامەتیشدا پاداشی هەیه، واتە: موسوڵمان لە سەر کردەو ی چاک ی دوو پاداشی هەیه: پاداشی دویا و پاداشی قیامەتیش، بەلام کافر لە سەر کردەو ی باشی تەنها لە دویادا پاداش وەر دەگیرێتەو...

کهسیک ههولئ قیامهت بدا بهختهوه ره، کهسیک کافر بی
دۆزه خ جیگایهتی

أَفَمَنْ كَانَ

عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ، وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ
مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ، وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ
مِنَ الْأَحْزَابِ فَاَلَنَارُ مَوْعِدُهُ فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّنْهُ إِنَّهُ الْحَقُّ
مِن رَّبِّكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾

ئهه نایهته په یوه ندی به نایهتی پیشووه ناشکراو روونه، دواى نه وهی
په روه دگار له نایهتی پیشوودا باسی نهو که سانهی کرد: که هه لپه ی ژبانى
دونیا یانهو هیچ گرنگی به قیامهت نادهن، نه مجار باسی نهوانه دهکا: که
ههولئ تیکوشانیان بۆ قیامهت نهو ده یانهوئ ره زامه ندى خوداو ژبانى کامه رانی
قیامهت دهسته بهر بکه نو ده فرموی: ﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ
شَاهِدٌ مِّنْهُ﴾ یان کهسیک له ژبانى دونیادا بهر تیکو پیکی هه لسو کهوت بکا،
خودا هیدایه تی دابیو ریگای حه قو راستی گرتبسته بهرو ههولئ تیکوشانی بۆ
ره زامه ندى خودا بی، دلسوزانه له پیناو حه قو راستی دا ژبانى خوی به سه ر
به ری، شاهیدیکی راستی (که قورئانه) گه واهی بۆ بداو پشتگیری لی بکا،
﴿وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً﴾ شایه تیکی تریشی هه بی له وه پیش
هاتبیو شایه تی پیغه مبه رایه تی بۆ بداو موژده ی هاتنی دابی. نه ویش کتیبی
موسایه، نامه ی ته وراته و به خه لات بۆ موسا هاتوه، په پیه وو پرۆگرامیکی

بهرزو پیرۆزو به نرخه، شیاوی شوینکه وتن بووه و نامهی هیدایه تو شهر یعت بووه، ره حمه تو بهر هه کهت بووه بۆ ئهوانه ی شوینی که وتووزو ئیمانیا ن پی هیناوه..

نایا که سییک ئه وه حالۆ شه ئنی بی، ئه وه هه لسو که وتو په پیره و پرۆگرامی بی؛ وه کوو که سییک وایه: که له ژیا نی دا گو مپا و سه رلی شیاوو بی بهرنامه بی، ههر هه ولی له زه ته و خوشی کاتی دونیا ی بی؟ بیگومان وه ک یه ک نین.

﴿أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ ئهوانه ی خودا هیدایه تی داو نو بر وایان به ناوه رۆکی تهورات هه یه: که موژده ی هاتنی پیغه مبهرو ناو و نیشانه کانی تیدا تو مار کراون، ئهوانه له ناخه وه بر وایان به پیغه مبهری ئیسلام و قورئان هه یه.

مامۆستا سه یید ده فهرموی: هه ندی له راقه که رانی قورئان، لی ره دا ئیشکالیا ن هه لستاندوه ده لێن: ئه گهر مه به ست به ﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيْتَةٍ مِّن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ﴾ شه خصی پیغه مبه ر بی ﴿لَهُ كَاتِبٌ﴾ ئه و کاته چۆن ده گونجی ﴿أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ که بۆ کۆیه و کۆمه ل ده گه یه نی بگه رپته وه بۆ ﴿مَنْ﴾ له رسته ی ﴿أَفَمَنْ كَانَ...﴾ دا؟

به لام هه یچ ئیشکالێک نایه ته گۆرێ، چونکه رانا و له (یؤمنون به) ده گه رپته وه بۆ (شاهد) که قورئانه. ههروه ها رانا و له (من قبله) یشر دا ده گه رپته وه بۆ (شاهد). که وای هه یچ ئیشکالێک نه له وه دا بگوترن: ﴿أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ ئهوانه (واته: پیغه مبهرو موسو لمانان) ئیمانیا ن به م قورئانه هه یه. خۆ ئاشکرایه پیغه مبه ریش بۆ خۆ یه که م که سه که بر وای به قورئان هه یه موسو لمانانیش له وه دا شوینی که وتووزو ئهوانیش بر وایان پی ی هه یه. وه کوو له شوینیکی تر دا ده فهرموی: ﴿أَمَّا الرَّسُولُ فَمَا نَزَّلَ إِلَيْهِ مِّن رَّبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ، كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَأَتْهُ وَكُتِبَ لَهُ وَرُسُلُهُ﴾ البقرة/ ۲۸۵.

ئایه تی ﴿أَفَمَنْ كَانَ...﴾ لیره دا ئاماژه بو خودی پیغه مبهرد ده کا موسولمانانی شوینکه وتووشی ده خرینه گهل که بر وایان به په یامه که ی کردوه نهم جوړه ته عبیرانه له قورئاندا زوړو زه به ندن.

به کورتی که سیکن به سروشتو به عهقل موسولمان بی، بر وای به نووری قورئان هه بی، بر وای بهو نیگایه بی که خدا بو پیغه مبهرانی وه کوو موساو عیساو نهوانی تری کردوه نهوه له سهر به پیره وو پرؤ گرامیکی حه قو راسته.

﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ﴾ نهو که سدی له دانیش توانی مه که بر وای به قورئان نا کاو نهوانی کومه وو پارتیان پیکن هیانوان دژی پیغه مبهرد له سهرانی قوره یشو جوله کهو مه سیحی و بته پرسته کان ده یانه وی قورئان به درؤ به خه نهوه و موسولمانان پاشگهز بینه وه. هه ول ده دن نه هیلن خه لکی تر موسولمان ببن، نهوانه دوزه خ شوینی حهوانه وه یانه و به ته نکیدی ده چنه ناوی و توله ی نهم به درؤ خسته نهوه و دژایه تیکردنه ی ئایینیان لی ده ستیندری! روژی قیامت ناگری دوزه خ چاوه پتیانه.

موقاتیل ده فهرموی: مه به ست به (الأحزاب) خیللی به نو ئوممه یه و، به نولموغه یه ی نه وه ی عه بدوللای مه خزومی و خیللی طه لحه ی کوری عه بدوللان.

سه عیدی کوری جوبه یه ده لئی: مه به ست به (الأحزاب) هه موو نه هلی ئایینه کان.

ریوایه تیکی تر له موقاتیل ریوایه ت کراوه ده لئی: مه به ست به (الأحزاب) ئایینداری هه موو گهل و نه ته وه کان.

له صه حیحی موسلیم دا له ته بو موسای ته لئه شعدری یه وه فهرمووده یه کی پیغه مبهرد ریوایه ت کراوه: که پیغه مبهرد ﴿فَهَرْمُوبِي﴾ فهرموویه تی: (والذي نفسي بيده، لا يسمع بي أحد من هذه الأمة يهودي أو نصراني، ثم لا يؤمن بي الا دخل النار) سویند بهو که سدی گیانی منی به ده سته، هه رکه سیکن له م گهل و

نەتەوانە هەوایی پەيامی منی پێ بگا، جوولە کە بێ، مەسیحی بێ، ئیمانم
پێ نەهێنێ رۆژی قیامت دەخرێتە ناو ناگری دۆزەخەو.

﴿فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ﴾ نەى موحەممەد! یان نەى بەرپرەسی بیسەر! هیچ
شکێ گومانێ نەبێ دەربارەى راستی ئەم قورئانە، ﴿إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ﴾ نە.
قورئانە کە لامیکی حەقەو لەهیچ رویە کەوێ کەمو کورتی تێدا نیەو لەهیچ
لایە کەوێ رەخنەى لێ ناگیرێ، لەلایەن خوداوە هاتوو، بەدیھێنەری تۆ
ناردووەتی، هەر کەسێ شونێ بکەوێ خوشبەختو کامەران دەبێ لەدوونیاو
قیامتدا، ﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ وەلێ زورەى ئادەمیزادان هەواو
نارەزۆبازی گومرای کردوون رێگایان لێ تێک چوووە بپروا بەقورئان ناکەن!

کافەرەکانو موسوڵمانەکانو پاداشو سزای هەموو لایەکیان

وَمَنْ

أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُولَئِكَ يُعْرَضُونَ
عَلَى رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى
رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾ الَّذِينَ يَصُدُّونَ
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَفِرُونَ ﴿١٩﴾
أُولَئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ
دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضْعِفُ لَهُمُ الْعَذَابُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ

السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا
 أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢١﴾ لَا جَرَمَ لَهُمْ
 فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ ﴿٢٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ وَآخَبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ
 هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٣﴾ * مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَى
 وَالْأَصْبَرِ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ
 ﴿٢٤﴾

پاش نهوی قورنان باسی ههردوو کۆمهلی ئاده میزادی کرد، نهوانه ی
 ههولۆ تهقه لایان بو دنیایه نهوانه ی قیامه تیان دهوئو بو خوشبه ختیو
 کامه رانی نهو جیهانه تیده کۆشن. نه مجار دی ئاکامو سه ره نجامی ههردو
 تاقبو کۆمه ل دیاری ده کا.

جاوه کوو باسمان کرد، مه به ست به ﴿مَنْ كَانَ يَرْيِدَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
 وَزِينَتَهَا...﴾ سه رزه نه شتکردنی نهوانه یه: که هه لپه ی دونیایانه و قیامه تیان
 له بهیر چۆته وه.

مه به ستیش به ﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّهِ...﴾ ره تدانه وه ی نهوانه یه
 که ئینکاری پیغه مه به رایه تی هه رزه تی موحه مه مه د ﴿...﴾ ده که نه و تانه
 له مو عجیزه کانی ده ده ن.

ههروه ها مه به ست به ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ له
نایه ته دا ره تدانه وهی موشریکه کانه: که پیاو وایه: بته کانیاو لای خودا
شه فاعه تیاو بۆ ده کهن. ده فهرموی:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ کی له نه وه که سه سه ته مکارتره
بۆ خۆی و غهیری خۆشی؟ واته: که سه سه ته مکارتر نیه و سه می زۆر تر نیه و
دوو رکه و تو تر نیه له حه قو ریبازی راست و خودا په سه ند له وه که سه ی له سه ر
خودا درۆ هه لده به ستی، به ده م خودا وه به درۆ شت هه لده به ستی له کردار و
گوفتار و صیفاتیدا، له ته حکام و یاسایدا، یان پیاو وایه: بته کانیاو خودا
درۆ زنه کانیاو لای خودا شه فاعه تیاو بۆ ده کهن و خودا شه فاعه ته کانیاو
قبول ده کا! یان مندا لا پال خودا ده ده نو پیاو وایه: خودا کوپو کچی هه ز!
وه کوو هه ندی له عه ره به کان: که ده یان گوت: فریشته کچی خودا، جووله که
ده یان گوت: عوزه یر کوپی خودا یه، مه سیحی به کان ده یان گوت: عیسا کوپی
خودا یه!

﴿أُولَٰئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ﴾ نه وانه ی: که ناوا گومرا بوون و درۆ چوون
له کوفرو شیرکو درۆ هه لده به ستن له سه ر خودا، درۆی قیامت راده نویندرین
به سه ر پهروه ردگارا واته: کرده وه و گوفتاریان به سه ر خودا راده نویندری بۆ
نه وه ی حیساب و لیکۆلینه و یان له گه لا بکا.

﴿وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾
شایه ده کان له فریشته و پیغه مبه رانو پیاو چاکانی موسولمان راست
ده به نه وه و ده لێن: نا نه وانه بوون به ده م خودا وه درۆ و ده له سه یان هه لده به ستن،
گه وه ترین تاوان و سه ته مییان ده ر حه ق به پهروه ردگار نه نه جام داوه، لیاو
له هه را ده ده نو ریسوایان ده کهن، ده لێن: ده ی نه فرینی خودا له سه ر
سه ته مکاران بی، نه وانه ی هاوه لیاو بۆ خودا قه رار ده داو، به ده م خودا درۆیان
هه لده به ستن.

هه لئه ته نهم رانواندنه رانواندنیکی ثایه تییه، رانواندنیکیه به مه بهستی
ریسواکردنو نابرو بردنه، نیت ره ناخوشتترین حالو وه زحدا ریسوایان ده که نو
شهرمه زاری نمو روزه سامناکه یان ده کن!

نمونه ی نهم ثایه ته ثایه تیکی تره: که ده فهرموئ: ﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا
وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا، وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ، يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذَرَتُهُمْ،
وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ، وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ﴾ غافر/۵۱-۵۲.

نیام نه حمده و همدروو پیری فهرمووده موسلیمو بوخاری فهرمووده یه ک
له نیبنو عومره وه ده گیرنموه ده فهرموئ: له پیغه مبهرم ژنهوت؛ ده فهرموو:
روژی قیامت: پهروه دگار موسولمان له خوئی نریک ده کاته وه دهستی
قودره تی ده خاته سدرشانو له خه لکی تاق ده کاته وه یه که یه که تاوانه کانی
پی ده درکینی، پی ده فهرموئ: فلان تاوانو فیسار تاوانت دیتمه یاد؟
له بیرته فلان تاوانت نه نجام دا؟ نهویش دان به تاوانه کانی دا ده نیو پی وایه
نیت به فتاره چوه! نه مجار پهروه دگار پی ده فهرموئ: نه من له دونیا دا
تاوانه کانم بو پوشوی نه مروش لیت خوش ده بم! نه مجار نامه ی کرده وه
چاکه کانی ده داتی.

به لام کافرو دوپرووه کان، شایه ته کان لییان راست ده بنه وه لییان له هه را
ده دهنو ده لئین: ﴿هُؤْلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾
نه مانه نه وانن که درویان له سر خودا هه لئه ستوه، سته مکار بوون، ده ی
نه فرینی خودا له سته مکاران بی!

﴿الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ﴾
سته مکاران نهو موشریکانه که شاده میزادان له ربازی خودا لا ده دهن،
نه وانن که به دهم خوداوه درو هه لئه بهستن بو نهو ی خه لک له ربازی حق
لابدن، ده یانه وی خه لک شوین حقو راستی نه که وی، پروایان نه بی، ریگیاه ک
نه گرنه بهر: که بیانگه یه نی بهر زامه نندی خودا، ده بنه کوسپو ته گمره له نیوان

نهوانو بههشتدا، خهلك لمرنگي خودا لاده دن بۆ ريبازي گوناھكاريو
شيرك، ده يانه وي ريبازي نهو خهلكه ريبازيكي خوارو خيچ بي، توشي
هه لدير سهرگهرداني بن! وه لحال نهوان بۆ خوشيان پروايان بهرژي دوايي
نيه و بهرژي ده زانزو ههول دده دن خهلكي تريش وه كوو نهوان وا بي!

بيگومان به نديا به تيكردي ناده ميزاد بۆ غهيري خودا، پهستي و نرمي و
زه ليلي له دلؤ دروونيان دا ده خولقيني، له كاتيكتا خودا ده يه وي له سهر
كهرامه تو پياوه تي پهرورده بيزو بزين. په رستني غهيري خودا، له ژيان دا
سته مكاريو ياخي بوونو دلره قسي پهيدا ده كا، پهروهر دگار ده يه وي
عه داله تكارو ميانه په و بن.

به نديا به تيكردن بۆ غهيري خودا ههولؤ كوششي ناده ميزاد ه كان ناپاسته
ده كا بۆ به خودا زانيني خودا درؤزنه كانو ده هؤلؤ زورنا ليدان بۆيانو
باتيكرديان تا به ته واري جيگاي خوداي حقيقي ده گر نه وه!

جا چونكه نه خودا درؤزنانه خويان له خويان دا هيچو پوچو بي وه جز،
ناتوانن جيگاي خوداي حقيقي بگر نه وه، نهو به ندانهي ده يان په رستن بهر ده وام
له ناخوشي دا ده زين، شهو روژ پتيان دا هه لده ليزو تيشكيان ده خه نه سهر و
وه سپو شه ناين ده كهن، ته پلؤ ده فيان بۆ لي دده دن سه لا و اتيان له ديدار
ده دن، تا هه موو كوششو هه ولدانه كانی ناده ميزاد بۆ بهرژه و هندی نهوان
تهر خان ده كرؤ ژيانان ده سوړي بۆ غه مو ناپه حه تي چ بهر هه ميكي نابي،
ته مهش نهويه ري ريگا خوارو چهوتو چه وتلي يه.

﴿أَوَلَيْكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ﴾ نهو سته مكاره له ري لاده رانه،
نهو مو شريكو كافرانه، هيزو توانا يسه كي شهوتويان نيهه بتوانن خودا
ده سته وهستان بكن له وهی له دونيادا به سزا بيان گري، ولا تيان به سهر دا ويران
بكا، بهر وهی دا بيان بته خوار، بهر ده بارانيان بكاو له ناويان بهري، وه كوو چؤن
كه له پيشينه كانی له ناو بردن! به لكوو شه مانيش له ژير ده سله لاتو قه هرو

غەزەبى خۆى دان ھەر كاتى بىه وئۆ چۆنى بوئ ئاوا سزايان دەدا، دەتوانى
لەدونيادا پيش ھاتنى قىامت سزايان بدا!

﴿وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ﴾ ئەو سەمكارو موشرىكانە
جگە لەخودا خۆى، ھىچ يارمەتیدەرو پشتیوانىکیان نیە، کەس نیە بتوانى
عەزەبى خودایان لى دورور بخاتەو...

﴿يُضَاعَفْ لَهُمُ الْعَذَابُ﴾ رۆژى قىامت عەزەبیان بۆ دوو چەندانەو چەند
چەندانە دەکریتەو، بەھۆى ئەوێوە کە وێرەى گومرا بوونی خۆیان کەسانی
دیکەشیان گومرا کردوون، ھەرێوە چۆنکە پێیان ناخۆشبوو گۆیان لەقورئان
بى، نەیان دەوێست نیشانەکانى خودا لەبوونەو ھەردا ببینن.

﴿مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ﴾ بەھىچ
جۆرىک نەیان دەوێست گۆیان لەقورئان بى، خۆیان لەبىستنى ھەقو راستى
کەر کردبوو، نەیان دەوێست شوێن ھەق بکەونو خۆیان لەناستى دا کوێرو کوتر
کردبوو! ھەرێوە کو ئەو بلى نەیان دەتوانى ببیستو ببینن!

تەنانت کە گۆشیان لەقورئان دەبوو دلیان نە دەدایەو لى ورد
نە دەبوونەو، ھەولیان دەدا کەس لى ھالى نەبى، وەکوو لەشوێنیکى تردا
دەفەر موی: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوَافِ بِهِ لَعَلَّكُمْ
تُغْلِبُونَ﴾ فصلت/ ۲۶. کە لەبوونەو ھەشیان دەروانى بەدلى لى ورد نە دەبوونەو،

بەسەرئەو تەماشای ئایەتەکانى بوونەو ھەریان نە دەکرد!
﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَخَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾ ئەوانەى
خاوەنى ئەو رەوشتە نامەردانەن کە لەو پيش باس کران ئەو ئادەمیزادانەن:
کە خودى خۆیان بەفەرۆ داو، لەدونيادا خۆیان فەوتاندو، پارێزگارى
کەرەمەتو ریزو نرخی خۆیان نە کردو، بزوایان بەھاتنى قىامت نەبوو، بە دەم
خوداوە درۆ دەلەسەیان ھەلبەستن، خۆیان بەفەرۆ دا، چۆنکە ئەوان رۆژى
قىامت دەخەرنە ناو ئاگرى دۆزەخەو، سات دواى سات گەرمايە کەى

له زیادبوون دایه، وه کسو له شوئییکی تردا ده فمرموی: ﴿مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ، كَلَّمَآ خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا﴾ الاسراء/۹۷. لهو سزایه دا ده تلینه وه نه ئه وه یه بمرزو له کۆل ببنه وه، نه ئه وه یه به شیوه یه کی ناسایی ژیان به سهر بهرن!

﴿وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾ نهو خودا درۆزنانهو شه فاعه تکارانه یان لی گوم ده بن: که له دونیادا به هاوه لۆ هاوبه شی خودایان ده زانین، هیچ سودیکیان لی ده ست ناکه ون! به لکۆو زیانیان پی ده گیه نن! وه کسو له شوئییکی تردا ده فمرموی: ﴿وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً، وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾ الاحقاف/۶. یان ده فمرموی: ﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا، كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ، وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا﴾ مریم/۸۱-۸۲. ﴿لَا جَرَمَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ﴾ هیچ گومان نیهو شتیکی

حه قو راسته: که نه وانه له قیامه تدا له هه موو که س زیاتر خه ساره تمه ندن، چونکه خۆشی له زه تی به هه شتیان گۆپوه ته وه به سزای دۆزه خ، خۆراکی خۆشی به هه شتیان به ئاوی کولاتووی دۆزه خ گۆپوه ته وه، پیاله شه رابی خۆشو گوارایان به سه موومی گهرم گۆپوه ته وه، له جیاتی خۆریه چو جوانه کانی به هشت بنکلی دۆزه خو له باتی ره زامه ندی په روه ردگارو چاوپیکه وتنی زاتی پاکی، غه زه بو قاری خوداو تۆلهو سزای به ئیشی دۆزه خیان وه رگرتوه. ده ی چ خه ساره تمه ندیه ک له مه مالتویرانکه تره؟!!

نه مجار پاش نه وه ی باسی حالو چۆنیه تی و به سه ره اتو سه ره نجامی کافره کانی کرد، به شوئین نه وه دا باسی حالو چۆنیه تی موسو لمانه به خته وه ره کان ده کاو ده فمرموی:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ، وَاخْتَبَأُوا إِلَى رَبِّهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ بیگومان نه وانه ی ئیمانیان هیئاوه، خوداو پیغه مبه ریان به راستی ناسیون، خودایان به حه ق ناسیوه و به ندایه تی یان بو کرده، پیغه مبه ریان به راست زانیوه و شوئینی که وتوون، له دونیادا کرداری

چاکیان نه نجام داوه و پابه ندی فرمانو جله و گیریه کانی نایین بوون، دلّیان به نیمان ئاوه دان بووه، بهرده وام بوون له سهر طاعه تکرندو دووره په ریزی له تاوان، هه میسه ترسی خودایان له دلّدا بووه، نه وانه هاوه لانی به هه شتن، به هه شتی رازاوه و پر خێرو خوشییان ده دریتسی، نازو نیعمه تی وایان پسّ ده به خشری که له ژماره نایه نو به چاو نه بیندراون به گوێچکه نه بیستراون به خه یالیش به سهر دلّی هیچ که سدا رانه بردوون، نه وان لهو به هه شته خوش و رازاوه دا بۆ هه تا هه تایه ده میننه وه، نه پیر ده بن، نه ده مرن، نه نه خوش ده کهون، نه پیسایی و بۆنی ناخوشییان لیوه ده رده چی.

نه مجار پهروه ردگار لیکچونو موشابه هه یه ک دینیتته کایه وه، هه ریه که له کافرو موسولمان ده شو بهینی به شتیکی تره وه و ده فرموی: ﴿مَثَلُ الْفَرِیقَيْنِ کَالْأَعْمَى وَالْأَصْمِ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِیعِ﴾ واته: مه ته لهو نمونه ی نهو دوو تاقبو کۆمه له ی لهو پیش باسکران، ئاکامیان دیاری کرا، کافره کان به بهد به ختی و موسولمانه کان به کامه رانی، وه کوو نمونه ی کوێرو که پرو شنه و او بینهر وان، کافر وه کوو کوێر وایه، چونکه خۆی له ناستی حه قو راستی دا کوێر ده کاو به چاوی ورد ته ماشای نیشانه کانی خودا ناکا له بوونه وه ردا، شاره زای ریبازی خیر نابی و نایدۆزیتسه وه، وه کوو که پ وایه، چونکه به لگه و ده لیلی راست نابیستی، شتی ک سوودی هه بی به دلّ گوئی لی ناگری!

موسولمان وه کوو چاو ساغی گوێچکه کراوه وایه له وه دا: که سوود لهو قورئانه ده بینێ که ده بیسی، نیشانه کانی تاکو ته نهایی خودا له بوونه وه ردا ده بینێ نیمانی پته و ده بی، دلّ دامه زراو و بهرچاو روون ده بی.

نامیری دیتنو بیستن (چاو و گوێچکه) دوو هۆکاری زانست و هیدایه تن، له روانگه ی نه مانه وه عه قل و هۆش کامل ده بن و ره هه نومیایی ئاده میزاد ده کهن...

﴿هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ نایا نمو تاقمو کۆمهله لهره وشته
 حالو سهره نجامدا چۆن یه کن؟ ثمری بۆ بیر ناکه نهوه؟ بۆ په ند وهرناگرن؟
 بیگو مان نمو دوو تاقمه وه کوو یه کن نین، زۆر جوداوازن، دهی ئیوه بۆ
 وردنابنه وه؟ فمرقی نیوانی ئەم کۆمهله نمو کۆمهله بکه ن؟ چۆن ئیوه شه وه نه ده
 نه فامن جیاوازی نیوان ره وشته حالو چۆنیه تی و سهره نجامی ئەم دوو تاقمه
 ناکه ن؟ کوپه خو زانینی نه وه شتیکی گران نیه ده توانن فیری ببن، شه وه تا
 په ره وردگار له شوی نیکی تر دا ده فمرموی: ﴿لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ
 الْجَنَّةِ، أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾ الحشر/۲۰. یان ده فمرموی: ﴿وَمَا يَسْتَوِي
 الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ، وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ، وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ، وَمَا يَسْتَوِي
 الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ، إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ، وَمَا أَنتَ بِسَمِيعٍ مَّن فِي
 الْقُبُورِ﴾ فاطر/۱۹-۲۲.

چیرۆکی هه زه ته تی نووح ﷺ

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِتِي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾
 أَن لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ
 ﴿٢٦﴾ فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَرِيكَ إِلَّا بَشَرًا
 مِّثْلَنَا وَمَا نَرِيكَ أَتْبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا أَنَا بَادِي
 الرّأي وَمَا نَرِي لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَذِبِينَ
 ﴿٢٧﴾ قَالَ يَقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيْنَتٍ مِّن رَّبِّي وَءَانِي رَحْمَةً

مِّنْ عِندِهِ فَعُمِيتَ عَلَيْهِمْ أَنْزَلْنَاهُمْ عَلَيْهَا وَأَنْشُرْنَاهَا كَرِهُونَ ﴿٢٨﴾
 وَيَقَوْمٍ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَا لَا إِنَّ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَمَا
 أَنَا بِطَارِدٍ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّهُمْ مُلْتَقُوا رَبِّهِمْ وَلَكِنِّي أَرَىٰكُمْ
 قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٩﴾ وَيَقَوْمٍ مِّنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِن طَرَخْتُهُمْ
 أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا
 أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي
 أَعْيُنُكُمْ لَن يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذَا
 لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾

پاش نه وهی پمروه ردگار له نایه ته کانی پیشوودا پیغه مبهرايه تی هه زره تی
 موحه مه دی چه سپاند، نه وهی تایبلا کرده وه: که قورثانی پیروز نیگای
 خودایه، نه مجار حالو چۆنیه تی تا قمی موسولمانو تا قمی کافری باس کردو
 سه ره نجامی هه ردولایانی دیاری کرد، ناده میزادانی هه لنان بۆ بیرکردنه وه
 تی فکریزو پهنده و رگرتن، دوا به دوا ی نه م باسو خواسانه، کۆمه لیک چیرۆکی
 پیغه مبهران باس ده کا: بۆ پهنده نامۆزگاریو بیرکردنه وه، ههروه ها بۆ نه وهی
 نه وه به بیان بکا: که پیغه مبهری نیسلام له گه ل پیغه مبهرا نی پیش خۆی دا
 هاویه شه له بنه مای بانگه وازی دا، هه موویان بانگه وازیان بۆ یه کتا به رستی و
 بپروا به هاتنی رۆژی قیامه تو وه رگرتنه وهی پادا شو سزا کرده ههروه ها
 هۆشیار کردنه وهی پیغه مبه ره: که له بهرام بهر نه زیه تدانی کافره کاند ا خۆرا گر

بئ هتا خودا چاریان ده کاو له عۆده یان دئ! یه کهم چیرۆکی نهم سورته
 چیرۆکی هه زه تی نوحه عليه السلام. له وه پیش پهروه ردگار له سوورته تی (یونس) دا
 نهم چیرۆکه ی گیرایه وه، لیره شدا دووباره ی ده کاته وه، چونکه په ندر
 نامۆزگاری زۆری تیدان، گرنگترین پی زاناندنی کافره کانه که هه زه تی
 موحه ممد وه کوو پیغه مبه رانی پیش خۆی، بۆیه رهوانه کراوه: که بانگه وازی
 ناده میزادان بکا بۆ یه کتاپهرستیو چه سپاندنی زیندوو بونه وه هاتنی رۆژی
 قیامتو وه رگرتنه وه ی پاداشو سزا. ده فرموی: ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ
 قَوْمِهِ: إِنِّي لَكُم نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ واته: نه ی موحه ممد! وه کوو چۆن تو مان کردوه
 به پیغه مبه رو رهوانه مان کردوی به ترسینه رو موژده در، بیگومان (نوح) مان
 رهوانه کردوه بۆ سهر گه له که ی پی گوتن: من رهوانه کراوی پهروه ردگارم،
 ترسینه ریکی ناشکراو حقو راستم بۆ ئیوه، ده تانترسیتم له سزای به تیشی
 خودا، ریبازی رزگارستان بۆ روون ده که مه وه، بروام پی بکه نو پابه ندی
 فرمانو جلمو گیریه کانی خودابن!

من بۆ ئیوه ترسینه ریکی ناشکراو شاره زا کارم به وه ی: که ﴿أَلَا تَعْبُدُوا
 إِلَّا اللَّهَ﴾ جگه له خودا به ندایه تی بۆ که سی تر مه کهن. داواتان لی ده که م: که
 یه کتاپهرستی بکه نو واز بین له هاوه لدانان بۆ پهروه ردگار ﴿إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
 عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ﴾ چونکه نه گهر به قسم نه که نو یه کتاپهرستی نه که نو واز
 له هاوه لدانان بۆ خودا نه هینن، نه وه من ده ترسم سزای رۆژیکی به شیده ت
 یه خه تان بگریو رزگار بوونتان نه بی.

بیگومان هه زه تی نوح عليه السلام یه کهم پیغه مبه رو فروستاده بووه: که
 رهوانه کراوه بۆ سهر دانشتوانی سهر زه ی له موشریکو بته رستان!
 قیینی:

وشه ی (الیم) فعیلی به مانا مفعوله، ده ی خۆ رۆژه که نازار ناچیۆی،
 نه وه ی نازاری پی ده گا خه لکه که یه نه ک رۆژه که. که وایی ده بی بگوتری:

لیره دا تمعبیره که بهم شیوه هه لبر تراوه بۆ نهوهی وا پیشان بدا که رۆژه که بۆ خۆی خاوهن نازاره ناوسه به سزای به ئیشو بۆ خۆی نازاری پی دهگا! دهی حالی نهواندی لمر رۆژه دان ده بی چۆن بی؟!

﴿فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا تَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا﴾ ریش سپیو پیاو ماقولۆ قسه رۆیشتوه کانی گه له کهی؛ نهواندی کافر بوونو پروایان به نوح نه ده کرد، وتیان: تۆ ئاده میزادیکی وه کوو ئیمه ی هیچت له ئیمه زیاد نیه، تۆ پاشاو مه لیک نی، ئاده میزادیکی ناسایی وه کوو ئیمه ی بهس! ئیتر بۆچی شوئیت بکهوین. بۆچی زیده له هه موو کهس نیگا بۆ تۆ هاتوه؟!

﴿وَمَا تَرَاكَ إِلَّا اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِادْيِ السَّرَّاءِ﴾ ئیمه نابینین شوئینکه توانت ئیلا که سانیکن: که پله ی کۆمه لاتییان نزمه جو تیارو وه رزیزو خۆش باوه رن، هیچ بیران له سهره نجام ناکامی نه کردۆتوه.. نه گهر تۆ راست ده که ی پیغه مبه ری پیاو ماقولۆ نه شرافو عاقل مه ندان شوئیت ده که و تن.

﴿وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ﴾ ئیمه نابینین بۆ ئیوه به سهر خۆمان دا هیچ ریزو نرخیک، هیچ شتیکتان له ئیمه زیاتر نیه؛ له ئیمه به هیزو توانا تر نین، ساماندارتر نین، زانیاری عه قلو فامتان له ئیمه زیاتر نیه، ئیتر چ شتیکن وا له ئیمه ده کا: که شوئنتان بکهوین؟!

﴿بَلْ نُنَظُّكُمْ كَاذِبِينَ﴾ به لکوو ئیمه نه وه مان به لاره راسته که ئیوه درۆزنو نه وه ی ده یلین: گوايه ئیوه له دونیاو قیامه ت دا به خته وه ر ده بن له راستی به وه دووره و هیچی به سهر هیچ وه نیه.

به کورتی نه و کۆمه له که ده مپاستو ریش سپی گه لی نوح بسوون؛ چوار شوبه یان ئاراسته ی په یامی حه زره تی نوح کرد:

۱- نوح ئاده میزادیکه وه کوو نه وانو پله و پایه یه کی وای نیه بگاته پایه ی سهرداری مه عنه و ی پیغه مبه رایه تی.

۲- نهوانه‌ی شوینی کهوتون کۆمه‌لیکی لاتو بی دهسه‌لاتو هیچ له‌بارانه‌بوون، نه‌مانه وه‌کوو تاقمی وه‌هان له‌برسا موشاغه‌به دروست بکه‌ن! ده‌ی نئمه‌ ناچینه ریزی نه‌وانه‌وه.

۳- پله‌و پایه‌و شانۆ شه‌وکه‌تی وا به‌نوحو شوینکه‌وتوانی به‌وه نایین ته‌ماعی نه‌وه‌یان لا په‌یدا ببی خۆیان بکه‌ن به‌ئومه‌تی نوح.

۴- وا نه‌زانین: که تو له‌م داوای ره‌هه‌بری پێغه‌مبه‌رایه‌تا درۆ ده‌که‌ی، ده‌ی نئمه‌ شوین پیاوی درۆزن ناکه‌وین..!

نه‌مجار په‌روه‌ردگار باسی ره‌تدانه‌وه‌که‌ی هه‌زه‌تی نوح ده‌کاو شو به‌مو بیانوه‌کانیان به‌ریه‌رج ده‌داته‌وه‌و ده‌فه‌رموی:

﴿قَالَ: يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ﴾ نوح له‌وه‌لامیان‌دا وتی: نه‌ی نه‌ته‌وه‌که‌م! پێم بلێن: من چی بکه‌مو ئێوه‌ چۆنی ده‌بینن؟؟ ﴿إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي﴾ نه‌گه‌ر من به‌لگه‌ی به‌هه‌یزم به‌ده‌سته‌وه‌ بی، یه‌قینم هه‌بی که من ره‌وانه‌کراوی په‌روه‌ردگارو ئه‌رکی پێغه‌مبه‌رایه‌تیم خراوه‌ته سه‌رشانۆ ده‌بی نه‌نجامی به‌م، دڵنیام من له‌سه‌ر حقو راستیو له‌خوداوه ئێدراروم ﴿وَأَتَانِي رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِهِ﴾ په‌روه‌ردگار ره‌حه‌ته‌و به‌هه‌ری پێغه‌مبه‌رایه‌تی له‌لایه‌ن خۆیه‌وه پێ داوم: که گه‌وره‌ترین به‌هه‌ری په‌روه‌ردگار، به‌رزترین پله‌و پایه‌یه: که خودا ده‌یدا به‌به‌نده‌ی خۆی! چ ره‌حه‌ته‌و به‌هه‌ریه‌ک له‌وه گه‌وره‌تره که ئاده‌میزاد خودا بناسیتو رێبازی یه‌کتا په‌رستی بگریت به‌رو ئه‌رکی فروستاده‌یی به‌خزیت به‌هه‌رشان؟! سهرشان؟!

من چی له‌ئێوه‌ بکه‌م؟ من کراوم به‌پێغه‌مبه‌رو له‌خوداوه نیگام بۆ هاته‌وه‌ ﴿فَعُمِيتَ عَلَيْهِمْ﴾ نه‌م به‌هه‌ریه له‌ئێوه‌ شه‌ردراوه‌ته‌وه، هه‌ست به‌گه‌رنگی ناکه‌ن، پێی هه‌یدایه‌ت ناده‌رێن، نیه‌مانی پێ ناهێن به‌لکوو خه‌را به‌دروۆتان خسته‌وه، په‌یامه‌که‌متان ره‌تکردمه‌وه، ﴿أَنْزَلْنَا مُكْمُوهُنَّ﴾ ئایا ده‌توانم به‌زۆر به‌م په‌یامو ره‌حه‌ته‌تان پێ قبوول بکه‌مو به‌تاخه‌مه سه‌ری؟! وه‌لحال ﴿وَأَنْتُمْ﴾

لها کارهون ﴿تیهو پستی لی هه لده کهنو ناتانهوئ، دهی خو ناگونجیو عهقل
په سهندی ناکا تاین به زور به سپی!

به راستی نه مه یه به لگهی پیغه مبرایه تیو خویمرزگرتن له ناست
هه لوئستی نه فامازو پی هوشان.

﴿وَيَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا﴾ نهی قهومه کهم! من له جیاتی
ناموژگاریو په یام راگه یاندنه کهم داوای کرئو پارو پولاتان لی ناکه، نه رکی
سهرشاتان بهو گران ناکه داوای کرئتان لی بکه! نه من په یامی خودا
به نیهو ده گه یه نهو پاداشیشم همر له خودا دهوئ، ﴿إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ﴾
کرئو پاداشم همر لای خودایه همر نهو هیوای پاداشدانهوئ لی ده کرئ!

بیگومان نه مه هه لوئستی هه موو پیغه مبرانی دووا هه زه تی نوح بوو؛
هه زه تی هودو صالحو شوعه یبو هه زه تی موحه ممه دو هه موو پیغه مبران
همر نه ناخواتنه به نرخه یان ناراسته ی گه له کانیاں کردوه، هه موویان
به گه له کانیاں گوتوه: نیمه نه جرو پاداشمان له نیهو ناوئ، خودا پاداشمان
ده داتهوه!

﴿وَمَا أَنَا بِظَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نهو ئیشی من نیو له شانی من
ناو هشیتهوه که برواداران له کوژو مه جلیسی خوّم دوور به خه مهوه؛ نه وانه
دهرناکه ﴿أَنَّهُمْ مُّلاقُوا رَبِّهِمْ﴾ نه وانه له روژی قیامه تدا به خودای خویان
ده گهنو حیسابیان له گه ل ده کا، نه گهر ده ریان بکه م شکاتم لی ده که نو
تووشی سزا ده بم، ﴿وَلَكِنِّي أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ﴾ به لام من نیهو ده بینم گه لو
نه ته وه یه کی نه فاهو نه زانن، هه قانیقی شت نازانن، له ناو زه لکاو ی جه لو
گومرایسی دا دیرو ده چن؛ هه ندئ له نیشانه ی بی عه قلیتان نه وه یه؛
موسولمانه کان به نه فام ده زانن، به پروپوچو پله نزم ناویان ده بن، داوای نهو م
لی ده کهن له کوژو کوّمه لی خوّم ده ریان بکه م، نیهو نه فامن نازانن: که پله و
پایه ی ناده میزاد به کرده وه ی چاکتو رهوشتی جوانو بیرو باوه ری راسته، نه ک

به مالو سامانو پلهو پایهی رواله تی دونیایی! یان نه زانییه که تان له وه دایه: که پرواتان به زیندو بوونه وه گه یشتنه وه به خودا نیه، یان نازانن که موسولمانه کان له ئیوه باشترن!

﴿وَيَا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدْتُمْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ نهی گه لو هۆزه کهم! نه گهر من نهوانه ی شوینم که وتوونو پروایان پی کردوم دهرین بکه مو نه هیلم ناماده ی کۆرو کۆمه لم بین! کئی پشتیوانو یارمه تیده رم ده بی له بهرامبهر عه زابی خودادا، چونکه ده رکردنی نهوانه سته مو تاوانو سپله یی به بهرامبهریان، نه گهر من شتی وه ها بکه م له ده سته ی سته مکاران ده بم وه کۆو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿فَتَطَرَدْتُمْ فَتَكُونُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ الانعام/۵۲.

پهروه ردگار خودای ده وله مه ندو هه زاره، خاوه نی زه بوونو به هیزه، خودا ته رازوی عه داله تی به ده سته وه یه، به پیی شهو ته رازوو به نه ده کانی هه لده سه نگینی، شهو موسولمانانه له ژیر چاودیری خودادان، شهو سه ره رشتیاریانه، کئی من ده پاریزی نه گهر من ته رازوه که ی بشیوینمو سته م له به نه ده پرواداره کانی بکه م! ﴿أَفَلَا تَذَكَّرُونَ؟﴾ شهو بو بیر ناکه نه وه، بیگومان مله پوری سه ره ره قی ئیستاتان ته رازوی سه روشتی له بیر بردونه وه، بهیر بکه نه وه بابینه وه تایمو بچنه وه سه ر ریبازی راسته قینه ی خۆتان!

نه مجار که سایه تی و پیغه مبه رایه تی خۆی ده خاته به رده میان، واقعی حالی خۆی چۆنه ناوا خۆی پیشکesh ده کاو ده فرموی: ﴿وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ﴾ من که ده ئیم: پیغه مبه رمو نیگام بو دی، مانای شهو نیه. من خاوه نی خه زینه ی پهروه ردگار مو ده توانم گۆرانکاری له ملکی خودادا بکه م! نه من هه رگیز پیتان نالیم خه زینه ی خودام لایه، من ناده میزادمو نیگام بو کراوه له خودا وه به موعجیزه پشتگیری لئ ده کری، ناده میزادان بانگ ده که م بو عیباده ت کردنی پهروه ردگار.

﴿وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ﴾ من غهیب زان نیم، مه گمر هه ندی شتی په نامه کی نه بی که خدا به فاضلی خوی منی به سمردا ناگادار کردوه ده کا!! ﴿وَلَا أَقُولُ: إِنِّي مَلَكٌ﴾ من نالیم فریشته مو ره وشتو صیفه تیک بو خوم داوا ناکه م که نه مبی، لافی شتیک لی ناده م که تیمدا نه بی و خوم به سمر نیوه دا هه لنانیموه. ﴿وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا﴾ نه من نالیم: به نه و که سانه کی که نیوه به هیچو پوچیان ده زانزو له پیش چاوتان بی نمودو که م بایه خن، نالیم خودا خیرو خوشییان ناداتی! من بریار ناده مو نالیم: نه وانه خودا له دونیاو قیامه تا به هره مه ندیان ناکا، ناچم بو ره زامه ندی نیوه نه و بریاره هه له یه بده م! ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ﴾ خودا ده زانی چی له ده روونیان دایه، خودا ده زانی ناخو بیرو باوه ریان راستو په سنده یان نا؟ من ظاهیر بینو سهیری رواله تیان ده که مو به ظاهیر ریزدارو خاوه ن به هره نو هومید وایه خودا خیرو خوشییان به نسیب بکا. نه گمر دلو ده روونیان وه کوو ده ره و هیان پاکو خاوتن بی، نه و به هره مه ندو خوشنودن!

مه به ست به نایه ته که نه و یه: که حه زره تی نوح گهر دنکه چیو به ندایه تی خوی بو پهروه ردگار پی راگه یاندن، نه مه ش نیشانه کی هیلیکی جیا که ره و یه: له نیوان پیغه مبه رانو له نیوان پاشاو فرمانه وایانی جیهان، پیغه مبه ران گرنگی ده دن به شاره زایی کردنی ناده میزادان بو ربازیک: که به خته وهری دونیاو قیامه تی تیدا بی، به بی نه و ی مالو سامانو به ره و هندی تاییه تی کاریان تی بکا، پاشاو سه رو که کانی تر بو پهیدا کردنی تاقو پیرو شوینکه وتوو پشت به ماده ده به ستن، مالو سامان ده به خشن بو و ده هسته یانی لایه نگیری ده نگ بۆدان!!

ناماره کی نه و هشی تیدایه که پیغه مبه ر ناده میزاده و فریشته نیه غهیب زان نیهو چی خودا ناگاداری نه کا پی تی نازانی و په پی نابا! وه کوو

ده فمر موی: ﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا، إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ، وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ، وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ﴾ الاعراف/۱۸۸.

نه گهر من بلیم: شهو فه قیرو هه ژارانه خاوهن پایه نین، نیمازو باوهره که یان نه نرخینو یه کتاپه رستی یان ته قدیر نه که م ﴿إِنِّي إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ﴾ من به راستی له تاوانبارو سته مکارانم، چونکه پیغه مبه ر ده بی راستی نیشان بدا نه که حقو راستی ون بکا، هه ر که سی که حق ون بکا شهو سته می له خوی کرده که حقیقه ته راستی لی شار دونوه!

ئا بهو جوهره حه زره ته نوح خوی پیشکه ش ده کا، به شیوه یه کی واقعی و له سهر حقیقه ته خوی به بی زیادو که م خوی راده نوینی و ماستاو بو که س ناکاو تز قالی که له هه لویستی پیغه مبه رای ته خوی دانابه زی و ناچی له سهر حیسابی په یامه که ی مله وره کان رازی بکا، به مهش وانه یه کی بانگه وازی بو هه موو چینه بانگه وازی که ره کانی دوا خوی دادا، بوو به نمونه ی بانگه وازانی نایینی خودا، ریچکه ی بو شکاندن چوژ موواجهه ی مله ورانو خاوهن ده سلاتان بکه نو حقو راستی یان به گویچکه دا بدهن به بی مه رای کردن بویان!

نیت: که کار گه ییشته شه نه ندازه و ریش سپیو پیوا ماقولانی نه ته وه ی نوح هیچیان به ده سته وه نه ماو نه یان توانی به به لگه، به لگه کانی نوح بیووچینه وه، ملیان له مله ورپی خویان ناو هه لویستی ثاده میزادی دؤراوین نواندو پشتیان له به لگه هینانه وه هه لکردو وازیان له گهر دنکه چ کردن بو به لگه ی عه قلی و فیطری هیناو ده ستیان دایه به ربه ره کانی نه فامانو سهره قانه ته حه ددا کردنو ره تکر دنه وه ی حقو گوی پی نه دانی راستی وه کبو له نایه ته کانی داهاتوودا ده رده که وی.

په له کردنی قهومی نوح بو هاتنی عه زابو ناهومید بوونی
 چه زره تی نوح له نیمانه نیانیان

قَالُوا يَنْتُحُ قَدْ جَدَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ
 جِدَالَنَا فَأِنَّا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ
 إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللَّهُ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾ وَلَا يَنْفَعُكُمْ
 نَصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ
 هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ
 قُلْ إِنْ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَىٰ إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تَجْحَرُمُونَ ﴿٣٥﴾

پاش نهوی ، نه زره تی نوح ﷺ وه لامی شوبهو گومانی گه له کدی
 دایمه وه ، نیتر هه لوستی نامردانه یان نواندو دوو خالیان ناراسته کرد ،
 یه که میان پێیان گوت: نه تو زۆرت ده مه ده می له گه له کردینو له سنوورت
 تیپه پراند. دوو ه میان نه وه بوو داویان لی کرد که نهو سزایه ی هه ره شه ی پی لی
 کردن بۆیان بێنی!

ده فهرموی: ﴿قَالُوا: يَا نُوحُ قَدْ جَدَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا﴾ قه ومه کدی نوح
 پێیان گوت: نه ی نوح! بێگومان زۆرت له گه له گوتینو جه ده لو مونا قه شه ی
 زۆرت له گه له کردین ، له سنوورت تیپه پراند! به لگه یه که نه مایه وه نه یه ینی ،
 شتی که نه ما لاما ن پیت بلیین ، تا قه تمان چوو ، کاس بووین ، وه ره ز بووین
 له به لگه هی نانه وه وه به ره پر چدانه وه !!

﴿فَأَتْنَا بِمَا تَعَدْنَا أَنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ نه گمر راست ده که ی ده لپی
بروام پی نه کمن پیش سزای قیامت له دونیادا خودا سزاتان بۆ ده نیروی به وه
هه ره شه مان لی ده که ی! ده نمو عه زابه ی هه ره شه مان پی لی ده که ی بۆ مان
بینمو منه تت نه بی.

که داوای هاتنی عه زابیان له حه زه ته ی نوح کرد: ﴿قَالَ: إِنَّمَا يَأْتِيَكُمْ بِهِ اللَّهُ
إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ﴾ فمرمووی: هاتنی عه زاب به ده ست خودایه، نمو
هه ر کاتی ویستی عه زاب تان بدا دهیدا، ئیوه ناتوان له چنگ عه زابی نمو
خۆتان قوتار بکمن، هه لاتنتان بۆ ناکری، چونکه هه مووتان له ژیر چنگو
ده سه لاتی خودا دانو له ملکی نمودان.

﴿وَلَا يَنْفَعُكُمْ نَصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أُنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ
يُغْوِيَكُمْ﴾ نه گمر خودا بیهوی گومراتان بکا نه صیحه تو نامۆزگاری من
سوودتان پی ناگه یه نی، نه گمر به مووی نامۆزگاری تان بکهم. به لکوو سرود
بینن له نامۆزگاری، پابه نده به ویستو مه شینه ته ی خودا وه، دابو نه پیتی
خوداش له بوونه وهردا وا هاتووه: هه ر که سییک ناماده باشی تیدا بی
نامۆزگاری وهرده گریو سوودی لی ده بیننی: که سییکیش گومراو فاسید بی
ره تی ده کاته وه.

جا نه گمر سوونه تی خودا داخوازی به هیلاکچوونتان بی به هوی گومرایی
خۆتانه وه، نه وه من چه ندیک نامۆزگاری تان بکهم بی سووده وه خودا سوونه تی
خۆی دینیته جی. نه ک له م رووه: که خودا ناھیللی سوود له نامۆزگاری به کانم
وه ریگرن چونکه هه لسوو که وتی خۆتان وای کردوه سوونه تی خودا داخوازی
گومراییتان بیو گومرا بین، خه تا له خۆتانه وه یه و سوچ سوچی خۆتانه...

﴿هُوَ رَبُّكُمْ وَالْإِلَهِ تَرْجِعُونَ﴾ خودا به خۆکار ی ئیوه یه وه هه موو شتیکی
ئیوه ی به ده ست خۆیه تی، به گویره ی دابو نه پیتی خۆی له بوونه وهردا کاروباری
ئیوه هه لده سوپیننی و کاره کان نه نجام ده دا، هه موو شتیکی لای پهروه دنگار

سنوورو نه ندازه ی خوی هه یه مه زنده کراوه، له قیامه تیش دا همر بۆ لای نهو ده گه پێنهوه، سزاو پاداشی کرده وه کانتان ده داتهوه، چاکه به چاکه و خراپه به خراپه و تۆز قالیک سته متان لی ناکری!

به کورتی خودا بۆ خوی به دیه پێنهرو دروستکه ره وه یه، همر خوی خواوه نی دوانیاو قیامه ته چۆنی بوئ نه نجامی ده داو ده یه پێنیه کایه وه.

ئا بهم جوړه چیرۆکه که راده نوینی به لگه بهرامبهر به لگه دینی و هه لۆست له ناست هه لۆست دا ده خاته رو، جا که چیرۆکه که گه ییشه نه م ناسته حاسیو یه کالاکه ره وه. نایه تیکی ناواخو موخته ره ضه دینی که باس له ئوممه تی موحه ممه د ده کاو پرسیارو وه لامه له نیوان پیغه مبهر و قورپه یشی به کاند.

هینانی نه م نایه ته له ناوه ندی چیرۆکه که دا نیشانه ی نه وه یه: که چیرۆکه که بۆ مه به ستی ته وجیه و ئیرشاده، بۆ سه رنج راکیشازو ته مثیله، به جوړیک گونجاو بی له گه ل بانگه وازی تازه. ده فهرموئ: ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ﴾ به لکوو نایا نه و کافره سه ره ره قو نه فامه قورپه یشی یانه ده لێن: موحه ممه د بۆ خوی قورئان هه لده به ستی و نه م چیرۆکه ی (نوح) یش که بۆ مان ده گه پێنه وه بۆ خوی دایناوه!

به ره ره دگار فه رمان ده کا به پیغه مبهر ﷺ که ره دیان بداته وه ده فهرموئ: ﴿قُلْ﴾ نه ی موحه ممه د! پێیان بلی: ﴿إِنَّ افْتَرِيْتُهُ فَعَلَيْ اجْرَامِي﴾ نه من نه گه ر نه م قورئانه م هه لبه ستی و وه کوو ئیه ده لێن، نه وه ئیه هیه چتان له سه ر نه وه چ زیانی کتان پی ناگا، به لکوو سزای تاوانی خۆم خۆم ده یچیژم بۆ خۆم به ره پرسیارم!

﴿وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا تَجْرِمُونَ﴾ منیش به ره پرسیار نیم له تاوانی ئیه سزای تاوانی خۆتان له سه ر خۆتانه، حوکمی خودا وایه و بریاری وا داوه هه موو که سییک به گویره ی کرده وه ی خوی پاداش و سزا وه ره گرێته وه. وه کوو

له نایه تی کی تر دا ده فمرموی: ﴿أَمْ لَمْ يَنْبَأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَىٰ، وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّى، إِلَّا تَزَوَّجُوا وَازْزَوْرًا أَخْرَىٰ﴾ النجم/۳۶-۳۸.

وینهی نه نایه تهی ئیره نایه تی کی تره: که ده فمرموی: ﴿وَأَن كَذَّبُوا فَقُلْ: لِي عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ، إِنْتُمْ بَرِيئُونَ مِمَّا أَعْمَلُ وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ﴾ یونس/۴۱.

هه ندی له راقه که مان ده فمرموی: ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ...﴾ گفتو گوی جه زه تی نووچه له گهل گه له که یو رهسته ی ناوه خن نیه، چونکه نه له پیشه وه نه له پاشه وه جگه له باسی نووچه گه له که ی باسی که سی تر ناکری. **تیپینی:**

نایه ته که مان به ناشکوا نه م دو که مانه یان له وه رده گیره:

۱- مونا قه مشه دازوسان له نایین دا بو چه سپاندنی به لگو لابر دنی شو به وه گومان کاریکی پیروزه.

۲- لاسایی کردنه وه نه فامی و سوور بوون له سهر به تال، پیشه ی کافرو گومرپایانه، کیشه وه جه ده ل بو زالبوونی به تال به سهر جه قدا کاریکی ناپه سنده وه نه که سه ی خهریکی نه وه بی له همر دوو جیهان دا سهرزه نشت کراوه.

۳- رسته ی ﴿إِن كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنَّ يُفْوَكَكُمْ﴾ له نایه ته که دا ره دده له سهر مو عته زیله وه قه ده ریبه شو تینکه وتوانیان؛ نه وانه ی پییان وایه: خودا نایه وئ تاوانبار تاوان بکا، یان کافر کوفر بکا، پییان وایه نه وانه که نه مه ده که ن خودا ئیراده ی نه کردوه.

له راستی دا خودا هیدایه تده وه گومرپاکره، واته: ئیراده ی خودا ده گونجی ته علوق به سه ستی به ئیغواوه وه کوو چون ته عه للوق ده به سه ستی به (اهداء) وه. به کورتی خودا ریگه ی هیدایه ته و ری بازی گومرپایی بو ناده می زاد روون

ده کاته وه، ئاده میزاد بو خوی لایه ک هه لده بژیرو هه لئار دنه کesh به ویستی
خودایه!

فهرمووده که ی هه زه تی نوح له نایه ته که دا، به لگه یه له سه ره شه وه که
خودا گومرای نه کردون به لکوو ئیختیاری پی داو نو شه وان به ویستی خویان
رئبازی گومرای بیان هه لئار دوه شه مهش به دوو به لگه:

ا- نه گهر خودا بیویستایه گومرایان بکا ویسته که ی خوی بئیتیه دی،
ئیتیر شه کاته چ سوودی ک له ناموژگاری کردنه که یان دا نه ده مایه وه، ههروه ها
خودا فهرمانی نه ده کرد به نوح که بانگی کافره کان بکاو ناموژگاریان بکا.
موسولمانانیش کوپا (اجماع) یان هه یه: که پیغه مبهری ئیمه وه کوو باقی
پیغه مبهرانی تر فهرمانی پی کراوه: که بانگه وازی کافران بکاو ناموژگاریان
بکا.

ب- نه گهر بچه سبی: که خودا برپاری داوه که شه وان هه گومرا بکا، یان
به گومرای دروستیان بکا، شه کاته ئیمان نه هینانه که یان عوزره و بیانووینان
به ده ستموه ده بی، ههروه ها بانگه وازی نوح بیهوده و پی مه به ست ده بوو.

به کورتی مه ده هه بی نه هلی سوننه و جه ماعت شه وه یه: خودا جاری وا
ده بی ئیراده ی کوفر ده کا له ئاده میزاد وه لی فهرمانی پی ناکا، به لکوو
فهرمانی پی ده کا به ئیمان هینانی.

هه کاتی خودا ویستی ئاده میزاد کافر بی هه رگیز ئیمان هینانی لی
ده رناکه وی!

په روه ردگار جله وگيري له نوح ده کا که به له ناوچوونی
قه ومه که ی غم نه خواو، خه ریکی دروستکردنی که ستي بی

وَأَوْحِ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمَرَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ ءَامَنَ
فَلَا يَتَسَبَّحْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾ وَأَصْنَعُ الْفُلَكَ بِأَعْيُنِنَا
وَوَحِّينَا وَلَا تَخْطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾
وَيَصْنَعُ الْفُلَكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا
مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾
فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ
مُقِيمٌ ﴿٣٩﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا
مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ
وَمَنْ ءَامَنَ وَمَا ءَامَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾ وَقَالَ ارْكَبُوا
فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِبْنَاهَا وَمُرْسَاهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٤١﴾ وَهِيَ
تَجْرَىٰ بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ

فِي مَعْرِزٍ يَبْتُيَ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾
 قَالَ سَتَاوِي إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ
 الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ
 مِنَ الْمُغْرَقِينَ ﴿٤٣﴾ وَقِيلَ يَتَّارِضْ أَبْلَى مَاءٍ وَنَسَمَاءُ
 أَقْلِي وَغِيضَ الْمَاءِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ
 بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾ وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ
 ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَخْكُمُ الْحَكِيمِينَ ﴿٤٥﴾
 قَالَ يَنْتُوخُ إِنَّمَا لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِي
 مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعْطُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾
 قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَشْكَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا
 تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَسِرِينَ ﴿٤٧﴾

نهم نایه تانه تهواو کمری پیشهوه نو باسی خوئاماده کردن بو له ناویردنی
 گه لی نوح ده کار ده فرموی: ﴿وَأَوْحِي إِلَى نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا
 مَنْ قَدْ آمَنَ، فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ واته: نیگا بو نوح کرا: که جگه
 لهوانه ی له گه له کت نیمانیان پی هیناوی که سی تر پروات پی ناکا، که وایی
 تو ناره حهت مده به بهوی نه نجامی ده ده نو بهوی له ناکاما به سهریان دی.

کاتی ترساندنو بانگه‌وازی به‌سهر چوو، وه‌ختی ده‌مه ده‌می و موناقه‌شمو جیدال نه‌ما، نمو دلّو ده‌روونانه‌ی ناماده‌باشیان تیدا بوو: بۆ نیمانه‌یینان نیمانیان هیئا، نه‌وانه‌ی تا نیستا برّوایان پی نه‌کردووی تازه نیمانت پی ناهیین، چونکه ناماده‌باشی نیمانه‌یینانیان تیدا نیه.

تا به‌م جۆره پمروه‌ردگار نیگای بۆ پیغه‌مبهری خۆی؛ (نوح) کرد: نه‌ویش له‌هه‌موو کهس باشتتر حالّو وه‌زعى به‌نده‌کانی ده‌زانئ، ده‌زانئ چۆن ده‌بنو چی ده‌که‌ن، ده‌زانئ بمروه‌وام بوون له‌سهر بانگه‌وازی بیهوده‌یه، نیتر هه‌لۆستو کوفرو به‌رمیره‌کانو به‌درۆخستنموه‌و گالته‌کردنیان به‌رامبهر په‌یامه‌که‌ت عائیید به‌خۆیانمو خۆیان لی‌پی به‌رپرسیارنو خۆیان سزای نمو کرده‌وانه‌یان ده‌چیژن!

دلّ ناخۆش مهبه‌بمویه نه‌نجامی ده‌ده‌ن نمو هه‌لۆستو کرده‌وانه‌یان زیان به‌تۆ ناگه‌یه‌نئ، خه‌فه‌تیان بۆ مه‌خۆ، چونکه نه‌وان گه‌لێکی بی خێرو پسر پووجن، وازیان لی‌بینه‌!

هه‌زهره‌تی نوح که له‌نیمانه‌یینانیان ناهومید بوو دوعای فه‌وتانو له‌ناوچوونی لی‌کردن، فهرمووی: ﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا﴾ نوح/۳۶.

نه‌وان هیساییان بی‌تی بوو، بریاری له‌ناوچوونیان دراوه‌و برآوه‌تموه. تۆ خه‌ریکی چاره‌سه‌ری رزگار کردنی خۆتو شوینکه‌وتوانت به‌﴿وَأَصْنَعُ الْفُلَّكَ بِأَعْيُنِنَا﴾ ووخینا که‌شتی رزگار بوون دروست بکه، له‌ژیر چاودێری نیمه‌و ریعایه‌تو پارێزگاری نیمه‌و به‌گوێره‌ی نیگای نیمه‌و خه‌ریکی دروستکردنی که‌شتی ببه، چۆنت پی ده‌لێین: ناوا دروستی بکه، ناکاوه‌سه‌ره‌نجامی نه‌وان ته‌واو بوو، بریاری له‌ناوچوونیان درا. ﴿وَلَا تَخَاطَبِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا، إِنَّهُمْ مُفْرَقُونَ﴾ نه‌ی نوح! نیتر ده‌رباره‌ی نمو سته‌مکارانه‌ نزاو پارانه‌وه‌م لی نه‌که‌ی! نه‌چی بی‌پارێیه‌وه‌ بۆ نه‌وه‌ی عه‌زاییان له‌سهر لابه‌رین، شه‌فاعه‌تیان بۆ

نه كهى! نهوان بربارى خنكانيان به توفان ده رچووه، ئيتىر شه فاعهت بو كرديان
ياساغه!

﴿وَيَصْنَعُ الْفُلُكَ﴾ ئيتىر ههزى نوح دهستى كرد به دروستكردى
كهشتى ﴿وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ﴾ ههه كاتى كۆمه لىك
له نه شرافى گه له كهى به لايدا تى پى بونايه گالتهيان پى ده هاتو پى پى
ده كه نيزو پىيان وابو شىت بووه!! به گالتهوه پىيان ده گوت: نهوه دواى نهوهى
پىغه مبهه بووى نه مبهه بووى: به دارتاش؟!

هه له به ته نه مه شتىكى ئاسايى بهو چاو هه وانكراو بوو، چونكه ههه
كه شىك كاريك بكا له زوور عه قلو هوشى خه لكهوه بى، هه تهن گالتهى پى
ده كه نهو به لاىانهوه گالتهيه تا له ناكاهو سه ره نجام دا سه ركهوتن به ده ست دىنى!
نهوان گالتهيان پى ده كردن، چونكه ههه زاهيرى شته كه يان ده زانى،
ئاگايان له ناوه روكتو په نامه كى كهشتى دروستكرده كه نه بوو، ئاگايان لهوه
نه بوو نهوه فه رمانو نىگاي خودايه، نه يانده زانى چ هيكهتو نه خشهو
پىلاتىك لهو كاره دا ههيه.

به لام ههزى نوح به تمانهى به پىيامى په ره رداگار هه بوو، لاي روو
ناشكرابوو، ناكاهو سه ره نجام چۆن ده بى!

به پى پى دلىايى بهوه هه والى پى ده دان: كه روژىك نه ميهش گالته
به نهوان ده كا.

﴿قَالَ إِنَّ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ﴾ ههزى نوح
فه رموى: نه گه ر ئيوه نه مرۆ گالته به ئيمه به كه نهو پىتان وا بى كهشتى
دروستكرده كه مان كاريكى بى سووده، نهوه ئيمهش گالته به ئيوه ده كهين،
نه مرۆ گالته تان پى ده كهينو پىكه نيمان به عه قلى ئيوه دى چونكه نه فامو
نازانن هيكهتو به رژه وه ندى نه مه چيه، سه به نيش كه سزاو عه زاب دىته
سه رتان گالته تان پى ده كهين وه كوو چۆن نه مرۆ ئيوه گالته به ئيمه ده كهن! جا

نه گهر نه مړو سوودی کاره که مان نازانن نه وه ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مِمَّنْ يَأْتِيهِ
عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ﴾ له وه به ولاره سوودی کاره که مانو
که شتی دروستکردنه که مان ده زانو له مه به سته که حالی ده بن.

له وه به ولاره ده زانن: کي عه زابی پر تیشو نازارو ریسواکهری بو دی: که
سزای خنکان به توفانه! ده زانن کي عه زابی به تیشی قیامه تی بو دیو
ده بچرپنی بو هه تا هه تایه تی یدا ده مینیتسه وه رزگاری نابي، نیمه یان
نیوه!!

نه مجار دیمه نیکی تر ده ست پی ده کا، دیمه نی ساعه ی سیفرو کاتی
ده ست پی کردنی توفان راده نوینیو ده فمرموی: ﴿حَقٌّ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ
التُّورُ﴾ جا نهو کاته ی کاتی فرمان گردنمان به هیلاکچوونیان هات ناو
له ته ندوور هه لقولاو به خوړه ژم به رزبوه وه بلقی هاویشتنو فواره ی کرد! نه مه
نیشانه بوو بو حه زره تی نوح، که هدر کاتی له ته ندوور ناو هه لقولا، نه وه
نیشانه ی هه لسانی توفانه که یه.

نیبنو عه بباس ده فمرموی: ته نوور: روی زه وییه، واته هه موو سمر رووی
زه ی بوو به سه رچاوه و ناوی لی هه لده قولا، ته نانه ت له ته ندوور ده کان کنه
شوینی ناگرن ناو هه لده قولاو فواره ی ده کرد.

چیرۆکنو سه رگوشته ی زۆرو جوراو جور ده رباره ی هه لقولانی شو
له ته ندوور هه نو هه ندیکیان خه یالنامیزنو ئیسرا ئیلیاتیان تیکه لاو بووه و
نامه وی راگوژی ئیره یان بکه م.

نه وه ی که لیره دا ده توانین بیلین: نه وه یه: ده گونجی هه لقولانی شو
له ته ندوور به هوی بورکانیکه وه بی له ته ندوور ده که وه ناو هه لقولانی یان
کانیاویک لهو شوینه وه ته قی بی ناوی لی ده رچووبی، ده گونجی نه م
هه لقولانه نیشانه یه ک بوو بی بو حه زره تی نوح هاو کات بووبی بو سه ره تای
ده ست پیکردنی توفانه که!

جا که توفانه که دهستی پی کرد ﴿قُلْنَا اٰجُلٌ فِیْهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ اٰتٍ﴾
 نمو کاته به (نوح) مان گوت: ههلبگره له ناو کهشتی به که دا له هه موو جوړه
 گیانله بمریک نپرو می به ک، بو نمو هی گبرای نمو حه یوانانه نه فموتی دواپی
 زاووزی بکه نو پیچوویان لی بکه ونموه.

نه مجار ژماره ی ثم نپرو می یانه چند بوونو چند جوړبوونو حه زره تی
 نوح چونی کوکردنموه، نه مهش دوورساره گوړه پانیکی بمر فراوانه بو
 نیسرائیلیاتو ناموئی نمو راو بوچوونانه راگوژی نی به بکه! ده قه
 قورناییه که هر نمونده ده لی: که فمرمانان به نوح کرد له هه موو نیرو
 می به ک جوتیک پخاته ناو کهشتی به که موه.

﴿وَاٰمَلْكَ اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ﴾ واته: ههلبگره له ناو کهشتی به که دا
 له خانه واده ی خوت به نپرو می یانموه، جگه له وانه ی بریار دراوه که له پپری
 خنکاوان بن به هوئی سته مکاریانموه نه وانش که نعی کوری نوح دایکی
 که نعان بوون که له بیرو رادا له گهل کافره کاند بوونو نوحیان به شیت ده زانی!
 ﴿وَمَنْ اٰمَن﴾ هه روه ها ههلبگره له کهشتی به که دا هر که سی نیمانی
 بیت هیناوه له کهسانی تر که له خانه واده ی خوت نین ﴿وَمَا اٰمَنَ مَعَهُ اِلَّا
 قَلِيْلٌ﴾ وه ل حال ژماره ی کی که نیمانیان پی هی نابوو، وپرای نمو ماوه دورو
 دریزه ی: که نوح تی ردا بانگه وازی کردن، ژماره ی کی که نه بی کسی تر
 پروایان پی نه کرد، هندی له راقه که ران ده فمرموی: شش پی او، یان هشت
 پی او له گهل خیزانه کانیا دا نیمانیان هیناوه! واته: (۹۵۰) نوسه دو په نجا
 سال ثم پیغه مبه ره به ریزه بانگه وازی کردن نمو ژماره که مه پروایان پی کرد!
 نیبنو عه بیاس ده فمرموی: هشتا کهس نیمانیان پی هیناوه!

په روه ردگار به پیویستی نه زانیوه ژماره ی نه وانه بیان بکا که نیمانیان
 هیناوه، هه روه ها جوړه کانی نمو گیانله به رانه ی که خستونیه ناو

که شتی به کموه دیاری نه کردوونو چۆنیه تی هه لگرتنه که شیانێ روون نه کردۆتوه. (ئیتیر بۆچی ئیمه رملی لی راهاوین).

﴿وَقَالَ: اَرْكَبُوا بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرِيَهَا وَمَرْسَاَهَا﴾ واته: نووح برواداره کازو گیانله بهمه کانی خسته ناو که شتی به کموه و تی: سوار بن، به ناوی خودایه رویشتنی نهم که شتی به به سهر ئاودا، به ناوی خودایه ئاکامی رویشتنه که یو راهوستانی، هه مووی به ته سخیره رامکردنی پهروه ردگاره، به هوی ده سه لاتو توانای خودایه نه که به هیزی ئیمه!

﴿اِنَّ رَبِّيْ لَغَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ﴾ پهروه ردگاری من لیخۆشبوونی زۆره بۆ بهنده برواداره کانی، بهمه حمو به سۆزه بۆیان: که به هوی تاوانمه له ناوی نه بردن، به لکوو کافره سته مکاره کان له ناو ده با. بهمه حمو به سۆزه: که نهو که شتی به ی بۆ دابین کردنو لهو تۆفانو خنکانه رزگاری کردن.

طه بهرانی و هی تریش له حه سه نی کۆپی عه لی به وه ریوایه ت ده که ن: که ده لی: پیغه مبه ر ﴿فهرمووی: (امان لامتی من الغرق اذ رُكِبُوا الْفُلْكَ ان يقولوا باسم الله الملك الرحمن الرحيم﴾ باسم الله مجریها ومرساها، ان ربي لغفور رحيم﴾.

نه مجار دیمه نیکی سامنام ده ست پێ ده کا، نه ویش دیمه نی تۆفانو هه لبه زو دابه زی که شتی به که یه! ده فه رموی: ﴿وَمِنْ تَجْرِیْهِمْ فِیْ مَوْجِ کَاجِبَالٍ﴾ واته: که شتی به که ده رویشت به ناو شه پۆلی گه و ره و سامناکدا، که وه ک کێو وه هابوون له به رزیو گه و ره ییو درێژی دا، جا که سیک ئاگای لی بووی و که و تبتیه ناو شه پۆلی ده ریسای گه و ره لهو کاته دا که بای به هیزه لده کاو شه پۆلی وه کوو کێو ده خولقینی و دیمه نیکی سامناک نیشن ده دا، ده زانی که نهم زیده ره ویو مو به له غه له م ته شبه یه و لیکن چواندنه دا شتیکی ئاسایی به ..

چونکه له کاتی هه لسانی شه پۆلی ئاوه هادا، تۆ کهشتی به کهت وا دیته
 بهرچاو، وه کوو نهوه بلیی داد به زیته قولایی به کی زۆر قوولۆ له ههر دولاوه
 وه کوو کیو شه پۆله کان دهوری کهشتی به کهیان داوه و خهریکه دایپۆشن، ههر
 پاش ماوه یه کی کورت دبینی کهشتیه کهت بهرز بۆ تهوه بۆ سهر تۆ به لاکێ
 شه پۆله کهو ده یه وێ لهو حهوا یهرا خۆ بهریدا تهوه و بکه ویته خوارو
 کهشتی به وانا له سهر پشته کهشتی به که به حه بلو گوریسی نه ستوروو پتهو
 خۆیان به ستۆ تهوه، نهوه کوو له نکاوێک بکهونه بهر هه له تهی شه پۆله کازو
 لولیان بهن! ئالم کاته سامناکو ناسکه دا، حه زه تهی نووح کوپێکی خۆی
 بینی له وان ته ره بووه سواری کهشتی به که نه بووه، ئیتر سۆزی باوکایه تی
 پالی پتیه دهنی و بانگی کوپی یاخی بووی ده کاو ده فهرموئ:

﴿وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ﴾ حه زه تهی نوح بانگی کوپه کهی
 خۆی کرد وه له حال لیان ته ره بوو فهرموئ: ﴿يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مِنَ
 الْكَافِرِينَ﴾ نهی کوپی خۆم! وه ره له گه له ئیمه سواری کهشتی به که ببه
 له تاقو پتیری کافره کان مه به؛ که خودا بریاری داوه بهم تۆ فانه له ناو بهن!

به لام کوپی گهنج سهر که شو له خۆیاپی بوو، ئامۆژگاری باوکی به گوئی دا
 نه چوو ﴿قَالَ سَاوِيَ إِلَىٰ جِبَلٍ يَْعَصْمُنِي مِنَ الْمَاءِ﴾ وتی: خۆم ده گه یه نمه سهر
 لوتکهی کیوێک بۆ ته وهی له خنکان به پارێزی!

﴿قَالَ: لَا عَصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ﴾ نوح وه لامی کوپه کهی
 دایه وه وتی: له م رۆژه دا هیچ شتی که نهی به توانی یه کی که له خنکان به پارێزی
 هیچ شتی که نهی ته مرۆ ببیته له مه پهر نه هیلێ عه زابی خودا بگاته نه وان ه
 یاخی بوو و بریاری له ناچوونیان دراوه، مه وزوع مه وزوعی ئا و نه به نه سه بابی
 رواله تی خۆی لی رزگار بکهی! به لکوو مه وزوعی تۆ له ساندنی خودایه
 له خراپه کارانی ئاده میزاد؛ له وان ه هه لیا ن بۆ خودا دانا وه سه ته میان
 له خۆیا نۆ ئاده میزادانی تریش کردوه، به پیر بانگه وازی پتیه مبه ری خودا وه

نه هاتون، به لام نهوانه ی خوا ره حمی پی کردونو نیمانیان هیناوه و سواری
کشتی بوون نهوانه رزگاریان ده بی.

نالهم سه رویه نده دا دیمه نی توفانه که ده گۆرئو ئاو زیاد ده کاو شه پۆله کن
به هیز تر دهن کار له کار ده ترازئو له نکاو یک ﴿وَحَالٌ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ
الْمُفْرَقِينَ﴾ شه پۆلیک هاتو کوری یاخی بووی لوول داو گفستو گۆی باوکنو
کوری دابریو لیک جیا کردنه وه! نهو کوپه یاخی بووه سه رکه شه له پیتری
خنکاوان بوو.

به راستی دیمه نیکی سامناکه منداڵ پیر ده کا، ئاو له ناسمان به لیزمه
دیته خواری، زهوی هه مووی ته نانه ت هندووری ئاگریش ئاوی لی
هه لده قوولیو ده ریایه کی پانو پۆری پر شه پۆلی یه ک له دوا یه کی پیک
هیناوه، دارو به ردو کیوو دۆلۆ ده شتاییو به رزایی داپۆشیوه، ناسمان به خۆیو
ته ستیره مانگۆ خۆریه وه داپۆشراوه، که شتی له سه ر ئاوه، وه کوو چۆن
له پیش دروستکردنی بوونه وه دا عهرشی پهروه ردگار له سه ر ئاو بوو!

زریانو لیزمه وه شه با نه ما، هیدیو هیمنایه تیه ک به سه ر ولات دا هات؛
﴿وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ، وَيَا سَمَاءُ اقْلَعِي، وَغِيضَ الْمَاءِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ،
وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ بانگیک له مه له نی
سه رووه وه هات، خیطابی ئاراسته ی ناسمانو زهوی کرد، گوترا زه مین ئاوت
هه لقورینه، به رزایی به س بیارینه، ئاو رۆچو به ناخی ناخاو کاری سه ری گرت،
که شتی له سه ر کیوی جودی له نگه ری گرت، گوترا: تارن نهوانه ی ناحه قیکارن!
دووری بۆ نهوان له ژیان نه وه تا ژیا نی دونه یان له کیس چوو، دووری بۆ نهوان
له ره حمه تی خودا نه وه تا نه فرینیان لی کراوه، دووری بۆ نهوان له ره حمه تی
خودا نه وه تا له ناوچوونو شیاوی نه وه نین ته نانه ت یادیشیان بکرتنه وه!

شایانی باسه نهم چیرۆکه له تموراتدا له سفری ته کویندا له چوار فەصلدا هاتوو له فەصلی چواره‌مدا ده‌لێ کەشتی‌یه‌که له‌سه‌ر کێوی ئارارات نیش‌تۆتموه.

جا ئیستا که تۆفان نیش‌تۆتموه، ترسو سام نه‌ماوه، کەشتی له‌سه‌ر کێوی جودی له‌نگهری گرت، دووباره سهر له‌نوێ سۆزی باوکایه‌تی هه‌زره‌تی نوح ده‌که‌یتمه‌وه جۆشو خرووش، ﴿وَنَادَىٰ نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ اِنَّ ابْنِي مِنْ اَهْلِي﴾ نوح بانگی ئاراسته‌ی په‌روه‌ردگار کردو وتی: خودایه! بێگومان کوپه‌که‌م له‌نه‌هلو که‌سو کاری منه؛ که‌وا ده‌ت دامی رزگارسان بکه‌ی فەرمانت پی کردم بیانخه‌مه ناو کەشتی‌یه‌که‌وه.

﴿وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ﴾ بێگومان واده‌ی تۆ به‌جیه‌و دێته‌ دی، ده‌ی باشه‌ ئاکامی کوپه‌که‌م به‌چی گه‌یی؟ وه‌ له‌ حال تۆ له‌هه‌موو دادوه‌ریک کاروبارت موحه‌کم ترو له‌جی خۆی دایه، هوکه‌و به‌ریاری تۆ له‌هه‌وهری زانستو دانایی یه‌وه ده‌رده‌چی، نه‌وه‌پری دادپه‌روه‌ری و سه‌وابی تێدایه، هه‌رگیز هه‌له‌و سه‌مه‌و نابه‌جی‌یی تێدا نه‌ی!

هه‌زره‌تی نوح نهم خیطابه‌ی ئاراسته‌ی په‌روه‌ردگار کرد، ده‌یه‌ویست بزانی خودا چۆن واده‌ی ده‌ریاره‌ی رزگار کردنی که‌سو کاره‌که‌ی به‌جی دینی، ده‌یه‌ویست بزانی خودا خیکمه‌تی چۆنه‌ له‌واده‌و به‌جیه‌یناندا، چی ته‌قدیر کرده‌ چی نه‌نجام داوه، وه‌ لامیکی کورتو موخته‌سه‌ری بۆ هات، که‌ له‌وه‌پێش هه‌زره‌تی نوح لی‌ی بێ ئاگابوو، که‌سو کار لای خوداو له‌ته‌رازووی خودادا، له‌ئایینی خودادا خزمایه‌تی و خۆسز و هه‌چ‌له‌ک نه‌ی، به‌لکوو خزمایه‌تی بیرو باوه‌ره‌ن، نهم کوپه‌ش که‌ به‌روای نه‌هیناوه‌ نابێته‌ کوپی حه‌قیقی تۆو به‌که‌سو کاری تۆ ناژمی‌دری.

وه‌ لامی بۆ هاته‌وه‌ وه‌ لامیکی به‌هیزو جه‌خت له‌سه‌ر که‌راوو چه‌سپینه‌رو به‌شیوه‌ توپه‌یی و هه‌ره‌شه‌ نامیز، ده‌فه‌رموی: ﴿قَالَ يَا نُوحُ اِنَّكَ لَيَسَّ مِنْ

أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ ﴿۱﴾ پمروه ردگار فمرمووی: نهی نوح! بیگومان نهو کوره له که سرو کاری تو نیه، بیگومان نهو کورهی تو خاوهنی کرداری به دبوو، خوی له چاکه کاری ده پاراستو خه ریکی فسادو ناشوبو کوفرو سته مکاری بوو! نهو له تو دابرابوو، تو ش له نهو دابرابووی، نه گهر به پروالته له پشته تو ش بی، په یوه نندی به هیژ که نایینه پچراوه، هیچ په یوه نندی به تووه نه ماوه!

جا چونکه نوح دوعاکمی وا ناراسته کرد، وه کوو نهو بلئی واده یه کی پی دراوه جی به جی نه کراوه، بویه ره تدانه وه که بونی سه رزه نشتو هه رده شهی لی دی!

﴿فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ﴾ پرسیارم له شتی که لی مه که که نازانی چونه و چون نیه، داوای شتی که مه که: که نازانی نایا راستو دروسته، یان هه لهو ناقولایه؟!

﴿إِنِّي أَعْظُمُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ﴾ نه من جله وگیریت لی ده که م، ناموزگاریت ده که م له وهی له پی پی نه زانان بی، ناموزگاریت ده که م له وه کوو نه زانی په یوه نندی که سایه تی راستی چیه و چی نیه، یان نهو کوو و نه زانی په یوه نندی که سایه تی راستی چیه و چی نیه، یان نهو کوو له واده ی خودا حالی نه بی و نه زانی چون خودا واده ی خوی به جی هیناوه، واده ی خودا هاته دی که سرو کاری حه قیقی تو رزگار یان بوو! جار یکی تر پرسیار ی ناوا ناقولاو نابه جی مه که م ده ترسیتم که له نه زانو تاوانباران بی!

نیتر هه رزه تی نوح له رزه ی پی که وتو ترسی لی نیشته: که ده رباره ی پمروه ردگاری خوی هه له یه کی کرد بی، بویه خیرا هانا بو خودا دینی و په نا به زاتی پاکمی ده گری و داوای لی خوشبونو ره حمه ت ده کا ده فمرمووی: ﴿قَالَ: رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ﴾ وتی: خودایه! من په نا ده گرم به زاتی پاکت: که له نیستا به ولواوه پرسیار یکت ناراسته بکه م، نه زانم جی به جی بوونه که ی له گمل حیکمه تی تو دا یه که ده گریته وه!

﴿وَالَا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ پەروەردگارا! ئەگەر لەتاوانم خۆش نەبێ و رەحەم پێ نەکە ی ئەمن لە پێڕی خەسارە تەمەندانم، هەولمدا قازانجم دەست بکەوی، هەموو منداڵەکانم رزگاریان ببێ و بکەونه خۆشی و کامەرائی بەو بەهزی بەندایەتی و خودا پەرستییانەو، کەچی بەو جۆرە بەسەردا شکایەو، تۆ خۆت باشتر دەزانی و ئاگاداری هەموو شتێکی!

تایینی:

هەندێ لە پەند و نامۆزگاریانە لە نایە تانەو وەردەگیرن:

۱- خۆبەزلزانی و سەررەقی چ سوود و بەرژووەندیەکی تێدا نیە، ئەوەتا کۆپی نوح چونکە کافرو لەخۆبایی و سەررەق بوو، نژاد و کۆپایەتی بۆ پیغەمبەری خودا دادی نەدا. چوو پێڕی کافرانەو و عەزایی طوفان تێکەو پێچا.

۲- حەزەرەتی نوح کە داوای رزگار بوونی کۆپەکە کرد، داواکردنەکە لەووە سەری هەلدا کە خودا وادە پێدا بوو: کە خەم کەسێ کارەکانی رزگار بکا، بەبروای خۆشی کۆپەکە ئیماندار بوو.

خەسەنی بەصری دەفرموی: کۆپەکە دووپو بوو بەروالەت موسوڵمانو لەدەدا کافر بوو.

۳- داوا کردنی حەزەرەتی نوح بۆ رزگار بوونی کۆپەکە هەلەپەکی ئیجتیهادی بوو بەمەبەستیکی پاک، بەلام نەدەبوو ئەو ئیجتیهادی هەلە بکا، نابێ پیغەمبەران هەلە ئاوا بکەن، چونکە وەکوو دەلێن: (حسناً الابرار سینا المقربین)ە.

۴- پەیوەندی ئایین لەپەیوەندی خۆین و رەچەلەک بەهێزترە بۆیە خودا خاوەن باوەرەکانی نەتمەوی نوحی رزگار کرد، بەلام کۆپەکە و خێزانەکە چونکە کافر بوون لەناوی بردن!

۵- نایه ته که دلدانموه و تهسلویه به بۆ نهوانه ی کوپو کچیان باشو رهفتار

جوان نابن.

۶- دادپهروهی خودا رههاو موطله قه، ماستاو کردنی تیدا نیه بۆ

کهس، ههموو کهس، کوپی کئی بیۆ خزمی کئی بی، به گویره ی کرده و هی خزی پاداشو سزا وهرده گرتهموه، که سیک به نه سه بو بنه مالمو ره چه له ک له خزی بایی بیۆ خهریکی خودا پهرستی و رازی کردنی خودا نه بی نهوه نه زانو نه فامه له شریعتی خودا شاره زانیه، همر بۆیه پیغه مبر ﷺ فهرمویه تی: نه ی کو مه لی قوپه یش! واهه کهن خه لکی به کرده و هی باشه وه رۆژی قیامت بینه لاهو ئیوه ش به ته مای نه سه بو ره چه له ک بینه پیشه وه.

۷- تۆفانه که گشتی و داگرنده ی ههموو سهرزه وی بووه، رافه کهرانی

قورئانو نه هلی کیتاب پییان وایه ههموو سهر زه وی گرتۆتته وه.

نه وه ی پیوسته بروامان پیی هه بی نه وه یه طوفانه که گشتی بووه بۆ گه لی نوح:

که له و رۆژگاره دا جگه له نه وان کهسی تر نه بووه، تۆفانه کهش له رۆژ هه لاتی ناوه پاست بووه. به لام نازاندی ناخۆ تۆفانه که ههموو کوره ی زه وی گرتۆتته وه یان نا.

په ندو عیبره ت وهرگرتن له چیرۆکی هه زره تی نوح

قِيلَ يٰنُوحُ

أَهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ

وَأُمَّمُ سَنُمِيعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾ تِلْكَ

مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ

مِنْ قَبْلِ هَٰذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَقِيبَةَ لِلْمُنْقِيطِ ﴿٤٩﴾

دوای ئه وهی پهروه ردگار ههوالی لهنگمرگرنتی کهشتی به کهی راگه یاندو
رزگار بوونی موسولمانانو فەوتانی کافرانی باس کرد، پهروه ردگار دوو شتی
تر باس دهکا؛ که وه کوو پەندو عیبره تی چیرۆکه که وه هان!

۱- ریز گرتن له نوح موسولمانانی شۆنکه موتووی، له م رووه که وادهی
خوی به جی هینا، که به سه لامه تی له کهشتی به که دابه زینو به ره که تی به سهردا
رشتنو له شۆنیک پیروژ نیشته جی کردن، که ئه ویش خاکی کوردستانه و
جیگای شانازی گهلی کورده که قورنانی پیروژ ولاته کهی به موباره کتو پیروژ
ناویردوون.

ههروه ها سه لامه تی بیان لهشتی مه کرووه ناخۆش، چونکه نهوان که
دابه زین له وه زعی خۆیان ده ترسان. بیریان له وه ده کرده وه چون هه لسو کهوت
بکمن، چون پیداوستی ژسانی خۆیان دابین بکمن، به تایبه تی دوای ئه وهی
تۆفانه که هه موو سهر زهوی ئاوه دانی ئه و رۆژگاره ی گرتبه وه، لییان نومایان
بوو که له سهر زهوی شتیکی ئه وتۆ نه ماوه که لکی لی وه ریگیری. جا که
پهروه ردگار واده ی به نوح هاوه لانی دا به سه لامه تی رزگار بوون له هه موو
ناخۆشی به ک. واده ی به ره که تو هه رزانی و مانه وه و جیگیر بوونو
به مرازگه ییشتنیشی پی راگه یاندن.

۲- دووهم شت که له چیرۆکه که وه ده گیری؛ هه والدانه له چه ند کاریکی
په نامه کی و نادیار له ئاده میزادان، که وه کوو ئیندارو پەند وەرگرتن وایه، چه ند
نمونه یه کیش ده خاته بهرچاو که ناکامی سه برو خۆپاگری به بیان ده کا.
ئه مجار پاش وه ستانی ئاسمان له باران باراندن و هه لقو پاندنی زهوی بو ئاوی
خۆی و گیرسانه وه ی تۆفان، ده فەرموئ: ﴿قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا
وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَى أُمَمٍ مِّنْ مَّعَكَ، وَأُمَمٌ سَنُمَتِعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ
أَلِيمٌ﴾ واته: به زوبانی نیگا و سروش به نوح گوترا: له کهشتی رزگاری دابه زه
بو سهر زهوی، به سه لامه تی و بی وهی، به دنیایی و دلخۆشی، دابه زه سه لامی

خودات له‌سهر و له‌ئهمانی خودادا ده‌بی. یان له‌کیوی جودییه‌وه دابه‌زه بز
پیده‌شتو ده‌شتایی‌یه‌کانی ده‌ورو به‌ری، نه‌وه زه‌وی ئاوی خوی هه‌لقوراندوه و
ئاسمان له‌باران باراندن وه‌ستاه‌تموه، دنیا وشکنو برینگه، دابه‌زه و نیشته‌جی
بیه سه‌لاوی ئیمه‌ت له‌سهر بی، له‌ژیر چاودیری ریزلینانی ئیمه‌دا بی وه‌کو
له‌شوتینیکی ترده ده‌فرموی: ﴿سَلَامٌ عَلَى نُوْحٍ ۖ وَالْعَالَمِیْنَ﴾ الصافات/۷۹.

دابه‌زه خێرو به‌ره‌که‌تی ئیمه‌ت به‌سهردا به‌رژ، رزقو رۆژی ده‌رژئ به‌سهر
خۆتو ئه‌وانه‌ی له‌گه‌لت دانو هه‌روا نه‌وه وه‌چه‌ی داهاتووین، هه‌روه‌ها ئه‌و
گه‌لو نه‌تمه‌وانه‌ی له‌دوا ئیه‌وه دینه‌ کۆری ژیانمه‌وه، هه‌ندیکیان به‌روایان به‌خودا
ده‌بی و گه‌ردنکه‌چی فرمانو جله‌وگیریه‌یه‌کانی ئیمه‌ ده‌بن، هه‌ندیکیان گه‌لو
نه‌تمه‌ویه‌ک ده‌بن، هه‌ر هه‌ولێ به‌ده‌سته‌ینانی له‌زه‌ته‌ی ژیا‌نی دونه‌یان ده‌بی و
پیداویستی‌یه‌یه‌کانی به‌ده‌ست دینو پابه‌ندی فرمانو جله‌وگیریه‌یه‌کانی خودا
نابن. ئه‌وانه‌یان له‌رۆژی قیامه‌تدا سزایه‌کی به‌ئیشیان توش دی.

که ده‌فرموی: ﴿وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ﴾ هه‌موو موسوڵمانانی سهر زه‌وی
ده‌گرته‌وه هه‌ر له‌و رۆژه‌وه تا رۆژی قیامه‌ت..

که ده‌فرموی: ﴿وَأُمَمٍ سَمْتَعُهُمْ﴾ هه‌موو کافرانی سهر زه‌وی ده‌گرته‌وه
هه‌ر له‌و رۆژه‌وه تا رۆژی قیامه‌ت.

به‌کورتی سه‌لامی ئیمه‌و رزقو رۆژی خێرو به‌ره‌که‌تی ئیمه‌ له‌سهر تو بی
ئه‌ی نوح! هه‌روه‌ها له‌سهر ئه‌و موسوڵمانانه‌ش بی که له‌گه‌لت تو په‌روه‌رده
بوونو ده‌بن، جا له‌وانه‌ی له‌گه‌لت تۆدان گه‌لو نه‌تمه‌ویه‌یه‌ک دینه‌ کۆری ژیانمه‌وه،
بیدینو خوانه‌ناس ده‌بن له‌زه‌ته‌و خۆشی دنیا به‌ده‌ست ده‌هینو پاشان
له‌قیامه‌تدا ده‌خزیندرینه‌ ناو ناگری دۆزه‌خه‌وه.

که‌وابوو له‌دوا هه‌زه‌ته‌ی نوح ئاده‌میزاد ده‌بنه‌ دوو تاقه‌و کۆمه‌ل: تاقه‌و
کۆمه‌لێکیان موسوڵمانو خودا په‌رستو کامه‌رانی دونه‌یاو قیامه‌تیان ده‌ست

ده که وی، تا قمو کۆمه لیکیشیان له دونیادا له له ززه تو خوشی دا ده ژینو له قیامه تا ده خرینه ناو عه زابی به ئیشمه.

نه مجار پهروه ردگار په ندو عیبه ته گشتی له چیرۆکه که به یان ده کاو ده فمر موی: ﴿تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ﴾ نمو هه وائو سه رگورشتانه ی بۆمان گێراپتموه له باسو چیرۆکی نوح و گه له که ی هه موویان هه وائی نه ئینی و په نامه کین بۆت ده گێرینه وه له سه ر شتیه ی خۆی، هه ر ده لێ ی به چاو ده ی بینو لیت ناشکرایه. سه روشو نیگایه له ئیمه وه بۆ تو، فیرت ده که ین..

﴿مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا﴾ پیش ناردنی نیگاو سه روش بۆ تو، نه خۆت ده تزانو نه نه تمه وه که شت، که سیان زانیارییه کیان له م باره وه نه بوو، ده ی چۆن ئه وانه ی به درۆت ده خه نموه ده لێن: تو له خه لکی ته وه قیری نه م چیرۆکو سه رگورشتانه بووی؟ بیرو بۆ چوونه کیان هه له یه، نه ته خه ودا قیری کردووی!

جا که وایی نه ی پیغه مبه ر! ﴿فَاصْبِرْ﴾ تو خۆراگه ر، به ئارام به، سه به ر بگه ره له سه ر به درۆ خسته نموه ی کا فره کان بۆ په یامه که ت، خۆگرو پشوو درێژه له سه ر نه زیه تدان ی ئه وان بۆ تو، به رده وابه له سه ر گه یاندنی په یامه که ت و باکت له هه یج شتیک نه بی، هه روه کوو چۆن نوح به سه به رو پشوو درێژبوو له به رامبه ر نه زیه ته ی کا فره کانی سه رده می خۆی، ماوه ی (۹۵۰) سالی ره به ق بانگه وازی نه ته وه که ی کردو له هه و لدانو تیکۆشان ماندو نه بوو، تۆش به سه به رو خۆگه ره چونکه ﴿إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ﴾ بیگومان سه ره نه چامو سه ره که وتزو به مرزگه یشتن بۆ ته قواکارانه، بۆ ئه وانه یه به ندایه ته ی په روه ردگار ده که نو خۆیان له تاوان ده پارێزن. ئیمه له وه به و لاوه کۆمه گیت پی ده که ینو چاودیرتینو سه ره نه چام سه ره که وتزو به مرزگه ییشتن بۆ تۆ شوینه که وتوانی په یامه که ته، له دونیاو قیامه تا، وه کوو چۆن له وه پیش هه مان

هه لسه و كه و تمان له گه ل پئغه مبه رانی تر كرده . به سهر دوزمنانیان دا زانمان
 كردن! وه كوو نه شو ئینکی تسردا ده فرموی: ﴿انا لنفصر رسلا والذین
 آمنوا﴾ غاف/٥١. یان ده فرموی: ﴿ولقد سبقك لمقتنا لعبادنا المرسلین، انهم
 لهم المنصورون﴾ الصافات/١٧١-١٧٢.

تییانی یه كه ده باره ی چیرۆکی نووج:

له تورانی پیروژدا ده قتیکی یه کالاکمره وه نیه شهوه بگه یه نی: كه
 تۆفانه كه هه موو دونیای گرتیته وه، یان شهوه بگه یه نی: كه پئغه مبه رایه تی
 نووج گشتی بووی، شهوه دیخانه ی كه له م باره وه هاتوون، شهوه له فرژێكدا
 سهنده گانیشیان راست بن، شهوه ی ناخادان جیگای متمانه نین، شهوه ی
 پیو پسته شهوه بو چه سپاندنی شهوه راستیانه دلیا بوونه نه كه گومان بردن!!

به لام میژوو نووسانو زانسته خوازان ده توانن به وه ی گومانو بوچوونه وه
 بتمان به پیدا بکه نو زانیاری پیدا بوو بۆیان بکه نه شهوه قه قه تی میژوو ی،
 هه چه نه ناتواندری بکرتیه به لگه یه کی قه طعی له سهر بیروباوه رتیکی نایینی!
 بۆیه بابته تی چۆنیته تی تۆفانه كه بووته جیگای سهرنجو کیشه له نیوان
 خاوه ن نایینه کانو خاوه نی تیۆره زانستی یه کانی تایبته به تیۆره کانی زهوی
 کیشه ورناسه کانه وه، هه روا بوته جیگای خیلانو راجیایی نیوان میژوو
 نووسانی کۆنو نو!

خاوه ن نامه کانو زانیانی عالمی ئیسلامی پێیان وایه: كه تۆفانه كه
 گشتی بووه هه موو سهرزه وی گرتوته وه، زوریه ی زۆری خاوه نانی تیۆره
 زانسته کانی شهوه مان رایان هه به . به لگه شیان له سهر شهوه دۆزینه وه ی هه ندی
 شهوه وه لاشه ماسی به به رده بوو له بلندایی کیوه کان، كه به پروالته شهوه جۆره
 شهوه له ده ریادا نه بی پیدا نابن، ده ركه وتزو دۆزینه وه ی شهوه جۆره شهوه
 له سهر لوتکه ی، كه شهوه کان به لگه یه له سهر شهوه ی: كه رۆژگارێك بووه شهوه

لوتکانه‌ی داپۆشیوه. نه‌مه‌ش نه‌وه‌مان له‌لا ده‌چه‌سپینێ که تۆفانه‌که هه‌موو
سهر زه‌وی گرتبێتموه!

زوری‌ی زۆری خاوه‌ن تیۆره‌کانی ئهم سهرده‌مانه پێیان وایه تۆفانه‌که
گشتی نه‌بوه‌وه‌موو جیهانی نه‌گرتۆتموه. لهم باره‌وه به‌لگه‌ی زۆرو جوړاو
جوړیان هینانه‌وه‌تموه. (ته‌فسیری مه‌نارو المفصل فی تاریخ العرب قبل
الإسلامو کتیبه‌کانی د. سوسه) زۆریان لهم باره‌وه نووسیوه.

به‌لام ره‌وانیه بۆ موسوڵمان ههر به‌وه‌نده که ده‌تواندری نایه‌ته‌کانی
قورئان لهم باره‌وه ته‌ئویل بکړین، ئینکاری نه‌وه بکا: که تۆفانه‌که گشتی
بووبی، به‌لکوو پێویسته ههر که‌سیک بر‌وای به‌نایینی ئیسلام هه‌یه ههر
شتیکێ ظاهری نایه‌تی قورئانو فهرمووده‌ی پێغه‌مبهر ﷺ گه‌یان‌دیان بر‌وایان
پێ بکاو واز له‌ته‌ئویل و ماناڵێدانه‌وی به‌پێچو په‌نابینێ! مه‌گهر به‌لگه‌یه‌کی
عه‌قڵی به‌هێز هه‌بێ پێ له‌سهر نه‌وه داگرێ که مانای ظاهری ده‌قه‌که
مه‌به‌ست نیه.

به‌کورتی ظاهری نایه‌ته‌کانی قورئانو فهرمووده‌کانی پێغه‌مبهر ﷺ
نه‌وه ده‌گه‌یه‌نن: که تۆفانه‌که گشتی و سهرتاسه‌ری بووه بۆ نه‌ته‌وه‌ی نووح: که
نه‌و کاته له‌سهر روی زه‌وی جگه‌ له‌و گه‌لو نه‌ته‌وه که‌سی تر نه‌بوه، بر‌وا به‌ئهم
راستییه واجب‌و پێویسته بر‌وامان پێی هه‌بێ. به‌لام ئهمه نه‌وه ناگه‌یه‌نی: که
تۆفانه‌که هه‌موو کیشوهره‌کانی زه‌وی گرتبێتموه، چونکه به‌لگه‌یه‌ک نیه
له‌سهر نه‌وه: که گه‌لی نووح هه‌موو سهر زه‌وییان پر کردبێتموه.

هه‌روه‌ها هه‌بوونی سه‌ده‌فه‌و لاشه‌ماسی و حیواناتی ده‌ریایی تر له‌سهر
لوتکه‌ی که‌ژه‌کان نه‌وه ناگه‌یه‌نی: که له‌ناکامی ئهو تۆفانه‌وه بێ، چونکه
گه‌یه‌شتنی ئاو بۆ سهر لوتکه‌ی کێوه‌کان بۆ ماوه‌ی چهند رۆژیک نابێته
هۆکاری په‌یدا‌بوونی ئهو دیاردانه‌ی باس‌مان کردن!

جیرۆکی چه‌زهره‌تی هود ﷺ

وَإِلَىٰ عَادٍ

أَخَاهُم هُودًا قَالَ يَنْقُومِ آعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَهِ
 غَيْرُهُ إِن أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾ يَنْقُومِ لَا أَشْكُرُ عَلَيْهِ
 أَجْرًا إِن أَجْرِي إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾
 وَيَنْقُومِ أَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ
 عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا
 مُجْرِمِينَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ
 بِتَارِكِي آلِ هَيْثَنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾
 إِن نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَبْنَا بَعْضُ آلِ هَيْثَنَا بِسُوءٍ قَالَ إِنِّي أَشْهَدُ اللَّهَ
 وَأَشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾ مِّن دُونِهِ فَكِدُونِي
 جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُونَ ﴿٥٥﴾ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا
 مِن دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِن رَّبِّي عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ
 ﴿٥٦﴾ فَإِن تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُم مَّا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ

رَبِّ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّهُمْ شَيْئًا إِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِیْظٌ ﴿۵۷﴾
 وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿۵۸﴾ وَتِلْكَ ءَادٌ جَعَدُوا بِءَايَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿۵۹﴾ وَأَتَّبَعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ ؕ أَلَا إِنَّ ءَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ ؕ أَلَا بُعْدًا لِّءَادٍ قَوْمِ هُودٍ ﴿۶۰﴾

ئه مه چیرۆکنو سه رگورشته ی پیغه مبه ریکی تره لهو چیرۆکانه ی پهروه رداگار لهه سورته ده دا گپرا و نه وه، بێگومان ئهه چیرۆکه به شیوه شیوازیکی تر له سورته ی (الأعراف) دا هیندراره.

له گپرا نه وه ی ئهه چیرۆکه لی ره ده مو شابه ههو لی که چونیک ههیه به چیرۆکی هه زه ته ی نوو چه وه، ئهه چیرۆکه ش به هه مان شیوه نه وه ی تیدایه: که هود بانگهوازی و ده وه تنامه ی خۆی به نه ته وه که ی راگه یاننده وه نه وانیش ره تی ان کردۆته وه، ههروه ها کۆتایی ئهه چیرۆکه ش به رزگار بوونی موسو لمانه کانهو له ناو چونی کافره کان دێ.

ده فهرمو ی: ﴿وَالِیْ عَادٍ اٰخَاهُمْ هُودًا﴾ نار دمان بو لای گه لی عادی یه کهم، برای خۆیان (هود) عليه السلام له ره چه له کنو هۆزایه تی دا نه که برای نایینیان بێ چونکه هود یه کی که بوو له هۆزی عاد، که سیکی ش له هۆزی که بوو پێی ده گوتری: برای فلان نه وه تا: به کابرا ده گوتری (یا آخا العرب) مه به ستیش یه کی که له عه ره ب. ئهه هۆزی عاده هۆزیکی عه ره ب بوون له لای یه مه نه وه له شیمالی هه ضره مهوت له ناو چه یه که پێی ده گوتری (الأحقاف) نیشته جی

بویوون، خاوه نی هیزو توانایه کی زۆرو کشتو کالی ههمه جۆرو مهرو مالاندار بون!

سهره تا: هه زه ته تی هود بانگه وازی کردن بۆ یه کتاپه رستی و نه ی لی کردن له بته رستی ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ و تی: نه ی نه ته وه که م! ته نه ا خودا بپه رستن و که سی تر به خودا مه زانن، جگه له خودا بتو سه نه م مه پهرستن، که س مه که ن به ها وه لۆ هاوشانی پهروه دگار، ئیوه جگه له نمو خودای تر تان نیه. ﴿إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُقْتِرُونَ﴾ ئیوه که په رستش بۆ بتو سه نه م ده که نو به خودایان ده زانن، له خۆ تانه وه شت هه لده به ستن و درۆ به دهم خودای تاکو ته نیا وه هه لده به ستن له خۆ تانه وه به بی به لگه نمو خودا درۆ زاننه تان کردوون به ها وه لۆ تکا کار لای خودا؛ نمو خودایه ی ئیوه ی به دیه نیا وه بۆ یوی پی داون، نیعمه تی زۆرو زه به نده ی به سه ردا رشتوون...

﴿يَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا﴾ نه ی نه ته وه که م! نه من له پاساوی بانگه وازی کردنم بۆ تان داوای کرێ و پاداشتان لی ناکه م، له بارت ه قای نامۆزگاری و نه سیحه ته کانمدا پاره و مالم مه به ست نیه، ﴿إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ؟﴾ کرێ و پاداشی من له سه ر پهروه دگار؛ له سه ر نمو خودایه یه: که دروستی کردوم له سه ر فیه طره تی ساغو راست، فیه طره تی خودا په رستی و یه کتاپه رستی! نمو بۆ تیناگه ن، بۆ حالی نابن له قسه ی که سی ک: که دلسۆز تانه بانگتان ده کا بۆ ریبازیک به رژه وه ندی ئیوه ی تیدایه له دونیا و له قیامه ت، به بی نمو ده ی داوای کرێ و پاداشتان لی بکا! نمو بۆ ریزی نمو ی پیتان ده گوتری له نه سیحه ت و نامۆزگاری ناگرن؟ نمو بۆ نازانن که من دلسۆز تانم، که جله و گیریتان لی ده که م له بته رستی، راستیم پیکاه!!

﴿وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ، ثُمَّ تُوبُوا إِلَيَّ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا﴾ نه ی که له که م! ئیوه داوای لیخۆشبوون بکه ن له سه ر بته رستی و کوفرو بیدینی رابووردوتان، تۆبه یه کی راستالانه بکه ن، جا نه گه ر داوای لیخۆشبووتان

له خودا کردو تۆبیه کی ریکتو پیکتان کردو کموتنه سهر ریبازی خودا پهرستی، نهوه خودا بارانی زۆرتان بۆ دهبارینی، زهوی زارتان تیر ناو ده بیو کشتو کالتان بهر کهت نامیز ده بی، دیاره نهو کاته نهوان زۆریان پیویستی به باران بووه، چونکه وه کوو ناماژده مان بۆ کرد نهوان خاوه نی ناژه لو کشتو کالتیکی زۆر بوونو ساله که یان وشکه سال بووه، ﴿وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ﴾ نه گهر داوای لیخو شبوون بکهزو له تاوانه کانتان په شیمان ببنهوه، سهریاری هیزو توانای نیستاتان هیزو توانای ترو مائو سامانی کهشتان ده داتی! زیاتر بالا ده ستو سهر کهوتوتان ده کا.

بیگومان گه لی عاد به هیزو تواناوانو شانو شهو کهوت بوون، شانازیان به هیزو توانای خویان ده کرد، هه میسه ههولی نهوه یان بوو بالا ده ستو زال بن به سهر خه لکدا. وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿وَاذْكُرُوا اَنۡ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنۡۢ بَعْدِ قَوْمِ نُوْحٍ، وَزَادَكُمْ فِی الْخَلْقِ بَسْطَةً، فَاذْكُرُوا اِلٰهَ اللّٰهِ لَعَلَّكُمْ تَفْلَحُوْنَ﴾ الاعراف/ ۶۹. یان ده فهرموئ: ﴿اَتَبْنُوْنَ بِكُلِّ رِیْحٍ آيَةً تَعْبَثُوْنَ. وَتَتَّخِذُوْنَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُوْنَ. وَاِذَا بَطِشْتُمْ بَطِشْتُمْ جَبَارِیْنَ، فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوْنَ، وَاتَّقُوا الَّذِیۡ اَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْمَلُوْنَ، اَمَدَّكُمْ بِاَنْعَامٍ وَبَنِیْنٍ﴾ الشعراء/ ۱۲۸- ۱۳۳. یان ده فهرموئ: ﴿فَاَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوْا فِی الْاَرْضِ بِغَیْرِ الْحَقِّ، وَقَالُوْا: مِّنۡ اَشَدِّ مَنَا قُوَّةٍ﴾ فصلت/ ۱۵. نهه نایه تانهو نایه قی تریش نهوه ده گه یه نن: که گه لی عاد به ده ستو بازوو شانو شهو کهوتو شان پانو تیگ سهر او بوون. ﴿وَلَا تَتَّوَلَّوْا مُجْرِمِیْنَ﴾ نیوه نهی گه له کهم! پشتم لی هه لمه کهن، بانگه وازییه کهم رهت مه که نهوه، سوور مه بن له سهر تاوانو جهریمه..

هه لیه ته په شیمان بوونهوه له تاوانو داوای لیخو شبوون له گه ناوه سودیکی زۆری هه یه، پیغه مبه ر ﷻ له زۆر فهرمووده دا موسولمانانی هه لئاوه: که پابه ندی داوای لیخو شبوون بن.

نبر داوودو نیبنو ماجه له نیبنو عه بیاسوه فهرمووده یه ک ربوایه ت ده کهن: که پیغه مبهرد ﴿فَرَمَوِيه تِي﴾: (من لزم الاستغفار، جعل الله له من كل هم فرجا، ومن كل ضيق مخرجا، ورزقه من حيث لا يحتسب) که سیئک بهرد هوام بی له سهر داوای لیخوشبوونو به دل له خودا بیارپیتسه وه بۆ لیبوردن، خودای پهروه ردگار بۆ هه موو تهنگو چه له مه یه ک دهروویه کی لی ده کاته وه، له هه موو ناخوشی یه ک ده رگای رزگار بوونی بۆ ناوه لا ده کا، له لاوه رزتو روژی ده دا، به جۆریک که خویشی نازانی چۆن له کوپه بۆی دی.

جا که حه زه ته تی هود نمو نه سیحه تو نامۆزگاریانه ی ناپاسته کردن ﴿قَالُوا: يَا هُودُ! مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ﴾ وتیان: ئه ی هود! تو له سهر داواو په یامه که ت به لگمو نیشانه یه کی وات نیشان نه داین: که پیت برپا بکه یزو دلیا بین نو پیغه مبهردی له خودا وه ره وانه کراوی! ﴿وَمَا لِحُنُّ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ﴾ ئیمه واز له خودا کانی خۆمان ناهینین به قسه ی روتی تو، به ته ما نمو مه به ئیمه به قسه کانی تو هه لبخه له تین، واز له ره خنه گرتن له خودا کانی ئیمه بینه ﴿وَمَا لِحُنُّ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ﴾ ئیمه به وات پی ناکه ین. ﴿إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ﴾ ئیمه له بهرامبهرد هه لوستی تۆدا هیچکه شک نابهدین جگه له وه ی که بلین هه ندی له خودا کانمان ده ستیان لی وه شانده ی و شیتبان کردووی، چونکه ره خنه ت لی گرتن، داوات له ئیمه کرد واز له عیبادت بۆ کردنیان بینین، ئیتر ناویان لی کردووی ئه م قسه پرپووچانه ده که ی! شیتو ویت بووی نازانی ده لی ی چی و چی ده که ی!!

وه لامی نمو نه فانه چوار شتی تیدایه هه موویان ته حمه قی و خۆبه زلزانیه.

ا- یه که م داوای به لگمو نیشانه یان لی کرد.

ب- دووهم سوور بوونی خۆیان راگه یاند له سهر به تبه رستی.

ج- سییه م بره وانه کردن به په یامی هود.

د- چواره م ئیدعای ئه وه یان که هود عه قلو هوشی تیک چوه،
خودا کانیان دهستیان لی وه شانده وه شیت بووه.

حه زه تی هود وه لامی دانم وه ﴿قَالَ: اِنِّیْ اَشْهَدُ اللّٰهَ وَاَشْهَدُوْا اِنِّیْ بِرِیْیَ
مَّآ تَشْرِکُوْنَ﴾ وتی: من خودا ده که م به شایهت به سر خۆمه وه له بابته ئه وه ی
ده یلیم: ئیوه ه ده که م به شایه دو بزائن: که من به ریمو دوورم له نه خوشی
هاوه لدانان بو خودا، من دووره په ریزم له به ترستی و هرگیز ریبازی ناوام
نه گرتوه و په ریه ی ناکه م! ئیوه نه خوشن من له نه خشیه دووره په ریزم!
ئه مه ش مانای وا نیه که هه زه تی هود ئه وان ی به شیاوی ئه وه زانیبی به کاری
شایه تیدان هاتبن، نه خهیر به شیاوی شایه تیدانی نه زانیون، به لام بو گالته
پیکردن به وانو دلیا بوون له راستی په یامی خۆی ئه وان ی کرد به شایه د بو ئه وه
بزائن: که ئه وه بیرو باوه رو هه لوێستیه تی و ئه وان به هیچ نازانی.

به ئی من دوورم له به ترستش بو ئه وه خودا درۆزانه ی ئیوه به خودایان
ده زائن، ﴿مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ﴾ جگه له خودا و پیتان وایه ئه وه بتو سه نه مانه
هاوه لی پهروه ردگارن.

دلیا بن: که من هیچ موبالات به ئیوه و خودا کانتان ناکه م، چ گرنگی
یه که به خودا کانتان ناده م: که ده لین: گوایه دهستیان لی وه شاندم. ده بی
منه ت بن ﴿فَکِیْدُوْنِیْ جَمِیْعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُوْنَ﴾ هه مووتان خه ریکی پیلان و
نه خه کیشان بن له دژی من، ئیوه و خودا کانتان هاوکاری یه کتری بکه ن، دژم
به وستن و هه ولی زیان پیکه یاندنم بده ن، چاو لیکنائیک مۆله تم مه ده ن،
خودا کانتان: که پیتان وایه: دهستیان لی وه شاندمو عه قلیان تیک داوم با
ئه وانیش یارمه تیتان بده نو ده سه وه سان رانه وه ستن!

﴿اِنِّیْ تَوَكَّلْتُ عَلَی اللّٰهِ رَبِّیْ وَرَبِّکُمْ﴾ من پشتم به خودای خۆم قایمه و
ئه وه ککولم له سه ر پهروه ردگاره، ئه وه خاوه نی ئیش و کاری مزو ئیوه شه،
ئاگاداری هه لوێستی مزو هه لوێستی ئیوه شه، ئه وم به سه، پیلانی ئیوه

ده پوچینه وه هیج شتیک نیه بتوانی نه هیلی خودا یارمه تیم بدا، خودا توانای به سمر هه موو شتیکدا ههیه. ﴿مَمِّنْ دَابَّةٍ اِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا﴾ هیج گیانله به ریک نیه له سمر زه وی شوینی تریش نیلا جله وی هه لئسورانو کاروباری به ده ست خودایه و نمو خاوه نیه تی، چونی بوئ ناوا ره دامیان دینی. هیج شتیک نیه نمو کۆله وار بکا له پاریزگاری کردنی بۆ مزو به هیلاک بردنی ئیوه! ﴿اِنَّ رَبِّيْ عَلٰی صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ﴾ بیگومان کرده وه کانی خودای من به گویره ی حقو دادپهروهی نه نجام ده درین، سته و سته مکاری تیدا نیه، دابو نه پیتی خودا وا هاتوو موسولمانانی راستا یارمه تی ده داو کافرانی ناشوگیر له ناو ده با.

بیگومان وه لامدانوه که ی حه زه تی هود وه لامیکی ده مکو تکه رو جهرگه رو بو ترانه بوو، له خۆپادیوی پیوه دیاره، ته حه دای کردن، به ناشکرا به رانه تی خۆی له هاوه لدانانو به پهرستی راگه یاند، خودای کرد به شایه ت له سمر نموو خۆشیانی کرد به شایه ت، داواشی لی کردن چییان له دس دی ته قصیری نه کهن، نموو راگه یاند: که هیج موبالاتیان پی ناکاو به هیچیان ده زانی، نه له خۆیان ده ترسی نه منه تی خودا درۆزنه کانیان ده زانی!!

بیگومان نه م هه لۆسته ی حه زه تی هود ده ق ده شو به یته هه لۆسته ی حه زه تی نوح که له وه پیش باسمان کردو قورشان نامازه ی بۆ ده کا وه کورو ده فرموی: ﴿قُلْ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ، ثُمَّ کِیدُوْنَ فَلَا تَنْظُرُوْنَ﴾ الاعراف/ ۱۹۵.

جا ﴿فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ مَا اُرْسِلْتُ بِهِ اِلَيْكُمْ﴾ نه ی نه ته وه که م! نه گمر رو له په یامه که م وه ریگیرنو گوئ بۆ نامۆزگاری نه سیحه ته کانم نه گرن، پشت هه لیکه ن لهو نیگاو سروشه ی پیتان راده گیه نم، هه لۆسته تان نه گۆرنو هه ر به درۆم بخه نه وه، نمو من خه تا بارنا بام، چونکه نمو په یامو سروشه ی پی تی نئیردراوم گه یاندومه و پیم راگه یاندوون، که مته رخه میم نه کروه له به جیه یانی نه رکی سه رشانم، ئیوه ش بۆ خۆتان دانی پیدا ده ئین: که من

بانگه وازیم کردوونو داوام لی کردوون ته نها خودا بپه رستنو هاوه لی بو دامه نین. ئەوا من په یامی خۆم گه یاندو بوو به به لگه له سهر ئیوه و بیانوتان نه ما، موسته حه قی سزاو عذاب بوون. ﴿وَيَسْتَخْلِفْ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ﴾ خودا به هیلاکتان ده باو گه لو نه ته وه یه کی تر دینیته گۆری و ده بنه جی نشینی ئیوه و مالو نیشتمانتان به میراتی ده که ویتته ده ست نه وان.

﴿وَلَا تَصْرُوهٗ شَيْئًا﴾ ئیوه به پشت هه لکردنتان له په یامی خودا، به سوور بوونتان له سهر کوفرو بپه رستی هیچ زیانیک به خودا ناگه یه نن، به لکوو زیانی نه وه له سهر خۆتانو بوخۆتان تووشی ده ردی سهری کیشمه کیشم ده بن. ﴿إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ﴾ بیکومان خودای من به سهر هه موو شتیک ناگادارو چاودیره، هیچ شتی له کرده وه ئیوه لی هون نابو و غافل نه له تۆله لی ستاندنتان! نه گهر ماوه یه کیش مۆله تتان بدا دنیابن پاشگویتان ناخا.

نه مجار په روه ردگار باسی عه زابی نیردراو بو سهر گه لی عاد ده کاو سهره نجامی هودو گه له که ی دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا لَنَجِيَّتَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا، وَلَنُجِنَاهُمْ مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ﴾ کاتیک فرمانی ئیمه هات بو به هیلاک بردنی گه لی هود، خۆی نه وانه ی له گه لیا ئیمانیان هینابوو، رزگارمان کردن له روانگه ی ره حه قی خۆمانه وه، رزگارمان کردن له عه زابیکی سه ختی ریشه کیش کهر، گه له که یشمان له ناو بردن، ههرچی ئیمانی نه هینابوو که وتنه بهر شالای عه زابی سامناکو ناسه وارمان برینه وه. ﴿وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ، وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ﴾ هۆی نه و سزا سامناکه ی هاته سهریانو له ناوی بردن، نه وه بوو: گه لی عاد نیشانه کانی خودایان ره تکرده وه و ئینکاریان کردن، له پیغه مبه ره کان یاخی بوون (پیغه مبه ره کانی به کو هینانو مبه سه ستیش یه ک پیغه مبه ره که

هوده، به لام چونکه که سیک بر وای به پیغه مبه ریک نه بوو وه کوو شه وایه بر وای به هیچیان نه بی، بویه فهرمووی (رسله) نه یفهرموو: (رسوله).

نهوان هاوچه رخی حه زره تی هود بوونو په یامی نهویان ره تکرده وه، به لام کافر بوونو که دیان به په یامی شه، وه کوو کافر بوون وایه به په یامی هه موو پیغه مبه ران! نهوان په یامی حه زره تی هودیان به دروخته وه و شوین فهرمانی مله وره کانیان که وتن، شوین شه سمر ره قه یاخی بووانه دیان که وتن که پابه ندی حق نه بوونو ملیان نه دا بز راستی!

﴿وَاتَّبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ لهم دونیادا نه فرینی خودایان دو که وتنو همروا نه فرینی تاده میزادانیان بهر که وتن، همر که سی به حالو وه زعیان بزانیو میژوو به سهراتیان ناگادار بی، نه فرینیان لی ده کا، همر پیغه مبه ریک هاتی، ههوالی نهوانی گیراییته وه نه فرینی لی کردون، همروه ها روژی قیامه تیش شه کاته ی شایه ته کان شایه تی له خه لک ده دن نه فرین له سته مکاران ده کن، نه فرینی خویان ناراسته ی گه لی هودیش ده کن! له پیش چاوی مه خلوقاتی دهشتی مه حشر بانگده ریک بانگ هه لده داو ده لی: ﴿إِنَّا عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا لِعَادِ قَوْمِ هُودٍ﴾ ناگادار ببنه وه و بزانی: که گه لی عاد به نیعمه ته کانی خودا کافر بوون، نینکاری نایه ته کانی خودایان کرد. پیغه مبه رانیان به دروخته وه، ناگادار ببنه وه دور که وتن وه له ره حمه تی خودا بز گه لی عاد: که قهومی هود بوون! له عنه تی خودایان نی بی، بهشیان فهوتانو تیدا چوونو به دبه ختی و عزابی بهر ده وام بی!

جیروکی صالح پیغه مبهرا الصلح

﴿۶۱﴾ وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ
يَقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ هُوَ أَنشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ
وَاسْتَعْمَرَ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ
﴿۶۲﴾ قَالُوا يَصْلِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَانَا أَنْ
نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ ﴿۶۳﴾
قَالَ يَقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّنْ رَبِّي وَءَاتَنِي
مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَبْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُمْ فَمَا تَزِيدُونَنِي
غَيْرَ تَخْسِيرٍ ﴿۶۴﴾ وَيَقَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ
فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أََرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ
عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿۶۵﴾ فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ
ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَٰلِكَ وَعَدُّ غَيْرُ مَكْذُوبٍ ﴿۶۶﴾ فَلَمَّا جَاءَ
أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا
وَمِنْ خِزْيٍ يُومِيذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿۶۷﴾ وَأَخَذَ

الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِئَرِهِمْ جَثِيمِينَ
 ﴿٦٧﴾ كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَا أَلَا إِنَّ شَمُودَ كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا

لِشَمُودَ ﴿٦٨﴾

ئەمە چیرۆکی سێهەمە لەو چیرۆکانەی کە لەم سورەتەدا باس کراون؛
 ئەویش چیرۆکتۆ بەسەرھاتی ھەزرەتی (صالح) ە لەگەڵ گەلی ئەمەمۆد.
 ھەزرەتی صالح دووھم پێغەمبەرە لەئەتەوێ عەرەب رەوانە کرابێ. نیشتمانی
 گەلەکەشی (گەلی ئەمەمۆد)، ولاتی (حیجرە) کە کەوتۆتە ئێوان ولاتی
 حیجازو ولاتی شامەو. شوێنەواری شارو ولاتیان تا ئێستاش ھەر ماو.

شیوەی دەرستنی ئەم چیرۆکەش وەکەو ھی چیرۆکی ھەزرەتی ھود
 وەھایە، بەلام ئەوەندە ھەیە لەم چیرۆکەدا: ھەزرەتی صالح فەرمانی پێ کردن
 بەتەوحیدو خوداپەرستی دوو بەلگەی ئاراستە کردن، یەکەمیان ئەوەیە:
 دەفەرموێ: خودا ئێوەی لەزەوی دروست کردو، دووھم وای لێ کردوون کە
 خۆتان ئەو زەویە ناوەدان بکەنەو!

بێگومان چیرۆکی ھەزرەتی صالح لەو پێش لەسورەتی (الأعراف) دا
 باس کراوە لەمەدواش لەسورەتی (الشعراء) و (النمل) و (القمر) و (الحجر) و
 سورەتی تریش دا ھاتوو، ناوەرۆکی چیرۆکەکەش ئەوەیە: کە ھەزرەتی صالح
 بانگەوازی خۆی گەیاندووە موناقدەشو گفتو گۆی زۆری لەگەڵ قەومە ئەو
 کردو، ھەرەشە لەناوچوونو فەوتانی لێ کردون، ئەوانیش پەیامدەکیان
 رەتکردو، پاشان پەرەردگار موعجیزە و شترەکە پێ بەخشی بۆ ئەو
 بێتە بەلگە لەسەر راستی پێغەمبەرایەتیەکی. ئەمجار گەلەکە
 و شترەکیان کوشت، پەرەردگار بەگرمەو ھەورە بروسکە لەناوی بردن!

ده فەرموی: ﴿وَالِي ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا﴾ واتە: بێگومان ناردمان بۆ سەر
 قەومی ئەمۆد پیاویەک لەھۆزو نەژادی خۆیان، پەییوەندی نژادو خزمایەتی
 لەگەڵدا ھەبوون، ئەویش صالح بوو ﷺ کە ھاتە سەریان فەرمانی پێی کردن
 بەخودا پەرستی، ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ، مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ پێی گوتن:
 ئەی نەتەوێکم! تەنھا پەرستش بۆ خودا بکەن، ھەر ئەو بەخودا بزانن، جگە
 لەزاتی پەرورەدگار ھیچ خودای تەرتان نیە شیایو بەندایەتی بۆ کردن بێ!
 ئەمجار دوو بەلگەی لەسەر تاکو تەنھایی خودا ھێنایەو:

ا- بەلگەی یەکم ئەوێه: کە دەفەرموی: ﴿هُوَ أَنشَأَكُم مِّنَ الْأَرْضِ﴾
 واتە: سەرەتا ئێوێ لەخاک دروست کردو، ئادەم کە باوکی ئێوێه لەخاک
 دروست کراو ئەویش باوێ گەورەێ ئادەمیزادە، خۆێ یەکم ماددەێه کە
 ئادەمێ لێ دروستکراو، ئەمجار ئێوێ ئادەمیزادی لە (سولالە) ی قور
 بەچەند ھۆکاریک بەدیھێناو: ئێوێ لەدۆپە ئاوی (تۆماو) ئەمجار
 کردوێتی بە (عەلەقە) ئەمجار کردوێتی بەگۆشتپارە، پاشان کردی
 بەئێسقانو ئەمجار ئێسقانەکانی بەگۆشت داپۆشیو.

بەمە ئێوێ تۆماو لەخۆنەوێه، خۆنیش لەخۆراکەو پەیدا دەبێ،
 خۆراکیش یان لەدانەوێلەو بەروبوومی دارو دروخت یان لەگۆشتو شیرو پەنیرو
 ئەم جۆرە شتانە پەیدا دەبێ کە ئەمانیش دەچنەو سەر دانەوێلەو بەروبووم.

ب- بەلگەی دوو ئەوێه دەفەرموی: ﴿وَأَسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا﴾ ئێوێ
 کردو بەئاوێ دانکەرەوێ ئیشی تێدا دەکەن، کشتو کالو پیشەسازیو
 بیناسازی تێدا ئەنجام دەدەن. جا کە زەوی بەکاری ئاوێدانکردنەو بێو
 ئادەمیزادیش بتوانێ ئاوێدانێ بکاتەو، ئەو بەلگەێه لەسەر ھەبوونی
 خودایەکی بەدیھێنەر دانسا، کە نەخشەێ ھەموو شتیکی کێشاو،
 ئادەمیزادی شارەزا کردو بۆ سڕود وەرگرتن لەسروشت، عەقلو ھۆشی داو

به‌ئاده‌میزاد: که بوونه‌ور بۆ سوودی خۆی به‌کار بێنی، توانای داوه‌تی که ته‌صه‌روفي تیدا بکا.

جا که په‌روه‌ردگار هه‌ر خۆی شیاوی په‌رستن بۆ ﴿فَاسْتَغْفِرُوهُ﴾ داواي لیخۆشبوونی لی بکه‌ن بۆ ئه‌وه‌ی له‌تاوانی له‌وه‌پێشتان خۆش بۆ، ﴿ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ﴾ ته‌مجار بگه‌رپێنه‌وه بۆ لای خودا، په‌شیمان ببنه‌وه له‌تاوانه‌کاتنازو روبکه‌نه به‌ندایه‌تی بۆ کردنو عه‌زمتان جه‌زم بۆ له‌سه‌ر نه‌گه‌رانه‌وه بۆ گونا هه‌داها توودا، ﴿إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ﴾ بێگومان خودای من له‌دروستکراوانی نزیکه به‌ره‌حه‌تو فه‌ضلی خۆی، شه‌واو زانایه به‌مه‌خلووقات خۆی، به‌فه‌ضلو ره‌حه‌تی خۆی وه‌لامی داواي ئاتا جان ده‌داته‌وه، وه‌کوو له‌شوێنیکی تر دا ده‌فرموی: ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي، فَإِنِّي قَرِيبٌ أَجِيبْ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ﴾ البقرة/۱۸۶.

قه‌ومه‌که‌ی به‌شپه‌یه‌کی نه‌فامانه‌و سه‌ر ره‌قانه وه‌لامی هه‌زه‌تی (صالح) یان دایه‌وه: ﴿قَالُوا: يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا﴾ وتیان: ئه‌ی صالح! تۆ له‌وه‌پێش له‌ناو ئێمه‌دا شوێنی هومێد بووی! له‌ناو دلمان دا ریزو ته‌قدیرمان بۆ دانا بووی، هیوامان پێت بوو به‌ته‌ما بووین بیه‌ گه‌ور و ته‌گبیر که‌رو ریش سپیمان، چونکه زیره‌کی و بلیمه‌تی و عاقل‌مه‌ندی و سیرتیژی و لیها توویمان پێوه ده‌بینی، ئیستا تۆ ئیمه‌ت ناھومێد کرد، هه‌موو ئاواتیکت برین، سه‌دمخابن ئیمه به‌ته‌ما بووین بیه‌ پاشاو گه‌وره‌مان به‌لام وا ئیسنا هیوا براوت کردین.

ته‌مجار هۆکاری ناھومێد بوونه‌که‌یانی لی دیاری ده‌که‌نو ده‌لێن: ﴿أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ آبَاءَنَا؟﴾ ئه‌وه جله‌و گیریمان له‌وه لی ده‌که‌ی: که ئه‌وه‌ی باوکتو باپیرانمان په‌رستویانه ئیمه‌ش بیه‌رستین؟ ده‌ته‌وی واز له‌په‌رستنی ئه‌و بتانه بێنین که باوکتو باپیرانمان په‌رستویانزو له‌سه‌ری راهاتوون؟ ﴿وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ﴾ ئیمه گومانی زۆرمان هه‌یه ده‌ریاری

بانگه وازی په کت: که بانگمان ده کوی بۆ یه کتاپه رستی، به راستی نه مه جیگای گومانه و دلّمان لی پیس کردوی.

مه به ست له م قسانه نه وه یه: ده لّین: ئیمه سوورین له سهر پابه ند بوون به بیرو باوه پی باوکو باپیرانمان هه رگیز وازی لی ناهینین. نه مه ده ق له ده لوتستی کافره کانی مه که که ده چی: که په یامی پیغه مبه ریان ره ت ده کرده وه ده یانگوت: ﴿اجعل الالهة الها واحدا، ان هذا لشیئ عجاب﴾ ص/ه.

حه زه تی صالح وه لامی دانمه وه، وه لامیکی هیدی هیمنانه وه له سه ره خۆ، هه لوتستی دامه زراوی راده گدی نه ئی، به رده وامی خۆی له سهر په یه وه و پرۆگرامی پیغه مبه رایه تی خۆی دوپات ده کاته وه. ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ! اَرَأَيْتُمْ اِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي﴾ هه زه تی صالح وتی: نه ی نه ته وه که م! من چۆن له خودا یاخی ده بم؟ چۆن واز له په یامی پیغه مبه رایه تی خۆم ده هینم؟ ده پیم بلّین: من چی بکه م ئیوه چیم بۆ به باش ده زانن: نه گهر من له سهر ریباز تکی حق به و به لگمو نیشانه ی راست و دروستم به ده سه ته وه بزو، دلّیا بم: که نه وه په یامی پیی تیر دراوم بۆ ئیوه م هینا وه هه قمو راسته، ﴿وَاَتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً﴾ ئیوه نه قدیری نه وه بکه ن: که من له خودا وه هیدایه ت دراوم له سهر به صیره ته و به رچا و روونی هه نگا و هه لده تیم، پیغه مبه رم به راستی و خودا به فه ضلو گه وه یی خۆی پله و پایه ی پیغه مبه رایه تی پی به خشیوم، سه یر بکه ن نه گهر من شوینی ئیوه بکه ومو له خودا یاخی بم ﴿فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ؟﴾ کی من له عه زابی خودا ده مپاریزی؟ ﴿اِنْ عَصَيْتُهُ﴾ نه گهر من له خودا یاخی به و شوین ئیوه بکه ومو واز له بانگه وازی په که م به ینم، بانگی ئیوه نه که م بۆ خودا په رستی، جله و گیریتان لی نه که م له به تپه رستی دلّیا م سوودم پی ناگه یه دن ﴿فَمَا تَزِيدُونِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ﴾ جگه له خه ساره ته مند ی هیچی ترم بۆ زیاد ناکه ن، خه ساره ته مند ی له گۆرینه وه ی نه وه په یامی لامه، به و برپا

پروپوچه‌ی لای ئیوه، واز هینان له‌په‌یامی پیغه‌مبه‌رایه‌تیمو شوین کهوتنی ئیوه.

جا چونکه دابو نه‌پیتی پیغه‌مبه‌ران له‌سه‌ره‌تاوه بانگه‌وازی‌کردنه بو خوداپه‌رستی و پاشان ئیدیعا کردنی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و درک‌اندنی نه‌وه: که نه‌وه ره‌وانه‌کراوه و ئهرکی رابه‌ری پی سپێردراوه. حه‌زه‌تی (صالح) یش (عليه السلام) پاش راگه‌یاندنی پیغه‌مبه‌رایه‌تیه‌که‌ی، داوای موعجیزه‌یان لی کرد، داوایان لی کرد، وتیان: نه‌گهر راست ده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری، ده و شتریک له‌وه‌بهرده ده‌ر بینه! حه‌زه‌تی صالح له‌خودا پارایم‌وه داوای به‌دییه‌نانی نه‌وه موعجیزه‌یه‌ی لی کرد، په‌روه‌ردگار موعجیزه‌ی بو هینایه‌دی و شتر له‌به‌ردی ره‌قو ته‌ق هاته ده‌روه، نه‌مجار روی کرده گه‌له‌که‌ی وتی: ﴿يَا قَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ﴾ ئه‌ی گه‌له‌که‌م! نه‌مه و شتریکه نیشانه‌ی راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی منه، و شتریکه خودا به‌موعجیزه‌ دروستی کردوه، له‌هه‌موو و شتریکێ تر جیاوازه له‌خواردنو خواردنه‌وه‌ی دا له‌زۆری شیریدا، وه‌کوو له‌شوینیکێ تردا ده‌فرموی: ﴿إِنَّا مُرْسِلُوا النَّاقَةِ فِتْنَةً لَّهُمْ فَارْتَقِبْهُمْ وَاصْطَبِرْ وَنَبِّئُهُمْ أَنَّ الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلُّ شَرْبٍ مُّخْتَضِرٍ﴾ القمر/ ۲۷-۲۸.

﴿فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ﴾ مه‌ره‌خه‌سی بکه‌ن لی‌ی بگه‌رێن له‌کۆی ده‌له‌وه‌پێ با بله‌وه‌پێ، شیرو ماسته‌که‌ی بو ئیوه‌و ئالفه‌که‌ی له‌سه‌ر ئیوه‌ نه‌بی. ﴿وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ﴾ به‌هیچ شیوه‌یه‌ک خراپه‌ی له‌گه‌ل مه‌که‌نه‌وه ده‌ستدریژی مه‌که‌نه‌ سه‌رو نه‌زیه‌تی مه‌ده‌ن، نه‌گهر نه‌زیه‌تی به‌ده‌نو ده‌ستدریژی بکه‌نه‌ سه‌ر ﴿فَيَأْخُذْكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ﴾ نه‌وه سزایه‌کی نزیک خێرا یه‌خه‌تان ده‌گرێو له‌ناوتان ده‌با، سێ رۆژ زیاتر نابا عه‌زابی خودا دێته سه‌رتانو نیتر رزگار بوونتان نابێ!

به‌لام گه‌له‌که‌ی نامۆژگارییه‌که‌یان نه‌بیستو به‌درۆیان خسته‌وه، ﴿فَفَعَّرُوْهَا﴾ به‌ره‌زامه‌ندی هه‌موویان قیداری کۆری سالف هه‌لسا و شتره‌که‌ی

سهریری، خۆبه زلزلانی و له خۆبایی بوزو گالتنه کردنیان به نامۆزگاری و ههڕه شه کانی ههزره تی صالح گهییشته ناستیک نهک ههر نه زیه تدان، به لکۆ و و شتره کهشیان سهریری.

﴿فَقَالَ لَهُمْ تَمَتُّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ﴾
 ههزره تی صالح پێی گوته: سێ رۆژی تر بگوزهرێنۆ له زه ته و خۆشی ژيان و ههريگرن له جێ و رێگای خۆتاندا، تا سێ رۆژی تر بژین و ههوا هه لهن، پاشان عهزابی به ئیشتان بۆ دێ، عهزابی پهروهردگار له بیختان دهردێنی، نهوه وادهیهکی ههقو راسته و درۆی تیدا نیه، هیچ گومانتان له هاتنی دا نهی!

ئه مجار باسی هاتنی عهزابی ههڕه شه پێ لیکرا و ده کاو ده فهرموی: ﴿فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا لَنَجِّنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ﴾
 جا که کاتی هاتنی عهزابی ئیمه هاتو نهوی ههڕه شه یان پێ لیکرابوو رووی دا، ههوره بروسکه و سزای ریشه که نیان به سهردا درا، صالح و شوێنکه و توانی له گهلی بوون به رهحمهت و میهره بانی خۆمان رزگارمان کردن، لهو عهزابه به ئیشه قوتاریان بوو، له رسوایی و نا په ههتی رۆژی قهرکردنی گهلی شه موود رزگارمان کردن، نهوه نه فرین و ناو زپانو سه رزه نهشته ی گهلی شه موودی گرتهوه نهوان لی ی ره ها بوون!!

﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ﴾ خودای تۆ ئه ی موخه ممه دا نهوه خودایه ی گهلی شه موودی بهو مه رده برد، خودایه کی به توانا و بالا دهسته، ده توانی وینه ی نهوه عهزابه و توند تریش به گهلی تۆ بگهیهنی، نه گهر نهوان به رده وام بن له سه ر ئینکاری و سه ر ره قی!!

﴿وَاخْذِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ﴾ نهوه بوو: دهنگی فریشته، یان گرمه و ناله ی عهزاب، گهلی شه موودی گرتو دارو به ردی و له رزه هی ناو رایته کاندن و له رزه ی خسته دل و دهروونیانهوه، چونکه نهوانه سه میان له خۆیان کردو کافرو سه ر ره قو ته جاوه ز کار بوون، له نا کامی گرمه و

نالهی هه وره تریشقه و صاعیقه که دا هه موو نه وانهی بر وایان به حه زره تی صاح
نه کرد بوو سلار بوونه وه و جولهیان لی برا، بوون به لاکه تۆپیوی فری دراو له سهر
زه وی.

﴿كَأَنَّهُمْ يَفِئُوا فِيهَا﴾ نه وان به هوی خیرا له نا و چوونیان ده تگوت: ههر
له دونیادا نه بوونو له مالو ولاتی خۆیاندا ژانیان به سهر نه بردوه. نیشیان
ته و او بوو، له کۆری ژیان وه در نران، له ولاتدا نه مان، به جۆریک ههر وه کوو
نه بووین، حالو وه زعیان هاتبوه زویان به جۆریک په ندیان لی وه ریگیرو
هه موو عاقلمه ندیک پیمان ته مبی بی!

﴿أَلَا إِنَّهُمْ كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا لِّمُؤَدِّ﴾ بزنان: که گه لی ته موود
به خودای خۆیان کافر بوونو پابه ندی فرمانو جلهو گیرییه کانی نه بوون، شوین
په یامی پیغه مبه ره که یان نه که وتن، دووری له ره حمه تی خوداو نه فرینی خیدا
له گه لی ته موود بی!

تییینی:

بۆن له و شتانهی له چیرۆکه که وه رده گیرین:

۱- تۆیمو ئیستیغفار له تاوانو یاخی بوون هۆکاریکی خیرایه بۆ دوعا
قبول بوون، چونکه خودا هه میسه له بهنده کانی نزیکه و ره حمو فه ضلی زۆره
بۆیان، داواکاری ناتاجان جی به جی ده کا.

۲- وشتره که موعجیزه یه کی سه رسورپه نهر بوو، چونکه له به ردیکی
ره قو ته ق دروستکرا بوو، که وه دی هات تاوس بوو، دروستکرا بوو له سهر
شیوه ی کاملی و زه لاسی، یه کسه ر که هاته دی وشتریکی ته و اوو کامل بوو،
رۆژیک هه موو ئاوی کانیو یان بیره که ی ده خوارد وه، رۆژیکیش ئاوه که
به شی گه له که بوو، شیریه نه وه نده زۆر بوو به شی هه موو نه و خه لکه ی ده کرد!!

۳- دادپهروهی خوداو ره‌حمه‌تو میهره‌بانی وا داخواز بوو: که صالح شوینکه‌وتوانی رزگار بکا، ده‌لین: ژماره‌یان چوار هزار که‌س بوو. نه‌ته‌وهی شه‌موودیشی له‌ناو برد.

۴- واده‌و به‌لیننی پیغه‌مبه‌ران راستو به‌جییه، همره‌شه‌کانیان دینه‌دیو خیلافولوه‌عه‌دی‌ان نابی. بیگومان هه‌زره‌تی صالح همره‌شهی لی کردبوون: که پاش سی‌روژی تر‌عه‌زابیان بو‌دی، له‌روژی چواره‌دا شه‌و‌عه‌زابه‌ سامناکه یه‌خهی گرتن!

۵- عه‌زابه‌که‌یان به‌گرمه‌و ناله‌یه‌ک، یان به‌صاعیقه‌و بومه‌له‌رزیه‌ک بوو هه‌موویان بوون به‌لاشهی بی‌گیانو لالو پال‌که‌وتوو. جا گرمه‌که یان گرمه‌ی جویرائیل بوو، یان ده‌نگیکی ناسمانی به‌هیز بوو یه‌کسدر دل‌یان ته‌قی‌و خپ‌بوون.

چیرۆکی هه‌زره‌تی ئیبراهیم عليه السلام

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا

سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ﴿٦٩﴾ فَلَمَّا

رَأَى أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً

قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٠﴾ وَأَمْرَاتُهُ قَائِمَةٌ

فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾

قَالَتْ يَوْنِلَيَّْ أَلَدٌ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَذَا

لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوا اتَّعَجِبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمْتُ اللَّهُ

وَبَرَكْنَهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُمْ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ﴿٧٣﴾ فَلَمَّا ذَهَبَ
عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرُّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَىٰ يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾
إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ ﴿٧٥﴾ يَتَابَرَهُمْ أَغْرَضٌ عَنْ هَذَا إِنَّهُمْ
قَدْ جَاءَ أَمْرٌ رَّبِّكَ وَإِنَّهُمْ عَنِ امْرِئٍ وَغَيْرِ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾

نهمه چیرۆکی چواره‌مه لهو چیرۆکانه‌ی: که لهم سوره‌ته‌دا باسکراون،
بیگومان چیرۆکی هه‌زهره‌تی ئیبراهیم له‌وه‌پیش له‌سوره‌تی (البقرة) دا باس
کراوه!

هه‌زهره‌تی ئیبراهیم له‌قورئاندا زۆر جار باس کراوه، جاری وا هه‌یه:
له‌گه‌ڵ باوکی و گه‌له‌که‌ی دا باس کراوه، لێره‌دا له‌ته‌ک چیرۆکی نمو فریشتانه
ناوی هینراوه که موژده‌ی (ئیسحاق و یه‌عقوب) یان پێدا، هه‌روا هه‌وائی
له‌ناویردنی گه‌لی (لوط) یشیان پێ راگه‌یاندا، له‌شوێنیکێ تردا له‌گه‌ڵ
ئیسماعیلی کوپی باس کراوه.

نمو شارو گوندانه‌ی هه‌زهره‌تی (لوط) یان لێ بوو که‌وتبوونه ده‌ورووبه‌ری
شام، هه‌زهره‌تی (ئیبراهیم) یش بوو خۆی له‌خاکی فه‌له‌ستین بوو، جا که
په‌روه‌ردگار فریشته‌ی عه‌زابی ناردن بوو سه‌ر گه‌لی لوط به‌سه‌ر ئیبراهیم‌دا
تێپه‌رینو میوانی نمو بوون! وه‌کوو ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ
بِالْبُشْرَىٰ﴾ واته: بیگومان فریشته‌مان ناردن بوو لای ئیبراهیم به‌موژده‌وه؛
مزگینیمان دا به‌ئیبراهیمو خێزانی به‌وه‌ی: که منداڵیان ده‌بی!

عه‌طاو کۆمه‌لیکی تر له‌تابعین ده‌لێن: نمو فریشتانه: جویرائیلو
میکائیلو ئیسرافیل بوون. هه‌ندیکێ تر له‌رافه‌که‌رانی قورئان ده‌لێن: له‌گه‌ڵ
جویرائیل‌دا ده‌وت فریشته‌ی تر هه‌بوون. هه‌رچه‌نده له‌راستی دا زانینی نهم

جۆره شتانه پتویستی بهوه ههیه به نیگا و سروش بچه سپی و له ریگهی خه بهری
صادیقه وه به ئیمه بگا، نه شگه ییشتوه!

به ههر حال قورئان ناماژه بۆ نه وه ده کا: که فریشته هاتوون و مزگینیان
به ئیراهیم و خیزانی داوه به وه که کورپان ده بی، کورپه که ش نیسحاقه وه کوو
له نایه تی ژماره (۷۱) ی نهم سوره ته دا هاتووه و ده فهرموئ: ﴿فَبَشِّرْ نَاهَا
بِمَسْحَاقٍ... الْآيَةِ﴾ له شوئینیکی تریش دا ده فهرموئ: ﴿وَبَشِّرْهُ بِغَلَامٍ
حَلِيمٍ﴾ الذاریات/ ۲۸.

هه ندیکیش ده ئین: مزگینی به که بریتی بوو: له فموتاندنو له ناو بردنی
که لی لوط و رزگار کردنی هه زه تی لوط!
جا که فریشته کان هاتن ﴿قَالُوا: سَلَامًا﴾ وتیان: نهی ئیبراهیم! سلاوت
لی بی. ﴿قَالَ: سَلَامٌ﴾ (ئیبراهیم) یش وه لامی دانه وه و تی: هه میسه سه لام
له سهر ئیوه بی.

﴿فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيفٍ﴾ په له ی کردو نه وه نه ده ی پی نه چوو که
گویره که یه کی قه له ی برژیندرای هی ناو خستیه بهر ده میان بۆ نه وه ی لی ی
بخون! گوشتی نهم گویره که یه له سهر بهردی گهرم برژابوو. له شوئینیکی تر دا
ده فهرموئ: ﴿فَرَاغَ إِلَىٰ أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ، فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ، قَالَ: أَلَا
تَاْكُلُونَ؟﴾ الذاریات/ ۲۶.

نهمه ش ناماژه بۆ نه وه ده کا و به لگه یه له سهر نه وه: که نه و گویره که
برژیندراوو ناماده کرا و بوو بۆ میوان، ده شگونجی له کاتی گه ییشتنی
فریشته کان به گورجی و خیرایی برژیندرایی!

﴿فَلَمَّا رَأَىٰ أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ، وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً﴾ جا که
بینی میوانه کان ده ستیان بۆ خواردنه که نابهن، وه کوو میوانی ئاسایی
ده ستیان بۆ خواردنه که نه برد، هه زه تی ئیبراهیم لێیان به گومان که وتو پی ی

وانه‌بوو نه‌وانه میوان بن! له‌دژدا لییان ترساو بۆی ناشکرا بوو نه‌وانه ناده‌میزاد نیزو وی ده‌چی فریشته‌ی عه‌زاب بن.

﴿قَالُوا: لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ لُّوطٍ﴾ وتیان: نه‌ی نیبراهیم! مه‌ترسه ئیمه نامانه‌وی زیان به تو بگه‌یه‌نین، ئیمه نیردراوین بو له‌ناوبره‌نی گه‌لی لوط. ولاتی گه‌لی لوط نریک بوو له‌و شوینه‌ی: که هه‌زره‌تی نیبراهیمی لی بوو.

﴿وَأَمْرُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكْتُ﴾ خیزانی نیبراهیم له‌پاش په‌رده‌یه‌که‌وه راوه‌ستا‌بو به‌جۆریک که چاوی له‌فریشته‌کان بوو، یان هه‌ر راوه‌ستا‌بو له‌پیش میوانه‌کانو خزمه‌تی ده‌کردن، به‌بیستنی قسه‌کانیانو دلنیا کردنیان بو نیبراهیم که‌یف خۆش بوو پیکه‌نینی لی برژا، یان به‌بیستنی هه‌والی له‌ناوبردنی گه‌لی لوط که‌یف خۆش بوو، چونکه دژی کرده‌وه‌کانیان بوو، کوفرو بی دینیو سه‌ر ره‌قییان ناشکراو نو‌مایان بوو. ﴿فَبَشِّرْهُنَّ بِسَعْحَاقٍ، وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبُ﴾ له‌سه‌ر زوبانی فریشته‌کان موژده‌مان به‌خیزانی نیبراهیم دا: کوپی ده‌بی‌و ناوی ده‌تین ئیسحاق، ئهم کوپه ده‌ژیاو ته‌مه‌ن درێژ ده‌بی‌و دوا‌یی کوپیکی ده‌بی‌و ناوی لی ده‌نی یم‌عقوب! ئیتر خیزانی نیبراهیم هاواری لی هه‌ستاو له‌خۆشیانو قیزاندی ﴿قَالَتْ: يَا وَيْلَتَىٰ أَلُمْتُكَ وَأَنَا عَجُوزٌ﴾ وتی: ئای چهند سه‌یره، ئای که جیگای سه‌ر سوپمانه چۆن من منداڵم ده‌بی‌و، وه‌لحال ته‌من پیره‌ژنم، په‌کم که‌وتوو‌وه که‌وتومه حاله‌تی نه‌زۆکی‌یموه ﴿وَهَذَا بَعْثِي شَيْخًا﴾ نه‌وه‌ش می‌رده‌که‌مه ده‌بینن پیره می‌ردیکی به‌سالا چروه، به‌رواڵت هاوته‌مه‌نانی نه‌و منداڵیان نابن ﴿إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ﴾ به‌راستی نه‌وه‌ی بیستم شتیکی سه‌ه‌یرو سه‌مه‌ره‌یه، چونکه چۆن پیره‌ژنیکو پیره‌می‌ردیکی به‌سالا چروی وه‌کوو منو می‌رده‌که‌م منداڵیان ده‌بی‌و؟! ﴿قَالُوا: أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ﴾ فریشته‌کان وه‌لامیان دایه‌وه‌و وتیان چۆن تو له‌قه‌زاو قه‌ده‌ری خودا سه‌رت سوپ ده‌مینن؟ چۆن نه‌وه‌ت به‌لاوه سه‌یره که به‌پیری

مندالتان ببی؟ نموه کاری خودایمو ویستو ئیرادهی نموه: که هیچی لی عاصی نابی، ﴿رَحْمَةُ اللَّهِ وَبُورَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ﴾ نموه ره حمه تی خودایمو بمره که تو خیری نموه به سمر ئیوه وه نهی خانه وادهی پیغه مبرایه تی!! هیچ عه جایه ب نیه: که خودا شتیک به ئیوه به خشی که نایدا به که سانی ترا!

بیگومان پیغه مبرایه تی له خانه وادهی حه زره تی ئیبراهیمدا بمرده وام بوو، هدر له نموه و درویتی حه زره تی ئیبراهیم تا رۆزی قیامت پله و پایه ی پیغه مبرایه تی بمرده وام بوو! ﴿إِنَّهُ حَقُّ مَجْدٍ﴾ بیگومان پمروه ردگار له سمر هه موو کرده وه یه کی سوپاس کراوه، شیاوی هه موو حه مندو سوپاسیکه، زاتو صیقاتی پیرو زو موباره که، خیرو ئیحسانی زۆرو فراوانه، نمو زاته سوپاسکراو به رزو پیرو زه. به خشنده و خاوه ن عه طایه.

﴿فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَى يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ﴾

جا کاتیک ترسو خۆف له ئیبراهیم ره وییه وه، موژده ی خۆشی بیستو گوئی له موژده دانی فریشته کان بوو که موژده ی بونی کورپان پیدا، زانی: که نه وانه فریشته ی عه زابن بۆ گه لی لوط. دهستی کرد به مونا قه شه له گه ل فریشته ی ئیمه ده رباره ی به هیل اکبردنی گه لی لوط، وتی: چۆن ئیوه نمو گه لو ولاته له ناو ده بن؟ لوط له ناویان دایه، ناخر نه ویش بمرده که وئ.

﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ﴾ بیگومان ئیبراهیم پیاوکی له سه ره خۆ

هیم بوو، په له ی نه ده کرد له تۆ له ستاندنه وه ی نمو که سانه ی خراپه یان له گه ل ده کرد، زۆر به زه یی به خه لکدا ده هاته وه، شاخو تۆفی زۆر بوو: که بیدیا به خه لکانی دیکه تووشی نا په حه تی بوون، هه موو شتیکیشی ده گه رانده وه بۆ لای خودا، هه میشه تۆ به و ئیستیغفاری ده کردو ده یه ویست نمو کارانه بکا که خودا پیی خۆشه، جا دلنهرمی و خۆشه ویستی بۆ خه لک پالی پتوه نا: که

موجاده له له گهل فریشته کان بکا، به هیوای شهوه: که خودا عذاب له سیر
 گهلی لوط هه لبرگریو نهوانیش تویه بکه نو نیمان بهینن!
 فریشته کان وه لامیان دایه وه و تیان: ﴿يَا اِبْرَاهِيْمُ! اَعْرِضْ عَنْ هٰذَا﴾
 نهی ئیبراهیم! واز لهو جیدالو موناقه شهیه بینه، چی دی دهر باره ی گهلی
 لوط داکوکی مه که ﴿اِنَّهُ قَدْ جَاءَ اَمْرٌ رَبِّكَ﴾ شهن و حال وایه: بیگومان
 فرمانی خودای تو هاتوو و بریار دهر چوو به له ناو بردنی گهلی لوطو هاتنی عذاب بو
 سریان، ﴿وَاَنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ الَّذِي كَانُوا يَرْجَوْنَ﴾ بیگومان گهلی لوط سزایان بو دتو
 سزاکش گهرا نه وه ی نیه، چهن دیک موناقه شهو جیدال بکه ی بی سووده.

چیرۆکی هه زره تی لوط له گهل نه ته وه که ی دا

وَلَمَّا

جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِیِّئَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هٰذَا
 یَوْمٌ عَصِيبٌ ﴿٧٧﴾ وَجَاءَهُ قَوْمُهُ یُتْرَعُونَ اِلَیْهِ وَمِنْ قَبْلُ کَانُوا
 یَعْمَلُونَ السَّیِّئَاتِ قَالَ یَقَوْمِ هٰؤُلَاءِ بَنَاتِی هُنَّ اَطْهَرُ لَكُمْ
 فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ فِی ضِیْفِی الْاِنْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَّشِیدٌ
 ﴿٧٨﴾ قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِی بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَاِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِیدُ
 ﴿٧٩﴾ قَالَ لَوْ اَنْ لِّیْ بِكُمْ قُوَّةٌ اَوْ اَوْیَ اِلَی رُكْنٍ شَدِیدٍ ﴿٨٠﴾ قَالُوا
 یَلُوطُ اِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ یَصِلُوْا اِلَیْكَ فَاسْرِ بِاهْلَیْكَ بِقِطْعٍ

مَنْ أَلِيلٍ وَلَا يَلْنَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَمْرَانِكَ إِنَّهُ مُصِيبُهَا
 مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾
 فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا
 حِجَابًا مِّنْ سِجَالٍ مَّنْضُودٍ ﴿٨٢﴾ مُسَوِّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ
 وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ ﴿٨٣﴾

ئەمە چیرۆکی پێنجەمە لەو چیرۆکانەى لەم سورەتەدا باس کراون،
 ئەویش چیرۆکی ھەزەرەتى لوگە لەگەڵ گەلە کەیدا.
 گەلى لوط ئەھلى سەدوومی ئوردن.

ئەبنو عەبباس دەفەرموی: فریشتەکان لەلای ھەزەرەتى ئیبراھیمەو
 روشتن بۆ لای لوط (کە برازای ئیبراھیم بوو) لەنیوان شوینی ئیبراھیمو
 شوینی لوطدا چوار فرسەخ بوو. کە چوونە لای لوط. لەشیوەی کۆری تازە
 پێگەیشتووی بۆ موو، شیوەو روخساریان لەو پەری جوانیو شوخو شەنگیدا
 بوو. ھەزەرەتى (لوط) یش نەیزانی: کە فریشتەن.

دەفەرموی: ﴿وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئِ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذُرْعًا﴾ کە
 فریشتەکانی ئیمە لەشیوەی کۆری تازە پێگەیشتودا ھاتنە لای لوط، زۆری
 پێ ناخۆش بوو، خەمو پەژارە دایگرت، ھەستی کرد: کە ناتوانی میوانداریان
 بکا، چونکە ترسا لەو هی: کە گەلە کەى پێیان بزانزو پەلاماریان بەدەن،
 دەستدریزیان بکەنەسەر. ﴿وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ﴾ وتی: ئەمە روژێکی
 سەختو دژوارە تێی کەوتووم، ئەمڕۆ تەنگانەیسەو تووشی بەلایەکی گەورە
 بووم!

﴿وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يَهْرَعُونَ إِلَيْهِ﴾ جا که گهلی لوط زانیان: که مآلی لوط
 نهم کوره تازه پیگه یشتوانه تی دانو میوانی مآلی (لوط)ن، بهه له داوازو
 را کردن بهرو مآلی لوط راجمین، که یفخو شو تهرده ماخ بوون بهو هه والهو
 ده یانه ویست زوو بهر په لانیان بکهون سواریان بن، نه مهش شتیکی ئاسایو
 عاده تی بور لایان، چونکه ﴿وَمَنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ﴾ له پیش
 هاتنی نهم میوانانه دا دابو نهرتی هه تیویازی لایان باو بوو، نهو کرده وه
 ناشیرینه یان نه نجام ددها، نهم عاده ته یان لی ببوه خو وازیان لی نه ده هینا،
 ته نانه ت کاتی عه زابیان لی گیرا له سهر نهو حالته ناشیرینه بووزو
 سهر گرمی نهو هه تیو بازیه بوون. وه کوو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿اِنَّكُمْ لَتَاَتُونَ الرِّجَالَ، وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ، وَتَأْتُونَ فِي نَادِيَتِ
 الْمُنْكَرِ﴾ العنکبوت/۲۹.

﴿قَالَ: يَا قَوْمِ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ اَطْهَرُ لَكُمْ﴾ لوط روی تی کردنو وتی:
 نهی گه لو هۆزه که! نهوانه کهه کانمن، واته: ئافره تی گه له کهی مبه ست،
 چونکه پیغه مبه بر بۆ نه ته وه کهی وه کوو باوک وایه، نهوه کهه کانمن ماره یان
 بکهنو بچه لایان نهوانه بۆ ئیوه پاکو خاوین تر و باشترن له وهی خهریکی
 نهو کاره ناشیرینه بن، ماره کردنو خیزان پیکه وه نان سوودی زیاتره بۆ ئیوه
 له دونیاو قیامه تدا، وه کوو له نایه تیکی تردا ده فرموی: ﴿اَتَاَتُونَ الذِّكَرَانَ مِنْ
 الْعَالَمِينَ، وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ، بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ
 عَادُونَ﴾ الشعراء/۱۶۵-۱۶۶.

موجا هیدو قه تاده و هی تریش وتوو یانه: هیچ کامی لهو ئافره تانه کچی
 لوط نه بوون، به لکرو ئافره تی گه له کهی بوون، هه موو پیغه مبه ریکیش باوکی
 نومه ته که یه تی.

ئیبنو جو ره یج ده لی: فرمانی پی کردن: که ئافره ت مساره بکهن، نه ئ
 ئافره تی بۆ رانواندن!

سه عیدی کوری جوبه یر ده لی: مه بهستی نه وهیه: که ئافره تی گه له که ی
هه موویان کچی نه ونه نهو باو کییانه!

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ له خودا بترسنو خۆتان له سزاو عه زابی پیاریزن، ﴿وَلَا تُخْزَوْنِي فِي ضَيْفِي﴾ هه یاو ئابروم مه بهن، ده سترژی مه که نه سه
میوانه کانم، خه جاله تو چاو به رهو ژیرم مه کهن سوکایه تیکردن به میوانه کانم
سوکایه تیکردنه به خودی خۆم!

﴿الَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ زَشِيدٌ﴾ نایا له ناو ئیوه دا پیایکی داناو عاقله ندی
تیدا نه: نامۆزگارییه کانم وه برگریو به قسم بکاو واز لهو شتانه بینی: که
جلمو گیرتان لی ده که مو شاره زاتان بکا بو ریگای راستو دروست؟؟

﴿قَالُوا: لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَالَنَا فِي بَنَاتِكُمْ مِنْ حَقٍّ، وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا تُرِيدُ﴾
هه موویان رویان کرده هه زه تی لوطو وتیان: بیگومان تو له وه پیش زانیوته:
که ئیمه کارمان به کچه کانت نیه ئاره زۆمان له ئافره ت نه، که وایی چ
سوودی یک نه له وه ی که ده یلی تی: ئیمه ته نها کارمان به نیه، تو بو خوش
ده زانی ئیمه چیمان ده و، ئیتر چ سودی یک هه یه له دیاره کردنه وه ی نهو

جۆره قسانه؟؟ واته: ئیمه سوورین له سه ره ته یوبازی وازی لی ناهینین!
﴿قَالَ: لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةٌ أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ﴾ لوط به گه له که ی
وت: نه گهر من هیزو توانایه کی وه هام ببوایه بمتوانیایه به رگری بکه م، یان
هۆزیک ی شه رکهرم ببوایه پشتم بگریو یارمه تیم بداو شه رو ناشووبی ئیوه ی
لی دوور به خستمایه وه به ره نگاریم ده کردنو نه ده هیشتن به ئاواتی خۆتان
بگهن.

دوای پهیدا بوونی نه م ترسو له ره زه ی که وه تبه نه ناو دلۆ ده روونی
(لوط) وه ده باره ی میوانه کانی، دوای نه وه ی لوط ته نگه تاو بوو، فریشته کان
په رده یان له سه ره خۆیان لاداو موژده ی رزگار بونیان پی داو ﴿قَالُوا: يَالُوطُ! إِنَّا
رُسُلُ رَبِّكَ﴾ وتیان: نه ی لوط! مه ترسه نهو غه مو په ژاره یه له دلۆ ده روونی

خۆت دهریهاوی ئیمه فروستادهی خودای تۆین، ئیمه فریشتهینو رهوانه کراوین بۆ شهوی تۆ رزگار بکهین له شهرو خراپی ئەمانه و له ناویان بهرین.. هیچ مه ترسهو خه مت نه بی ﴿لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ﴾ ئەوانه ناتوان خراپه و شهرو نه گبه تی خۆیان به تۆ بگه یه نن، سوکایه تیت پی بکه ن، نابڕۆو ناموست به رن، ئیتر له و کاته دا خودا چاوی ئەو هه تیویازانه ی کوێر کردو که سیان نه ده بی نی وه کو له سوړه ی (القمر) دا ده فهرموئ: ﴿وَلَقَدْ رَاودُوهُ عَنْ ضَيْفَةِ فَطْمَسَا اَعْيُنُهُمْ﴾.

﴿فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَمْرَتَكَ﴾ ئەتۆ خۆتو مالد خیزانت که شهو راشکاو زوربه ی زۆری تیپه پ بوو پیش به ره به یان خۆتان رزگار بکه نو له شار ده رچنو هه لێن: که ستان ئاوپ نه داته وه، نه وه کوو دیمه نی عه زابی سامناک بیینی و زه نده قی بجی، هه مووتان شار به جی بیلن، جگه له ژنه که ت: که خیانه تی لی کردی، ئەو له گه ل ده رچوه کان نه بی ﴿إِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ﴾ به ته نکید ئەو عه زابه ی تووشی گه له سته مکاره که ت ده بی، ده بی ژنه که شت بگریته وه، ده بی نه ویش ئەو عه زابه بجیژی! ئیوه به شهو ده رچن چونکه ﴿إِنْ مَوْعِدُهُمُ الصُّبْحُ﴾ بیگومان کاتی له ناو بردنی ئەوان به یانی یه و هه ر که سی له شاردا بمیینه ته وه له ناو ده چی عه زابه که دوا فه جر ده ست پی ده کا کاتی خۆره لاتن، وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿فَاخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ﴾ الحجر/۷۳.

ده شگونجی خیطابه که ی هه زه تی لوط له گه ل میوانه کاندا بووی، واته: روی کرده ئەو کۆمه له گه نجه ده و چاو جوانو شوخو شه نگانه، که له دیدی هه زه تی لوطدا ئەوانه خاوه ن هیزو توانا بوونو ئاوا تی خواست که بیانن توانی بایه یارمه تی به زو پستی بگرنو به هه موویان به رگری له و کاره ناشرینه بکه ن. خه مو نا په هه تی لوط گه ییشته وه ئاستیک شه وه ی له بیر

چویه‌وه که خودا پشتیوانیه‌تی، بۆیه پیغه‌مبهر ﷺ ده‌فرموی: (رحمة الله على لوط لقد كان يأوى الى ركن شديد)

هۆی هه‌لبژاردنی ئهم کاته بۆ هاتنی عه‌زاب بۆ سدریان، ئه‌وه بویه له‌و کاته‌دا هه‌موویان له‌مالو شوینی خۆیان‌دا کۆبونه‌وه.

ریوایه‌ت کراوه: که به (الوط) یان گوت: ﴿إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصَّبْحُ﴾ لوط وتی: ده‌مه‌وی عه‌زابه‌که زووتر بی، پیم خۆشه پاش سه‌عاتیکی تر عه‌زابه‌که یان بۆ بی، فرشته‌کان وتیان: ﴿أَلَيْسَ الصَّبْحُ بِقَرِيبٍ؟﴾ راقه‌که‌رانی قورنان ده‌لین: هه‌زه‌تی لوط که ئهم قسانه‌ی بیستن به‌شمو له‌گه‌ل مالو مندالیا ده‌رجوون! ﴿فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا﴾ جا کاتی فهرمانی ئیمه به‌سزادانیان هاتو وه‌ختی نازل‌بوونی عه‌زابه‌که هات له‌کاتی خۆره‌لاتندا ویستو ئیراده‌ی ئیمه هاته دی ﴿جَعَلْنَا عَلَيْهَا سَافِلَهَا﴾ شاره‌که‌مان ژێرو زه‌بهر کرد لای سه‌روی که دانیشه‌توانی له‌سه‌ری ده‌ژیان خستمانه ژێره‌وه؛ واته: خاکه‌که‌مان هه‌لگیرایه‌وه به‌زه‌ویمان‌دا بردنه‌ خوار!

﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ مَنْضُودٍ﴾ وێرای ئه‌و هه‌له‌وگیریه به‌رده بارانمان کردن، به‌ردی سواله‌تمان به‌سه‌ردا بارانندن، به‌ردو گلی جۆش‌خواردومان به‌سه‌ردا بارانندن، هه‌ندێ له‌و به‌ردانه لکابوون به‌هه‌ندیکیانه‌وه، واته: یه‌ک به‌دوای یه‌ک‌دا باراندمان. واته: ئه‌وه‌نده‌مان به‌رد به‌سه‌ردا بارانندن تا به‌رده‌کان که‌له‌که‌ بوون.

﴿مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ﴾ ئه‌و به‌ردانه نیشانه‌دار کرابوون بۆ سزاو عه‌زاب، به‌رده‌کان نیشانه‌یه‌کی تایبه‌تیان پێوه بوو له‌لایه‌ن خوداوه، بۆ ئه‌و شوینه دیاری کرا بوون، له‌به‌ردی سه‌ره‌وه‌ی جودا بوون!

﴿وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ﴾ ئه‌و جۆره عه‌زابو به‌رده‌بارانه دوور نیه تووشی سته‌مکارانی گه‌لی توش ببی ئه‌ی موحه‌مه‌د!

یان نمو شارو گوندانه ی شاوا ژترو زه بر کرانو به رده باران کراز
له سته مکارانی گه له که تموه دوور نیه، نمو شوینه له شاری مه که موه نژیکه و
نیوه له گه شتو هاتو چۆتان دا به شهوو به روژ به سر نمو شوینه دا دینو ده روژ
وه کوو له شوینیکی تر دا ده فرموی: ﴿وَأَنكُم لَتَمُرُونَ عَلَيْهِمْ مُصْبِحِينَ، وَبِاللَّيْلِ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ؟﴾ الصافات/۱۳۷-۱۳۸.

به کورتی له سبه یینی نمو روژه دا: که بریار درابوو بۆ له ناو بردنی گه لی
لوط، فریشته ی تایبه تی: (جویرائیل) به هیزو توانای خوا پیدای نمو ولاته ی
به رز کرده وه بۆ حمو او کوتایه وه به زه وی داو ناداری به سر پاداره وه نه هیشت!
نمو شارو گوندانه ی که به ر نهم عذاب به کورتن پینج گوند بوون؛ سلروم
(شاره دیرینه که یانبوو)، عامورا، دادوما، ضفوة، قه تهم.

نهم عذاب دوو تایبه تهم ندس تیدا بوون:

یه که م: خاکه که ژترو زه بر کرا، به م جوړه زه ویه که یان هه لکه ندراو تا
نژیکی ناسمان به رز کرایه وه نه مجار کوترایه وه به زه وی دا.
دووهم: نهم هه لکه ندزو به رده تهم لهو خاکه دا روی دا: به بی نمو گوندو
شاره کانی جیرانیان توژنیک جو له یان پی بکه وی.
نه مجار زیان نه گه یشتن به لوطو ها وه لانی هه رچه ندده لهو شوینه نژیک
بوون نه مه ش مو عجزیه یه کی تره.

که ده فرموی: ﴿وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِعِدَّةٍ﴾ هه ندی له راقه که ران پییان
وایه: مه ست به (الظالمین) گه لی لوطه واته: نمو عذاب به شیوه یه ک برو
گه لی لوطی هه له نه کردو یه کسر پیکای.

له لایه کی تره وه نمو عذاب وه بهو شیوه، په ندو عیبه رته بۆ هه موو
سته مکارنیک له دانیش توانی مه که مو شوینی تریش.

پیغه مبه ر ﴿لَهُ فَرَمُودَةٌ﴾ له فرمووده یه کی تر دا ده فرموی: (سیکون فی آخر امتی
قوم یکتفی رجالهم بالرجال، ونساؤهم بالنساء، فإذا كان ذلك فارتقبوا عذاب

لوط، ان یرسل الله علیهم حجارة من سجيل) نه‌مجار پیغه‌مبەر ﷺ نه‌مهی خوتنده‌وه ﴿وما هي من الظالمين ببعید﴾!!.

جیروۆکی حه‌زده‌تی شوعه‌یب ﷺ

❖ وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُ

شُعَيْبًا قَالَ يَنْقُورِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِن إِلَهٍ غَيْرُهُ

وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أُرْسِلُكُمْ بِخَيْرٍ

وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ ﴿٨٤﴾ وَيَقُومِ

أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا

النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾

يَقِيْتُ اللَّهَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ

بِحَفِيفٍ ﴿٨٦﴾ قَالُوا يَشُعَيْبُ أَصْلَوْتَكَ تَأْمُرُكَ أَنْ

نَتْرَكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ

إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾ قَالَ يَنْقُورِ أَرَأَيْتُمْ إِن

كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ

أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَا أَنهَكُم عَنْهُ إِن أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ

مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٨٨﴾
 وَيَقَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ
 قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ
 بِبَعِيدٍ ﴿٨٩﴾ وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي
 رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾ قَالُوا يَنْشَعِبُ مَا نُنْقِهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ
 وَإِنَّا لَنَرُّكَ فِيْنَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ
 عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿٩١﴾ قَالَ يَقَوْمِ أَرَهْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ
 اللَّهِ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظَهْرِي إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ
 مُحِيطٌ ﴿٩٢﴾ وَيَقَوْمِ أَعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَمِلٌ
 سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ
 كَذِبٌ وَارْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿٩٣﴾ وَلَمَّا جَاءَ
 أَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتِ
 الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيارِهِمْ جَثِمِينَ ﴿٩٤﴾
 كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَا إِلَّا أَبْعَادًا لِمَدِينٍ كَمَا بَعْدَتْ ثَمُودُ ﴿٩٥﴾

ئەمە چیرۆکی شەشەمە لەو چیرۆکانەیی لەم سۆرەتەدا باسکراون. ئەم چیرۆکە لەو پێش لەسۆرەتی (الأعراف) دا بەشیوەیەکی تر باسکراوە، ئەمەر دوو شۆینە کەدا ئەحکامو یاسای تایبەتی لەخۆ گرتوون؛ بەبێ ئەوەی دژایەتی و نێختلافی لەناوەڕۆکی چیرۆکە کەدا پەیدا کردبێ. چیرۆکە کە لێرەدا ئەوەی لەخۆ گرتووە: کە حەزەرەتی شوعەیب پەيامی خۆی بە گەلە کە ی گەیانندو موناقلەشی لە گەل کردنۆ رەدی دانەو، پاشان هەرەشی بەهاتنی عەزاب بۆ سەریان لێ کردن، عەزابە کەش هاتو سەرپێچیکارانی لەناو بێردو موسولمانە کانیش رزگاریان بوو.

مەدینە: ناوی شارێکە کەوتۆتە نێوان ولاتی حەجازو ولاتی شام نزیک شاری (معان). دەلێن: مەدینەنی کۆری ئیبراهیم دروستی کردو. دەفەر موی: ﴿وَالِي مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا﴾ ناردمان بۆ سەر دانیشتوانی شاری مەدینە بێرای خۆیان لەنەسەبدا: شوعەیب. کە لەبەرێزترین بنەمالەو خانەوادەیی ئەو گەلەبوو. کردمان بەپێغەمبەر و رەوانەمان کرد بۆ سەریان تا پەيامی خودایان پێ بگەینێ.

کە هاتە سەریان بانگەوازی کردن: ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ وتی: ئەی گەلۆ هۆزە کەم! عیبادهتی خودا بکەن، بەس ئەو پەرستن، هاوێلی بۆ دامەنێن، جگە لەخودای پەرورەدگار هیچ شتیکی تر نیە شیایوی خودایەتی بێ، هەر ئەو خودای ئێوەیەو خودای تەرتان نیە.

ئەمە دابو نەرێتی پێغەمبەرانی سەرەتا بانگەوازی بۆ یەکتاپەرستی دەکەن، چونکە یەکتاپەرستی بنەمای سەرەکی ئیمان و باوەڕە، ئەمجار بە گۆڕەیی پێویست و گەرمی فەرمان و جەلەو گێرییان ئاراستە دەکەن، بۆیە حەزەرەتی شوعەیب دوا بەدوا فەرمان بەیەکتاپەرستی، جەلەو گێری لێ کردن لەتەرازو بازی و دزی و فزی لەکیشان و پێواندا، چونکە دانیشتوانی شاری مەدینە خوویان بەو دیارە ناشرینەو گرتبوو ﴿وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ﴾

والمیزان ﴿ که ده پیونو ده کیشن بو خه لک دزی تیدا مه کهن، به ته وای حه قی
خوین بده نی، ته رازوبازی و قسناغ چو وکی مه کهن، واز له م دابو نه پرتیه
ناشرینه تان بینن، چ بفروشن چ بکرن نامیری پیوانه و کیشانه تان ته وای بو و
که مو کوری تیدا مه کهن!

﴿إِنِّي أَرَاكُمْ بِخَيْرٍ﴾ نه وه ده تان بینم خاوه ن رزق و رۆژی زۆرو زه به بنده ن،
هیچ پیوستیتان به م دزی گزیه نیه، هه وچه تان به خواردنی مالی خه لک
نیه به به تان!

﴿وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُحِيطٍ﴾ نه من ترسی نه وه هه یه که
به وای سه ریچی کردنتان بو فرمانی خودا نه و نازو نیعمه ته تان ای
به ندرتیه وه، هه روه ها ده ترسم عه زاییکی سه ختو دژوار ده وره تان به داو
تیکتانه وه پیچی و کهستان رزگاری نه بی، یان عه زایی ریشه کیشتان دیته سه رو
ده وره تان ده دا، یان عه زایی دۆزه خ له قیامه تدا.

﴿وَيَا قَوْمِ أَوفُوا بِالْكِيَالِ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ﴾ نه ی گه لو هۆزه که م! پیوانه و
کیشانه تان دادپهروه رانه بی، زیاده و که می تیدا مه کهن، به ته وای مافی
خه لکی بده ن، هه لبه ته نه گهر مافی خه لک بده ی به ته وای پیوسته توژی
زیادیه کی بخه یه سه ری، نه مه یان قهینا کا به لکوو پیوسته.

نه مجار جله و گیریان لی ده کا له وه ی که که مو کوری له هیچ شتی کدا
نه کهن، ده فهرموئ: ﴿وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ﴾ واته: خوتان به ریزن: که
سته مو ناحه قی بکهن له مافی خه لکدا ره خه له کالای خه لک مه گرن له نرخی
دامه شکیئن بو نه وه ی به به های که م لییان بکرن، نه مه ش دابو نه پرتیکی
ناشیرینو ناپه سه بنده!

﴿وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾ هه ول مه ده ن به نه نه قه ست به ره ژه وه ندی
دینو دونیای ناده میزادان تیک بده ن، نه خلاق و ره وشتی خه لک فاسید
مه کهن، چه ته یی و ریگری مه کهن، واته: کاروباری خه لک په ک مه خه ن

به مه بهستی ئیفسادو زیانگه یاندن به ئاده میزاد. به لام بری کارو کرده وه ههن بهروالته به ئیفساد داده نرین وه لی له راستی دا بو ئیصلاح بهرژه وهندی ده کرین: وه کوو برینی داره ستانز بهرله لا کردنی به نداوو سوتاندنی داره ستانز جهنگه لستان له کاتی جهنگو شهرو همرادا ئهم جوړه کارانه ناچنه خانهی ئیفساده وه چونکه به ئه نقه ست به مه بهستی په کخستنو ئیفساد نه نجام نادرین به لکوو بو بهرژه وهندی گه لو ولاته، یان واده بی به هله کاریکی ئیفساد نامیز نه نجام ده دری ئه مهش ناچیته چوار چیوه ی چله وگیری نایه ته که وه..

﴿بَقِيتُ اللّٰهَ خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ﴾ نه وه ی بۆتان ده مینیته وه له قازانچو سوودی حه لال، دواي گزپینه وه فروشتنی کالاکانتان به پيوانه و کيشانه ی ته و اوو ریکو پیکو دادو ه رانه ئه وه زور باشته لهو مال ه حرامه ی به هو ی ته رازو بازی گزیو فزی له پيوانه و کيشانه دا یان کردنی فرتو قیلی تر لهو مال ه دا ده ستان ده که و ی.

ئهو قازانجه ی له ریگه ی حه لاله وه ده ستان ده که و ی زور پیروژ تره؛ به مه رجیک ئیوه موسولمان بن. چونکه ئیمانز باوه پ دلو ده روون له ته ماعو ره زیلی پاک ده کاته وه، ره وشتی سه خاوه تو هاریکاری به خشش له ده روون دا ده پسکینی.

﴿وَمَا اَنَا عَلَیْكُمْ بِحَفِیْظٍ﴾ من چاود پیرو ره قیب نیم به سه ر کرده وه کانتانه وه، ناتوانم مه نعتان بکه م له کردنی ئهو کاره ناشرینه تان! به لکوو من ناموژگاریتان ده که مو نه سیحه تکاریکی نه مینم بۆتان، کاری خیر نامیزو خودا په سندن بکه ن، دلسوزانه بو خودا نه نجامیان بده ن نه ک بو ریابازی روپامایی!

ئه من به س راگه یاندنم له سه ره و حیسابو لی کو ئینه وه له سه ر کردارو گو فترتان لای خودایه.

ئه مجار پهروه ردگار باسی هه لۆیستو رهندانه وهی دانیشتوانی مه دیه ن
بۆ شوعه یب ده کاو ده فرموی:

﴿قَالُوا: يَا شُعَيْبُ! أَصْلَاحُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ تَتْرَكَ مَا يُعْبَدُ آبَاؤُنَا؟﴾ وتیان: ئه ی

شوعه یب! ئه وه نوێزه که ت فرمانت پی ده کا که ئیمه واز له شییه
عیباده تکردنی باوکتو باپیری خۆمان بینین و چیدی بته پرستی نه کهین؟

ئه م قسانه یان به شیوه ی گالته پیکردن و لاقرتی ناپاسته کردن و ئه وه شیایان
راگه یاند: که ئه وان سوورن له سهر شیوه عیباده تکردنی رابورد و یان و واز
له عیباده تی بته کانیا ناهین!

وه کوو رایوایه ت کراوه هه زره تی شوعه یب زۆری نوێژ ده کرد ته نانه ت ئه و
گه له ناپه سنده ی ههر که بیاندییایه نوێژ ده کا پی پیده که نین و گالته یان پی
ده کرد و ده یان کرده فیشقیات و قپیوه و پیکه نین.

﴿أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ؟﴾ ئایا نوێزه که ت فرمانت پی ده کا:

که ئیمه به ئاره زۆی خۆمان له مالو سامانی خۆمان دا نه توانین ئه وه ی
ده مانه وی بیکهین؟ ئه وه نوێزه که ت فرمانت پی ده کا: که ئیمه به ئازادی و
سه ربه ستی ته صه روف له مالو سامانی خۆمان دا نه کهین. مه به ست ئه وه یه:
ده لێن: ئیمه سه ربه ست و ئازادین له مالو سامانی خۆمان دا، چۆنی ره دام بینین
که یفی خۆمانه، زه کات نادهین، ته رازوبازی ده کهین، مالی خۆمان له ریگی
خیردا نابه خشین، به ههر وه سیله و هۆیه ک پی ده مانه وی مالو سامانی خۆمان
زۆر بکهین، ئه وه ی که تو فرمانمان پی ده که ی له وازه ینان له ته رازوبازی و
فرتو قیل له مامه له دا پیچه وانه ی سیاسه تی مال کۆکره وه و مال زۆر کردنه،
ئه وه ی که تو ده یلی: ده ست به ستنی ئیمه یه و داگیرکردنی حوریه ت و ئازادی
هه لسه و که وتمان.

به کورتی رهندانه وه یان له سهر شوعه یب دوو لایه نی سه ره کی

له خۆ گرتبوو:

یه کهم: سوور بوونیان له سهر پابه ند بوون به نایینی باوکتو
باپیرانیانموه و بدرده وام بوونیان له سهر بته رستی!

دووهم: ته ماعو هه لپه کردنیان بۆ کو کردنه و هی مالو سامان به بی شه و هی
گوێ بدنه شه ناخۆ له رنگه ی هه لالۆ ره واره به دهستی دینن یان له رنگه ی
هه رامده!

ئه مجار جه ختیان له سهر گالته پیکردنه که یان کرد ده و وتیان: ﴿اِنَّكَ
لَاَنْتَ الْخَلِیْمُ الرَّشِیْدُ﴾ به راستی ماشا نه لا تو له م ولاته دا پیاوکی خاوه ن
عه قلو فامی! وا دیاره هه ر تو خاوه نی ماریفته و هیدایه تی! ماشا نه لا
پیاوکی زه ریفو هو شه ندی، ده ته وئ نیصلاهی معنه و یاتو مادیاتی ئیمه
بکه ی! مه به ستیان نه و بوو: وه صفی بکه ن به پیچه وانه ی نه و ره و شتانه. وه کوو
چۆن به ته و سه و به پیاوی به خیل ده لۆی ماشا نه لا نه گه ر حاته می طانی تو ی
ببینیا به چاوی لی ده کردی شوئیت ده که وت!!

ئه مجار هه زه رته ی شوعه یب که وته گفتو گو له گه لیان دا، به نه مرمی
مه و عیظه ی هه سه نه ی کردن ﴿قَالَ: یَا قَوْمِ اَرَاَیْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰی بَیْنَةٍ مِّنْ
رَّبِّیْ﴾ وتی: نه ی گدلو هۆزه که م! شتیکی ناشرکو به لگه نه و یسته: که هه ر
که سی بیه وئ قسه ی بیستری ده بی به لگه ی راستی به ده سه ته و بی مه به ستی
پاک بی، ده ی و هرن پیم بلین: نه گه ر من له م بانگه وازی به م له خودا وه به لگه
ده لیلی راستم به ده سه ته و بی، ریبازیکی مه عقوولو خودا په سه ندم گرتبی،
نیگا و سروشم له خودا وه بۆ هاتبی!

﴿وَرَزَقْنِیْ مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا﴾ نه و خودا گه و ره و به ره حمه به فه ضلی خۆی
رزقیکی جوانی گیانی پێدا بم، منی کردبی به پیغه مبه ر، حیکمه ت و زانیاری
قیر کرد بم، نه و نه ده شی رزق و روژی و بژیو پی دابم: که پر کیشی ته رازوبازی
نه که م مائی خه لک به تالان نه خۆم داوای دارای له که س نه که م، ده ی پیم
بلین: نه گه ر من له سهر یه قین بم له خودا وه، به راستی پیغه مبه ر بم!! نایا

رهوایه: که فەرمانتان پی نه کم به خودا په‌رستی؟ نایا ده‌گوه‌نجی من
جله‌وگیریتان لی نه کم له‌بته‌رستی؟ نایا نابی مه‌نعتان بکم له‌تاوانو
سته‌مکاری و ته‌رازو بازی؟

نایا پیغه‌مبه‌ران بو گه‌یاندنی نهم نه‌رکانه ره‌وانه نه‌کراون؟ نایا: که من
پیغه‌مبه‌ر بم نابی نه‌و فەرمانو جلّه‌و گیرییانه‌ی په‌روه‌د گارتان پی بگه‌یه‌نم؟!
وه‌لامی پرسیاره‌کان حه‌زف کراوه!! چونکه پرسیاره‌کان پرسپاری ته‌قریر
نامیزن!

﴿وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَا أَنْتُمْ بِكُمْ﴾ نه‌من نامه‌وی جلّه‌وگیریتان
له‌شتیک لی بکم بو خۆم پابه‌ندی نه‌بم، به‌لکوو نه‌وه‌ی به‌نیوه‌ی ده‌لیم: بو
خۆم به‌عه‌مه‌لی نه‌نجامی ده‌دهم.

نه‌مجار به‌چهند وشه‌یه‌کی کورت جه‌خت له‌سه‌ر نه‌و شتانه ده‌کاته‌وه: که
نه‌رکی سه‌رشانی خۆیه‌تی ده‌فه‌رموی: ﴿إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ﴾
نه‌من به‌م نه‌سیحه‌تو نامۆزگارییانهم، به‌م فەرمان به‌چاکه‌و جلّه‌وگیرییانه‌م
له‌خراپه، مه‌به‌ستم نه‌وه‌یه ئیوه ئیصلاح بکم، چه‌ندیک بتوانم ئیوه بخه‌مه
سه‌ر رتبه‌زی راستو دروست، به‌مه‌ش ناماژه بو نه‌وه ده‌کا: که عاقلو لی‌زانو
کاراماو داناو زانایه، نه‌وان به‌هه‌له‌ لی تی تیگه‌یشتوون!

﴿وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ﴾ توفیقو سه‌رکه‌وتنم له‌نه‌نجامدانی نه‌رکی
سه‌رشانم به‌یارمه‌تیدانی خودایه‌و نه‌و هیدایه‌تده‌رو پشتیوانم نه‌بی هیچم بو
ناکری، من له‌هه‌موو کاریکم دا (که بریکی راگه‌یاندنی په‌یامه‌که‌مه)
پشتیوانم هه‌ر به‌خودایه‌و به‌س. چونکه من ﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾ پشتیوانم هه‌ر
به‌خودایه‌و بو نه‌نجامدانی هه‌موو کاریکم بو گه‌یاندنی په‌یامی ئاسمانیم،
نه‌گه‌ر یارمه‌تی و کۆمه‌کی خودا نه‌بی هیچم بو ناکری، هه‌ر بو لای نه‌ویش
ده‌گه‌ریمه‌وه.

به کورتی من نه به ته مای نه جرو پاداشی ئیوه، نه ترسیشم له وه ههیه زیانم پئی بگهیه نن. من له سهر بیرو باوهرو په یامی خۆم بهرده واهم سورم. به هیچ شیوهیه ک دهست بهرداری نابم.

﴿وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرُ مِنْكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلَ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ﴾ نهی گه لو نه ته وه کهم! تکام لیتان نه وهیه: که ناکۆکیتان له گه ل منو ناحه زیتان بۆ من واتان لی نه کا ئیوه له سهر کافریی خۆتان سوورین، با دژایه تیکردنتان بۆ من هه لتان نه ئی بۆ نه وهی بهرده واهم بن له سهر سهرپیچی فرمانی خوداو دزیو ته رازویازیو نه مجار به سۆنگهی نهو سور بوونه تان له سهر کوفرو بیدینی، نهو عه زابو به لایانهی به سهر گه لی نوحو گه لی هودو گه لی صالح هات به سهر ئیوهش بئی! ئیوهش ناوا ریشه کیش بکړین!!

﴿وَمَا قَوْمٌ لَوْطٍ مِنْكُمْ بَعِيدٍ﴾ خۆ نه وهی به سهر قهومی لوط هات له ئیوه دوور نیه؛ نه میژووه که ی زۆر کۆن بووه، نه شوینه که شی له نیشتمانی ئیوه دووره، نه گهر په ندو عیبرهت له گه له له ناوچوهو پیشینه کان وه رناگرن ده له قهومی لوط په ندو وه رتگرنو ته مبی ببن!

ده شگونجی مانای نه م رستهیه بهم جۆره بئی: خۆ ئیوه له کوفرو بیدینی له قهومی لوط دوور نین، کوفرو بیدینی ئیوهش گه ییشته ته ئاستی کوفرو سهرپیچی نهوان، که وای بترسن که هه مان شیوه عه زاب بۆ ئیوهش بئی.

﴿وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ﴾ داوای لیخۆشبوون له خودای خۆتان بکهن لهو تاوانانهی نه نجامتان داوهو تا ئیستاش بهرده واهم سوورن له سهری، نه مجار تۆبیه کی نه صوح بکهنو بگه رپنه وه بۆ لای خوداو پابه ندی فرمانو نه هیه کانی بنو خۆتان به نهو بسپرن ﴿إِنْ رَبِّيَ رَحِيمٌ وَدُودٌ﴾ بیگومان خودای من به رهحمو میهره بانه بۆ نه وانهی تۆبه ده که نو ده گه رپنه وه بۆ لای نهو، نهو که سانهی خۆش دهوین که تۆبه کارن، رهحمه تو به خشی زۆره بۆ ته و به کاران.

نهم نایه ته به لگه یه له سمر نه وهی که توبه و نیستیغفار گوناح
 هه لده وهرینی و ده بنه هۆکار بۆ دهسته به ربوونی خیری دونیا و قیامت...!

نه مجار دواي نه وهی که نامۆزگاری که لکی نه بوو موجداده لهو
 موفاوه ضه و دانو سان هیچیان لی شین نه بوو، خه لکه که ده ستیان کرد:

به سوکایه تی کردن به حه زه تی شوعه یبو په یامه که ی، هه ره شه یان لی کرد،
 بوختانو شتی ناشرینیان وه پال دا، ﴿قَالُوا: يَا شُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا ۖ إِنَّمَا تَقُولُ﴾
 وتیان: نهی شوعه یب! به راستی ئیمه له زۆر لهو شتانه ی ده یانلی ی حالی
 نابین، هه رچه ند ورد ده بینمه، له مانای په کتا به رستی و ازه ینان له په رستی
 بته کانمان حالی نابین، نهو نایینه ی تۆ بۆمان شی ده که یمه ده ناچیته
 دلمانمه. ههروه ها له وهش حالی نابین که ئیمه پایه مان له ناستی پایه ی
 خه لک دابی، هه رچی بۆ ئیمه ره وابی بۆ که سانی دیکه ش ره وای بی، به لک و
 ئیمه گه لی هه لبار ده یزو هه رچی پتویست بی بۆ خۆمان به ره وای ده زانین!

نیتر تۆ نهم قسه پر و پوچانه چیه ده یانکه ی و بۆچی وازمان لی ناهینی؟!

﴿وَإِنَّا لَنُرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا﴾ ئیمه که سه یری تۆ ده که ین، تۆ به هاوشانی
 خۆمان نازانین، پله و پایت زۆر له خوار هی ئیمه وه یه، ده ی چۆن ته مانی
 نه وه مان لی ده که ی که تۆ به ره هبه رو پیشه وای خۆمان دابننیز و به تاره زۆی تۆ
 ره تار بکه ین؟ ﴿وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ﴾ نه گهر له بهر دل راگرتنی خزمو که سو
 کارو عه شیر ته که ت نه بویه: که نامانه وی دل یان بشکینن، شاره ده ره مان
 ده کردی نه مانده هیشت له م ولاته دا دانیشی! چونکه تۆ بۆ خۆت لای ئیمه
 هیچ ریزو نرخیتکت نیه، ﴿وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بَعِيزٌ﴾ تۆ هیچ ده سه لاتو هیزیتکت
 نیه له ئیمه یاخی ببی، کوشترو نه زیه تدانت زۆر ناسانه!

ناوا بهو جۆره حه زه تی شوعه یب به لگه ی بۆ ده هیانانه وه بهو شنبه
 نه رمی و دلسۆزیه نامۆزگاری ده کردن، که چی نه وان به توانجو به هه ره شه و
 قسه ی نابه جی و هه لامیان دایمه!

بۆیه حەزرەتی شوعدیب سەرزەنشستی کردنو لۆمەو تەووبیخی ناراستە
کردن لەسەر ئەو هەموو بێ عەقڵی و نەفامییەیانە دەفەرموی: ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ
أَرَهْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُم مِّنَ اللَّهِ؟﴾ ئەی گەلو ھۆزە کەم! ئەوە ئێوە بۆچی ئەوەندە
نەفام تێنەگەشتوون؟ ئایا خزم کەسو کارم لای ئێوە لەخودا عەزیز ترەو
نەوانتان لەلا لەخودا ریزدار ترە؟! کە زیانم پێ ناگەیەنن لەبەر خاتری
خزمەکانم، نەک لەبەر خاتری خودا؟! بەراستی جیگای سەرسوڕمانو
پێکەنینە!

خودا شیایو ئەوەیه: پابەندی فرمانەکانی بن، ریزی بگرن بەندایەتی
بکەن، ھەول بدەن رەزامەندی ئەو بە دەست بێنن، کەچی ئێوە ئەوەندە نەفامن
چەند کەستێکی خزم کارە کەمتان لەخودا بەلاوە عەزیز ترەو ﴿وَاتَّخَذُوهُ
وَرَاءَكُمْ ظَهْرِيًّا﴾ خودای پەرورەدگار تان پاشگوێ خستووە، لایەنی خوداتان
بەرداوە، خستوانەتە پاش خۆتانەووە وەکوو شتێکی بێ نرخ، نەئیطاءەیی
دەکەن، نەریزی دەگرن، نەلەعەزابو تۆلەیی دەترسن، نەسوپاسی نازو نیعمەتی
دەکەن، تەنانەت ئەوەتا بە دەمی خۆتان دەلێن: ئیمە کە بەردەبارانت ناکەین
لەبەر خاتری خزمەکانتە نەک لەبەر خاتری خودا!! ﴿إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ
مُحِيطٌ﴾ خودای من بەو ھەلوێستو کردەوانەتان ناگادارە، دەزانێ چی دەکەنو
چی دەلێنو ھەلوێستان چێو ھیچی لێ گووم نابێ، پراو پر عادلانە سزاتان
دەداتەوہ!!

جا کە شوعدیب ناویمید بوو لەئیمانەینانیانو زانی بەھیچ جۆرێک
بەپیر بانەوازییەکیەو نایەن، ھەلوێستێکی یەکا لاکەرەوہی راگەیانندو خۆی
لێ جیا کردنەوہ، وتی: ﴿وَيَا قَوْمِ: اَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ﴾ ئەی گەلو
نەتەوہ کەم! مادام کە باوہرم پێ ناکەنو شوێنم ناکەون، دە ئێوە بەگوێرەیی
تواناو بیرو باوہری خۆتان کار بکەن، چیتان لە دەس دێ دەربارەیی زیان پێ
گەیانندم، تەقصیری مەکەن! بۆ خۆتان سوور بن لەسەر کوفرو بێدینیو

تەرازوو بازی خۆتانو باقی کاره ناشرینو نه شیاهه کانتان! ﴿إِنِّي عَامِلٌ﴾
نه منیش به گۆرهی بیرو باوهری خۆمو به گۆرهی تهئیدو پشتیوانی خودا
بوخۆم کار ده کم.

به کورتی: ئیوه له سههر کوفرو گومرایسی خۆتان بهردهوام بن، منیش
بهردهوام ده بيم له سههر بانگهوازیو بتمانە بوونم به خودا، ﴿سَوْفَ نَعْلَمُونَ مَنْ
يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ﴾ لهوه بهولاهه بۆتان دهرده کهویو ده زانن:
کئی سزای ریسواکری بۆ دێو په خهی ده گریو زه لیلو دامای ده کا له دونیاو
قیامهتدا؟ ده زانن: کئی درۆزنمو کئی راسته له قسهو گوتاریدا، من یان ئیوه؟!
﴿وَأَرْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ﴾ چاوه پروانی نهوه بن: که پیتان ده لێم:
دهربارهی هاتنی عذاب، منیش له گهلتاندا چاوه پروانی ده کم!

ئیتەر لێره دا پهرده به سههر نمایشه که دا داده تهوهو نیشانهی لێک دابراو
جودا بوونهوهی حهقو به تال دهرده کهوی، با چاوه پروان بین بزانی چو رو
دهدا؟! نهوه تا: له پڕیکا دوا به دواى مه شهدهی پێشوو پهرده له سههر نمایشیکی
تر هه لده درێتهوه، چو ده بینین؟ به هیلاکچوونی گه له کهی شوعه یب، هه مروه
نهو خه لکه لاو پال کهوتوون، به هه مان شیوه عه زابو صاعیقهی گه لی
(صالح) پێغه مبهری له ناو بردن، نه مانیشی خسته ناو توونی دۆزه خی عه زابی
پهزدانی یهوه، سه ره نجامی نه مانیش وه کوو ناکامی گه لی صالح وابوو،
ولاتو شارو دیهاتیان لی چۆل بوو، ههروه کوو نه بووبن، ههروه کوو له وه پێش
روژیک له روژان ولاتیان ناوه دان نه کرد بێتهوه، دونیا یان به جی هیشته به باری
له عه نه تو نه فرینه وه، لاپه ره ی ژیا نیان پێچرایه وهو له بیر چوونه وه.

ده فەر موی: ﴿وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَحْنُ شُعَبًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بَرْهَةً مِنْهَا﴾
کاتی که فەرمانی ئیمه به سزادانی گه لی شوعه یب ده رچوو نه مره که مان
دهرباره یان ته نفیذ کرا، شوعه یبو موسو لمانانی شوینکه وتوویمان رزگار
کردن، به ره حمه تو میهره بانی خۆمان پێغه مبهرو شوینکه وتوویمان لهو

عهزابو مهینه تییه قوتار کرد، ﴿وَأَخَذْتُ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ﴾ گرمه و صاعیقه ی مدرگ ناوهر یه خه ی نموانه ی گرت که سته مکار بوونو به پیر بانگه وازی به که ی شوعه ی بهمه نه چوونو ناموژگاری نه سیحه ته کانی به گوئیان دا نه چوو، به هوی سته مو کوفرو خراپه کاری بیانه مه دهنگیکسی گه و ره سامناکئو ریشه کیشکمر؛ که دونیای لی وه لهرزه هینانو له ناوی بردن، له ماو یه کی که م دا هه موویانی خپ کردن ﴿فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِينَ﴾ هدر که سه له مالو حالو خوی دا، له شوینو نیشتمه نی خویان به ره و ده م سهره نگری بوونو جو له یان لی برا!

ئوسلوبو شیوازی قورئان ده رباره ی چۆنیه تی عهزابه کیان جیاوازی هه یه له شوینی که مه بو شوینی کی تر، له ههر سوره تی که دا به گویره ی سه ریچیو خراپه کاریان جو ری عهزابه که ده ستنیشان کراوه له سووره تی (الأعراف) دا گه له که هه ره شه یان له شوعه یب کرد به مه: نه گهر واز نه هینی خویو شوینکه موتوانی له شار وه ده رتین، له وی دا جو ری عهزابه که ی به (الرجفة) ده ست نیشان کردوه. لی ره دا گه له که بی نه ده بییان له گه له شوعه یب کردو هه ره شه ی ناشیرینیان به رام بهر نواندو هه لوستی ناله باریان نیشان دان، بۆیه لی ره دا جو ری عهزابه که ی به (الصيحة) ناو هیناوه.

له سووره تی (الشعراء) دا خه لکه که داوای به زبون هه ی پارچه یه ک له ناسمانیان کرد: که بکه وی به سه ریان دا، بۆیه جو ری عهزابه که ی به (عذاب يوم الظلة) ناو هینا.

به لی به جو ریک نه وه نه ته وه کپ که وتنو ناسه واریان برایه وه له ناو چوون ﴿كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَا﴾ ههر ده لی له نیشتمانی خویان دا روژیک له روژان نه بوونو نه ژیاونو به خو شی رایان نه بواردوه، له وه پیش جمو جو له هه لپی ه ژیا نیان نه به !! ﴿أَلَا بَعْدَ لَئِذٍ كَمَا بَعْدَتْ قُودٌ﴾ ده ک به فته ره بچن وه کوه چوونو دووری له ره حمه تو میهره بانی خودا بو دانیشتوانی مه دیهن بی،

وه کوو چۆن له وه پێش گه لی شه موود له ره حمه تو میهره بانی خودا دور
خرانه وه به هیلاک چوونو فهوتان!

گه لی مه دیه ن دراوسی گه لی شه موود بوون، وه کوو شه وان کافرو سه ر
ره تو بیدین بوون هه ردوو نه ته وه به ره چه له ک عه ره ب بوون ئیستا پێیان
ده گوێری: عه ره بی بائیده، واته: عه ره به له ناو براوه کان!

شایانی باسه هه ردوو گه ل به ده نگه گی گه ره ی زه مه ی له ره زه له ناو چوون.
ئیه نو عه بباس ده فه رموی: په ره ردگار هه یچ کاتێ دوو گه لی به یه ک
شه وه عه زاب له ناو نه برده جگه له گه لی (صالح) و گه لی (شوعه یب)، گه لی
صالح گر مه و ضاعیقه له ژیریانه وه په یدا بوو له ناوی بردن، گه لی شوعه یب
له سه رویانه وه بۆیان هاتو له ناوی بردن.

چیرۆکی موسا له گه ل فیره وه نو پیاو ماقولانی دا

وَلَقَدْ

أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿١٦﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَمَلَإِيهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ﴿١٧﴾
يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَيَبْسُ الْوَرْدُ
الْمَوْرُودُ ﴿١٨﴾ وَاتَّبَعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَبْسُ
الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ ﴿١٩﴾

ئه مه چیرۆکی هه وه ته مه له و چیرۆکانه ی په ره درگار له م سوره ته دا گیرا و نیه وه،
دوا چیرۆکی ئه م سوره ته شه!

بێگومان سه رگورشته ی هه زره تی موسا عليه السلام له گه ل فیرعه ونو دارو
ده سه ته که ی دا له زۆر شوینی قورئان دا باس کرا وه: له سوره تی (الأعراف/ ۱۰۴-
۱۰۵) و له سوره تی (الشعراء/ ۱۷-۲۸) و سوره تی (طه/ ۴۸-۵۵) و سوره تی
(القصاص/ ۳۸) و سوره تی (غافر/ ۳۶-۳۷) ئه م چیرۆکه به شیوه ی جیا جیا
به کورتی یان به درێژی هیندراره.

مه به ست له دووباره بوونه وه و سی باره بوونه وه ی ئه م چیرۆکه عیبه رت
وه رگرتن و ته می خواردویی به له سه ره نجامی ئه م چیرۆکه: که رزگار بوونی
هه زره تی موسا و شوێنکه و توانیه تی و له نا و چونی فیرعه ونو دارو
ده سه ته که یه تی، و پرای له نا و چوون، نه فرین و دوور له ره حمه تی خودا و عه زابی
سه ختی دۆزه خه، که نه وه ش چاره نووسی هه موو کافرو مله پو سه ته مکارو
خودا نه ناسانی رۆژگاره؛ نه وانه ی پشتیان له بانگه وازی پیغه مبه رانی خودا
هه لکروه، به پیر بانگه وازییه که یانه وه نه چوون، شایانی با سه عه زابی نیژدرا و
بۆ سه ر فیرعه ونو دارو ده سه ته که ی، خنکان بوو له نا و ده ریادا و هه موو که سی
ئو گه له ی نه گرتنه وه.

ده فهرمو ی: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَمُلَّتْهُ﴾ سویند بۆ ئیمه موسا مان کرده پیغه مبه رو ره وانه مان کرد به به لگه و
نیشانه ی ئاشکرا وه بۆ سه ر فیرعه ونو دارو ده سه ته که ی، نایه ته کان نۆ
موعجیزه ی ئاشکرا و نومایان بوون، نیشانه ی تاکتو ته نهایی خودا و راستی
پیغه مبه رایه تی موسا بوون.

جا هه ر چه نده موسا بۆ سه ر هه موو گه لی فیرعه ون (به قیبطی و به نو
ئیسرا ئیلی یه وه) نیژدرا وه و بانگه وازییه که ی بۆ هه موان بووه وه لی چونکه
فیرعه ونو تاقمه که ی نه هلی حیللو عه قد بوون، بۆیه لی ره دا به تایبه تی ناوی

ئەوان هیندر اوو ره‌وانه کردنه‌که بۆ لای ئەوان دیاری کراوه، ﴿فَاتَّبِعُوا أَمْرَ
فِرْعَوْنَ﴾ واتە: فیرعەمون بۆ خۆی برۆای پێ نه‌کردو پێی کافر بوو،
فەرمانیشی بەدارو دەستە‌که‌ی کرد که برۆا بە‌موسا نه‌که‌نو شوێن خۆی (واتە:
فیرعەمون) بکه‌مون له‌کوفرو سەرپێچی فەرمانی خودادا، ئەوانیش شوێن
فەرمانی فیرعەمون که‌وتن، رێبازی ئەویان پەیرەو کرد له‌گومرایی و سەر لێ
شیواوی‌دا، لەستەم کردن له‌نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل و له‌ناو بردنی زارۆ‌که
تیرینه‌کانیان و هێشتنه‌وه‌ی مێینه‌کانیان‌دا، له‌چه‌وساندنه‌وه‌و نه‌زیه‌ت‌دانیان‌دا
به‌هه‌موو شیوه‌یه‌ک.

﴿وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ﴾ نیش و کاری فیرعەمون، پەیرەو و رێبازێ و
هه‌لس و که‌وت و مه‌نه‌ه‌جی ژبانی گونجاو و له‌بار نه‌بوو، رێبازێکی عاقلانه‌و
هیدایه‌ت نامێز نه‌بوو، به‌لک‌وو گومرایی و نه‌زانی و نه‌قامی و کوفرو سەرپێچی و
سته‌م و ناشوب بوو!

جا که ئەوان شوێنکه‌وتوو فیرعەمون بوون و له‌دوا نه‌هه‌وه‌ ده‌رۆشتن
شوێن فەرمان و مه‌نه‌ه‌جی نه‌م و که‌وتبوون، به‌بێ لێ ورد بوونه‌وه‌و تیف‌ک‌رین،
به‌بێ نه‌وه‌ی رایه‌کیان هه‌بێ کوێرانه‌ دواي که‌وتبوون، خۆیانی سووک کردبوو،
رێزو نرخێک که‌ خودا پێی دا‌بوون له‌خۆیان دا‌ری بوو، ئیراده‌و عه‌قڵ و نازادی
خۆیان له‌ده‌س دا بوو، که‌وابێ سزایان له‌قیامه‌ت‌دا دۆزه‌خه، ده‌بێ تۆڵه‌یان لێ
بسه‌ندری، له‌هه‌ردوو لایان؛ له‌فیرعەمون و له‌شوێنکه‌وتوانیشی ﴿يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ﴾ فیرعەمون رۆژی قیامه‌ت پێش گه‌له‌که‌ی ده‌که‌وی، فیرعەمون پێشه‌وا و
ئەوانیش به‌دووی‌دا، بۆ کوێ؟ ﴿فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ﴾ به‌ته‌ئکید ده‌یانباته‌ نا
ناگه‌روه، داخڵی دۆزه‌خ ده‌بن، نازاری نه‌م و عه‌زابه‌ ده‌چێژن ﴿وَبِئْسَ الْوَرْدُ
الْمُورَدُ﴾ خراب شوێنیکه‌ که‌ ئەوان ده‌چنه‌ ناوی، ده‌چن له‌جیاتیی ناوی سارد و
فێنک کردنه‌وه‌ی ناو ده‌روونیان ناوی کولاته‌وی بۆگه‌ن ده‌خۆنه‌وه، له‌جیاتیی
نه‌وه‌ی تێنویه‌تیان بشکێ بمو ناوه‌ کولاته‌وه‌ ریه‌خۆله‌کانیان پچر پچر ده‌بن.

﴿وَاتَّبِعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ سرباری نعو عه‌زابه سامناکه‌ی دۆزه‌خ، له‌دونیا‌ش‌دا نه‌فرینیان لی ده‌کرئ له‌لایه‌ن نه‌و گه‌لو نه‌ته‌وانه‌ی که دوا نه‌وان دینه‌ کۆری ژبانوه، هه‌روه‌ها روژی قیامه‌تیش له‌لایه‌ن خوداوه نه‌فرینیان لی ده‌کرئ، له‌لایه‌ن فریشته‌کانوه، له‌لایه‌ن نه‌هلی مه‌حشره‌وه نه‌فرینیان لی ده‌کرئ، نه‌وان واته: فیرعه‌ونو تاقمه‌که‌ی قیزلی کراوو ره‌زا گرانو ریسوا کراون، هه‌موو که‌س نه‌فرینیان لی ده‌کا، ﴿وَبِئْسَ الرَّفْدُ الْمَرْفُودُ﴾ به‌راستی خراب خه‌لاتیکه‌ نهم نه‌فرین لی‌کردنه‌ی دونیاو قیامه‌ت که پێشکه‌ش نه‌وان ده‌کرئ، نه‌فرین لی‌کردنو دوور بوونیان له‌رحمه‌ت نا‌ونراوه (رفد) عه‌طاو به‌خشش بو گالت‌ه‌پ‌کردنو قه‌شمه‌ریو سوکایه‌تی پێ‌کردنیان!

په‌ندو عیبه‌رت وه‌رگرتن له‌چیرۆکی گه‌له‌ سته‌مکاره‌کان

ذَٰلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَىٰ نَقُصُّهُ عَلَيْكَ

مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ ﴿١٠٠﴾ وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا

أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ ءَالِهِمُّمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ

اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتَابِعٍ ﴿١٠١﴾

وَكَذَٰلِكَ أَخَذُ رَبُّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخَذَهُ

أَلِيمٌ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾

په یوه ندى ئهم نایه تانه بهی پېشه وه ناشکراو نومیانه، چونکه پاش
 نه وهی په روه دگار چیرۆکی پېغه مبه رانی پېشوری گیرایه وه: که ههوت
 چیرۆک بوون (چیرۆکی هه زه تی نوح، هود، صالح، ئیبراهیم، لوط،
 شوعه یب، موسا (درودی خودا له سهر هه موویان بێ)) نه مچار ناماژه بو
 په ندو ناموژگاری نهو چیرۆکانه ده کا، ده هه رموی: ﴿ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَاءِ الْقُرٰی
 نَقَّصْنٰهُ عَلَیْكَ، مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِیْدٌ﴾.

نه گهر به وردی لهو چیرۆکانه ورد بینه وه، فیری ئوسلووبی جه ده لو
 دانوسان ده بین، ئهم چیرۆکانه ئاده میزاد فیری پوچانه وهی به لگه به به لگه
 ده که ن، پشتگیری به لگهی عه قلی به چیرۆکی واقعی ده کا، خوێنه رو بیسه ر
 ناماده ده کا بو سوود وه رگرتن لهو په ندو عیبه ر تانه ی لهو چیرۆکانه
 وه ده گیرین! به ئهم چیرۆکانی دلی موسولمان نه رم ده بی، نه فسی پاک
 ده بیته وه، نه ندامه کانی ترسی خودایان لی ده نیشی و رام ده بن بو یاد
 کردنه وهی خوداو به ندایه تی بو کردنی، ترسی سزای، گوناچاران وه له رزه
 دینی و ده زاندی: که موسولمان جیهان به جی دلی مه دحو شه نای ده کری و
 ریزداره، کافر: که جیهان جی دلی ده که ویتته به ر نه فرینی خه لکو
 له قیامه تیشدا نه فرینو عه زابی زۆرو به تازاری تووش دی، له هه مان کاتدا
 ئهم چیرۆکانه به لگه ن له سهر راستگویی پېغه مبه ر ﴿﴾ چونکه نه گهر له خودا وه
 نیگای بو نه یه چون پېغه مبه ر یکی نه خوێنده وار، پېغه مبه ر یک به درێژایی
 ژبانی رابوردووی سهیری کتیبیکی نه کردوه، خوێندگا و قوتابخانه یه کی
 نه بینیه، قوتایه تی و فه قتییه تی که سی نه کردوه، چون نهو هه والانه ی زانی و
 چون نهو چیرۆکو سه رگوزه شتانه ی گیرانه وه!

هه لبه ته گیرانه وهی ئهم چیرۆکانه نیشانه ی پېغه مبه رایه تی موحه ممه ده
 ﴿﴾ به لگهی نه وه یه: که قورئان که لامی خودایه به نیگا و سه روش بو

پیغه مبهری ناردوه وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿ماکان حدیثا یفتی،
ولکن تصدیق الذی بین یدیہ...﴾ یوسف/۱۱۱.
ده فهرموئ: ﴿ذَلِکَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نَقَصُهُ عَلَیْکَ﴾ نهم چیرۆکانه ی
بۆمان گیرایته وه نهی موحه ممه! نه وه پرێکن له هه والۆ سهرگورشته ی نهو
گوندو شارانه ی: که ژێرو زه بهرمان کردن، وێرانمان کردن، نه مانه هه موویان
هه والۆ په نامه کینو بۆت ده گیرینه وه ﴿مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصْبٌ﴾ هه ندئ لهو
گوندو شارانه ی تا ئیستاش ناسه واریان ماوه شوینه واریان ده بیندرئ.
هه ندئ کیشیان ناسه واریان نه ماوه نه وه مهیدانی له ناو بردنی گه له
سته مکاره کانه راده نویندرئ، نه فسرو خه یال ته نگه تاو ده کا!! هه ندئ لهو
گه لو نه ته وانه له ئیو شه پۆلی تۆفاندا نوغرو بوون، هه ندئ کیشان به ره شه باو
زریان خاکو ولاتیان ژێرو زه بهر کراوه، هه ندئ کیشان بهرگمهو نا له ی بئ نامانی
دهنگی فریشته ی هیزو توانا پیدراوی له ووزه به ده ر شارو گوندیان وێران کرانو
خۆیان سهرهنگرئ کهوتزو خپ بوون. هه ندئ کیشان به خۆیانو مالۆ حالیا نه وه
بهزه وی دا رۆچونو چوونه ده ریای نه مانه وه، هه ندئ کیشان له ده ریادا خنکانو
هه میشه نه فرینیان لی ده کرئو فیرعهون پێشه وایان بوو بۆ دۆزهخ!

نه مانه چیرۆکنو سهربرده ی دانیشتوی چهند گوندو شارێک بوون: که
له سهر ده می جیا جیادا به هیلاکمان بردنو وۆتسی ده گیرینه وه، له وه پێش تو
هیچ زانیاریه کت ده رباره یان نه بوو، ئیمه به هۆی نیگاو سروشوه نهم غه یبه
نه زاندراره ت فیر ده کهین، تۆش بۆ گه له که تی بخوینه وه پێیان رابگه یه نه بۆ
نه وه ی په ندو عیبه رته ی لی وه رېگرن!

هه ندئ لهو شارو گوندانه ی وێرانمان کردنو دانیشتوانه کانمان
له ناو بردوون تا ئیستاش شوینه وارو که لاوه کانیا ن ماون، شایه تی زیندون بۆ
هیزو توانای نه وه گه لو نه ته وانه ی ناستی بیناسازیان، سه یری پاشماوه

که لاهه کانی گه لی عاد له وه لاتتی نه حقافو شوینه واری گه لی نه موود
له وه لاتتی حیجر دا بکمنو پهنندی لی وهریگرن!

هه ندیکی تر لهو شارو گوندانه ناسه واریان نه ماوه، ده لی پی کشتو کالی
دراواوه نو له سمر زهوی هه لکه ندرانو روی زهویان لی پاک کراوه ته وه. وه کور
نه وهی به سمر گه لی نوح گه لی لوط هات، وه لاتو خانوبه ریان ناداری
به سمر پاداری به وه نه ماوه و خویشان له بیر چوونه وه!

﴿وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ﴾ نیمه که له ناومان بردنو وه لاتمان ویران کردن
سته ممان لی نه کردن، به بی تاوانو نه وه مان به سمر نه هینان ﴿وَلَكِنْ ظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ﴾ به لکوو نه وان بو خویان سته میان له خویان کرد.. که سوور بوون
له سمر کوفرو سته مکاری خویان، به رده وام بوون له سمر په رستنی غهیری
په روه ردار، وازیان له ناشوبو فیتنه جویی نه هینا، نامیری ههستی خویان
له کار خست، پشتیان له هیدایهت هه لکردو روویان له بانگه وازی پیغه مبه ران
وه رگیرا، پیغه مبه رانیان به درو خستنه وه، گالته یان به هه ره شو ترسانندی خودا
ده هات، بتمان هیان به بتو خودا کانیان هه بوو که له زیانو نار هه نی
ده یان پارزن! بویه نه وه یان به سمر هات: که به سمر یان هات ﴿فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ
آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ﴾ نه و کاتی
فرمانی خودای مه زن ده رچوو به له ناو بردنیان خودا دروزه کانیان هیچ سودو
نه فعیکیان بویان نه بوو، نه و بتو صه نه مانه ی که له جیاتی خودا به ندایه تیان
بو ده کردن دادیان نه دانو عه زابی ریشه کیشکه ریان لی دوور نه خستنه وه،
به لکوو زیانیان پی گیانندنو بوون به مایه ی له ناو بردنو به فتاره چوون بویان
﴿وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْبِيبٍ﴾ به رده وامی سوور بوونیان له سمر بت په رستی و
به ندایه تی کردن بو غهیری خودا ویرانی و فهوتانی بو زیاد کردن، جگه
له خه ساره تمه ندیو به هیلاک بردنیان هیچ سودیکی تریان بویان نه بوو، چونکه
نه وان پشتیان به و بتو صه نه مانه به ستو رو وهرگیرانو گالته

به پیغه مبه رانیان زیاد کرد، پهروه رد گارش تۆله و عه زابو ویرانی و سرگردانی بۆ زیاد کردن! به هوی په رستش بۆ شو بتانه خودا سزای توند تر کردن به سامناکترین شیوه له ناوی بردن.

﴿وَكَذَلِكَ أَخَذَ رَبُّكَ إِذَا أَخَذَ الْقَرْيَ وَهِيَ ظَالِمَةٌ﴾ وه کوو شو سزادانو غه زه ب لی گرته سامناکه ی که خودای تۆ نه ی موچه مه ده! دانیشتوی شو شارو گوندانه ی پی گرتن، وه کوو شو ویرانی و له ناو بردنه ی به سر گه لی نوح و قوم ی عادو ته موودو غه یری نهوانیشمان هینا کاتی سته میان له خویان کردو په یامی پیغه مبه رانیان ره تکرده وه، هه مان عه زابو سزا ده نیترین بۆ سر گه لو نه تموه ی تر هر کاتی سته میان له خویان کردو سرپیچی فهرمانی خودایان کرد! چون گه لو نه تموه پیشینه کانمان له ناو بردن ئاواش گه لو نه تموه ی تر له ناو ده به یین هر کاتی ره چاوی نه وان بکن. ﴿إِنَّا أَخَذْنَاهُ بِالْأَيْمِ شَدِيدٍ﴾ بیگومان تۆله ساندنو سزاو گرتنی خودا بۆ سته مکاران سامناکو به نازارو پر نه ندیشه یه و رزگار بوونی لی ناکری!! نیمام نه حمه دو بوخاری و موسلیم و تیرمیزی و ئیبنو ماحه له نه بو موسای ته لئه شعهریه وه خودایان لی رازی بی، ریوایه تیان کرده، و توویه تی: پیغه مبه ر فهرموویه تی: (خودا مۆله تی سته مکار ده دا تا ماوه یه ک به لام که گرتی ئیتر رزگار بوونی نیه، نه مجار نایه تی ﴿وَكَذَلِكَ أَخَذَ رَبُّكَ إِذَا أَخَذَ الْقَرْيَ وَهِيَ ظَالِمَةٌ﴾ إِنَّا أَخَذْنَاهُ بِالْأَيْمِ شَدِيدٍ﴾ هی خوینده وه.

ده ی با سته مکاران په ندو عیبره ت وهریگرنو له خویان بایی نه بنو بگه رپنه وه بۆ لای خوداو واز له سته مکاری بین!!

بهند وەرگرتن له چیرۆکه‌کانی قورئان به‌سزای قیامه‌ت
 أَلَيْسَ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ
 ذَلِكَ يَوْمٌ تَجْمُوعٌ لَهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ ﴿١٠٣﴾ وَمَا
 نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مَّعْدُودٍ ﴿١٠٤﴾ يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ
 إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ ﴿١٠٥﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَيُنْفَى
 النَّارَ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ ﴿١٠٦﴾ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ
 السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ
 ﴿١٠٧﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا فَيُنْفَى الْجَنَّةَ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ
 السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرٌ مَّجْدُوفٍ ﴿١٠٨﴾
 فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُ هَؤُلَاءِ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ
 ءَابَاؤُهُمْ مِن قَبْلُ وَإِنَّا لَمُوفُونَ ﴿١٠٩﴾ نَصِيبُهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ ﴿١١٠﴾

ئەم کۆمه‌له‌ نایه‌ته‌ش په‌یوه‌ندییان به‌نایه‌ته‌کانی پێشه‌وه‌ هه‌یه‌. بۆ په‌ند
 وەرگرتن له‌چیرۆکی گه‌له‌ سته‌مکاره‌کان، جا دوا‌ی شه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار با‌سی
 په‌ند وەرگرتن له‌به‌هیلاک‌بردنی گه‌له‌ سته‌مکاره‌کانی جیهانی کرد، دیتسه‌ سه‌ر
 با‌سی په‌ند وەرگرتن به‌پادا‌شو سزای قیامه‌ت بۆ به‌خته‌وه‌رانو به‌دبه‌ختان!

ئەمەش لەرووی رانواندنی بەلگەو دەلیل لەسەر راستگویی پیغەمبەرانو راستی وادە ی پەرەردگار، ھەروەھا ترساندن لەسەرپیچی کردنی خوداو کافر بوون بەوادەو ھەپەشەکانی. ھەلنانی ئادەمیزادان بۆ طاعەتکردنی پەرەردگار. ئەو گرتە گورچکبەرە کە لەدونیادا پەرەردگار سەتەمکارانی پێ گرتو لەناوی بردن، نیشانەی عەزابی قیامەتە، ھەر کەسێ لەسزای قیامەت بترسی دەبێ ئەو جۆرە سزایانە بخاتە پێش چاوی خۆیو پەندو عیبرەت وەرگیری. واتە: ئەوانەی چاوی دلیان رۆشنو بینایە، ھەست بەو دەکەن: کە ئەو کەسە لەم لە جیھانەدا سەتەمکاران بەو شێوە لەناو دەبا، لەقیامەتیشدا بەدۆزەخ سزایان دەدا.

دەفەرموی: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ﴾ بێگومان لەم چیرۆکانە ی باسما ن کردنو بەھیلاکچوونی سەتەمکارانو رزگار بوونی برۆادارنیان لەخۆ گرتبوو، بەلگە ی بەھیزو ناشکرا ھەن لەسەر راستی وادەو بەلێنی خودا دەربارە ی پاداشو سزای قیامەت؛ بۆ کەسانێک برۆایان بەقیامەت ھەیەو لەسزاو نازاری سامناکی دەترسن! لەدونیادا خۆیان لەکوفرو سەتەمکاریو سەپیچی فەرمانی خودا دەپاریزن، چونکە دەزانن: ئەو ی پیغەمبەران ھەواییان پێداو لەزیندو بوونەو پاداشو سزا راستەو گومانی تێدا نیە، دەزانن: ئەو کەسە ی لەدونیادا سزای سەتەمکارانی داو و لەناوی بردوون دەتوانن لەقیامەتیشدا سزایان بدا، دەزانن ئەو سزاو عەزابە ی لەدونیادا یەخە ی تاوانبارانی گرت نمونە یە کە بۆ عەزابی قیامەت..

زومەخشەری لێرەدا دەفەرموی: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ﴾ ئاماژە یە بۆ چیرۆکئو سەرگورشتە ی گەلە سەتەمکارە لەناوبراوەکان کە خودا لەسەر تاوانو سەتەمکارییان لەناوی بردن.

کە دەفەرموی: (لَايَة) واتە: لەم چیرۆکانەدا پەندو عیبرەت ھەیە بۆ کەسانێک کە لەعەزابی قیامەت دەترسن. چونکە ئەوانە دەپرواننە ئەو سزاو

عهزابهی به سهر ئهواندا درا له دونیادا لئیان روونه ئهوه نمونه ی عهزایی
قیامته، جا که عهزابو ئا په حهتی و توندو تیژی ئه و سزایانه یان هینایه پیش
چاری خزیان، په ند ئامیز ده بن، ترسی خودایان لی ده نیشی...

﴿ذَلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لُّهُ النَّاسُ﴾ ئه و رۆژه رۆژی عهزایی قیامته، هه موو
ئاده میزادی تیدا کۆده کرینه وه، له یه ک که سه وه تا دواکس له و رۆژه دا گرد
ده کرینه وه، بۆ ئه وه ی حیساییان له گه ل بکری و له سهر کرد وه کانیا ن پادا شو
سزا بدرینه وه. وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿وَحْشِرْنَاهُمْ فَلَمَّ نَفَارٌ
مِّنْهُمْ اِحْدًا﴾ الکهف/ ۴۷. خه لکه که به ده ست خزیان نیه، زیندو ده کرینه وه،
راپێچ ده کرین بۆ ده شتی مه حشر به بی ئه وه ی هیچ ویستو ئیراده یه کبان
هه بی، هه موویان کۆده کرینه وه، هه موویان چاوه پروان چی ده بی و چی رو
ده دا!!!

﴿وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ﴾ ئه و رۆژه رۆژیکی گه و ره و سامناکه، رۆژیکی
گه و ره یه: فریشته ناماده ی ده بن، پیغه مبه ران تییدا کۆده بنه وه، خودا تییدا
حاکمه و پیغه مبه ران و شه هیدانو پیاوچاکان شایه تو گه و اهیده رن!!

رۆژیکی گه و ره یه، چونکه مه خلوقات سهر له به ر هه موویان تییدا
کۆده بنه وه؛ ئاده میزاد و جندۆکه و بالنده و درنده و ئاژه ل و خشۆکو هه موو
گیانله به ریک به بی ئیستیثناء تییدا کۆده بنه وه، دادوهر خودای عادل و زاناو
دانا یه، که س به ئه ندازه ی تۆزقالتیک سته می لی نا کری!

هه ل سوپانی کاروباری بوونه وهر له دونیاو له قیامته تا هه ر
له زه ره تامه جهره به هه موو روداو له ناو بردن و عه زاب نارده نه سه رو عه زاب
هه لگرتن و باران بارین و هینان و بردنی هه ورو لیدان ی بومه له رزه و صاعیقه و
توفان و ره شه باو زریان... هتد هه مووی به ده ست خودایه و به ویستی ئه و دینه
جی و نامین! سروشت (طبیعة) بۆ خۆی هیچ ده وریکی له و روداوانه دا نیه،
ئه ویش مه خلوقیکی فه رمان پیکراوه و هیچی تر! ئه وه ی ماددییه کان ده یلین:

گرایه تۆفانو هه‌وره بروسکه‌و زه‌وی رۆچونو بومه‌له‌رزه، کاروباری سروشتینو
خودا چ ده‌خلیکی تییان‌دا نیه، بۆ خۆیان گوت: به‌ئێ بۆ خۆیان گوت. ساکار
ترین رهندانه‌وی ئه‌وانه ئه‌وه‌یه: که ئه‌و عه‌زابو سزایانه‌ی یه‌خه‌ی ئه‌و گه‌له
سته‌مکارانه‌ی گرتوه‌ پێش وه‌خت پێغه‌مبه‌ره‌کانیان ئینذاریان کردونو کاتی
دیاریکراویان بۆ داناونو به‌ته‌حید کاتی هاتنی عه‌زابه‌که‌یان دیاری کردوه،
ئه‌ی ئه‌وه نیه حه‌زه‌تی صالح فەرمووی: ﴿تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعْدُ
غَيْرِ الْمَكْذُوبِ﴾ هود/۶۵. حه‌زه‌تی (الوط) یش فەرمووی: ﴿إِنَّ مَوْعِدَهُمُ
الصَّبْحَ﴾ هود/۸۱.

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار هه‌وایی دواخستنی قیامه‌تو هاتنی عه‌زایی خۆی
را ده‌گه‌یه‌نیو ده‌فەرمووی: ﴿وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مُّعَدَّدٍ﴾ ئیمه‌ هه‌لسانی
قیامه‌ت دوانا‌خه‌ین مه‌گه‌ر بۆ ماوه‌یه‌کی دیاریکراو که خۆمان له‌زانستی
خۆمان‌دا دیاریمان کردوه، هه‌چ زیاده‌و که‌مییه‌کی تێدا ناکرێو پاشو پێش
ناکا، هه‌ر کاتی ته‌مه‌نی دنیا ته‌واو بوو قیامه‌ت راده‌به‌یو کۆتایی به‌ژیان دێ!
په‌روه‌ردگار که‌سی به‌سه‌ر زانیاری کاتی هاتنی رۆژی قیامه‌ت‌دا ناگادار
نه‌کردوه، ئه‌و زانیارییه‌ تایبه‌ته‌ به‌زاتی خۆیه‌وه‌و که‌سی تر نایزانێ...

﴿يَوْمَ يَأْتُ لَا تَكَلِّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِآذِنِهِ﴾ له‌و کاته‌ی رۆژی قیامه‌ت دێ هه‌چ
زنده‌وه‌ریکی خاوه‌ن نوتقو قسه، ئاخاوتنی بۆ ناکرێ، مه‌گه‌ر خودا رێگه‌ی
بدا، چونکه‌ له‌و رۆژه‌دا که‌س ئیراده‌و ئیختیاری نیه، به‌بێ ئیزن وه‌رگرتن که‌س
قسه‌و کرده‌وه‌ی بۆ ناکرێ! هه‌ر خودا خاوه‌نی فەرمانو جله‌وگیریه‌، که‌سی تر
دارای هه‌چ نیه. وه‌کوو له‌شوینێکی تردا ده‌فەرمووی: ﴿يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ
وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا، لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا﴾ النبا/۳۸. یان
ده‌فەرمووی: ﴿يُؤْمِنُذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَا عِوَجَ لَهُ، وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا
تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا﴾ طه/۱۰۸.

بیده نگی به کی سامناک هه موو مه خلوقات داد به پۆشی، ترسیکی گشتی
خۆ به سهر مه شهه دو ناماده بوانی مه شهه ده که دا بال ده کیشی! کهس زانی
ناهینی داوای قسه کردن، بکا، کهس ورتهی له ده م نایه ته ده ری، به لام جاری
واده بی خودای مه زن ریگه ده ده به هندی کهس قسه یه که بکاو په ده ی
بیده نگی بدرینی!

﴿فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ﴾ لهو حه شاماته ی کۆیۆ ته وه لهو رۆژه ده هه یانه
به ده به ختو نه گبه ته به هۆی کوفرو بیدینی له ژانی دویایدا، هه شبانه
به خته وه رو کامه رانه، تاقبو کۆمه لی به هه شتی رازا وه یه؛ چونکه له ژانی
دویادا بپوای راستی هه به وه به ده وهام به وه له سهر خودا په رستی وه کـوو
له شوینیکی تر دا ده فهرموئ: ﴿فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ، وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ﴾ الشوری/۷.

جا ههر که سیك ویسترا بی به ده به خت بیو کاری خراپه ی کرد بی ته وه
نه هلی شه قاوه ته، که سیکیش ویسترا بی خترو خۆشی بی بگاو کاری خیری
نه نجام دا بی ته وه له ته هلی سه عاده تو به خته وه رانه، ههر که سهو ریپو ی
ریگای بو دیاری کراوی خۆیه تی، بو چ لایه که دروست کراوه ته وه نه نجام ده ده!
تیر میژیو شه بو یه علاو هی تریش له عومهری کوری خه تابه وه ریوایه ت
ده کهن، ده لێن: عومهر ﷺ ده لی: که نایه تی ﴿فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ﴾ هاته
خواری پرسیارم له پیغه مبه ر کرد وتم: نه ی پیغه مبه ری خودا! له سهر چی کار
بکه ین؟ له سهر شتیك که براوه ته وه یان له سهر شتیك که نه براوه ته وه؟
له وه لام دا فهرمووی: کار بکه ن له سهر شتیك که براوه ته وه و مۆر کراوه و
قه له می به سه ردا هاتوه، وه لی هه موو کهس په یه وه ی شهو ری بازه ده کا که
بۆی دیاری کراوه و بۆی دروست کراوه نه مجار نه م نایه تانه ی خۆینه وه: ﴿فَإِنَّمَا
مَنْ أَعْطَىٰ اتَّقَىٰ، وَصَدَقَ بِالْحَسَنَىٰ فَنَنسِرْهُ لِلْيَسْرَىٰ، وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ
وَكَذَبَ بِالْحَسَنَىٰ فَنَنسِرْهُ لِلْعُسْرَىٰ﴾ اللیل/۵-۱۰.

مه بهست شهویه: خودا بۆ خۆی غهیب زانمو ناگاداری روداوی داهاتووه. ده زانی چ ده بیو چ رو ددها، ده زانی کئی چ ده کاو سه ره نجامی کاره کان چۆنه، هه موو کاروباریکی له کتیبی غهیبی خۆی دا تو مار کردوه.. پیغه مبه ر ﷻ له فهرموده که ی دا شه وه مان فیر ده کا: که سزاو پاداش له سه ر کرده وه ده درینه وه، هه موو ناده میزادیک شه ری بازهی بۆ ناسانکراوه که بۆی دیاری کراوه، جا ری بازه که ی سه ریکیشی بۆ کامه رانی به ههشت، یان بۆ به ده ختی ناو دۆزهخ، شه ناماده باشی و عه زیمه تی پیی دراوه، رۆلی خۆیان ده گێژن له به ختیو کردنی نه فسرو رامکردنی بۆ شه ری بازهی پیی سپێردراوه و به خته وه ری لی چنگ ده که وی.

شه مجار پهروه ردگار سزاو پاداشی هه ردوو تاقمه که دیاری ده کاو ده فهرموئ: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ﴾ جا شه وانهی به ده ختن له ژبانی دونیادا به هۆی شه کرده وه ناشیرینه ی شه نجامیان داوه، که له نا کامی بیرو باوه ری فاسیدو پوچی به جیماو بۆیانو شه وێنکه وتنی خراپه کاران له کردارو گوفتاردا هه تا وایان لی هات له تاوانو خراپه کاری دا نوغرو بوونو رونا کایی بیرو باوه ری سهروشتییان کوژایه وه دلیان تاریک بوو گو مپا بوون، موسته حهقی چوونه ناو دۆزهخ بوون، ناگر بهشی شه وانو جیگای حه وانو وه پشه ودانیانه. شه وان له ناو شه دۆزهخه دا شینو شه پۆریان هه یه وه هه ناسه سوارنو نه که وه هانکه هانکیان لی دی، سینگیان ته نگ ده بی لرخه و پرخه و لرفه و دادو فیفانیانو شاته شاتیان جیهانییک پر ده کا!!

﴿خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضُ﴾ شه وان له ناو دۆزهخ دا ده مینه وه بۆ هه تا هه تایه، مانه وه که یان له وی دا به رد هه و نه برا وه یه، تا شه ناسمانه ی له سه ریانه و شه زه وییه ی له سه رنی به مینه وه شه وانیش له ناو دۆزهخ دا ده مینه وه، مه بهست به م ته عبیره قورئانییه مانه وه یانه له ناو ناگر دا بۆ هه تا هه تایه. کۆتایی نه هاتنی سزا که یانه.

مه بهست به (السموات) لیږه دا ناسمانی همر یه کئی له نه هلی دۆزه خو
نه هلی به هه شته، واته: نمو سه قفه ی له سهریانه، مه به ستیش به (الأرض)
لیږه دا نمو زه وییه: که نمو له سهرنیو که وتۆته ژیریانه وه. چونکه
له قیامهت دا ناسمانو زه وی نیستا نامینرو ده گۆږدرین؛ وه کوو له شوینیکی
تردا ده فمرموی: ﴿یوم تبدل الأرض غیر الأرض والسموات﴾ ابراهیم/۴۸. یان
ده فمرموی: ﴿واورثنا الأرض نقبوا من الجنة حیث نشاء﴾ الزمر/۴۸.

ههروه ها چونکه پیوسته بو نه هلی قیامهت ناسمانیک هه بی
دایانپۆشیو زه وییه ک هه بی هه لیانگری! همر شتیک له سهرته وه بی به ناسمان
حسابه بو تو.

ئینو عه بباس ده فمرموی: له قیامهت دا بو هه موو کهس زه ویو ناسمان
هه یه.

﴿إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ﴾ واته: نهم مانه وه یان له دۆزه خ دا بهرده وامو نه پراویه:
مه گهر خودای تو مه یلی بین، نهم یاسایه بگۆږی له شیوه یه که وه بو
شیوه یه کی ترا مه بهست بهم ته عبیره بهرده وامو مانه وه ی به به دییه، چونکه
مانه وه ی موشریکان له ناو دۆزه خ داو مانه وه ی به هه شتییه کان له به هه شت دا
چه سپاوو سه لمینراوه.

که وابوو مه بهست نه وه یه: مانه وه هه تا هه تاییه که به ویستی خودایه و
هیچ شتیک له دونیاو له قیامهت دا به بی مه شینه تی خودا ناب، له زمانی
عه ره بی دا نه گهر که سیک به وی ته عبیر له بهرده وامی شتیک بداته وه، ده لی:
(هذا دائم دوام السموات والأرض) زانایانی ته فسیر زۆر راوو بو چونیان
له سهر نهم نیستنه یه ده برپوه، گرنگه کانیا ن نه مانه ن:

زومه خسه ری ده لی: نیستی نه که رو ده کاته وشه ی: (خال دین) ی ناو
نایه ته که، واته: نه هلی دۆزه خ به بهرده وامی له ناو ناگر دا نامیننه وه، به لکوو
ده گۆږدرینه وه بو ناو زه مه ره بر، ههروه ها جگه له ناگر به چه ند جوړی تریش

عه زاب ده درین، لهوانه یه سزا که یان له سزای ناگر به ئیش تر بی، نه ویش ناره زامه ندی خودایه لییان. ههروه ها نه هلی به هشت جگه له نازو نیعمه تی به هشت خوشی تریان تووش دی، وه کوو ره زامه ندی خودا لییان، جگه له به هشت پهروه ردگار به فیه ضلی خوی نیعمه تی وایان پی ده به خشی چۆنیه ته که ی نازاند ری و ه صفی نا کری.

واته: نه هلی دۆزه خو نه هلی به هشت به بهرده وامی ده میننه وه مه گهر خودا بیهوی ئه و شیوه زیانه یان بگۆری، سزایان زیاد بکا یان که می بکا، نازو نیعمه تیان بۆ زیاد بکا یان که می بکا ته وه.

مه بهست نه وه یه: هه موو شتیک له ژیر ده سه لاتی خودا دایه و به ویستی خوی زیادو که می ده کا.

ئه بو حه ییان له ته فیسیری به حری موحیطدا ده لی: وا پیده چی ﴿إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ﴾ چهر تکرده که رو بکاته ئه و کاتو زه مانه ی که له ﴿خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ﴾ وه رده گیری. واته: نهوانه له دۆزه خدان، مه گهر ئه و کاتو زه مانه ی خودا ده یهوی له ویدا نه بن، یان نهوانه له به هشت دان مه گهر ئه و کاته نه بی که خودا ده یهوی له ویدا نه بن، نه مهش ده گونجی ئه و کاتو زه مانه بی که خودا حیسابو لی کۆلینه و هیان له گه ل ده کا، که وایی زه مانه چهر تکراره که ئه و کاته ده بی که خه لکه له ده شتی مه حشر دا ده میننه وه.

ئه گهر ئیستیثنا نه که رو بکاته (خالدین) ئه و کاته به نیسبهت نه هلی دۆزه خه وه مانا که ناشکرایه، چونکه ده گونجی زه مانه چهر تکراره که ئه و زه مانه بی که هه ندی له نه هلی دۆزه خ: که موسولمانی تاوانبارن، پاش پاکبوونه وه سزادانیان به ئه ندازه ی تاوانه کانیان له دۆزه خ در دیندر ترو ده برینه به هشت. به لام ئه م جوړه مانا کردنه به نیسبهت نه هلی به هشته وه نا گونجی، چونکه هه ر که سی چووه ناو به هشت ئیتر لی تی ده رناچی و ده رنا کری..

﴿إِنَّ رَبَّكَ فَعَالٌ لِّمَا يُرِيدُ﴾ بیگومان خودای تو ههرچی بۆی ده یکا:
به گویره ی زانیاری و دانایی خۆی چی بۆی له گه له شهلی دۆزه خی ده کا،
ههروه کوو چۆن چی بۆی بیدا به به ههشتیه کان پییان ده دا.

ئه مجار پهروه ردگار پاداشی تاقمی دوهم تاقمی به خسته وه ره کان دیاری
ده کاو ده فهرموئ: ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا فَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرُ مَجْذُوذٍ﴾ واته: شهلی
سه عاده ت: که شوئنگه وتووی پیغه مبه رانن، نهوانه شوئینو ماوایان به ههشنه و
بۆ ههتا ههتایه تی بیدا ده میننه و، ههتا ناسمانی به ههشتیان به سه ره وه بۆ و
زه وی به ههشتیان له ژیره وه بۆ به ویستو ئیراده ی خودا تی بیدا ده میننه وه، نه و
به ههشته بۆ نهوان به خششیککی نه برا وه نایاساغه، بۆ ههتا ههتایه یه!

ئیبنو که شیر ده فهرموئ: مه عنای ئیستیثفانه که لی ره ده نه وه یه: که
مانه وه ی شهلی به ههشت له ناو نه و نازو نیعمه تانه دا شتیگ نیه له بهر زاتی
خۆی پیویست بۆ (واجب لذاته) نیه به لکوو پابه نده به ویستو ئیراده ی
خودا وه، بۆیه هه میشه منه تو به خشاینده یی خودا له سه ریانه و نه وانیش
ته سبب و ته مجیدی خودا ده کمن له پاساوی نه و به ره وه به خششانه دا.

هه ریبه کۆی له پاداشی به ههشتو سزای دۆزه خ به ویستو ئیراده ی خودا
به رده وامه و به گویره ی عه داله تکاری و دانایی خودا له پاساوی کرده وه کانیا ن:!!
عه زابی شهلی دۆزه خ به رده وامه و پابه نده به ویستو ئیراده ی خه ردا و
سزای کرده وه کانیا نه.

نیعمه تو له زه ته تی به ههشت بۆ به ههشتیان نه ویش پابه نده به مه شینه تی
خودا وه و پاداشی کرده وه کانیا نه.

به لام نه وه نده هه یه پهروه ردگار له کۆتایی باسی دۆزه خییه
به دب خته کان دا فهرموئ: ﴿إِنَّ رَبَّكَ فَعَالٌ لِّمَا يُرِيدُ﴾ له کۆتایی باسی شهلی
به ههشت دا فهرموئ: ﴿عَطَاءٌ غَيْرُ مَجْذُوذٍ﴾ نه مه ش بۆ دلخۆشکردنی

بروادارانو ئامار شه بۆ ئه وه: كه پاداشی موسولمانان به خششیکی خودایه و
چاکه یه کی بهرده وامه له گه لیان ده کا.

موسلیمو بوخاریو نه سائی له سه بو هوپه یه وه فدرمووده یه کی
پێغه مبهریان ﷺ ریوایهت کردوه ده فدرمووی: (لَنْ يَدْخُلَ أَحَدٌ مِنْكُمْ الْجَنَّةَ
بِعَمَلِهِ قَالُوا: وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللَّهُ بِرَحْمَةٍ) واته:
هیچ کهس به هوئی کرده وهی خۆیه وه ناچیه ناو به هه شته وه، هاوه لان وتیان:
ته نانهت تۆیش نهی پێغه مبهری خودا؟ فدرمووی: ته نانهت منیش، مه گهر
خودا بهرده حمه تی خۆی دامپۆشی!

ئه مجار پاش باسکردنی حالو چۆنیه تی دۆزه خیه کازو به هه شتیه کان،
پهروه دگار هه ره شه یه کی توند ئاراسته ی دوزمنانی پێغه مبهر ده کا ﷺ.
هه ره شه ی عه زابو له ناو چوونی وه کوو گه له پیشینه کانیاں لی ده کا و
ده فدرمووی: ﴿فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْذُubُ هَؤُلَاءِ﴾ واته: نهی موحه ممه د! نه گهر
ئه وهی باسکرا له چیرۆکنو سه رگوزه شته ی گه له سه ته مکاره موشریکه کان
له دونیا و قیامهت سه ره نجامی هه موو سه ته مکارو موشریکیک بی، ئه وه تۆ
نه ی موحه ممه د! هیچ شکو گومان نه بی له سه ره نجامی ئه وهی: که ئه و
موشریکانه ی گه له کهت ئه وانه بت په رستن، شکو گومان له فساد ی بیرو
باوه رپان نه بی! هه رچی ده په رستن به تالو پوچو نه زانی و گو مپرای یه،
عه زابه که یان مسۆگه ره و بۆیان دی. ئه مهش دل دانه وه یه بۆ پێغه مبهر ﷺ
هه ره شه یه له گه له که ی.

ئه مجار حالو چۆنیه تی یان له عیبادهت کردن دا روون ده کاته وه و
پاداشه که شیان ده ست نیشان ده کا و ده فدرمووی: ﴿مَا يَعْذُونَ إِلَّا كَمَا يَعْذُ
آبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ، وَإِنَّا لَمُوفُونَ نَصِيحَهُمْ غَيْرَ مَنقُوصٍ﴾ ئه وان عیبادهت نا کهن
مه گهر وه کوو باوکنو باپیرانیان ده یکن! ئیمهش پاداشیان ده ده ینه وه
به ته وای. واته: ئه وان وه کوو باوکنو باپیرانیان به ته رستی ده کهن ئه مانیش

وه کوو شهوان نه فامو نه زانن، کویرانه شوینیان که وتوون. پهره وردگار روژی
 قیامت له سهر کرده وه کانیان پراوپر پاداشیان ده داته وه، سزایه کی به تیشیان
 ده داو تو له ی باشیان لی ده ستینی. به نیسبته کرده وه باشه کانی
 دونیاشیان وه، وه کوو: به جیهینانی صیله ی ره جو چاکه له گهل باو کوو دایکو
 یارمه تی کوست که وتووان، شه وه پهره وردگار همر له دونیادا جه زایان ده داته وه
 بهرزقو روژی زورو لابرندی به لاو ناخوشی له سهریان، جهزایه کی پراوپریان
 ده داته وه، شه خوشی و له زه ته کاتیبه ی دیاندریتی نیعمه تو له زه تیکی
 که مخایه شه زوو به سهر ده چی، که وایی باکس هه لئه خه له تی به رابواردنی
 کافرو بیدینان، که هه ندی جار له خوشی و له زه تی دونیادا ده تلینه وه، چونکه
 شهوان همر دونیایان هیهو بی به شن له نیعمه ته کانی به هشت، له قیامت دا
 جگه له سزای جوړاو جوړی دوزه خ هیچی تریان ندریتی..!

نایه ته کان بهروونس نهم حوکه مانه یان لی وهرده گیر:

- ۱- همرچی پیغه مبه ران هه والیان پی داوه له روودای رابوردو نهینی
 داهاتو له دونیاو له قیامت دا سه ده رسد راستو شکو گومانی تیدا نیه.
- ۲- زیندو بوونه وه حقو راستو گومان له هاتنی قیامت دا نیه، وه لی
 چیکه تی خودا واداخوزه که تا کاتی خزی نیه هه لی نه ستینی.
- ۳- ده سه لاتی موطله قو ره ها له روژی قیامت دا بو خودای مه زنه،
 که س به بی نیزو ره زای شه ناتوانی شه فاعته بکا.
- ۴- ناده میزاد روژی قیامت دوو تا قمن: نه گبه تو به خه وه ر،
 نه گبه ته کان له دروزه خ دانو به خه وه ران له به هشت دا. هه ردوولایان تییا دا
 ده میینه وه به ویستو شیراده ی خودا بو هه تا هه تایه.
- ۵- جه ماوه ری زانایان کوکن له سهر شه که سزای کافران له دوزه خ دا
 به رده وامو نه به دییه و پرانه وه ی نیه. هه روه ها موسولمانانیش له به هشت دا بو
 هه تا هه تایه ده میینه وه.

۶- له زه تی به ههشت بهرد هوامه و برانه وهی نیه.

۷- په رستشی موشریکه کان بۆ بته کانیان عیباده تیکی پوچو بی
بناغدیوه عه قلو مه نطیقوهری ناگرن. به لکوو نهو عیباده تو په رستنه
له نه فامی و لاسایی کردنه وه وه سهری هه لداوه.

۸- په روه ردگار ده رحه ق به کافرانیش عادلو داد په روه ره پاداشی کرده وه
باشه کانیان له دونیادا پی ده داته وه، به لام له قیامه تدا پاداشیان نیه، چونکه
وه رگرتنی کرداری باشیان مه رجه، ده بی له بیرو باوه روه وه سهری هه لدا بی،
کرده وه بی بوونی ثیمان له قیامه ت سوودی نابی.

مه به سته کانی چیرۆکی قورئان:

وا ده بی چیرۆکیک چهند جاریک به شیوازی جیا جیا له قورئاندا دوباره
ده بیته وه ههر جاره به بۆنه ی شتیکه وه ده هیندریو کاریگهری تایبه تی خو ی
ده بی. له گیرانه وه ی چیرۆکی گه له پیشینه کان له م سوپه ته و سوره ته کانی
تریش دا چهند مه به سته یکی سهره کی ههن، گرنه کانیان نه مانه ن:

۱- هه والدان له سهرده مو میژووی بری گه لو نه ته وه ی رابوردوو. تیشک
خستنه سهر بری روداوی گرنه ک که له وه پیش پیغه مبهرو غهیری پیغه مبهرو
نه یانزانیه. نه مهش ده بیته نیشانه یه کی به هیز له سهر راستی پیغه مبهرا یه تی
پیغه مبهرو ﷺ.

۲- هه والدان به هه مو ئاده میزادان ده رباره ی هه ولو تیکۆشانی
پیغه مبهران له پیناو بلاو کردنه وه بانگه وازه یه که یانو ململانی و به ربه ره کانی
کردنیان له گه ل گه له کانیان، بۆ نه وه ی حه قو راستی ده ریکه ونو به تال پوچ
بکه نه وه. هه روا بۆ زانینی ئاستی به پیره وه هاتزو پشت لی هه لکردنی
گه له کانیان بۆ په دیامی پیغه مبه ره کانیان. له هه مان کاتدا ته سه للاو
دلدا نه وه یه بۆ پیغه مبهری ئیسلام: که دلی به خو نه مینی و نه وه ی تووشی نه و
بووه تووشی پیغه مبه رانی پیش نه ویش بووه. نه و چیرۆکانه نه وه شیان له خو

گرتووه: که پیغمبهران مامۆستای راسته قینهی بانگخوازانى ئیسلا مۆ پیرسته بانگه وازی که ران بیان که نه نمونه و پیشه و او شوینیان بکهون، جیهاد و تیکۆشانو خۆپاگری له وانه وه فیر بن.

۳- ئەو چیرۆکانه ئەوهشیان لى وەر ده گیرى: که هه موو پیغمبهران له یه ک سهرچاوه وه په یامى خۆیان هه لێنجاوه هه موویان له بنه مری پیغمبهرایه تیه که یان دا ده بنه یه کتو په یامى ئەویان پشتگیری نه میان ده کنا له بواری یه کتاپهرستی و پروا به هاتنى رۆژى قیامهت و زیندو بوونه وهی هه موو گیانله بهران و پاداش و سزادانه وهی برپادار و بى پروایان یه کتو جودا وازی له په یامه که یان دا نه!

۴- چیرۆک عونسوریکى کیشکه رو مهرغو به، کاریگری خۆی هه به له بواری به خێو کردن و فیر کردن و چه سپاندنى شت به به لگه ی عه قلی و به رودایى حیسی. بۆ گه وه و پچوک به سووده، ژنو پیاو و کچو کوپ چیرۆی خۆیانى لى ده کمن، نه مهش سهر ده کیشى بۆ چاندنو رسکانى تۆوى ئیمان و باوه پ له دلان دا، هه لئانى خه لک بۆ طاعهت و خودا په رستى، ترساندن له گونا هو تاوان، به جۆریک ده توانین بلیین چیرۆک قوتابخانه یه کى خودایى به بۆ برپاداران، بۆ دلنه وایى پیغمبهران، واقیع و روداوه کانیان ده خه نه روو، قوتابخانه ی فیر بوونى گه لو نه ته وه کانه، میژووی چیرۆک کۆنو که وناپایه. مه وضوعى چیرۆکه کان به هیلا کبردنى سته مکارانه مه به ستو ئامانجیش له و چیرۆکانه پالفته کردنى دلو ده روونه و نیصلا حى حالو وه زعیانه.

۵- یه که م مه به ستى سهره کى چیرۆک له قورئان دا سه لماندنو چه سپاندنى یه کتاپهرستى و بوونى خودایه کى بالاده ستو زانا و دانایه، چه سپاندنى پیغمبهرایه تی و زیندو بوونه وهی رۆژى قیامه ته.

۶- چیرۆکه کانی قورئان ئەوه مان بۆ روون ده که نه وه که نه رکی سهره کى پیغمبهر ﷺ را که یاندنى نیگا و سرووشه و ترساندن و مۆژده پیدانى

ئاده‌میزاده، هه‌پ‌شه لی‌کردنیانه به‌هاتنی عه‌زایی خودا زوو یان دره‌نگ، به‌بی
ئه‌وه‌ی پی‌غه‌مبه‌ر بۆ خۆی چ ده‌سه‌لاتیکی له‌هاتنو نه‌هاتنی عه‌زابه‌کیان زوو
هاتنو دره‌نگ هاتنی‌دا هه‌بی. هه‌روه‌ها سوور بوونی ئه‌و پی‌غه‌مبه‌رانه له‌سه‌ر
مه‌به‌شه‌که‌یانو هه‌لوو تیکۆشانی بی وچانیان دره‌ده‌خن!

۷- چیرۆکه‌کانی قورئان ئاستی ئاماده‌باشی ئاده‌میزاد بۆ کافر بونو
ئیمان‌هێنان دیاری ده‌کا.

۸- هه‌روه‌ها ده‌سه‌لاتو توانای خودا دره‌ده‌خن، ئه‌و سزاو عه‌زابه‌ی
ده‌ینیڕۆ نمونه‌یه‌کی عه‌زایی قیامه‌ته.

۹- هه‌ر له‌ب‌واری چیرۆکه‌کانی قورئان‌دا، پشتگیری خودا بۆ
پی‌غه‌مبه‌ره‌کانو به‌دیته‌نانی موعجیزه‌و نایه‌ته‌کانی خۆی له‌سه‌ر ده‌ستی
ئه‌وانو راستکردنه‌وه‌ی به‌لگه‌ له‌سه‌ر ئاده‌میزاده‌کان بۆ ئه‌وه‌ی هه‌لیان بنی بۆ
ئیمان‌هێنانو قه‌ناعه‌تکردن به‌بانگه‌وازی پی‌غه‌مبه‌ران! به‌ناشکرا ده‌بیندری.

۱۰- چیرۆکه‌کانی قورئان هه‌موویان په‌ندو عیبه‌ره‌تن، دره‌مانی دلو
ده‌روون ده‌که‌ن.

۱۱- له‌سه‌روو هه‌موو ئه‌و مه‌به‌ستانه‌ی باسکران مه‌به‌ستیکی گ‌رنگی تر
هه‌یه ئه‌ویش ئه‌وه‌یه: هه‌والدانی پی‌غه‌مبه‌ریکی نه‌خوینده‌وار: به‌بی ئه‌وه‌ی
بزانی بنوسی یان بخوینیته‌وه، یان چیرۆک گ‌ی‌روه‌و می‌ژوو زان بی، که ئه‌ویش
پی‌غه‌مبه‌ری ئیسلامه ﷺ هه‌والدانی ئه‌و پی‌غه‌مبه‌ره به‌ئه‌و سه‌رگ‌ورشته‌نه
به‌لگه‌یه‌کی به‌هێزه له‌سه‌ر پی‌غه‌مبه‌رایه‌تی و به‌رزنی په‌یامه‌که‌ی هه‌والدانی بۆ
بلاوکردنه‌وه‌ی زانستو زانیاری، هه‌روه‌ها به‌لگه‌یه‌کی حاشا هه‌لنه‌گره له‌سه‌ر
ئه‌وه‌ی: که قورئان نامه‌ی خودایه‌و ده‌ستورو یاسایه بۆ ئاده‌میزاد تا روژی
قیامه‌ت.

سه ره نجامی ناکوکی په یدا کردن له ته ورات دا

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ
سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِمَّنْهُ مُرِيبٍ
﴿۱۱۰﴾ وَإِنْ كُلًّا لَّمَّا لَيُؤْفِقُنَّ رَبُّكَ أَعْمَلَهُمْ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ
خَبِيرٌ ﴿۱۱۱﴾

دوای نهو هی په روه ردگار موشریکه کانی عه ره بی ناگدار کرده وه
به سدر نجامی گه لو نه وه له ناو براوه کان! لیره شدا نهو هیان ده خاتوه بیر: که
گه لی موسا ناکوکیان له ته ورات دا په یدا کرد، هه یان بو نیمانی پی هینا و
هه بو نیمانی پی نه هینا! تیرتر خودا سزای دانو له سمر کرده وه خراپه کانیان
عه زابی بو ناردن. نه مه ش نیشانه ی نهو هیه: که کوفر یه ک گه لو نه ته و هیه و
میژووی کافرانو هه لوئیستیان له گه ل پیغه مبه ران دا یه ک میژوو یه ک
هه لوئیسته...

نهو هتا: کافره کانی قوره یش و پری نینکاری کردنی تاکو ته نهایی خودا
نینکاری پیغه مبه رایه تی موحه ممه دیش ده که نو قورثانه که ی به درو
ده خه نه وه، نه مانیش وه کوو گه لو نه ته وه کافره کانی پیشوو هه لوئیست
ده نوینن! ده فرموی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ﴾ بیگودان
نیمه ته وراتمان دا به موسا بو نهو هی گه له که ی بیکه نه به رنامه و یاساو
شمریعه تی خویانو به گویره ی نهو کتیبه هه لسرو کهوت بکن! به لام نهو ان
له پراو بیرو بوچونو رافه کردنیان دا کیشهیان تیکهوت هه ر که سه به تار دزوی

خۆی مانای له ده قه کانی ده دایه وه، بوونه تاقم تاقبو گرو گرو، پهرتمه وازه
 بوونو ههر تاقمیدیان ده یهوی بۆ مەرامی خۆی بیگونجینی و بیکاته داردهستی
 خۆی بۆ دنیا خواردنو چهوساندنوهی کهسانی دیکه، هه ندیکیان ئیمانیان
 پێ هیناو نهوانی دیکه پێی کافر بوون! زوربهی زۆریان لهو حقو راستیهی
 تمورات بۆی هینا بوون دوور کهوتنه وه، ههرچهنده نامهی ئاسمانی بۆیه
 نێردراوه یه کتاپه رستی بچه سپینی، ئاده میزادان له سهر یهک ریبازو پهیره وو
 پرۆگرام کۆیکاته وه، به لام نه ته وهی موسا کیشهیان تیکموتو جودا وازیان
 پهیره کرد.. کهوابی تۆش نهی موحه ممه! موبالات به هه لوئستی گهلو
 نه ته وه کهت مه که، که ده رباره ی قورئان کیشهیان تی کموتوو هه ندیکیان
 باوهریان پێ کردوه، زوربهشیان به درۆت ده خه نه وه! نه وه دابو نه پیتی گهلو
 نه ته وه پیشینه کان بووه له گه ل پیغه مبه ره کانیان، تو ئهرکی سهرشانی خۆت
 نه نجام بدهو خه فتهت به وه مه خو که به درۆت ده خه نه وه و په یامه کهت رهت
 ده که نه وه.

﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ نه گمر له بهر نه وه
 نه بویه: که قه زاو قه ده ری خودای تو، داخوازی نه وه بووه: که بۆ ماوه یه کی
 دیاریکراو که هاتنی رۆژی قیامه ته عه زابیان بۆ نه نیری، نه وه ههر له دونیادا
 ناوانمان ده کردن، ههر له دونیادا عه زابمان بۆ ده ناردن، سه ریچیکارانمان
 له ناو ده بردن، خودا په رستانمان رزگار ده کردن، وه کوو چۆن له وه پیش
 ده رباره ی گهلو نه ته وه پیشینه کان نه نجامان دا.

﴿وَأَنَّهُمْ﴾ بیگومان گهلو نه ته وهی موسا ﴿لَقِيَ شَكَّ مِنْهُ مَرْيَمَ﴾
 ده رباره ی ته مورات له شکو گوما تیکی زۆر چه واشه کاردان، چونکه ته مورات
 زۆری لی گۆراوه، زۆری لی فه وتا وه، میژوو نووسان ده ئین: کاتی که بابلیه کان
 په یکه ری سوله یمانیان سوتاند؛ ته وپاتیش فه وتا وه له ناو چوو، ماوه یه کی زۆری

بی چو نه مجار جوله که کان سمر له نوئ هه و لیان دا ته و پاتیان نووسیه وه به لام به شیواوی و ده ست لیدراوی، چونکه نوسخه نه صلیه که می نه مابوو!

﴿وَإِنْ كُلًّا لَّمَّا لَيُؤْفِقْنَهُمْ رَبُّكَ أَغْمَأْهُمْ﴾ هه ر تاقمه له موسولمانانو له کافره کان: که کیشه یان هه یه ده رباره ی نامه ی خودا، هه موو نه وانسه ی: که جیاوازیان هه بوه له کتیبی ته و پاتو هه ندیکیان بروایان پی کردو زوریه شیان ره تیان کرده وه، خودای تو نه ی موحه ممد! پاداشو سزای خویان به ته و او ی ده داته وه، ﴿إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ بیگومان پدروهر دگار ناگادارو زانایه به هه ر شتیکی نه وانه نه نجامی ده دن. هیچی لی هون نابی!!

پابه‌ند بون و به‌رده‌وام بوون له‌سهر فهرمانی خودا

فَأَسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا
إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾ وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا
فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ
لَا تُنصَرُونَ ﴿١١٣﴾

له‌وه‌پیش پدروهر دگار هه‌لو‌ستی جوداخوازانی ده‌رباره‌ی یه‌کتا‌په‌رستی و پیغه‌مبه‌رایه‌تی روونکرده‌وه، به‌دورو در‌ئ‌ی هه‌ره‌شه‌ی جو‌راو جو‌رو توندی ئا‌راسته‌کردن، واده‌و به‌لینی به‌خودا‌په‌رستان دا، نه‌مجار لی‌رده‌دا فهرمانی به‌پیغه‌مبه‌ری نی‌سلام کرد که پابه‌ندی نه‌و فهرمانو جله‌و‌گیرییانه‌بی که ئا‌راسته‌ی ده‌کر‌تن، نی‌ستی‌قامه‌ی هه‌بی، به‌رده‌وام بی له‌سهر پابه‌ند بوون به‌فهرمانی خودا، ده‌فهرمو‌ی: ﴿فَأَسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ﴾ نه‌ی موحه‌ممد! خوتو نه‌وانه‌ی شو‌نت که‌وتوون، ر‌یبازی نی‌ستی‌قامه‌ی بگر‌نه‌بهر، ته‌فسیری ده‌وان (۱۴۸)

له‌بواری عه‌قیده و کرده‌وه و نه‌خلاقدا به‌رده‌وام بن له‌سهر ریبازی نیسلام؛
 ریبازی مام ناوه‌ندی په‌یره و بکه‌ن، به‌بی نیفراطو ته‌فریط. له‌ریگای راست
 لامه‌ده‌ن، به‌رده‌وام بن له‌سهر ریبازی خودا په‌سه‌ند، که بریتیه
 له‌یه‌کتاپه‌رستی برپا بوون به‌وه‌ی: که خودا تاکو ته‌نیا به‌له‌زاتو له‌صیفاتدا،
 برپا بوونه به‌غه‌یبو شته په‌نامه‌کیه‌کان: که بریتین له به‌هه‌شتو دۆزه‌خو
 زیندو بوونه‌وه و حیسابو لی‌کۆلینه‌وه و فریشته‌و عه‌رشو هه‌موو نه‌و شتانه‌ی
 نایین ناماژه‌ی پی کردون.

نیستیقامه بریتیه: له‌پابه‌ند بوون به‌هه‌موو نه‌و شتانه‌ی قورئان فەرمانی
 پی کرده له‌چوار چپوه‌ی عیبادته‌و مامه‌له‌و بیرو باوه‌ره‌وه، نیستیقامه
 پله‌یه‌کی به‌رزو پیروژه، که‌سیک زه‌خت له‌نه‌فسی خۆی نه‌کاو هه‌واو هه‌وه‌سی
 نه‌خاته ژیر پیوه نه‌و به‌هره‌یه‌ی گیر ناکه‌وی!!

پیغه‌مبه‌ر ﷺ که فرمان به‌نیستیقامه‌ی ئاراسته‌ کرا، هه‌ستی به‌گرنگی
 نه‌م ره‌وشته‌ کرد، زانی پابه‌ند بوون به‌م ره‌وشته‌ چهند کاریکی قورسو گرنکه!
 ته‌نانه‌ت فەرمووده‌یه‌کی لیوه‌ ریوایه‌ت ده‌کرئ که ناماژه‌ی به‌نه‌م نایه‌ته‌ی
 ئیره‌ کرده که فرمانی به‌نیستیقامه‌ کرده‌وه فەرموویه‌تی: (شیبتنی هود
 واخواه‌تا...) چونکه نیستیقامه‌ یانی مام ناوه‌ندی میانه‌ره‌وی و ریگا
 گرته‌به‌ر به‌بی لادانو نیفراطو ته‌فریط. نیستیقامه‌ پیوستی به‌دل هۆشیاری
 به‌رده‌وام هه‌یه، پیوستی به‌هه‌ولۆ تیکۆشان هه‌یه به‌ دۆزینه‌وه‌ی ریگای
 راستو ره‌وان. پیوستی به‌ته‌نظیم و کۆنترۆل‌کردنی ره‌وتی ئاده‌میزاد هه‌یه به‌
 نه‌وه‌ی ریبازی حه‌ق به‌رنه‌دا، که‌وابی نیستیقامه‌ چاودیری کردنی هه‌موو جهم
 جوئیکی ژیانه‌و کیشانیه‌تی به‌ته‌رازووی وردبینو وردخوینی خودایی.

حه‌زه‌تی موساو هارونیش فەرمانیان پیکراوه که پابه‌ندی په‌یامی خودا
 بنو نیستیقامه‌یان هه‌بی و به‌رده‌وام بن له‌سهر ریبای خۆیان. وه‌کوو

له‌شونیک‌ی تردا ده‌فرموی: ﴿قَدْ اجِيبْتُ دَعْوَتَكُمْ فَاَسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَان سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ یونس/۸۹.

په‌روه‌ردگار له‌نایه‌تیک‌ی تردا پاداشی نه‌وانه دیاری ده‌کا که نیستیقامه‌یان په‌پړه‌ کړدوه ده‌فرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ، ثُمَّ اسْتَقَامُوا، تَنْزِلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَابْشُرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾ فصلت/۳۰. نه‌وانه‌ی ده‌لّین: نه‌لّا خودامانه، پاشان به‌رده‌وام بوون له‌سمر نه‌م ره‌وشته، فریشته داده‌بارنه سهریانو پییان ده‌لّین: مه‌ترسن خه‌فت مه‌خون، موژده‌تان لی بّی به‌و به‌ه‌شته‌ی واده‌تان پیراوه.

کاتیک سوفیانی شه‌قه‌فی له‌پیغه‌مبه‌ری پرس‌ی نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا! شتیکم پی بلی: له‌نیسلام‌دا له‌وه‌به‌ول‌اوه دوا تو له‌که‌س پرس‌یار نه‌که‌م، پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرموی: (هَلْ آمَنْتَ بِاللَّهِ ثُمَّ اسْتَقِمَ) بلی بروام به‌خودا هه‌په‌و پاشان نیستیقامه‌ت هه‌ب‌تو به‌رده‌وام به‌ له‌سمر نه‌و بیرو باوه‌رته! هه‌ل‌به‌نه فرمان‌کردن به‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌نیستیقامه نه‌وه ناگه‌یه‌نی: که پیغه‌مبه‌ر نه‌و ره‌وشته‌ی نه‌بوه، به‌ل‌کو به‌پیچ‌ه‌وانه‌وه پیغه‌مبه‌ر نه‌وپه‌ری نیستیقامه‌ی هه‌بوه، که‌وابوو مده‌ست به‌م فرمان‌کردنه پی‌ی به‌نیستیقامه به‌رده‌وام بوونو پابه‌ندبونه به‌و ریبازو په‌یامه‌ی بۆ تیردراوه، په‌روه‌ردگار فرمان به‌پیغه‌مبه‌رو شوینکه‌وتوانی ده‌کا: که به‌رده‌وام بن له‌سمر نیستیقامه چونکه نیستیقامه باشرینو کاریگر ترین چه‌که بۆ سه‌رکه‌وتنو زالبوون به‌سمر دوژمنان‌دا. له‌همان کات‌دا هه‌ل‌نانی تیدایه بۆ موسولمانان، چونکه له‌کاتیک‌دا فرمان به‌پیغه‌مبه‌ر بکړئ به‌ نیستیقامه موسولمانان به‌ (طریق الاولی) اوه ده‌بی پابه‌ند بن.

نایه‌ته‌که ناماژه بۆ نه‌وه ده‌کا: که شوینکه‌وتنی ده‌قه شه‌رعییه‌کان پیوسته‌و نابی هپچ نه‌مل‌او نه‌ول‌ای تیدا بکړئ.

دهسه لاتدان به عهقل بۆ نهوهی بچیته ناو باسو خواسی تایبته به زاتی خوداو صیفاته کانی، دهم تیوهردان لهعالمی غهیبو چۆنیه تی فریشتهو بهههشتو دۆزهخ...هتد. زیده رهویکردنه لهدهسه لاتی عهقلدا، چونکه گهورترین عاقل مه ندو فدیله سووف نازانن حهقیقه تی خۆیان چیهو چۆنه، بهلکوو نازانن: حهقیقه تی گیانله بهرانی تریش چۆنهو چۆن نیه، دهی چۆن پهی به حهقیقه تی زاتی خوداو صیفاته کانی ده بن؟ یان چۆن پهی به حهقیقه تی فریشتهو شته په نامه کییه کانی تر ده بن؟!

به راستی لادان له شوینکوتنی دهقه کانی قورئانو فرموده کانی پیغمبر ﷺ لهو بواراندا گومرا بوونو سهر لی شیوانه، لادانه له شه قامه پتی خودا په سندوق ریازی سه له فی صالحو شوینکوتوانیان! لاسایی کردنه وهی نهوانیه که نایینی خۆیان به شبههش کردو کیشه یان تیدا پهیدا بوو! وهکوو له شوینکی تر دا ده فرموی: ﴿من الذین فرقوا دینهم وکانوا شیعا کل حزب بما لدیهم فرحون﴾ الروم/۳۲.

باشترین ریگاچاره بۆ بنه پکردنی کیشهو نیزاع گه پرانه وهیه بۆ قورئانو فرموده کانی پیغمبر ﷺ پابه ند بوون بهو په یامو زانیاریه ی لهو سه رچاوه خاوینانه وه دهستان ده کهوئ وهکوو له شوینکی تر دا ده فرموی: ﴿فسان تنازعتم فی شین فردوه الی الله والرسول﴾ النساء/۵۹.

هه لبه ته راجیایی و ئیختیلاف له بواری عه قیده و بنه ما نایینی به کاندای کاریکی خراپو ناپه سه نده، دهم تیوهردانه له شته غه یبی به کازو هه ولدان بۆ ناسینی خودا به عهقلی روتو پشتگویی خستنی دهقه کانی قورئانو فرموده کانی پیغمبر ﷺ کاریکی بیهوده یه و نه هی لی کراوه.

به لام راجیایی له غهیری نهو شتانه دا وهکوو کارو باری دونیایی، بهرته بردنی ولاتو چۆنیه تی ناژه لدارو کشتو کال کردنو باغو بیستان وه بهرهم هینانو ئالو ویر کردنو بینا سازو پیشه سازی...هتد نه مانه عهقل

رۆتیکى سهره کى تیاندا ههیهو ناگونجی گرنگی عهقل لهم بوارانه دا
باشگوى بخری.

ئه مجار پاش شهوهی پهروهردگار فهرمانی بهئاده میزادان کرد
به ئیستقامه، ئه مجار نه هی ده کا له شتیك كه پیچه وانهی شه وهوشته
په سندهیه، ده فهرموی: ﴿وَلَا تَطْغَوْا﴾ سنور به زینى مه کهن، گومراو یاخی
مه بن، له خۆتان بایی مه بن، لوتبه رزی مه نوینن ﴿إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾
بیگومان خودا بیناو زاناو شه وایه بهو کرد هوانهی ئه نجامیان ده ده ن، هیهچی
لی هون نابی سزاو پاداشتان ده داتهوه له سهر هه موو گوشتارو کرد هوه یه کتان.
که وایی خۆتان بیاریزن له نافرمانی خوداو شتیك ئه نجام مه ده ن شهو پهی
ناخۆش بی!

هه لبه ته بانگه وازی کردن بو ئیستقامه و پابه ند بوون پیوه ی
مه به ستیکی سهره کى قورئانه و چهند جاریکی تر فرمان به ئیستقامه ی
دوو باره کردۆته وه، وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموی: ﴿فَلْذَکَ فَادِعْ وَاسْتَقِمْ
کَمَا اَمَرْتُ، وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَاءَهُمْ، وَقُلْ اَمَنْتُ بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنْ کِتَابٍ، وَاَمَرْتُ لَاعْدِلَ
بَيْنَکُمْ اللّٰهُ رَبِّنَا وَرَبَّکُمْ، لِنَا اَعْمَالُنَا وَلَکُمْ اَعْمَالُکُمْ، لَا حِجَّةَ بَيْنِنَا وَبَيْنَکُمْ، اللّٰهُ یَجْمَعُ
بَيْنِنَا وَالْهَ الْمَصِيرُ﴾ الشوری/ ۱۵. واته: هه ر له بهر ته بایی و یه کیه تی له ئایین دا،
بو شهوه ی ته فره قه و جودا وازی له ئایین دا پهیدا نه بی، شه ی موحه مه ده!
ئاده میزادان بانگ بکه بو پابه ند بوون به ئایینه وه، ئه مجار به رد هوام به له سهر
بانگه وازییه که ت بهو شیوه ی خودا فرمانی پی کردووی، به هیه ج جۆری شرتن
موشریکه کان مه که وه، بلێ: من بزوام به هه موو نامه ئاسمانییه کان هیه که
بو پیغه مبه ران ئیردراون، فرمانم پی کراوه: عه دآلت به ریا بکه م. پێبان
بلێ: ئه لالا به دیه ئنه ری ئیمه و ئیوه شه، کرد هوه ی خۆمان بو خۆمان وه ی
خۆتان بو خۆتان ئایینی ئیمه شه وه نده ئاشکراو واضیحه پیوست به به لگه و

دهلیل هینانهوه ناكا، خودا روژی قیامت كۆمان ده كاتهوه، بۆ دادگایی كردنو وهرگرتنهوهی پاداشو سزا. گه پانهوه ههر بۆ لای خودایه.

ئه مجار پهروهردگار هۆشیارمان ده كاتهوه: كه مهیلی سته مكارو موشریكه كان نه كهین ﴿وَلَا تَرْكُنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ به هیچ شیوهیهك كه مترین مهیل مهكهن بۆ لای سته مكاران، خۆشتان نهوین، مهراپیان مهكهن، داوای كۆمهگیان لێ مهكهن، پشتیان پێ مه بهستن، رێبازیان به جوانو پهسند مهزانن ﴿فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ﴾ نه گهر وا بكهن شیاوی ئهوه ده بن: كه به ناگری دۆزهخ سزا بدرین، پهروهردگار له سهر ئهوه مهیل و رهغه به تان بۆ لای كافران سزای دۆزهختان ده دا ﴿وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ﴾ نیه بۆ ئیوه جگه له خودا كه سیکی تر یارمهتیتان بدا، كهس نیه سوودتان پێ بگهیهنێ، عهزابتان لێ دوور بهخاتهوه ﴿لَنْ نَنْصُرُوْنَ﴾ پاشان ئیوه یارمهتیتان نادری، خودا پشتیوانیتان ناكا، چونكه پهروهردگار كۆمهکی به سته مكاران ناكا، وهكوو له شوینیکی تردا ده فهرموی: ﴿وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ البقرة/ ۲۷۰، یان ده فهرموی: ﴿وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ﴾ الحج/ ۷۱، فاطر/ ۳۷.

جا كه ئه مه حالی ئهوانه بێ كه مهیل ده ده نه سته مكاران، هاوکاری كردنو خۆشهویستی سته مكاران بپێته هۆکاری چوونه ناو دۆزهخ، ئه ی ده بێ حالی سته مكاره كان خۆیان چۆن بێ؟!

كه سیك ئیوه گلاو ئیشو کاری تیکهن به سته مكاران بوو، بوو به كار به دهست له ژێر دهستیان، با بۆخۆی ورد بپێتهوه، گوفتارو کرداریان به ته رازوی شهرع بکیشی، نه گهر ئهوان له رێبازی شهریعت لایاندا، ئهوه سته میان له خۆیان کردوه، به گوێ كردنو پهیرهو کردنی فهرمانو نه هیه کانیان واجبه به مه رجی کاره كه بێ شهرعی نه بێ، سه رپێچی فهرمانی خودای تیدا نه بێ، نه گهر فهرمانیان پێ کرد: كه وه زیفهیهك وه ریرگی، قازیه ته تی یان وتارخوینی

جومعه یان وانه بیژی یان هر وه‌زیفیه‌کی له‌م جورانه‌ی پی درا با وه‌ری بگری به‌مهرجی بتمانیه به‌خوی هبی که ده‌توانی نه‌که‌کی به‌ریکئو پیکی نه‌جام دهدا، به‌لام له‌همان کاتدا پیویسته به‌گشتی ده‌ستی سته‌مکاریان بگری وه‌ندیکی بسوی ده‌کری به‌ره‌نگاری مونکهر بییته‌وه وه‌هولئی گۆرینی مونکهر بدا به‌ده‌ستو به‌کرده‌وه، نه‌گهر نه‌یتوانی به‌زمان نه‌گینا به‌دل، نه‌مه‌ش نیشانه‌ی بیرو باوه‌ری لاوازه.

تیمام نه‌حمده‌و خاوه‌نانی سونه‌نه‌کان ریوایه‌ت ده‌که‌ن له‌ته‌بو به‌کرده‌وه آنه هه‌ستاو سوپاسی خودای کردو پاشان فهرمووی: نه‌ی خه‌ل‌کینه! ئیه‌ نایه‌تی ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا، عَلَيْكُمْ أَنْفُسُكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ﴾ ده‌خویننه‌وه، ناگادار ببه‌وه: ناده‌میزادان هر کاتئ سته‌مکاریان بینو ده‌ستیان نه‌گرت، له‌وانه‌یه‌ خودا به‌لایه‌کی گشتی وه‌مه‌ جوړیان بو بنییری. ناگادار ببه‌وه: من له‌خودی پیغه‌مبه‌رم ژنه‌وتوه دیفه‌رموو: ﴿إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا الْمُنْكَرَ بَيْنَهُمْ، فَلَمْ يُنْكِرُوهُ، يَوْشِكُ أَنْ يَعْمَهُمُ اللَّهُ بِعِقَابِهِ﴾ بیگومان ناده‌میزادان نه‌گهر کاری نابه‌جییان بینو له‌ناویان بلاووتسه‌وه ناره‌زامه‌ندی خوړیان دهر نه‌بری، نزیکه خودا عه‌زایی ئیقایم گیریان بو بنییری.

فه‌رمان به‌نوێژ کردن و به‌خۆراگری

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنْ

الْأَيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرِي لِلذَّكْرِ

وَأَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٥﴾

دەربارە ی نازلبوونی ئەم نایەتانه، هەردوو پیری فەرمووده و ئیبنو جەریر لە ئیبنو مەسعوودە وە ریاوایت دەکەن، دەڵێ: پیاویک ئافرەتییکی ماچ کردبوو، هاتە خزمەت پیغەمبەر ﷺ ئەمە ی بۆ گیرایەو، ئیتر پەرەردگار نایەتی ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾ ناردە خواری پیاوێکە و تێ: ئەمە هەر بۆ منە؟ پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: نەخێر بەلکوو بۆ هەموو ئومەتە.

تیرمیزی لە ئیبنو مەسعوودە وە بەم شێوە ریاوایت دەکا: دەڵێ: پیاویک هاتە خزمەت پیغەمبەر ﷺ و تێ: من لە وێرە ی شاری مەدینە ئافرەتییکم تیمار دەکرد، وە من تەنیا لە گەڵیا جوت نەبووم ئەگینا شتی ترم لە گەڵ کرد، ئەوە تام، فەرموو دەربارە ی منو کارە کەم بریار دەرکە، چۆنت دەوی ئاوا حوکم بەدە، حەزەرە تی عومەر و تێ: خودا تاوانە کە ی پۆشیوی، ئەگەر بۆ خۆت بێدەنگ بویتایە! پیغەمبەر هیچ وەلامی نەدایەو، پیاوێکە رویشت، پیغەمبەر ﷺ پیاویکی بەدودا ناردو بانگی کردەو، کە هاتەو نایەتی ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾، ذَلِكَ ذِكْرِي لِلَّذِينَ آمَنُوا بِحُسْنِهِمْ هَؤُلَاءِ مُتَّبِعُونَ أَهْلِ الْكِتَابِ يَلْبِسُونَ زِينَتَهُمْ لِلْمُنَافِقِينَ يُدْرِكُهُم فِيهَا الْوَلَةُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ ظَالِمُونَ و تێ: ئەمە تاییبەتە بە ئەم کابرایەو؟ فەرمووی نا ئەمە بۆ هەموو کەسە.

پەيوەندی ئەم نایەتە بەهێ پێشەو ئەوێه: پاش ئەوێ پەرەردگار فەرمانی بە پیغەمبەر و موسوڵمانان کرد کە ئیستیقامەیان هەبێ و سنوور بەزینی نەکەن لە ناییندا، روونە کەنە سەمکارانو مەیل و خۆشەویستیان بۆ تەرخان نەکەن. بە شوێن ئەوە دا فەرمانی بە نوێژ کردنو صەبر و خۆراگری ئاراستە کردن، ئەمەش نیشانی ئەوێه: کە دوا ئیمان بەخودا نوێژ لە هەموو روکنییکی تری ئیسلامی گەورە ترە. ئەمجار پەلە ی صەبر و خۆراگری دێتە پێشەو، چونکە صەبر نیوێ ئیمانە. نوێژ بناغە ی خودا پەرستیەو کۆلە کە ی نایینە.

ده‌فهرموی: ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي فِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ﴾ نه‌ی
 پیغه‌مبهر! نویژ به‌ته‌واوی و ریکتو پیکی نه‌نجام بده له‌هه‌ردوو سه‌ری رۆژدا،
 هه‌موو رۆژیک نویژه‌کانت نه‌نجام بده له‌دوو ته‌ره‌فی رۆژدا: که نویژی به‌یانوی
 نیوه‌پۆو عه‌صر ده‌گریته‌وه، به‌م ره‌نگه له‌نیوه‌ی نه‌وه‌لدا نویژی به‌یانوی ده‌کری،
 له‌نیوه‌ی دووه‌مدا نویژی نیوه‌پۆو نویژی عه‌صر ده‌کری، له‌به‌ر نه‌وه نه‌م دیو
 نویژه که‌وتونه‌ته‌یه‌ک، چونکه له‌کاتی جه‌معدا یان نیوه‌پۆو ده‌بریته‌ لای
 عه‌صر، یان عه‌صر ده‌هیندریته‌ لای نیوه‌پۆو، له‌غه‌یری جه‌معیش‌دا وه‌کرو
 دروسته نویژی نیوه‌پۆو پاش زه‌وال بکری، دروستیشه له‌ناخرو ئۆخری وه‌خنا
 بکری، واته: کاتی کردنه‌که‌ی ده‌که‌ویته‌ نزیک کاتی نویژی عه‌صر.

به‌کورتی پاش زه‌وال کاتی نویژی نیوه‌پۆو عه‌صره، جا له‌م روه‌وه که
 پاش زه‌وال کاتی نیواره‌یه، نه‌م دوو نویژه ده‌که‌ونه لایه‌کی رۆژه‌وه، نویژی
 به‌یانیش ده‌که‌ویته‌ لایه‌کیه‌وه.

نه‌و کاتانه‌یش که نزیک‌ی شه‌ونو به (زُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ) ناماژه‌یان بۆ کراوه
 بریتیتن له‌کاتی پاش رۆژ ئاوا بوون که وه‌ختی مه‌غریبه‌و ونبوونی روناکی
 که‌ناری ناسمانه که وه‌ختی نویژی عیشایه، که‌وابی نایه‌ته‌که ناماژه‌ی بۆ هه‌ر
 پینج نویژه‌کان تیدا‌یه. وه‌کوو چۆن له‌نایه‌تی تریش‌دا ناماژه‌یان بۆ کراوه که
 ده‌فهرموی:

۱- ﴿اقم الصلاة لدلوك الشمس الى غسق الليل، وقرآن الفجر، ان قرآن
 الفجر كان مشهودا﴾ الاسراء/۷۸.

۲- ﴿فسبحان الله حين تمسون وحين تصبحون، وله الحمد في السموات
 والارض وعشياً، وحين تظهرون﴾ الروم/۱۸.

۳- ﴿وسبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس وقبل غروبها ومن آناء الليل
 فسبح واطراف النهار، لعلك ترضى﴾ طه/۱۳۰.

نه مجار پهروه ردگار له نایه ته که ی ئیره دا سوودو قازانجی نوږت بهیان ده کاو ده فمرموی: ﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾ بیگومان کرداری چاکه و چاکه کاری (که نوږت بهشیکه له چاکه) تاوانی پیشو رهش ده کاته وه، واته: تاوانی بچوک، چونکه تاوانی گهوره که فاره تو توله و همدی خویان هه یه!! پیوستیان به توبه ی نه صوحو شتی تر هه یه!

نیام نه حمده و هی تریش له نیام عه لیه وه فمرموده یه کیان ریوایه ت کردوه ده فمرموی: نه بویه کر بوی گیرامه وه ده فمرموی: له پیغه مبهرم ژنه وت، ده یفمرموو: (ما من مسلم یذنب ذنباً فیتوضأ، ویصلی رکعتین الا غفر له) هر موسولمانیک تاوانیک بکا، نه مجار ده ستنوږت بشواو دوور کات نوږت بکا نیلا خدا لی ځوش ده بی.

له صه حیه ین دا ریوایه ت ده کا: که عوسمانی کوږی عه فغان ده ستنوږتیکي ه وکوو ده ستنوږت پیغه مبهرم ﷺ شست، نه مجار فمرموی: پیغه مبهری خدا ناوا ده ستنوږت ده شوردو ده یفمرموو: (من توضأ وضوئى هذا، ثم صلی رکعتین، لایحنت فیها نفسه، غفر له ما تقدم من ذنبه) هر که سیك وه کوو نه ده ستنوږت شتنه ی من ده ستنوږت بشوا، پاشان دوو رکات نوږت بکا، به دل مبهستى ره زامه ندی. خدا بی، لیخو شبون له تاوانه کانی پیشووی ده ستگیر ده بی.

(الحسنات) کوږی (حسنة) یه، هه موو کرداریکي چاک ده گریته وه، (السيئات) یش کوږی (سيئه) یه لیته دا به مانا تاوانی پچوکه، چونکه تاوانی گهوره به توبه نه بی له کول ناکه وئ، وه کوو له شوینیکي ترده ده فمرموی: ﴿إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نَكْفُرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ، وَنُدْخِلْكُمْ مَدْخَلًا كَرِيمًا﴾ النساء/۳۱.

هر نیامی موسلیم فمرموده یه کی ریوایه ت کردوه: که پیغه مبهرم ﷺ فمرموویه تی: (الصلوات الخمس كفارة لما بینهن، اذا اجتنبت الكبائر) پینج

نوێژه فەرزه کان دهبنه كه فاره تو تاوانشۆره وهی نیوان خۆیان بۆ موسولمان بهمه رجی نمو موسولمانه تاوانی گه وهی نه كردبی. نوێژ قه لای موسولمانه، كۆبونوهیه له گه له پهره ردگارو چپه كردنه له خزمهت خودادا، له كاتی به لاو موصیبهتدا په نا بۆ نوێژ ده بری، پیغه مبه ر ﷺ هه ر كاتی تهنگو چه له مه و ناخۆشی به كی توش ده هات په نای بۆ نوێژ كردن ده برد.

تۆ بهی نه صوح چوار مه رجی هه ن:

- ۱- وازهینان له تاوانو په شیمان بوونه وه لیان.
- ۲- بریاردانو سوور بوون له سه ر نه گه رانه وه بۆیان له داها تو دا.
- ۳- نه نجامدانی كرده وهی چاك كه ببیته هۆكاری ره شكردنه وهی تاوان ههروه ها گیرانه وهی مافی خه لك بۆیان.

۴- داوای لیبوردن له وانهی به ده ستو زمانی ته م تووشی زیان بوون.
﴿ذٰلِكَ ذِكْرِي لِلذَّكْرَيْنِ﴾ نمو نامۆژگاریانهی پيشوو كه بریتی بوون: له ئیستیقامه و كردنی كرده وهی باشو په سنده پابه ند بوون به فهرمانو جله وگیریه كانی پهره ردگارو سنوور نه به زاندنو مه یل نه دان به سه ته مكاران، په ندو عیبه رته ن بۆ نمو كه سانه ی په ند وه رگزنو شت ده بیسنو تی ده گهنو هه ست به رگنگی ده كه ن، خۆیان له خه ته ری خراپه كاری ده پارێزنو ترسی خودایان هه یه و داوای لیبوردن له تاوانه كانیان ده كه ن.

﴿وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْحَسْبِينَ﴾ سه بر بریتییه له پابه ند برون له سه ر كردنی كاری چاكو نا ره هه تی به جیهینانی هه روا خۆگری له سه ر كردنی تاوانو داخوازییه كانی، خۆ به دوور بگه ره هه موو شتیکی خراپو نا په سنده حه رام، له كاتی به لاو ناخۆشی دا به سه برو نارام به، خۆگرو وه به رز به، بێگومان خودا نازو نیعه تهی به هه شته تان به نسیب ده كا.

هوکاری به هیلاکچوونی گهل و نه ته وه کانی پیشوو

فَلَوْلَا

كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أَوَّلُوا بَقِيَّةَ يَنْهَوْتَ عَنِ الْفَسَادِ
فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ
ظَلَمُوا مَا أَتَرَفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١١٦﴾ وَمَا كَانَ
رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾
وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ
﴿١١٨﴾ إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ
لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْإِنْسِ وَالْإِنْتِ أَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾

پاش نه وهی پهروه ردگار له نایه ته کانی پیشوودا باسی نه وه عه زابو
سزایانهی کرد: که تووشی نه وه گهل و نه ته وانهی پیشوو بووه، نه مجار لیږه دا
باسی هوکاری هاتنی نه وه عه زابه ده کا بو سهریان نه ویش دوو شتی
سهره کیږه:

۱- همر کاتی که سانی که نه بوو جله وگیری له بلایوونه وهی فساد بکا.

۲- سته مکارو مله وره کانیان شوئین شه هوه ته و تاره زویازی خوځیان
که وتبوونو هه و لو تیکوژشانیان بو پله و پایه بوو، وازیان له فرمان به چاکمو
نه هی له خراپه هی نابوو.

ده فەرموێ: ﴿فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةَ يَنْهَوْنَ عَنِ
 الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ﴾ ئەو بۆچی لەناو ئەو گەلو نەتوانە ی که لە چەر خانە کانی
 پیش ئێوەدا بەهۆی سەتەمکاری خۆیان لەناومان بردن، کەسانێک نەبوون
 خاوەن عەقڵ و فاهو نایین، یان خاوەن قەدر و قیمەت و قسە بیستراو و ئەهلی
 خەیر، جەڵەوگیریان بکەدایە ئەو سەتەمکارو ئاشوبگیر و فیتنە جۆیانە ی
 فەسادیان لەسەر زەوی بەلاو کردووە، ئەو بۆ کۆمەڵێک نەبوون خاوەن فەضڵ و
 نایین و هۆشمنەند مەنە ی جەمارەریان بکەدایە لە فەساد و بەد رەوشنی،
 لە سەتەمکاری و ئاشوبگیری لەولاتدا، ولاتو گەلیان لەو عەزایە رزگار
 بکەدایە بیانپاراستنایە!! ئەو نەبوو، ئەوانە ی دەست نەکوێتن ﴿إِلَّا قَلِيلًا مِّنْ
 أَهْلِهَا﴾ مەگەر کەمێ لەوانە که رزگارمان کردن لەقارو غەزەبی خۆمان.
 واتە: ئەو ی پێویست بوو بێ نەبوو، بەڵکوو ئەو ی روی دا ئەو بوو: که
 کەمێک لە موسوڵمانان کەم نمود و قسە نەبیستراو بێ ئەو ی کاریگەریان
 هەبێ و شۆیندەستیان دیار بێ، کەس بە گۆتی نەکردن، خودا لە گەڵ
 پێغەمبەرە کانیاندا رزگاری کردن، لە کاتی کەدا سەتەمکارو ئاشوبگیرەکان سوور
 بوون لەسەر هەڵوێستی خۆیان وازیان لە ژبانی تەرەفو فەساد نەهێنا، بەڵکوو
 ﴿وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ﴾ ئەو سەتەمکارانە: که زۆرینە ی گەلو
 نەتەوێکان بوون، شۆین هەواو ئارەزووی خۆیان کەوێتن هەر خەریکی دەستەبەر
 کردنی نازو نێعمەت و پلەو پایە ی دنیایی بوون، مەشغوولی رابواردن و
 تاوانکاری و فەساد بوون، ئەگەر موصلیحێک ئامۆژگاری بکەدایە گۆیان بۆ
 نەدەگرت، خۆش رابواردنی دنیایان بەسەر بەختەوێ قیامەتدا
 هەڵبژاردبوو، ﴿وَكَانُوا يُجْرِمِينَ﴾ ئەوان لە هەڵبژاردنی ئەم جۆرە ژبانە بۆ
 خۆیان و سووربوون لەسەر فەساد و ئاشوبگیریان، لەناو تاوان و گومرایی دا
 نوغۆ بووون، خودا لەناوی بردن بە گۆیە ی ئەو دابو نەپیتو یاسایە ی خۆی
 که لەبۆنەوێردا دایناوێ. که هەر کاتی تەرەفو خۆش رابواردن لەناو گەلو

نه ته وه دا بلاو بو وه وه، سهرده کیشی بۆ زیده ره ویو نیسراف، نه ویش سهر ده کیشی بۆ فیسقو تاوانو سته مو لادان له ریبازی راستو په سندن. به مهش شیای له ناو بردنو قه لاجۆ کردن ده بن. وه کوو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا، فَفَسَقُوا فِيهَا، فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَرْنَاهَا تَدْمِيرًا﴾ الاسراء/۱۶.

پهروه ردگار همرگیز نه ته وه یه کی له ناو نه برده شارو گوندیکی وێران نه کرده ئیلا سته مکار بوونو شیای نمو عه زابو له ناو بردنه بوون، وه کوو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ﴾ هود/۱۰۱. یان ده فرموی: ﴿وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ﴾ فصلت/۴۶.

نه مچار پهروه ردگار دابو نه پیتی هه لۆیستو عه داله تکاری خۆی بهرام بهر موصلیحه کان دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِیُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ﴾ واته: نه وه دابو نه پیتی خودا نیه، عه داله تکاری نمو نیه: که سته له گه لو نه ته وه یه ک بکا، به نا په وا له ناویان بهر، له کاتی که دا نه هلو دانیش توانی نمو شارو گوندانه حه قخوازو حه ق په ربست بن، پابه ندی نه خلاقو ره وشتی بهرزو په سهند بن، خهریکی ریکه خستنی کارو باری خزیان بن به گوێره ی شه ریه تو یاسای خودا. چونکه پهروه ردگار سته مکار نیه و سته م ناکا.

هه ندیک له رافه کارانی قورئان مانای (ظلم) یان به شیرک لی دا وه ته وه، نمو کاته مانای نایه ته که به م جوړه ده بی:

پهروه ردگاری تو نه ی موحه ممه دا! هیه شارو گوندیک وێران ناکا به هۆی نه وه ی: که دانیش توه کانیا موشریکنو هاوه ل بۆ خودا به ره وا ده زانن له حالیکه دا نه وان له مامه له وه هه لۆیستو کرداریان له گه ل یه کتردا ریکو پیک بن، له ناو خزیان دا بۆ یه کتر باش بنو کارو باری کۆمه لایه تی خزیان به ریکو پیک هه ل سوړینن، واته: وێرای شه ریک دانانه که یان ناشو بگیرو فیتنه جوو

فہساد کار نہ بن، واتہ: خودا عہزابی ریشہ کیش نائیریتہ سہر گہلو نہ تہوہ یک تہنہا لہبہر تہوہی کہ موشریکن، بہ لکوو کاتیک عہزابی لہناوچوونیان بۆ دہنیرئ: کہ ویرای شہریک دانانہ کہیان، لہناوخوشیان دا مامہ لہیان باش نہ بی، ہول بدهن یہ کتر نہزیت بدهن، مالی یہ کتری بہناحق بخون، یہ کتر بچہوسیننہوہ، دہستدیرئی ناموس بکہنہ سہر یہ کتر! تہمہ ناماژہیہ بۆ تہوہ: کہ گہلو نہ تہوہ ہەرچہند شہریک بۆ خودا دابنئن ریشہ کیش ناکرئن. بہ لام ہەر گہلو نہ تہوہ یک ستم بکا سنور بدهزنی بکا لہناو دہچیو بہر قہرار نابئ.

تہمجار پەرور دگار تہوہ رادہ گہینئ: کہ خۆی دہ توانئ ہہموو نادہ میزاد بکا بہ یک گہلو نہ تہوہ: یان ہہموویان ئیماندار بن، یان ہہموویان کافر بن، دہ فرموی: ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ﴾ تہی موحمہ! تہ گہر خودای تۆ بیویستایہ ہہموو نادہ میزادہ کانی لہسہر یک نایین کۆدہ کردہوہ، وای لی دہ کردن بہسروشت ہہموویان خودا پەرست بوونایہ وہ کوو فریشتہ، تہو کاتہ تہم عالہ مہ عالہ میکی تر دہبو! بہ لام ویستی خودا وا نہبوہ کہ ہہموویان لہسہر یک نایین کۆ بکاتہوہ، بہ لکوو وازی لی ہیناون بۆ خویان بہ ئیختیاری خویان ریبازی ژیانیان ہہلبرئن، تہوہ تا جوداوازییان لہہموو شتیکدا ہدیہ، تہنانت لہبنہمای عہقیدہو بیرو باوہریشدا راجیایییان ہدیہ، تہنانت لہو شتانہشدا کہ نہدہبوو ئیختیالیان تیدا ببئ وہ کوو ہروا بہروژی قیامت: بیرو رایان جوداوازہ، ہەر کہسہ بہ گویرہی مہیلو نارہزوو بیرو بۆچوونی خۆی رایہ کی تایبہ تی ہدیہ، ہەر تاقمہو پشتگیری عہقیدہو مہذہبیک دہ کاو دا کوکی لی دہ کا.

تہہلی سوننہو جہماعہ پییان وایہ: نایہ تہ کہ بہ لگہیہ لہسہر فراوانی دہسہلاتی خودا، لہوہدا تہ گہر بیویستایہ ہہموو نادہ میزادی لہسہر یک

نايين کۆ ده کردنه وه، وای دروست ده کردن، قبولی یه ک منهنه جو پرۆگرام بکهن، به لام خودا نه و یسته ی نه بوه وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَآمَنَ مِنْ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا﴾ یونس/۹۹. به ئی: خودا نه و یسته ی نه بوو وای نه کرد؛ چونکه خودا ناده میزادو جندۆکه ی بۆ بهنده گی و خودا په رستی دروست کردون، بهنده یی و خودا په رستی کاتییک نرخی ههیه که به ئیختیاری بۆ زۆره ملی تییدا نه بی، بۆیه په روهردگار هیزی ناماده باشی بۆ چاکه و خراپه ی تییدا دروست کردن، عه قلو هۆشو و یستو ئیراده و توانای بی به خشین، که ههر که سه به ویستی خۆی چی ده کا بیکا، نه مجار و ئپرای نه مهش ریگه ی چاکو خراپی بۆ رون کردنه وه، نامه ی ئاسمانی بۆ ناردوون، پیغه مبهری بۆ سهر رهوانه کردوون، ریگای چاکو خراپان بۆ روون کردوونه وه، جا ههر که سه و به ویستی خۆی چ ریباریک هه لده بیژیری با هه لی بیژیری..

ئا به و جو ره ناده میزاد جودا وازیان تییدا پهیدا بوو له نایین دا له بیرو باوهردا، له پراو بۆ چوندا ﴿إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ﴾ مه گهر که سانییک که خودا به میهره بانی خۆی هیدایه تی دابن بۆ هه لباردن ریگه ی خودا په سندنو به ختیاری، نهوانه شوین پیغه مبهران که وتزو پابه ندی فهرمانو جله و گیری به کانیان بوون، له سه ر نه و ریباره یان به رده وام بوون تا دوا پیغه مبهر: که پیغه مبهری ئیسلامه هاته سه ریانو شوینی که وتن، نهوانه کۆمه لی رزگار بووی ناده میزادن، فیرقه ی ناجیه نهوانزو بهس!

﴿وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ﴾ واته: ههر له بهر نه وه ی بۆ خۆیان توانایان هه بی به ویستی خۆیان ریباری چاک یان خراپ هه لبارین، بۆ نه وه ی نه و ئیختیاره یه یان هه بی که سه ر ده کیشی بۆ نه و ئیختیلافه، په روهردگار ناده میزادی دروست کردون، بۆ نه وه ی پاداشی باش بداته وه به نهوانه ی ریباری

حق هه‌لده‌بژیرنو په‌پیره‌وی ده‌کهن، سزای نه‌وانه بدا که ریگای خرب
هه‌لده‌بژیرنو په‌پیره‌وی ده‌کهن! ^(۱)

نیمام مالیک ده‌فرموی: مانای ﴿وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ﴾ به‌م جوړه‌یه:
په‌رو‌ردگار نه‌و ناده‌میزادانه‌ی دروست کردون بو نه‌و ری‌باز‌ه‌ی له‌زانیاری
خوی‌دا ده‌یزانی: که هه‌لیده‌بژیرن له‌نیختیلا‌نو نیتفاق. بو غه‌یری نه‌و کار‌ه‌ی
که خوی ده‌یزانی هه‌لیده‌بژیرن دروستی نه‌کردون! ^(۲)

نهمه له‌گه‌ل رای زوری‌ی رافه‌که‌ران‌دا یه‌ک ده‌گرته‌وه: که ده‌فرموی:
(لای) (لذلك) لامی ته‌علیلو باییس نیه، به‌لکوو لامی عاقیبه‌تو
صه‌پوره‌ته. واته: نیختیلا‌نو نیتفاق عیله‌تی دروست‌کرنه‌که نین وه‌کوو
موعت‌زله‌کان ده‌لین.

به‌لکوو خودا ناده‌میزادی دروست کردون ویستو نیختیاری پی داون بو
نم‌ه‌ی له‌سمر‌نجام‌دا کاره‌که‌یان سه‌رب‌کیشی بو نیختیلا‌ف هه‌روه‌کوو چۆن
(لام‌ی) (لیکون) له‌نایه‌تی ﴿فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا
وَحِزْنًا﴾ القصص/۸. لامی ته‌علیل نیه‌و لامی عاقیبه‌تو صه‌پوره
سه‌ره‌نجامه.. چونکه تاش‌کرایه‌ فیرعه‌ون نه‌گه‌ر بی‌زانیایه‌ منداله‌ دۆزراوه‌که
(حه‌زرتی موسا) له‌ ناکام‌دا ده‌بیته‌ دوژمنو مایه‌ی له‌ناو بردن بۆیان هه‌تیان
نده‌گرته‌وه، یان یه‌کسه‌ر نه‌ویشیان وه‌کوو نیرینه‌کانی تر ده‌کوشت.

نیبنو عه‌بباس ده‌فرموی: (لذلك) ناماژیه‌ بو نیختیلا‌نو ره‌حه‌مت
به‌یه‌که‌وه.

(۱) هه‌لېته‌ نهمه‌ رای موعت‌زله‌کانو زومه‌خشمی په‌سندی کردوه. سه‌یری ته‌فسیری (کشاف) ج ۲/۱۲۰ بکه.

(۲) (الاساس في التفسير - سعيد حوى) ج ۵/۲۶۰۹.

موجاهيدو قه تاده ده فەرموون: (ذلك) ئاماژە يە بۆ رەحمەت: كە لەرستەى ﴿إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ﴾ وەر دەگيرى، ئاوە ئناو لە (خَلَقَهُمْ) دا دە گە پیتەو بۆ روحم پیکراوە کان!!

﴿وَمَتَّ كَلِمَةُ رَبِّكَ﴾ بپیری خودای تۆ ئەى موحەمەد! دەرچوو قەزاو قە دەرى وا ئاراستە کرا، دانایی و زانایی خودا وا دەخواز بوو: كە بەشیک لە تادە میزاد و جندۆكەى دروستیان دەکا شیایى چوونە ناو بەهەشت بن، بەشیکیشیان شیایى چوونە ناو دۆزەخ بن، بۆیە لە ئەزەلدا ئەم بپیرەى داو و بپراوە تەو ئەویش بریتییه لە ئەو كە دە فەرموێ: ﴿لَا مَلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ وە ئلاهی دەبێ دۆزەخ پڕ بکەم لە جندۆكەو ئادە میزاد، دەبێ لە گەراو جینسى ئادە میزاد و جندۆكە دۆزەخ بەخەم، لەوانەى شوین پیغەمبەران ناکەونو پابەندى فرمانو جەلەوگیریه کانم نابن پەيامى پیغەمبەرە کان بە درۆ دەخەنەو..

سوودی چیرۆك و سەرگورشتەى پیغەمبەران و فەرمان بە عیبادهت و

پشت بەستن بەخودا

وَكَلَّا نَقْصُ

عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾ وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَمِلُونَ ﴿١٢١﴾ وَانظُرُوا إِنَّا مُنظِرُونَ ﴿١٢٢﴾ وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ

فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٣﴾

دوای نهو هی پهروه ردگار چیرۆکی پیغه مبه رانی پیشووی بۆ پیغه مبه ر
 ﷻ گیرایموه، نه مجار سوودی نهو چیرۆکانه بهیان ده کا: که جزرکیان
 پتموکردنو دامه زرانندی دلّی پیغه مبه ره له سر به جیهینانی په یامه که نو
 خوراگریو تهحه ممولکردنی نارهحه تی. جزره که ی تریان رونکردنهو هی شتی که:
 که حه قو راستمو په ندو ناموژگاریه بۆ موسولمانان. نه مجار کو تای
 به سوره ته که ده هیئی به فهرانکردن به عیبادته خودا په رستی و پشت به سنن
 به خوداو گرنگی نه دان به دژایه تی موشریکه کازو ده فهرموئ: ﴿وَكَلَّا نَقُصُّ
 عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ﴾ ده خوئینه وه به سر تۆدا نه ی پیغه مبه ر! هه موو
 جزره هه والیکی پیغه مبه رانی پیشوو له گه ل گه له کانیا بۆ دوو مه به ستو
 قازانجی سهره کی:

۱- ﴿مَا نُنَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ﴾ یه که م بۆ نهو هی دلّت دابمه زریو پتمو بی بۆ
 به جیهینانی په یامه که تو صه برو نارامت بۆ پهیدا بیی و له به رامبه ر
 نه زیه تذا نی موشریکه کان خوگرو پشوو درژ بی؛ چونکه پیغه مبه رانی پیشوو
 له پیناو گه یانندی په یامه که یاندا زوریان نه زیهت کیشاوه، گه له کانیا ب
 به درویان خستنه وه و گالته یان پی کردن، نه وان صه بریان گرتو سوورتر بوون
 له سر هه لوئستی خو یانزو گه یانندی بانگه وازی حه ق بۆ نه ته وه کانیا ب،
 له سره نه جام دا خودا سهری خستنو به سر دوژمنانیا ب زالی کردن، دوژمنه
 کافره کانیا ب ریسوا کرد! نه توش نه ی موحه ممه د! چاو له هاوه نه
 پیغه مبه ره کانت بکه، نه وان بۆ تو قودوه و پیشه ننگن.

۲- ﴿وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ واته: سوودی
 دووه م بۆ تو نهو هیه: که له م سوره تانه ی چیرۆکی پیغه مبه رانی تیدایه، یان له و
 چیرۆکنو نیشانانه دا که بۆت رون ده که ینه وه: شتی که بۆ هاتوه که حه قو

راستو یه قینه: نهویش بریتیه له تاکنو تنهایی خوداو عیبادهت بۆ کردنی به خالصیو چه سپاندنی زیندوو بوونهوو تو به و گه پانه وه بۆ لای خودا واز هیئان له فاحیشه و کاری خراب، لهو هه والانه دا په ندو نامۆزگاری هه یه بۆ کافرانو یاد خستنه وو بیره وه ری هه یه بۆ موسولمانان، سوودی لی وهرده گرنو نیمانیان پی زیاده کا، نهوانهش: که ناماده باشیپان تیدایه بۆ نیمانه نیان په له له موسولمانبوون ده کهن.

نه مجار دواي نهه هه ره شهو ته ره ییو ته رغییه په ره ردگار فه رمان به پیغه مبه ره ده کاو ده فه رموی: ﴿وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ نهی موحه مه ده! بهو ناده میزادانه بلئ: که سوورن له سه ره کوفره بی دینیو به هیچ جوړیک بر وا به په یامه کهت نا کهن به شیوه ی هه ره شه پیان بلئ: ﴿اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَاتِكُمْ إِنَّا عَامِلُونَ﴾ ئیوه له سه ره ریبازی خۆتانو به گویره ی مه نه ه جو پرۆگرامی خۆتان کار بکهن، چتان له ده ست دئ دژی من نه نجامی به نو بئ منه ت بن، هه رچی هیزو توانا تان هه یه بیخه نه کار دژی نیسلامو بۆ زیانگه یاندن به موسولمانان، ئیمهش به گویره ی شه رعه تو ریبازی خۆمان کاری خۆمان نه نجام ده ده یین، چی بتوانین له بانگه وازی بۆ خیره چاکه دریشی نا که یینو به رد و او سوورین له سه ره بیرو باوه ری خۆمانو به موو لی لانا ده یین!

﴿وَأَنْتَظِرُوا﴾ ئیوه چاوه پروان بن ئاجۆ ئیمه ده مرین چیمان به سه رددئ، ﴿إِنَّا مُنْتَظِرُونَ﴾ ئیمهش چاوه پروانی سه ره نجامو نا کامی ئیوه یین، بزانی چیتان به سه ره دئ، چۆن به هیلاک ده چن و به چ شیوه عه زاییک ته مبی ده کرین. ئیمه خودا واده و به ئینی پی داوین به سه رکه وتن به سه ره ناحه زانمان دا، به ته ما هاتنه دی واده و به ئینه کانی په ره ردگارین.

وینه ی نهه هه ره شه یه له قورئاندا زۆره وه کوو ده فه رموی: ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ، إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ﴾ الانعام/۱۳۵.

ئه مجار پهروه ردگار کۆتایی سوپه ته که به نایه تیک ده هیئنی: که هه موو داخواییه کی خیرو به هره مهندی له خو گرتووه. ده فهرموئ: ﴿وَلِلَّهِ غِیْثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ هه برۆ خودایه زانیاری نهیئنی ئاسمانه کازو زهوی. واته: پهروه ردگار زاناو ناگاداره به هه موو نهیئنی به کی ناو ئاسمانه کازو زهوی له رابوردو حالی حازرو داهاتوودا، زانیاریه کهی هه موو کوللیاتو جوزئیات مه عدومو مه وجودیک ده گرتیهوه، دیاری نادیاری له لا وه کوو یهک وایه.

﴿وَالَيْهِ يَرْجِعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ﴾ نیشه کان هه موویان هه برۆلای خردا ده گه پرتیهوه، چونکه نهو کازو سه رچاوهی هه موو شتیکه، نهو خودایه به تواناو به ده سه لاته فهرمانی ره وایه ویستی جی به جی کراوه، هه موو بوونه وه، هه موو بهنده کان له ژیر ده سه لاتیدا بی وه جو زه بوونن، روژی قیامت له هه موو کهس ده پرسیتهوه، سزاو پاداشی هه موو کهس ده داتهوه، هه موو کرده وه یهک گه وره و پچووک حیساب ده کا.

دهی که مادام خودا نهوه زاتو صیفاتی بی، هه موو شتیکه به ده دست نهو بی و برۆ لای نهو به گه پرتیهوه، ﴿فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾ به خالصانه و دلسازی عیبادهت هه برۆ خودا بکه، با هه موو موسوڵمانان له گه لتدا هه برۆ خودا بناسن نهو به پرستن، له هه موو کارو کرده وه یه کتدا پشت به خودا به سهسته، که سیک ته وه ککولی به خودا بی و پشت به نهو به سهستی، خودای به سهسو حه ویجدهی به کهسی تر نیه.

﴿وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾ خودای تو له کرده وهی نهو خه لکه بی ناگا نیه، هه رچی ده یلینو ده یکه نهو له خودا نهیئنی نیه، له دوایی دا به ته واوی. پاداشو سزایان ده داتهوه، خو تو شوینکه وتوانت سهه ده خاو موشریکو بی دینه کان ریسوا ده کا.

ئیمام نه‌حمه‌دو تیرمیزیو ئیبنو ماجه ریوایه‌تیان کردوه: که پیغه‌مبهر ﷺ فرموویه‌تی: (الکيس من دان نفسه، وعمل لما بعد الموت، والعاجز: من اتبع نفسه هواها وتمنى على الله الأمانی) عاقل که‌سیکه خۆی دادگایی خۆی بکاو ئیش بۆ دوا مردنی بکا، عاجیزو بی‌عه‌قل که‌سیکه نه‌فسی شوئن هه‌واو ئاره‌زۆی خۆی خستوه، کرداری نیه‌و به‌ته‌مای خودایه.

**به‌یارمه‌تی خودا لیڤه‌دا سوره‌تی هود ته‌واو به‌و خودا
پشتیوانمان بی بۆ ته‌واو کردنی به‌رگه‌کانی تر....**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره‌تی یوسف

ئەم سوره‌ته ناوئراوه سوره‌تی یوسف چونکه چیرۆکی هه‌زره‌تی یوسفی
تێدايه..

ریوایه‌ت کراوه: که جوله‌که‌کان پرسیاریان له پیغه‌مبەر ﷺ کرد
ده‌بارە‌ی چیرۆکی یوسف ئیتر ئەم سوره‌ته نازل بوو، سه‌عدی کوپی ئەبو
وه‌ققاص ﷺ ده‌فهرموو: قورئان بۆ پیغه‌مبەر ﷺ هات ماوه‌یه‌کی زۆر بتری
خوێندنه‌وه، کافره‌کان وتیان: بریا چیرۆکت بۆ بگێڕاینايه‌تمه‌وه! ئیتر ئەمه‌ نازل
بوو ﴿نحن نقص عليك﴾ یوسف/۳، الک‌هف/۱۳. ماوه‌یه‌ک ئەمه‌ی بۆ
خوێندنه‌وه، ئەمجار وتیان: ده‌کوا بۆمان بگێڕه‌وه! ئیتر ئەمه‌ نازل بوو ﴿الله
نزل احسن الحديث﴾ الزمر/۲۳.

بێگومان سوره‌تی (یوسف) پاش ئەوه نازل بوو که به‌ته‌واوی پیغه‌مبەر
ﷺ له‌لایه‌ن کافره‌کانی مه‌که‌که‌وه ته‌نگه‌تاو کرا، دواي ئەو ساڵه‌ خه‌ناکیه‌
هاته‌ خواری: که پیغه‌مبەر ﷺ دوو پشتیوانو یارمه‌تیده‌ری رواله‌تی د‌ل‌سۆزی
له‌کیس چوو، خه‌دیجه‌ی خێزانی و نه‌بو‌طالیه‌ی مامی کۆچی دوایه‌یه‌یان کرد،
له‌دو‌نیا ده‌رچوونی ئەم دوو یارمه‌تیده‌ره‌ ئەوه‌نده له‌سه‌ر شانی پیغه‌مبەر ﷺ
گران بوو ساڵه‌که‌ی ناونا سالی غه‌م (عام الحزن).

جا هه‌رچه‌نده ئەم سوره‌ته له‌مه‌که‌که‌ هاتۆته‌ خواری و مه‌که‌که‌یه‌یه،
ئوسلوویه‌که‌ی له‌سه‌ره‌خۆو ده‌مارشێله، نارامی و سۆزی تێدايه، نه‌رم و نیانی و
سفت و سۆلی له‌خۆ گرتوه، واته: هه‌رچه‌نده سوره‌ته‌که‌ مه‌که‌که‌یه‌یه‌و سوره‌تی
مه‌که‌کیش توندو تیزیه‌یان تێدايه که‌چی ئەم سوره‌ته هه‌رپه‌شه‌و توندو تیزی تیدا
به‌دی نا‌کری.

ئیمام عطاء ده فرموی: هر غه مباریک گۆی له سوره تی یوسف بی دلی داده مرک.

بهیه قی له (الدلائل) دا له ئیبنو عهباسهوه ریوایهت ده کا ده فرموی: کۆمه ئیک جووله که کاتیگ گۆیان لی بوو پیغه مبهه نه سوره تی ده خۆیند ئیمانیان هینا، چونکه له گه زانیاری لای خۆیان په کیان ده گرتوه.

سوره تی یوسف دواي سوره تی هود نازل بووه، په یوه نیشیان بهیه کتره وه هیه، چونکه ههردوکیان چیرۆکی پیغه مبهه رانیان تیدان، ههردوکیان نه وه ده چه سپین: که نیگای ناسمانی بو پیغه مبهه هاتوه، بیگومان چیرۆکی هه موو پیغه مبهه ریک زیاد له جاریک له سوره ته کانی قورئاندا دووباره بوته وه، هه جار به نوسلوبو شیوازیکی جیاو بو مه بهستیکی تایهتو په ندو نامۆزگارییه کی تر، ئیلا چیرۆکی یوسف عليه السلام نه بی. که چیرۆکی نه م جگه له م سوره ته له سوره تی تر دا نه هاتوه، هه موو فه صلو رووداوه کانی چیرۆکی هه زه تی یوسف له م سوره ته دا به زنجیره وه یه ک له دوا یه ک رانوئیراون، نه مهش ناماژیه: بو نه وه: که قورئان هه موو ئیعه جازه وه سه رئاسایه چیرۆکه که هه موو بی، یا به شیک بی، به کورتی بیگێرته وه یان به درێژی له هه موو رویه که وه ئیعه جازه که ی خۆی له ده ست نا دا.

زانایانی به لاغوه ته فسیر فرموویانه په روه دگار چیرۆکی پیغه مبهه رانی له قورئاندا گپراوه نه وه، هه ندیکانی به نوسلوبی جیا جیا چه ند جاریک دووباره کردونه وه، وشه رسته کانیان گۆرانکاری تیدا کراوه، ناستی به لاغوه خۆشخوانی چیرۆکه کان له روی ره وانی و سفتو لووسی یه وه جوداوازییان هیه، چیرۆکی هه زه تی یوسف دووباره نه کراوه ته وه یه ک جار هاتوه، هه مووشیان له روی ئیعه جازه وه سه رئاسا له ژوو ر پله ی ناسایین. چیرۆکه که دووباره کرا بیته وه یان یه ک جار هات بی له پله ی ئیعه جاز دانه به زیوه که س نه یه توانیه به ره ره کانی بکا.

ئەم سورەتە ھەموو چیرۆکی ھەزرەتی یوسفی لەخۆ گرتووە، ھەموو باسو رووداو و سەرنج راکیشەکان بەخۆشرو ناخۆشەو بەدلخۆشکەرو خەمناکەکانیەو کۆ کردۆتەو.

سەرەتا باسی پلەو پایە ھەزرەتی یوسف دەکا لەلای یەعقوبی باوکێو ئاستی خۆشەویستی یوسف لەدەلی دا دەست نیشان دەکات، ئەمجار پەییوەندی یوسف بەبراکانیەو، پیلان و نەخشەکیشانیان بۆ لەناو بردنی و سەرەنجام خستنی ناو بیرەو، ئەمجار دەرھێنانی لەناو بیرەکوو پاشان بردنی بۆ ناو بازاری میصرو فرۆشتنی بەعەزیزی میصر وەکوو کۆیلەو دەستاو دەست پێ کردنی دوور لەنازی باوکێو دایک، دوور لەخەم و گەسو کارو دڵسۆزانی. ئەمجار پیلان و قیلێ ژنی عەزیزی میصرو ژنە ھاوڵەکانی، پێش ئەوێش تاقیکردنەو و بەیریەکانی لەگەڵ ژنی عەزیزو دان بەخۆدا گرتن و بەرەنگار بوونەوێ نەفس و ئارەزووی گەنجایەتی و شەھووە و ئیغرائات، ئەمجار راپێچ کردنی بۆ بەندینخانەو میحنەتی ناو ئەو کوونە رەشەو ھەلسو کەوت کەردن لەگەڵ کۆمەڵێک بەندکراوی جیا جیاو نامۆ بۆ ئەو، ئەمێش پاش ئەو ژیانە خۆشەو کە ماوەیەک لەمائی عەزیزدا بەسەری برد. ئەمجار رزگار بوونی لەبەندینخانەو بوونی بەخاوەن دەسلالت و ئەمینداری کۆکردنەو و عەمبار کردنی بژێوی میللەتێک، بۆ ماوەیەکی دوور درێژ، چەند سالیێک لەو ئیپرسراویە گەنگەدا مایەو لەو فەرمانگە گەنگەدا کەسی یەکەم بوو: کە بژێوی ئەو ولاتەو ولاتانی دەورو بەریشی لەئەستۆدا بوو، ئەمجار ھاتنی براکانی و چاوپێکەوتن و راسپاردنیان بۆ ئەوێ برا پچووکەکی تریشیان بێنێو ھەریەکیان باریک بژێو (قووت) بێنەو.

ئەم رووداو تاقیکردنەوانە ھەموویان ئەزمونگەو بۆتە بوون بۆ یوسفو تێیاندا قال بوو، لەبەرەمبەر ئەم ھەموو رووداو بەسەرھاتانەدا ئەو خۆی راگرتو پستی بەخودا بەستو بانگەوازی بۆ خودا پەرستی دەکردو، ھەولێ

دهدا خودا به خه لکی بناسینئ، له هیج کاتی کدا خودای له بیر نه کرد، هه موو روداوه کانی به سهر بهرزی و راستالی به ده ستپاکی و داوینپاکی به بروای پۆلایینو وره ی بهرزه وه پیچانه وه، دوا سهروه ی دوا ئاواتی لهو کاته دا که باوکی و دایکی هاتنه لایی و به کسرو کاری شاد بووه وه خه ونه که ی هاته دی، لهو کاته دا که وئرای مولک سه لته نه تو زانیاری پله ی پیغه مبه رایه تیشی درابویه، شوکرو سوپاسی خودا ده کاو لی ی ده پارێته وه که به موسولمانی بهرئو بخریشه ریزی صالخانه وه.

له کۆتایی چیرۆکه که دا چهند عیبه ره تو په ندیکی رانوانده، هه ره گرنگه که یان چه سپاندنی پیغه مبه رایه تی هه زره تی مرچه ممه دو دلدانه وه ی و مزگینسی پیدانی به هاتنی خوشی دوا ی ته نگانه، ئیسه تراحه تکردن دوا مانده بوونه چونکه نه وه تا هه زره تی یوسف له به ندینخانه وه گواسترایه وه بۆ قه صری پاشا، کرا به عه زیزی میصرو نه مینداری قوتو بۆئوی خه لک، هه ر که سیک صه بر له سهر به لاو ته نگانه بگری حه تمه ن رۆژیک له رۆژان ده رووی لی ده کرێته وه ده که وێته خوشی به وه، ههروه کوو چۆن هه ره شه له موشریکه کان ده کا. به هاتنی عه زاب نه گه ر واز له هه لوێستی خۆیان نه هین. هه زره تی یوسف کوپی هه زره تی یه عقوقبه که به (ئیسرائیل الله) مه شه وه، نه ویش کوپی هه زره تی ئیسه حاقه نه ویش کوپی هه زره تی ئیبراهیمه! هه زره تی یوسف زۆر جوانو روح سوکئو خۆن شیرین بوو، باوکی زۆری خوش ده وێست، نه مه ش وایکرد براکانی رقیان لی ی بی و پیلانی له ناو بردنو سه رنگونکردنی دا برێژن.

هیشتا ته مه نی حه قده هه ژده سال بوو: که له خه ودا بینسی یازده نه ستیره و خۆرو مانگ سوژده یان بۆ ده برد، که ئه م خه ونه ی بۆ باوکی گێرایه وه موژده ی پیغه مبه رایه تی و پله و پایه ی پی دا. پاش ماوه یه ک براکانی وێستیان نه خشه و پیلانه که یان ته نفیذ بکه ن، داوایان له باوکیان کرد: که

به مه بهستی گهشتو گوزارو یاریکردنو سهیران یوسفیان له گهلا دا بنییری بۆ دهشتو سارا، بردیانو خستیانه ناو بیریکهوهو ئیواره به گریانوه هاتنهوه بۆ لای باوکیان به درۆ وتیان: ئیمه له یوسف بی ئاگا بوینو گورگ خواردی، باوکیان برۆای پی نه کردنو قسه که یانی به درۆ ههلبهست زانی، پاشان کاروانیک هاتو دوڵچهیان داهێشته ناو بیره که بۆ ئاوو یوسف خۆی پیوه ههلواسی و هاته دهرهوه، بردیان له بازاری میصر به به هایه کی کم فروشتیان نهو که سهی یوسفی کړی عهزیزی میصر بوو، ناوی (فوطیفار) یان (نه طغیر) بوو خۆشی و یستو چوه دلیهوه، دهسلاتی دارایی و ئیسداری له مائی خۆی دا پیدا، کردی به لیپرسراوی خزمه تچی و پیاوه کانی، به زوله یخای خیزانیشی گوت: ریزی بگره و دهست بهر دهستی مه هینه..

جوانی و شوخی یوسف وای له خیزانی عهزیزی میصر کرد که ههزی لی بکاو داوای لی بکا شروال پیسی له گهلا بکا، نهک هه داواکردن به لکوهو فهرمانی پی کردو زهختی به کار هینا. له بهرام بهر نه هه موو ئیغرائاتو زهخت لی کردنو هه ولدانهی زوله یخا هه زهتی یوسف خۆی گرتو به یدهست نه بوو، برۆای پتهوی به خوداو پابه ند بوون به فهرمانو جلّه و گیریه کانی، وایان له هه زهتی یوسف کرد خۆ لهو خیانه ته پیاریزی، ههروه ها پیاهه تی عهزیزی میصری له بهر چاو بوو، هه رچهند بیری ده کردهوه: نابی پاساوی نهو پیاهه تیه بهو خیانه ته بداتهوه، له هه مان کات دا دابو نه پیتی ساوکتو باپیرانی ریگهی پی نادهن کاریکی ئاوا ناپیاوانه نه نجام بدا. هه رچهنده زوله یخا هه ولای داو زهختی لی کردو هه ره شهی لی کرد، یوسف نه هاته ژێر فهرمانی، نه به جار شه هوه تو ئاره زۆ نه وهنده ی تین بۆ زوله یخا هینا: که په لاماری بسداو له نامیزی بگری، سابه لکوو یوسف له شه رمان یان له ترسان یان شه ویش ئاره زۆی بجوولای به مهستی خۆی بگا، هه رچهند زوله یخا پری داده بهو دهیه و یست له نامیزی بگری هه زهتی یوسف پالی پیوه ده ناو داکوکی له خۆی

ده کرد، تا کار گه ییشته نهوه یوسف هه ره شهی کوشتنیشی کرد نه گهر وازی لی نه هینی نا لهو کاته دا یوسف چاوی لی بوو مهو کیبی عهزیز (می بردی زوله یخا) به رهو مال دیته وه، نیت به رهو ده رگای حهوشه رای کردو زوله یخا به دوی دا، پیش نهوه بگاته نزیک ده رگا زوله یخا له دوواوه پری دایه وه یه خهی کراسه که ی دراندو له ناو ده رگادا بهو حاله شیرپوی سهیره، تووشی عهزیزی میصر بوون! که زوله یخا لهو حاله دا میرده که ی خوی بینی له به رده رگا و ده یهوی وه ژوور بکهوی، خیرا بوختانیکی بو یوسف هه لبه ستو وتی: نهوه تا: نه مه ده یهوی ده سترژی بگاته سهرم! حه زره تی یوسف خیرا به دروی خسته وه وتی: نه خهیر نهوه ده یهویست نهوه کاره به قوممی من بی تاوانم، عهزیزی میصر ویستی به به لگه بوی ده رکهوی خه تا له کامیانمو کییان تاوانبارن. شایه دیک هاته پیشه وه وتی: پروانن نه گهر کراسه که ی له پیشه وه دادپاوه نهوه زوله یخا راست ده کاو یوسف درو ده کا، نه گهر له دوواوه دادپاوه نهوه یوسف راست ده کاو زوله یخا درو ده کا. که سهیریان کرد کراس به شیوه یه ک دادپاوه که راستی یوسف ده گه یه نیو زوله یخا به درو ده خاته وه. تاوانه که به زوله یخا وه لکاو یوسف به پاکی رزگاری بوو. نیت عهزیزی میصر فرمانی به یوسف کرد: که هه واله که داپوشریو بلاو نه بیته وه، فرمانیشی به زوله یخا کرد که داوی لیخو شبوون بکاو تویه بکاو جاریکی تر نه تاوانه دووباره نه بیته وه.

به لام له گهل نهوه شدا هه والی حه زلیکردنی خیزانی عهزیز به ناو شاردا بلاو بووه وه، هه موو کهس بیستیان: که زوله یخا حه ز له به نده ی خوی ده کاو باسی دل داری ناغه ژن له گهل به نده که ی بوو به بنیشته خوشکه ی بن ددان.

نافره تانی شار سه رزه نشتیان کرد، وتیان فلان حه ز له به نده که ی خوی ده کا. نهویش بانگی کردن بو وه تاغو خواره مه نییه کی بو دانان که پیوستی به کیردو چه قوه بیو هه ریه که ی کیردیکی دایه ده ستیانو فرمانی به یوسف

کرد که بێته ناویانو بیبینن، کاتێ چاویان پێی کهوت جوانی و شوخو شەنگی تاساندنی هەریە کهیان لە جیاتی ئەوە خواردە مەنبیە که بە کێردە که قاش بکەن دەستی خۆیان بپری سەرسام بوزو وتیان: ئەمە ئادەمیزاد نیە، ئەمە فریشتە، هەر کەسێ ئەمە ببینی حەزێ لێ دەکاو زولە یخا لۆمە ی ناکرێ: کەوا عاشقی بوو.

ئەمجار زولە یخا داشی سواربوو وتی: ئاخەر ئەو هیە: من عاشقی بوو ئیو سەرزە نشتەم دە کەن، ئەگەر ئەو ی پێی دە لێم: بە گوێم نەکا دە یخە مە بە ندین خانەو، سزای دە دەم. ئیتەر هەوآلی خو شویستنی زولە یخا بۆ حەزە رەنی یوسف لە ناو خە لکا بە تەواوی بلالو بوو وە عەزیزی میصر وای بە باش زانی بۆ ئەو ی سومەدی خێزانە کە ی نە شکێ، یوسف بخاتە بە ندین خانەو، یوسف نێرد رایە بە ندین خانەو بە رێ کەوت دوو کۆری گەنجی تر لە تە کیا نێرد رانە بە ندین خانە، یە کێکیان سەر کاری ئاشپە زە کانی مآلی پاشا بوو یە کێکیشیان لێ پەر سراوی ئاو گێڕو مە یگێرە کانی مآلی پاشا بوو.

مە یگێرە کهیان لە خەودا بینی: کە لە پیاڵە ی پاشادا شەراب دە گوشتی، ئەو ی تریشیان وای بینی لە خەویدا کە سسینی یە ک خواردە مەنی بە سەر سەریەو هیە تی بالێندەو ئادەمیزاد لێیان دە خوارد. جا داوایان لە یوسف کرد مانای خەونە کانیان بۆ لێک بداتەو: حەزە رەتی یوسف بە توانایی خۆی لە مانای خەوندا دەر خستو ئامادە باشی خۆی دەر پری بۆ مانا لێدانەو کە، وە لێ پێش ئەو ی دە ست بکا بە مانا لێدانەو ی خەونە کان بانگەوازی ئەوانو بە ندییە کانی تریشی کرد بۆ خودا پەرستی و یە کتا پەرستی! ئەمجار بە مە یگێرە که یانی گوت: تۆ رزگارت دە بیو دە چیەو لای پاشاو دە بیەو مە یگێر. بە ئەو ی تریشیانی گوت: ئە تۆ ئیعدام دە کری یی و هە لدها وە سرتی و بالێندە گوشتە کە ت دە خۆن.

نه مجار به شهویانی گوت: که پیی وا بوو رزگاری ده بی، لای پاشا باسی من بکه، پیی بلئی: پیایکی ناوا بی تاوان وا له به ندینخانه دایه و ده زانی مانای خهونیش لی بداته وه. به لام شهیتان له بیری برده وه که چو وه لای پاشا نهو راسپارده یه ی همر له بیر نه هاته وه، نزیکه ی ههوت سالتیکی تریش له به ندینخانه دا مایه وه ..

پاشان پاشا بو خوی خهونیکه دی، خهونه که ی زور له سهر دلی کاریگر بوو: له خهوی دا بین: ههوت گای قه له و ههوت گای کزو لاواز ده یان خواردن ههوت گو له گه نهمی سهوزی جوان یه کت لاسکیان هه بوو ههوت گو له گه نهمی وشکه وه بوو ده یان خواردن!! پاشا فرمانی ده رکرد ساحیرو خهون لیده ره وه یان ناماده کردن داوای مانای خهونه که یان لی کرا هه موو وتیان نه مه خهونیکه بی سهر و به ره و نیتمه مانای خهونی ناوا پرو پوچ نازانین.

کابرای مه یگپری کونه هه والی یوسف له به ندینخانه دا یوسفی بیر کهوته وه، پیشنیاری کرد بینین بو به ندینخانه و یوسف له گه ل خویدا به یینی بو خزمهت پاشا و مانای خهونه که ی لی کت دایه وه و مانای خهونه که ی بو پاشا برده وه، پاشا فرمانی ده رکرد: همر نیستا برۆن نه م کابرا زاناو ژیره م بو بینن ده یکه مه راویژکاری خۆم. هه زره تی یوسف رازی نه بوو هه روا به ناسانی له به ندینخانه بیته ده ری، ویستی لی کۆلینه وه و توژینه وه له باره ی پیلانی ژنه کانو خیزانی عه زیزی میصرو چۆینه تی به ندکرده که ی نه نجام بدری و به راته تی خوی له و تاوانه وه پالدراره ی له سهری به ند کراوه رابگه یه ندری.

پاشا فرمانی ده رکرد نافره ته کانی کۆکرده وه پرسیارو لی کۆلینه وه ی له گه ل نه نجام دان، هه موو وتیان حاشا له نیتمه هیچ خراپه یه کمان له م پیاوه نه بینیه، ژنی عه زیزی میصر (زوله یخا) هاته قسه و بی تاوانی یوسفی راگه یاندو وتی: من هه زم لی کرده و یستومه به یده ستم ببی و نه و که مه ندیکیش نه بوو و خوی نه داوه به ده سته وه، نه م پیاوه پیایکی راستو

داوینپاکتو بی تاوانه. نه مجار حه زره تی یوسف هاته قسه و تی: من نه م توژی نه م بۆیه مبهست بوو بۆ خاتری عه زیز (میردی زوله یخا) بزانی من پاشه مله خیانه تم لی نه کرده، بزاندیج که خودا قیلۆ فجهری خیانه تکاران سدرناخا، وه من نه فسی خۆم لهم بوختانه بهری ناکه م چونکه نه فسو ئاره زۆ هه رده م فرمان به خراپه کاری ده که من، مه گمر که سیج خودا ره حمی پی بکا.

حه زره تی یوسف له زیندان به بی تاوانو بهری رزگاری بوو هاته ده ر، پاشا داوای لی کرد بیکاته کار به دهستی خۆی و یستی بزانی بۆ خۆی چ کاریکی پی خۆشه؟ حه زره تی یوسف، و تی: به مکه نه نه مینداری گهنچو خه زینه ی میصرو ده سه لاتو توانای پیویستم پی بدهن به م شیوه حه زره تی یوسف بوو به و زیری دارایی و بازرگانی و لیپرسراوی یه که م له و فرمانگه گرنگه دا..

حه و ت ساڵ هه مرزانی تیپه ریزو سالانی گرانی سه ره تایان پهیدا بوو، حه زره تی یوسف فرمانی کرد: که ده ست بکری به فروشتنی شه و گهنه و خه له یه له سالانی هه مرزانی و هاته دا کۆکراوه شه و، به پی پی پیویستی و به شیوه یه کی ریکو پیک به پی نه خشه و ئاماریکی پرپار له سه ر دراو به فروشتنه و به دانیشته وانی میصر.

نه مجار دانیشته وانی ولاتانی ده و ره و بهر برسیایه تی تینی بۆ هینانو رویان کرده میصر بۆ کپینی خواره مه نی، دانیشته وانی فه له ستین کاروانیان نارد بۆ میصرو حه زره تی یه عه قوب کوپه کانی خۆی به چه ند و شترو ولاغی تره وه نارد بۆ میصر بۆ هینانی گهنه و جۆ، کاتیج کوپه کان هاتن، حه زره تی یوسف ناسینی وه، به لام شه وان نه یان ناسیه وه، چونکه شه و کاته ته مه نی چوبه و چل سالی و شیوه و روخساری گۆرا بوو، پاشان داوای لی کردن: که برایه کی باوکی بچوکیان هه یه بیه یین، خواره مه نی به که شی به خۆپایی پی دانو جه ختی لی کردن ده بی که هاتنه وه برا بچوکه که یان له گه ل خۆیان دا به یین،

پارهو پولی که هینا بویان بۆ خۆراک کپین بۆیان خستنهوه ناو جه واولو هۆره کانیهوه.

روژان تپهر بوونو برسیایه تی و گرانى تهنگى به دانىشتوانى فهلهستين هه لچنى، هه زه ته یه عقوب رى گای دا: که کوپه پچوله که ی (بونيامین) له گه ل براکانى دا بچن بۆ میصر بۆ هینانى خۆراک، جا که هه زه ته یوسف هه والى هاتنى براکانى زانى پيشوازی لى کردنو دهعه ته ی خوادنو سفره و خوانى بۆ رازاندنه وه، وه لى بۆ خۆى له گه لى نه خواردن، چونکه دابو نه پریتی میصریه کان وه ها بوو که له گه ل عیبرانیه کان دا نان نه خۆن.

پاشان هه زه ته یوسف فرمانى کرد باره کانیهان بۆ داگرن، شه مجار فرمانیشى کرد: که هه ره یه که یان پارهو زیوه که ی هیناویه بیخه نه ناو باره که یه وه، ریه ی پاشاش بخه نه ناو بارى بونيامینه وه، جا کاتى قافلەیان بارکردو وه پرئ که وتن بانگ راهیشترا: که ریه ی پاشا دزراوه، هه ره که سى دزییه ته ی خۆى ده کرتته بارمته وه ده گیرئ، کاتیک باره کانیهان پشکنین ریه که یان له بارى بونيامین دا دۆزییه وه، ئیتر براکانى یوسف تینیان بۆ هاتو په نایان برده بهر پاشا بۆ شه وه یه کیکیان له شوینى بونيامین گل بده نه وه، چونکه باوکیکی پیری که نه فتى هه یه وه شه وه واوله بیسی خۆى بۆ ناگیرئ. به لام پيشنیه ره که یان وه رنه گیرا، شه مجاره توپه بوونو وتیان: شه مه شه مرۆ که شه دزییه کردو له وه پيش بریه کی هه بوو شه ویش شاوا دزی لى رودرا. هه زه ته یوسف شه مه ی زۆر پى ناخۆش بوو به لام دانى به خۆى دا گرتو له دلى خۆیدا وتی: به لکوو ئیه زۆر تاوانبارترن له م کوپه ی: که ئیستا ریه که ی پاشا له باره که ی دا دۆزراوه ته وه.

به هه ره حال بونيامین گل درایه وه برا گه وه ره که شیان له گه لى دا مایه وه، براکانى تر به غه مناکی هاتنه وه بۆ لای باوکیانو روداوه که یان بۆ گیرایه وه، ئیتر هه زه ته یه عقوب غه مو ناره هه ته زیاد بوو، چاوى پى سپى بوونو برینى

یوسفیشی کولانهوهو هاواری لی ههلسار وتی: ئای سهد داخو مخابن بۆ یوسف!

ئه‌مجار بۆ جاری سیههم براکانی یوسف هاتنه‌وه بۆ میصرو داویان له‌ه‌زهره‌تی یوسف کرد: که خوارده‌مه‌نی تریان بداتسی و پاره که‌مه‌که‌یان لی قبول بکاو برا گیراوه‌که‌یان بۆ به‌ره‌للا بکا.

ئه‌مجار ه‌زهره‌تی یوسف ئاواتی له‌وه‌پیشیانی ده‌رحق به‌خۆی وه‌بیر هینانه‌وهو وتی: ده‌زانن ئیوه کاتی خۆی چیتان ده‌رحق به‌یوسف کرد؟ ئه‌و کاته ئیوه نه‌قام بوون له‌بیرتانه چ تاوانیکتان ده‌رحق به‌برای خۆتان نه‌نجام دا؟

ئیتیر براکان زانیان: که ئه‌وه یوسفه‌و ناسیانه‌وهو وتیان: بۆ تۆ یوسفی؟ ه‌زهره‌تی یوسف فهرمووی: به‌لێ من یوسفه‌و ئه‌مه‌ش برامه‌.

ئه‌مجار هه‌ندیکیان ناردنه‌وهو کراسی خۆی پیدان بۆ ئه‌وه‌ی به‌یه‌نن به‌سه‌ر ده‌مو چاوی باوکیاندا چاوه‌کانی چاک ببنه‌وهو روناکایی بکه‌وتنه‌وه ناویانو هه‌موویان به‌خاوو خیزانه‌وه فه‌له‌ستین به‌جێ به‌یژن و بگوزنه‌وه بۆ میصر.

ه‌زهره‌تی یه‌عقوبه‌و خیزانو کوپه‌کانی که گه‌یشته‌نه‌ لای یوسف سو‌جده‌ی ریزو ئیحتیرامیان بۆ نه‌نجامدا به‌یه‌کتر شادبوونه‌وه، ه‌زهره‌تی یوسف فهرمووی: باوکه‌! ئه‌مه‌ ته‌عبیری خه‌ونه‌که‌مه‌ کاتی خۆی که بۆم گیرایه‌وه..

ئه‌مه‌ به‌گورتی روداوه‌کانی چیرۆکی یوسف بوو کردمانه‌ به‌رکۆل بۆ ئه‌وه‌ی به‌چاوتکی رونتره‌وه به‌جینه ناو راقه‌ی نایه‌ته‌کانه‌وه.

قورئان به زمانی عه‌ره‌بی نی‌ردراوه، پله‌و پایه‌ی چیرۆکه‌کانی

قورئان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّ تِلْكَ ءَايَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ
بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْءَانَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
لَمَنِ الْغَفِيلِ ﴿٣﴾

ئیبنو جهریر له ئیبنو عه‌بباسه‌وه ریوایه‌ت ده‌کا: ده‌فه‌رموئ: به‌پێغه‌مبه‌ر
﴿١﴾ گو‌ترا پر‌یا چیرۆکه‌ت بۆ ب‌گیر‌اینه‌وه! ئی‌عه‌ر نایه‌تی ﴿٢﴾ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ
أَحْسَنَ الْقَصَصِ ﴿٣﴾ نازل بوو..

وه‌کوو ئاش‌کرایه سه‌ره‌تای سو‌ره‌تی یوسف ده‌شو‌به‌یه‌ته سه‌ره‌تای سو‌ره‌تی
یونس، به‌لام لی‌ره‌دا قورئان به‌ (الم‌بین) وه‌صف کراوه له‌وێ به‌ (الح‌کیم)
ه‌ویه‌که‌شی ده‌گون‌جی شه‌وه‌ بی: که سو‌ره‌تی یوسف با‌سی رو‌داوی گه‌وره
گه‌وره ده‌کا: که به‌سه‌ر پێغه‌مبه‌ریکی ریز‌دار ها‌تووه خ‌وی له‌به‌رامبه‌ر شه‌و
هه‌موو ناخ‌وشی‌یا نه‌دا را‌گرتووه، له‌کاتی ته‌نگانه‌دا سه‌به‌رو له‌کاتی خ‌وشی‌دا
شو‌کر ره‌وش‌تی بووه. که‌وابوو وه‌صف کردنی سو‌ره‌تی‌ک که شه‌و رو‌داوانه‌ی
له‌خ‌و گرت‌بی به‌ (م‌بین) گون‌جاوه، سو‌ره‌تی (یونس) که با‌سه‌کانی چه‌سپاندنی
بنه‌ماکانی ئایین‌و یه‌کتا‌په‌رستی و راستی پێغه‌مبه‌رایه‌تی و ها‌تنی رو‌ژی
قیامه‌ته ته‌مه‌ش وه‌صف کردنی به‌ (الح‌کیم) گون‌جاوه.

ده فمرموی: ﴿الر﴾ نهم وشه ده بی به (الف، لام، را) بخویند رسته وه،
 ده رباره ی مانا که شی هه مان راو بۆ چون هه یسه که له سه ره تای سوره تی
 (البقرة) داو سه ره تای سوره تی (ال عمران) او شوینی تریش دا باس کراوه هه ره
 گرنگیان نه وه یه: که ده فمرموی: قورئان له م پیتانه پیک هاتوه، ئیه وش
 زوبانه که تان له م پیتانه پیک هاتوه، ده ئیه بتوانن له و پیتانه که لامیکی
 ناوا بخه نه روا!

﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ نه و ئایه تانه ی له م سوره ته دا بۆ تو هاتوه
 نه ی موحه ممه دا! که له و جوړه پیتانه پیک هاتوه ئایه تی سوره تی کی
 ناشکراو نمایانه له وه دا: که عمر به کازو غه یری نه وانیش ده سته وه سان ده کا.
 یان ئایه تی قورئانیکه که ناشکراو نمایانه هه چ گومانی تیدا نه،
 سه رئا سایه و عمر به کان ده سته وه سان ده کاو بۆ پیا ن ده دا..

یان ئایه تی قورئانیکه که لاو هه راو حوکه شه رعیه به کانو نه ندازه ی
 تو له و هه دو نه وه ی پیویسته له سه ر ئاده میزاد ده رباره ی ئایین دیاری ده کاو
 ناماژه ی پی ده کاو هیدا یه تده ره بۆ په ی بردن به به رژه وه ندی دویا و قیامت،
 ریبازی کامه رانی دویا و قیامت نیشانی ئاده میزاد ده دا، جا وشه ی
 (الکتاب) به مانا سوره ت بی، یان به مانا قورئان بی چ خراپه کی تیدا نه،
 چونکه (الکتاب) ئیسمی جینه بۆ هه موو جینه که و بۆ هه ندی له نه فرادی
 جینه که ش به کار ده هیندری، له هه ردو حاله که دا مه بست به (المبین)
 چه سپاندنی صیفه تی قورئانه، چونکه صیفاتی قورئان له سوره تیکه وه بۆ
 سوره تی کی تر جوداوازی تی ناکه وئ. قورئان هه مووی واضیح و ناشکرایه،
 شتی نه زاندر او شی ده کاته وه، ئایه ته کانی کاری نه ینی و شتی عامض ناشکرا
 ده که ن، حوکه می شه رعه ت و یاسا و قانونی ژیان شی ده که نه وه. ئاده میزاد
 شاره زای ریبازی کی پر خیر و خوشی دویا و قیامت ده کا..

قورطوبی و ئیبنو که ئیرو ئه بو حه ییان وشه ی (الکتاب) یان به قورئان مانا کردوه، زومه خشه ری ده لّی: مه به ست به (الکتاب) لّیره دا سوره تی یوسفه.

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا﴾ ئیمه قورئانی کمان به زوبانی عه ره بی ناردوه بو سهر پیغه مبه ری خو مان که موحه ممه ده، ئه و قورئانه ده خو ئند ری ته وه و له بهر ده کری، بۆیه شمان به زوبانی عه ره بی ناردوه ﴿لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ به لکوو به هۆی ئه م قورئانه وه عه قلوو هۆش پهیدا بکه ن، چیرۆکوو سهرگورشته ی رابوردوان بزائن، فیری ئادابو ئه خلاقی جوانو ئه حکامو شه ریعت ببن، رّیازی ژیا تان به گو ئیره ی بهرنامه ی قورئان دیاری بکه ن، بو ئه وه ی قورئان بکه نه مهنه جی ژیا تان له رووی رامیاری و نابوری کۆمه لایه تی و کاروباری ده ولّه ته وه، بو ئه وه ی له ماناو مه به سته کانی تی بگه ن، تاکو کۆمه ل له سهر مهنه جی ئه و قورئانه پهروه ده بکه ن!

مامۆستا سه عید هه ووا ده فهرمو ی: قورئان که رّی زدارترین کتّیبه به رّی زدارترین زوبان له رّی زدارترین نّیره وه بو رّی زدارترین به رّی زدارترین فریشته دا: که جو برائیله نّیردرا وه بو رّی زدارترین پیغه مبه ر: که هه زره تی موحه ممه ده ﴿١١﴾

منیش ده لّیم: ده بوایه بیشی گو تایه کرا وه به مهنه جی رّی زدارترین گه ل: که گه لی موسو لمانه، چونکه به گو ئیره ی ده قی قورئان گه لی موسو لمان با شترین گه لو نه ته وه ن ئه گه ر فهرمان به چاکه و نه هی له خرا په بکه ن! وه کوو له شو ئنّیکی تر دا ده فهرمو ی: ﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَامِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ آل عمران/ ۱۱۰.

﴿حُنْ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنُ﴾ ئیمه جوانترین چیرۆکوو سهرگورشته ت به سه ردا ده خو ئنینه وه به هۆی ئه وه وه: که

نهم قورئانه مان به نیگا بۆ ناردووی، قورئانیك كه تهواوو بی عهیبو
 شیکمهروهی هه موو شتیكه، چیرۆکی حهزرتی (یوسف)یش چیرۆکیکی
 تهواوو سهرنج راکیشه، مه بهستو نه ههانی بهرزی له خۆ گرتوون ﴿وَإِنْ كُنْتَ
 مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الْعَافِلِينَ﴾ هه چهنده تۆ نهی موحه مههه! پێش نهوهی نهم
 قورئانهت به نیگا بۆ بنیرین له پیری بی ناگیان بووی! تۆش وه کوو گه له کت
 لهو باسانه له قورئان دان بی ناگابووی، چ زانیاریه کت ده ربارهی ههواڵو
 سه رگورشتهی پێغه مبه رانی پێشوو نه بوو، گه لو نه ته وه کت هه چیان ده ربارهی
 شه ریه تی یه عقوقبوو کوره کانی نه ده زانی، هه روا ناگاداریان به سه رباری
 کۆمه لایه تی دانیش توانی میصرو ژیارو شاره ستانیان دا نه بوو، تۆش لهو تاقبو
 کۆمه له بووی، له وان شاره زاتر نه بووی.

نایه ته کان به رونی نهم حوکمانه یان لێ وه رده گیرین:

- ۱- قورئان کتیبیکی رونکمهروهیه: هه لالو حه رامی لیک جیا
 کردوونه وه، نه حکامو شه ریه ت و ئادابو نه خلاقى په سه ندی له خۆ گرتوه.
- ۲- قورئان به زوبانی عه ره بی نازل بووه به زوبانی عه ره بی
 ده خویندریته وه، که وابی عه ره به کان له هه موو کهس شیوا ترن: که ئیمانی پێ
 بهینو تی بگهنو به خه لکی تری رابگه یه نن.
- ۳- قورئان جوانترین چیرۆکو راسترین شوینه وارو میژووی گه لانی
 رابوردووی تێدا یه.

۴- چیرۆکو سه رگورشتهی حه زرتی یوسف جوانترین چیرۆکو سهرنج
 راکیشه ترین سه رگورشته یه. چونکه پره له په ندو حیکمه ت و باسی
 یه کتا په رستی و فیهو مانای خه ونو رامیاری و چۆنیه تی هه لسه کووت کردن
 له ناو خیزان دا، له گه ل کۆمه لدا. گه لی نامۆژگاری سوود به خشی تێدان که بۆ
 دینو دنیا پێوستن باسی پێغه مبه رانو صالحانو فریشته و شه یاتینی و

جندۆکهو ناده میزادو ناژه لو په لموهرو پاشاو بازرگانو زانایانو نه زانانو پیساو
نافره تو پیلانه کانیاو ده کا.

چیرۆکی گشتی و هه مه جوړه. باسی ژبانی کومه لایه تی و نابوری
رامیاری نه ده بی ده کا. پره له پهنو ناموژگاری که هه ره گرنگه که یان سه برو
خوږاگریه له سه نه زیه تو لیږدنه له کاتی ده سه لات دا.

باسی یه که م له چیرۆکی یوسف

خه ون بینینی یوسف و مانا کردنی خه ونه که یه له لایه ن جه زره تی
یه عقوبه وه

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ

أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ﴿٤﴾
قَالَ يَبْنَىٰ لَا تَقْصُصْ رُءُوكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا

إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٥﴾ وَكَذَلِكَ يَجْنِيكَ

رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ

وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِن قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ

إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦﴾

نه مه سه ره تای ده ست پیکردنی چیرۆکه رازاوه که ی جه زره تی یوسفه.
بروانه: نه م سه ره تا کورته سه رنج راکیشه له نیتو باسه کانی چیرۆکی جه زره تی
یوسف دا. سه برکه: چۆن سه رنجی خوینه رو گوڼگر بو لای خو ی راده کیشی و

وایان لی ده کا همول بدن چاوه پروان بن: سهره نجام چی رو ده دا، چۆن نهو گری
کویر که ده کرتته وه، نهو له غزه ی خهون بینینی یوسفو گیرانه وهی نهو خهونه
بۆ باوکی وه لامی باوکی بۆ کوپری بچکۆله ی نهوره سیده: که فهرمانی پی
ده کا خهونه که ی بۆ براکانی نه گیرتته وه نه وه کوو حه سوودی پی بهرنو نه خشه ی
له ناوبردنی بۆ دابرتن!

هم جۆره ئوسلوبو شیوازه ئوسلوپیک ی باوه لای چیرۆک نووسان، سه رتا
چیرۆکه که به گری کویر که یه ک به له غزه ی که به هه والیک ی سهره نج راکیش
ده ست پی ده که نهو نه مجار ورده ورده پیوه ده چن نهو گری کویر که یه
ده که نه وه له غزه که حه ل ده که ن. بیگومان چیرۆکی حه زره تی یوسف وه کوو
له م سوره ته دا هاتوه، نمونه ی ته وای مه نه ده جی ئیسلامیه له بواری
چیرۆکا!

هه رچه نه ده مه نه ده جی قورشان له ناوه رۆکئو شیوازه ده کی که جو داوازی
تیدا نه. وه لی چیرۆکئو سه رگورشته ی حه زره تی یوسف ده لی تی نمایشگاهه کی
تایبه تییه له رانواندنی هم مه نه ده جی له بواری فه ننی ته دا کردن دا.

به لی چیرۆکه که ی حه زره تی یوسف (که خۆی که سایه تی سه ره کی
چیرۆکه که یه) به سه ره اتی نهو زاته راده نوینی به شیوه یه کی فراوانو له هه موو
تیوه گلانو تیکه لاوبوونی نهو که سایه تی به روداوه کانی ژبانی پر سه یرو
سه سه ره یه وه!

له م چیرۆکه دا جۆره ها نه زمونو تا قیکردنه وه راده نویندیری که نهو زاته
تووشیان بووه. تا قیکردنه وه کان جۆراو جۆرن، سه روستو شیوه یان جیا جیا به.
نه زموونی ناخۆشی و تا قیکردنه وه ی خۆشی، جاریک روبه پری فیتنه ی
شه هوه ته ئاره زوبازی ده بیته وه، ده میک گیرۆده ی تا قیکردنه وه ی
فه رمانه واه و پاشایه تی ده بی سه ره و روی جۆره ها ئینفیعالاتو هه ستی
ئاده میزادانه بوته وه له جۆره ها و سه که له گه ل جۆره ها که سایه تی ته ردا

هه لسو کهوتی کردوه، له هه مو بواره کاندای سهری ده کرد، هه مو نهزمونگه و تاقیگه کانی سهره رزانه برینو بهوپه پری بهراسته تو داوین پاکو دهست پاکیه وه ره ها بو، نمونه ی خودا بهرستی و یه کتاپه رستی به، رابه ری زانایانی دهروونناسرو خهون لیده ره وانه. نمونه ی ههره بهرزی گه نجی شوخو شهنگی داوین پاکو خاوهن وه فاو نه مه که، پرۆفسیژوری وه زیرانو فرمانپه و او کار به دهستانی گه لو ولاته...

دهی بابزانین قورنانی پیروژ چون نه چیرۆکه رازاوه جوانو سهرنج راکیشه راده نوینی؟! **﴿إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ﴾** نهی موحه ممه د! چیرۆکی یوسف بو گه لو

نه ته وه کهت بگپه وه. نه وه بو گه له کهت باس بکه: که یوسف به باوکی (یه عقوب) گوت: **﴿يَا أَبَتِي﴾** نهی باوکی خوشه وستم! **﴿إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ﴾** من له خه و مه د! یازده نه ستیره و خورو مانگم دیتن سوژده یان بو بردم، واته: سوژده ی ریزو ته قدیرو فرمان بهرداری، نه ک سوژده ی عیباد ته و بهرستن..

بیگومان نه وه ده مهی حه زه ته یوسف نه خهونه ی بینى مندا لا بوو نه م جوړه خهونه ش بهر و اه له ته خهونی مندا لا ناچی، چونکه مندا لا ساوا نه گهر خهونی ناوه ها بیینی، بینینه که یان به و جوړه ده بی مانگو خورو نه ستیره بکه و نه باوه شیه وه، له بهر ده می دا بن، یارییان پی بکا، که چی حه زه ته یوسف له خه و مه د نه م شتانه ی بینى له شیوه ی عاقل مه ندان دا سوژده یان بو برد، بینى خورو مانگو نه ستیره وه کوو شاده می زادو له شیوه ی نه و ان دا سهریان بو دان وه و اندو ریزیان لی گرت. بویه له نایه ته که دا وه صفی کرداری بکه ری ناعاقل به وه صفی عاقل مه ند کراوه که سوژده بزده، تا ناماژه بی: که نه و خهونه خهونی ئیله ها و نیمچه نیگا بووه نه ک خهونی پرو پوچو بی بناغهو خه یالپلاو! ئیبنو عه بباس ده فهرموئ: خهونی پیغه مبه ران نیگایه. خهونی صالحو راست

به‌شیکه له‌پیتغه مبه‌رایه‌تی، به‌شیکه له‌هه‌والی په‌نامه‌کی و نه‌پینی به‌مه‌رجی
صالح و دیندار بی‌پینی و زانا و صالح مانای لی بداته‌وه.

خه‌ون بریتیه له‌وینه گرتنی روداو ده‌کان له‌سهر روبه‌ری ناوینه‌ی گیانیکی
پاک. زوربه‌ی جار خه‌ون له‌گه‌ل گفست و گزی نه‌فسدا په‌کدی ده‌گرته‌وه!
بی‌گومان هه‌زه‌تی په‌عقوب که یوسف خه‌ونه‌کی بو گیرا‌یه‌وه، تیگه‌یشت:
که نه‌مه خه‌ونیکه راستو نیمچه نیگایه و یوسف پاشه‌پوژیکه گه‌لی مه‌زی
ده‌بی، پله‌و پایه‌یه‌کی وای ده‌ست ده‌که‌وی داخوازی نه‌وه ده‌بی که هه‌مو
براکانی و باوک و دایکیشی ریزی لی بگرنه سوژده‌ی ریزو ته‌قدیری بو به‌رن،
له‌وه ترسا براکانی نه‌م خه‌ونه بی‌سنه‌وه و ده‌کوو نه‌و لی تیگه‌نو هه‌سووی
پی به‌رنه پیلانی له‌ناو بردنی نه‌خشه بکیشن! بویه جله‌وگیری لی کرد: که
به‌هیچ جوړیک خه‌ونه‌که بو براکانی نه‌گیرته‌وه. ناموژگاری کردو ﴿قال:
یا بنی!﴾ وتی: نه‌ی کوری پچکوله‌و خۆشه‌وستم! ﴿لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلٰی
إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا﴾ خه‌ونه‌که بو براکانت مه‌گیره‌وه، نه‌وه‌کوو
هه‌سوودیت پی به‌رنه پیلانی وات بو داپرژن تووشی ناخوشی و چه‌رمه‌سه‌ریت
بکه‌ن، چونکه ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ﴾ بی‌گومان شه‌یتان دوژمنی
سه‌سه‌ختی نه‌اده‌میزاده، به‌ناشکرا دوژمنایه‌تی خوی له‌گه‌ل به‌ره‌ی
نه‌اده‌میزادا راگه‌یاندوه، نه‌که‌ی باسی خه‌ونه‌که‌ت لای براکانت بدرکینسی،
به‌ترسه له‌وه‌ی شه‌یتان به‌چینه بن کلیشه‌ی براکانت‌هه‌و هه‌لیان خه‌له‌تینی و ده‌نه
ده‌نه‌یان بدا بو نه‌وه‌ی زیانت پی بگه‌یه‌نن، دابه‌و نه‌پیتی شه‌یتان نه‌ویه: که
ناکوک و دزایه‌تی بخاته نیوان نه‌اده‌میزادانه‌وه، زور جار له‌ری‌گای
هه‌سوودییه‌وه زه‌فه‌ریان پی ده‌با. وه‌کوو هه‌زه‌تی یوسف دواپی بو خوی
ناماژه به‌هه‌سوودی براکانی ده‌کا، ده‌فه‌رموی: ﴿مَنْ بَعْدَ إِنْ نَزَّ الشَّيْطَانُ مِنْ بَيْنِ
وَبَيْنَ إِخْوَتِي﴾ یوسف/۱۰۰.

له فرموده ی پیغه مبهردا ﷺ هاتوره پیغه مبهرد ﷺ فرموویه تی: (اذا
 رأى احدکم ما یحب فلیحدث به، واذا رأى ما ینکره فلیتحول الی جنبه الآخر،
 ولیتقل عن یساره ثلاثا، ولیستعذ بالله من شرها، ولا یحدث بها احدا فنھا لن تضرھ).
 نه گهر به کی له ئیوه له خهودا شتیکی دلخۆشکهره ی بینى با بیگپرتهوه،
 نه گهر شتیکی بینى پی ناخۆش بوو با خۆ وهرسوړینى بۆ بارىکی دیکه و
 سى جار تف بکاته لای چه پی خۆی، په نا بگرى به خودا له شه پرى شه يتانو
 خهونه که ی بۆ کهس نه گپرتهوه، چونکه نه گهر وا بکا خهونه که نایه ته جى و
 زیانى پی ناگا..

ئیمام نه حمده وهندى کهسى تر فرموده یه که ریوايه ت ده که ن
 له موعاوییه کورى حیده ده ئه لقوشه رى ده لى: پیغه مبهرد ﷺ فرمووی:
 (الرؤیا علی رجل طائر مالم تعبر، فاذا عبرت وقعت) خهون له سه ر قاچى
 بالنده یه هه تا مانای لى نه ده یه وه، هه ر کاتى مانای لى دارایه وه ده چه سپى.
 ﴿وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ﴾ نه ی کورى خۆشه ويستم! وه کوو چۆن
 پهروه ردگار له خهودا ناوا نه ستیره و خۆرو مانگی نیشان داوى سوژده یان بۆ
 بردوى، خودای خۆت هه لى ده بۆ ئیرى و ده ست نیشان ت ده کا بۆ پیغه مبهرايه تى و
 پله و پایه ی ریزو ئی احترام ت به سه ردا ده پړیژى و جوړه ها به هره و سهروه ریت پی
 ده به خشى!

﴿وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ﴾ له لابه ن خۆیه وه زانیارى خهون
 لیدانه وه ت قیر ده کا، واته: زانیارى تایبه تى خۆیت قیر ده کا، ده توانى مانای
 خهون لى بده یه وه و بزانی چۆن دیته جى و ناکام چى ده بى.

قیر کردنى مانای خهون له لایه ن خودا وه بۆ یوسف، نه وه بووه خودا
 ئیله هاو که شفیکی وای داوه تى: که بزانی مانای نه و خهونه چۆنه نیشانه ی
 چى ده بى. یان زه کاو فیراسه تىکی پيش وه خت برى شت بزانی و ده کوو یوسف

بۆ خۆی ئاماژه بۆ ئەمە دەکا و بەدوو هاوڵەکی بەندینخانە ی دەلی:
﴿لَا يَأْتِيَكُمَا طَعَامٌ تَرْزُقَانَهُ إِلَّا نَبَاتِكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكَمَا مِمَّا عِلْمِنِي
رَبِّي﴾ يوسف/ ۳۷.

﴿وَيْتِمٌ نِعْمَتُهُ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ﴾ ههروهه پەرهر دگار نيعمه تی
خۆی له سهر تۆ تهواو دهکا، بهو جۆره دهتکاته پيغه مبهرو رهوانهت دهکا بۆ
بانگه وازيکردن، ههروهه نيعمه تی خۆی به سهر يه عقوبو به ماله کەشی دا
تهواو دهکا، بهم جۆره ههليان بۆ ده ره خستيني که له لاديوه بينه ناو شاری
ميصرو جيگه و ريگه ی باشيان بداتی و پاشان زنجيره ی پيغه مبهراز له
بهنه ماله يه دا بۆ ماوه يه کی زۆر بهردهوام بێ.

﴿كَمَا أَتَمَّهَا أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ﴾ ههروهه کوو چۆن له وه پيش
نيعمه تی خۆی رزاند به سهر باپيرتو باوکی باپيرت دا. که ئيسحاق و ئيبراهيم
بوون.. له ئايه ته که دا ئيبراهيمی پيش خست چونکه پلهو پایه ی ئه وه بهرز تره و
به باوکی پيغه مبهرازو (خليل الله) ناسراوه.

﴿إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ بيگومان خودای تۆ زاناو دانا به وه که سانه ی
ههليان ده بريري بۆ پيغه مبهرايه تی و ده زانی کێ شيای فەضلو نيعمه ت و
ريزلينانه، هۆکاری بۆ ده ره خستيني بۆ ئه وه ی بگاته ئامانجی خۆی و
ئاواته کانی به دی بين. هه رچی دهکا له زانیاری و دانایي به وه يه، ئيشی ئابه جی
ناکاو کاری خرابی لی ناوه شيته وه.

باسی دووهم له‌چیرۆکی یوسف

یوسف و براكانی

﴿لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ﴾

ءَايَاتٌ لِّلْسَائِلِينَ ﴿٧﴾ إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا

أَيْنَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٨﴾ اقْتُلُوا

يُوسُفَ أَوْ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِن

بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ

وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ يَلْقَاهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِن كُنْتُمْ

فَاعِلِينَ ﴿١٠﴾

ئەمە سەرتای چیرۆکەکیە: لەوەپێش پەرەردەگار دوو پێشەکی بو ئەم

چیرۆکە دیاری کرد:

یەكەم: وەصف کردنی قورئان بەو کە کەلامێکی خودایی‌بو بەزویانی

عەرەبی نازل کراوە، بەلگەیە لەسەر راستی پێغەمبەراییەتی حەزەرەتی

موحەممەد ﷺ.

دووهم: بینینی ئەو خەونە سەرنج راکیشە لەلایەن یوسفە، کاریگەری

خەونە کە لەسەر یەعقوب. ئیتر دوا بەدوای ئەو دوو پێشەکییە دەست دەکا

بەگیرانەوی چیرۆکە کەو دەفەرموی:

﴿لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَأَخْوَتِهِ آيَاتٍ لِّلسَّائِلِينَ﴾ سویند بی به خودا له چیرۆکی یوسفو براکانی دا^(۱) پەندو نامۆژگاری هەن بۆ پرسایان، زۆر عیبرەتو نیشانه هەن لەسەر قودرەتو دەسەلاتی رەهای پەرورەدگارو زاناییو داناییو لوطف و کەرەمی بۆ بەندە هەلبژاردەکانیو پەرورەدەکردنیان بە پەرورەردەیه کی خودایی، بۆ هەر کەسیک پرسیار بکا لەروداوی چیرۆکە کەمو بیەوی بەراستی چۆنیەتی روداوەکانی ئەم چیرۆکە بزانیو پەندیان لی وەرگری!

سەیر بکو تێبفکرە! ئەگەر براکانی یوسف هەسوودیان پی نەبردا بە نەیان دەخستە ناو بیرە کەمو، ئەگەر نەیان خستایە ناو بیرە کەمو نە دەگەشتە دەستی عەزیزی میصر، ئەگەر عەزیز بە ئەمەمینو دەستپاکی نەزانیا یە نەیدە کردە ئەمەینداری خەرجی ناو مائی، ئەگەر ژنی عەزیز حەزی نۆ نە کردایە داوێنپاکی و نەزاهەتی دیار نە دەکەوت، ئەگەر (زولە یخا) لە پیلانە کەیدا تی نە شکایە یوسف نە دە خرایە ناو بەندیخانەو، ئەگەر

(۱) براکانی یوسف وەکوو لەمەواتی ئیستا تۆمار کراوە ئەمانەن:

- ۱- راوین کوری لێته: کە براگورەیان بوو.
 - ۲- شەمعون کوری لێته: دووهم کوری یەعقوب بوو.
 - ۳- لاوی کوری لێته: سێیم کوری یەعقوب بوو.
 - ۴- یەهوذا کوری لێته: چوارەم کوری یەعقوب بوو.
 - ۵- دان کوری بەلەهی کچی راحیل: پێنجەم کوری بوو.
 - ۶- نەفتالی کوری بەلەه: شەشەم کوری بوو.
 - ۷- جاد کوری زلفەهی کچی لێته: حەوتەم کوری بوو.
 - ۸- ئەشیر کوری زلفە: هەشتەم کوری بوو.
 - ۹- یەسساکیر کوری لێته: نۆیەم کوری بوو.
 - ۱۰- زویولون کوری لێته: دەیەم کوری بوو.
 - ۱۱- یوسف کوری راحیل: یازدەهەم کوری بوو.
 - ۱۲- بونامین کوری راحیل برا بچکۆلیان بوو.
- بەگوێرە ی رەوایەتی رەوایەت لەکاتی هاتنە دنیای بونیامین دایکی یوسفو بونیامین کە ناوی راحیل بوو لەدوینا دەرچوو.

نه خرایه به ندینخانموه مه یگیرو پیاوی مه لیك نه یانده ناسو نه یانده زانی که زانیه به مانای خهون! ههروا پاشا نه پده ناسو و نیمانی پی نه ده هیئاو نهیده کرده نه مینداری گهنچو گهنجینه و لات، نه گهر نه پلهو پایدی ده ست نه کموتایه. نهیده توانی باوکتو براکانی و خرم که سو کاری له لادیوه پیتی بۆ شارو له برسیایه تی رزگاریان بکا، به لکوو نه به سهر هاتانه ی یوسف بوون به هۆی نهوه: که گهلو نه تهوه یه ک له برسیایه تی رزگار بکا. که وابوو ههر به لاه ناخوشیه کی به سهری هات ههرچه ند به روا له شهرو نه گبه تی بوو به لام ناکام سهره نجامی خیرو به هرهو سهره وری بوو..

به لای له چیرۆکی یوسف دا نایاتو نیشانه هه ن بۆ که ساتیک که بیانموئ پرسیار له روداو هکانی ناو نه چیرۆکه بکه ن، چ روداوی حیسی و ظاهری بن، یان زانیاری نه پیتی و په نامه کی بن وه کوو زانستی یه عقوب به سهره نجامی خهونی یوسف، یان به درۆ زانیستی داوای براکانی یوسف که وتیان: یوسف گورک خواردویه تی، یان به رهنگ کردنی کراسه که ی یوسف، که ههر له گه ل کاروانه که له خاکی میصر به ریکهوت نهو له که نهانه وه بۆنی کراسی یوسفی کرد، یان زانیاری یوسف: که به گه یشتنی کراسه که بۆ لای باوکی و به سهر دهو چاوی خۆیدا به پیتی چاوی چاک ده بنه وه.

به راستی نامۆزگاری زۆرو زه بهنده هه ن: **هَٰذَا قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا** کاتیک براکانی یوسف وتیان: وه لاهی یوسف و براکه ی بونیامین لای باوکه مان له تیمه خۆشه یست ترن، نهوان ههرچه ند له تیمه پچوگترنو کارو کاسبییان پی ناکرئ که چی نهوانی له تیمه خۆشتر ده وئ، تیمه هه موومان پیاوی به هیزو تاقه تو کارو کاسبی کار، چی پتویست بی بۆ دابینه کردنی باری زیانو خهرجی ناو مال تیمه دابینی ده که یین که چی زیاتر گرنگی به نهوان ده دا!

﴿إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ بیگومان باو کمان لمو هه لو تیه تی دا که
 نهوانی له نیه خۆشتر دهوئ ریگای عه داله تکاری لی هون بووه به هه له
 چووه به هه له چوونه که ی ئاشکرایه هه موو که س دهیزانی، دنا چون دوو
 مندالی بیکاره و هیچ له بارا نه بوو پاساو ده داته وه به سهر کۆمه لیک کوری
 گهنجی به ده ستو بازو کاسبکه رو خزمه تگوزارو پارێزه را!

به لام له راستی دا نهوان هه له بوون نه کت هه زه تی به عقوب، چونکه
 یوسفو بونیامینی برای ههردوکیان پچکۆله بوونو دایکیان کۆچی دواپی
 کردبوو، پتوستان به زیده نازکیشانو چاودیری پتر بوو، هه زه تی به عقوب
 بهم زیده گرنگی دانه پییان دهیه ویت که لینی بی دایکیان بو پر بکاته و،
 ههروه ها له هه زه تی یوسفدا پاشه روژی پرشکوو پیروزی ده بینی، عه قزو
 دانایی زیادی تیدا به دی ده کرد، به تاییه تی له خه مونه که ی یوسفدا گه لی
 به هه وه شکۆمه ندی بو هه زه تی یوسف چاوه روان بوو دهیزانی نه م زاته
 دواوژتیکی پرشنگذاری ده بی...

نایه ته که ناماژه ی نه وه ی تیدا یه: که پتوسته باوکتو دایک گرنگی به دن
 به به خێو کردنی منداله کانیاو یه کسانی به خه نه ئیوانیه وه له خۆشه ویتو
 مامه له له گه ل کردن دا ته نانه ت له ماچ کردنی شیان دا، تا بۆیان ده کری خۆیان
 پیارێزن له فهرقو جودایی کردن له ئیوانیان دا. پیغه مبه ریش ﷺ
 له فهرموده یه کی دا: که بوخاری موسلیمو هی تریش ریوایه تیان کردوه
 له نوعمانی کوری به شیره وه ده فهرموئ: (اتقوا الله واعدلوا بین اولادکم فی
 النحل کما تحبون ان یعدلوا بینکم فی البر واللطف) خۆتان پیارێزن له سزای
 خودا، عه داله تکاری بکه ن له ئیو منداله کاتان دا له باره ی خۆشه ویتو
 سۆزه وه، وه کوو چون پیتان خۆشه نهوان هه موویان وه کوو یه کت چاکه تان له گه ل
 بکه ن..

نه مجار په روهر دگار نه خشمو پیلانه که یان دیاری ده کا ده فرموی:
 براکانی یوسف ته گیریان کرد له ناو خویان داو وتیان: ﴿أَقْتُلُوا يُوسُفَ أَوْ
 اطْرَحُوهُ أَرْضًا﴾ با یوسف بکوژینو له ناوی بهرین بو شهوی باو کمان بروی
 بنیو هیچ هیوایه کی پیک گه ییشتنه وهی شهوی نه مینن، یان فری ی بده نه
 ولایتیک دور بی له ناو ده دانی، تمنانه نه گمر نه ش مری ریگای هاتنه وه
 نه زانی بیتنه وه بو لای باو کمان. ﴿يَخْلُ لَكُمْ وَجْهَ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا
 صَالِحِينَ﴾ نیتر بهرچاوی باو کتان چول ده بیو دل ده وونی بو نیمه خالی
 ده بی، هه موو گرنگی بهک به نیمه ده داو عه طفو سوزی خوی ده دا به نیمه
 نه مجار نیوه تویه بکه نو بینه بهنده ی صالحو راستال، کرده وهی باش نه نجام
 ده ده یو جار یکی تر تاوانی وا ناکه ین، به مه ش خودا له خومان رازی ده که یو
 باو کیشمان لیمان رازی ده بی.

بیگومان به دارپشتنی نه پیلانه یان تاوانیکی گموره یان نه نجام دا، خویان
 بو کار یکی سامناکو له خودا ره نجانو ناماده کرد؛ پچرانی صیله ی ره حم،
 نه زیه تدانی باوک، به زه یی نه هاتنه وه به پیریکی که نه فتی کونه سال که به هیچ
 شیوه یه که نه زیه تدانی دروست نیه، دل شکاندنی تاوانی گموره یه، پیشیل
 کردنی مافی باوک له سر کوپ، نه وان هاتن باوکی پیرو که نه فتیان له مندالی
 ساواو خۆشه ویستی خوی دابری، باوکی دل پر سوزو عاطیفیان له مندالی بی
 ده سه لاتو خۆشه ویست جودا کرده وه.! خودا لیان خوش بی!

﴿قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَالْقَوَّةَ فِي غِيَابَةِ الْجُبِّ يَلْتَقِطُهُ بَعْضُ
 السَّيَّارَةِ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ﴾ یه کییک له براکان: که ناوی به هودا و برا گموره یان
 بوو، هه ندیگیش ده لین: روبیل بوو، وتی: یوسف مه کوژن، پر کیشی کوشتنی
 مه که نه؛ چونکه برای خۆتانه و کوشتن تاوانیکی گموره یه، به لکوو فری بده نه
 ناو بیریکه وه، کاروانیک (که هاموشوی بازرگانی ده که نه) بو خویان
 هه لیده گر نه وه، له کول نیوه ده بیتنه وه، به مه مه به سه که تان دیته جی و

له باوکی دوور ده که ویتهموه و لی تی دیدار ناخیرهت ده بی، ئیتر پیوست
به کوشتنی ناکا، نه گمر ئیوه ده تانه وی شتییک بکه ن عدقل په سندی بکا نه وه
رنگای له بارو گونجاوه!!

له راستی دا هم کردارو هه لوسته ی براکانی یوسف نیشانه ی نه وه یه: که
پیغه مبه ر نه بوون، چونکه پیغه مبه ران نابی پیلانی موسولمان کوشتن دارژن.
به لکوو نه وان موسولمان بوونو تاوانیان نه نجام داوه و دواپی تویه و
نیستیغفاریان کردوه. هه ندیکیش پیان وایه: نه و کاته ی هم پیلانه یان دارپشت
پیغه مبه ر نه بوون، دوا ی تویه یان کردوه و کراون به پیغه مبه ر!

براکانی یوسف پیلانه که یان جی به جی ده که نو باوکیان
هه لده خه له تینن

قَالُوا يٰٓأَبَا نَا مَا لَكَ لَا تَأْمُرُنَا عَلٰى يٰٓوْسُفَ وَاِنَّا لَهٗ
لَنٰصِحُونَ ﴿١١﴾ اَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَّرْتَع وَيَلْعَبْ وَاِنَّا لَهٗ
لَحٰفِظُونَ ﴿١٢﴾ قَالَ اِنِّىٓ لَيَحْزُنُنِيْٓ اَنْ تَذٰهَبُوْا بِهٖؕ وَاَخَافُ
اَنْ يَّأْكُلَهٗ الذِّئْبُ وَاَنْتُمْ عَنْهٗ غٰفِلُونَ ﴿١٣﴾ قَالُوْا لَيْنَ
اَكَلَهٗ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ اِنَّا اِذَا لَخٰسِرُوْنَ ﴿١٤﴾
فَلَمَّا ذَهَبُوْا بِهٖ وَاَجْمَعُوْا اَنْ يَّجْعَلُوْهُ فِى غِيَبَتِ الْجُبِّ وَاَوْحٰى
اِلَيْهٖ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِاَمْرِهٖمْ هٰذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُوْنَ ﴿١٥﴾ وَجَآءَ وَ

أَبَاهُمْ عِشَاءَ يَبْكُونَ ﴿١٦﴾ قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَقِ
وَتَرَكْنَا يَوْسُفَ عِنْدَ مَتْعِنَا فَاكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَا أَنْتَ
بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ
بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ
وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

نایه ته کان په یوه نندیان به نایه ته کانی پېشه وه وه هیه، چو نیه تی جی
به جی کردنی نه خشو پیلانه که ی براکانی یوسف دیاری ده کا، نه وه ده رده خا:
که نهوان به زوبانی لووسو فرتو قیل یوسفیان له باوکی وهرگرتو بردیان.
ده فدرموی: ﴿قَالُوا: يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ﴾
وتیان: نهی باوکی به ریزمان! نه وه تو چیه له نیمه دلنیانی ده رباره ی یوسف؟
ده ترسی لیمان تووشی نه زیه تی بکهین؟ نیمه خوشمان ده وی، دل سوزین بوی،
ده مانه وی له خپرو خوشی دا بی، به دل و به گیان نه صیحه تو ناموزگاری
ده کهین، وه کوو چاوی خو مان ده پیا ریزین،!

نایه ته که ناماړه ی نه وه ی تیدایه که براکان ههستیان به وه کرد بوو: که
باوکیان دلی لیان خراب بوو. ده شیانزانی باوکیان چنډ یوسفی خوش ده وی،
به تایبه تی دوا ی بینینی خه ونه که حه زره تی یه عقوب زید گرنگی یه کی
تایبه تی پی دا بوو، چونکه پاشه روژتکی پر شنګداری بو ده بینینی.

نه مجار وتیان: ﴿أَرْسَلَهُ مُعْنَا غَدَا يُرْتَعْ وَيُلْعَبُ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ جا وا
نیمه وه کوو دابو نه ریتی خو مان به یانی ده چین بو سهیران. بو یاری
رابواردن، جه نابیشته به دلنیایی یه وه یوسفمان له گه ل بنیره، با بوخوی

به ناره زوی خوی لهو دهشتو ساریه، لهو کیوو که ژه بهروبوم بخوا، له گهل
 نیمه شدا یاری بکاو پیشبرکی و توپینو سی بازین نه نجام بدا، نیمه
 پاریزگاری ده کهین ناهیلین تووشی هیچ ناخوشی ده ک بی، همر له بهر خاتری
 تو وه کوو چاوی خومان ده پپاریزین!

حه زه تی یه عقوب و هلامی دانموه: ﴿قَالَ: إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنَّ تَدْهَبُوا بِهِ﴾
 وتی: ههست ده کهم به غم و ناره هتی و دلتهنگ ده بم نه گهر یوسف لیم دور
 که ویتموه، نه گهر نیه له گهل خوتان بیبهن بۆ دهشتو ده ر من بی شهو
 هه لناکه، ﴿وَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ﴾ ده ترسم رینا
 بدهم له گهل خوتانی بهرنو له بیابان لی که مته رخم ببنو گورگ بیخوا،
 ده ترسم نیه سرگرمی یاری کردنی خوتان بنو ناگاتان له یوسف نه مینو
 گورگ په لاماری بداو بیخوا!

وا پی ده چی نه گهر یه عقوب باسی گورکی بۆ شهوان نه کردایه، شهو
 درویه یان بۆ هه لته به سترایه و عه قلیان بهم عوزره درۆ نامیزه نه شکایه! به لام
 دور بینو حه زه رو نیحتیاط کردن له پاریزگاری یوسف پالی پیوه نا شه
 شتانه یان بۆ باس بکا!

﴿قَالُوا: لَنْ نَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَلَنْ نَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّمَا إِذَا خَاسِرُونَ﴾ وه لامی
 باوکیان دایه وه و تیان: وه لاهی، نه گهر نیمه شه و نه دهسته وه سان بین
 گورک بتوانی یوسفمان لی بفرینو بیخوا، نه گهر نیمه به هه موانمان نه توانین
 یوسف پپاریزن (له کاتی که دا نیمه دهسته یه کی خاوهن هیزو تواناو دهستو
 بازوینو کوپی تهنگانه و پیاوی روژی هه لته متو قوریانین) نه گهر شه و مان بۆ
 نه کری، نیشانه ی شه ویه: نیمه هیچو پوچین چمان له دست نایه، جیگای
 متمانه نینو هیچ کاریکمان پی نه نجام ندری و چ خیرو بیریکمان تیدا نیه!

نیتیر پیره میردی باوکیان که ئەم هەموو سۆتیندو بە ئێنە ی لێ بیستن
ئیحراج بوو بە نابه دلیو ناچاری یوسفی دانه دەست.. بۆ ئەوێ قەزاو قەدەری
خودا بێتە دیو بە گۆترە ی ویستی خودا چیرۆکە که تەواو ببێ.

ئێستا وا یوسفیان لە باوکی وەرگرتو بمرەو دەشتو سارا که وێنە پێو وا
خەریکی ئە نجامدانی پیلانە چە پەلە که یانن!

﴿فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْتَمَعُوا أَن يُعْجِلُوهُ فِي غِيَابَةِ الْجُسْب﴾ کاتیک بە پێ
کهوتن یوسفیان لە باوکی دوور خستەو، هەموو رایان هاتە سەر ئەو که
بیهاوێژنە قولایی بیری که نەنەو ئەوێ پیریان لە سەر دا بوو ئە نجامی
بدەن. جا لەم حالە تەنگو چە ئە مە یە دا، لەم کاتە ناسکۆ ترسناکە دا که مردن
لێ ی نزیک بۆتەو هێچ فریارەس نیو کەس نیە فریای بکەوێو دادو فوغان
دادی ناداو ئەم منداڵو بێ دەسەلاتو ئەوان دە کەسی زە لاچو زە بە للاحو بێ
ویژدان، نا لەم ساتە ناسکە دا: که یوسف لە ژانی خۆی نا ئومێد بوو،
پەرەردگار نیگای بۆ دە نێرێو دڵنای دە کا: که ئە مە تاقیکردنەو یە،
تەنگانە یەو فەرەحی لە دوا یە. دە فەرموێ: ﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لُبِّتَهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ نیگامان بۆ کرد، دڵنایمان کرد ئەوێ: که لەم تەنگانە
رزگارت دە بێ نامرێ تا ئەم کارە ناپیاوانە یان بە چاودا دە دیەو، تەریقیان
دە کە یەو، ئەوان لە سەر تادا نازان ئەوێ ئەم تانوتە یان لێ دە دا ئەو یوسفە
منداڵە یە که خستو یانە تە ناو بیرەو بە خە یالی خۆیان لە کۆلیان بۆتەو!

با ئێستا یوسف لە تەنگانە ی ناو بیرە کە دا جێ بێلین، بێگومان ئیلهامی
خودا دڵنای کردو و چاو و پوانی رزگسار بوونە، با یوسف جێ بێلین بزانی
برا کانی دوا ی ئە نجامدانی تاوانە که یان چی دە کە نو چی دە لێن: ﴿وَجَاءُوا
أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ﴾ ئێسوارە درەنگانیک کاتی عیشاء هاتنەو بۆ لای
باوکیان، خۆیان بە غە مبارو دڵ تەنگ نیشان دە داو شینو رۆژیان دە کردو دادو
فیغانو برا رۆیان بوو!

﴿قَالُوا: يَا أَبَانَا﴾ وتیان: نهی باوکی به ریزمان! چیت لی وه شیرین ﴿إِنَّمَا
 ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ﴾ نئمه چوین بو یاریو پیشبرکی و بازیازین ﴿وَتَرَكْنَا يَوْسُفَ
 عِنْدَ مَتَاعِنَا﴾ یوسفمان لای که لوپه له کانمان دانا بوو ﴿فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ﴾ گورک
 خواردی، نئمه لی ی دوور بووینو سهرگه رمی یاریو رمبازی خو مان بووین،
 ﴿وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ﴾ نئمه ده زانین: نه تو بروامان پی
 ناکه ی با نئمه راستگوو جیگای بتمانهی جه نابت بین! چۆن تو گومان ی خراپ
 به نئمه ده به یی و پیت وایه نئمه راست ناکه یین؟ به هر حال له مه دا جه نابت
 بیانووت هدییه چونکه روداو که هینده غه ربیه ناچیتته عه قله وه شتی وا
 روبدا؟! نه تو دوینتی له م کاره ساته ترساند تینو نئمه ره دمان دایه وه، به لام وا
 کاره سات روی داو شته که قه و ماوه!!

به کورتی نئمه هه رچه نده راست بکه یینو راستگو یین نه تو بروامان پی
 ناکه ی تو مته تی فه وتانی یوسف ده خه یه سهر شانی نئمه، چونکه تو یوسنت
 زور خوش ده یستو گومانیشته وایه نئمه درو ده که یین!

نه مهش ناماژیه بو نه وه: که نه وان بو خو یان قه ناعه تیان به وته کانی
 خو یان نه بوو ناراسته وخو دانیان به درو زنی خو یان دا ده نا!

﴿وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ﴾ ههر بو چه واشه کاریو چه سپاندنی
 قیله که ی خو یان، ناسکیکیان سهر بریو به درو خوینتی ناسکه که یان له کراسی
 یوسف هه لسوو به نارپکتو پیکی کراسه که یان خویناوی کردو وایان نیشان دا:
 که نهم کراسه نه وه یه: که گورگه که یوسفی تیدا خواردو وه، به لام ویستی خودا
 و ابوو: که ده بی شوینده سستی تاوانه که یان ده ریکه وی، قیله که یان تاشکرا بی،
 نه وه یان له بیر چوو که هه ندیک کراسه که بشیوینن، بیدرپنن، بیهه نه جنن،
 چونکه نه گهر گورک بیخواردایه ده بوایه کراسه که بدرایه و ونجر ونجر ببوایه:
 به لام مهیدانی درو کورته و زور ناخیه نتی.

حه زه رته یه عقوب برپای پی نه کردن، روی لی وه رگیانو گویی بو
 قسه کانیاں شل نه کردو شته کمی به درو زانی و فرمووی: ﴿بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ
 أَنْفُسُكُمْ أَمْراً﴾ به لکوو نهوه دلو دهرزونی ناپاکتان نه مهی پی کردونو
 کاریکی وا ناپه سندی پی نه نجام داون، نهوهی ده یلین لهراستییه وه دورو وه
 عه قل وه ری ناگری!

﴿فَصَبْرٌ جَمِيلٌ﴾ صه بر ده گرم، صه بری جوانو په سند بومان باشو نهوه
 چه کی خاوه ن باوه رانه نارام ده گرم، پشت به خودا ده به ستم، چاوه پروانی
 دهروی ره حه تم، ﴿وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ﴾ خودا یار مه تیده رمه
 له سر نهوهی باسی ده که نو بومی ده گیر نهوه له مه وهاله دلت زینه. به لی:
 نهوه نده له یوسف پر بوون قینیاں لی بوو بویه ناوا به په لهو پی لی ورد بوونه وه
 نه درو شاخداره یان هه لبه ست. نه گهر له سه ره خو عاقلو شه عصاب سارد
 بوونایه نده بوو وا خیرا به په له نهو تاوانه یان نه نجام بدایه. نهوه یه که مجاره
 یه عقوب ریگا ده دا یوسف بهر ن بوو ده شتو سارا، ده بویه نهو روزه
 به سه لامه تی بیان هینایه وه قسه ی خو یان بهر دایه سه رو خو یان به درو
 نه خستایه وه! به لام وا دیاره نهوان زور داخ له دل بوون په له یان له ناو بردنی
 بووه، ترساون جاریکی تر هه لی وایان بوو هه لنه که وی!!

ههروه ها نه فامییه که یان له وه دا بووه که گورگیان هینایه ناو
 پیلانه که یان، نه مه ش نیشانه ی هه له شه یی و سه ر لی شیوانیاں بوو، چونکه
 دوینی باوکیان نهوه ی به گوچکه دا دان: که ترسی نهوه ی هه یه یوسف گورگ
 بیخوا، نهوان داکوکیان له وه ده کردو ده یانگوت: چون شتی وا ده بی؟ ده ی
 که ی نهوه عه قلو فامه به یانی دهریچو یوسف بوو گورگ دابنن؟ که روزه
 پیشو باوکیان ناگاداری کردنه وه وتی: ترسی نهوه م هه یه نیوه له یوسف بی
 ناگا بنو گورگ بیخوا؟!

همر بهم شیوه هه لسه یی به یان هاتن کراسه که ی یوسفیان خویناوی کردو
 بوشایه دی له گه ل خزیان نیواره خستیان بهرده می باوکیان، وه لی به ناشکرا
 نهم کراسه خویناوییه، بوو به نیشانه ی دروژنی و بی بناغهی داواکه یان!
 چه زه تی یه عقوب به تیفکرین له روداوه کهو به لگه رواله تیه کازو هیتانی
 ناو دهروونی خوی ههستی بهوه کرد: که یوسف گورک نه یخواردووه، وه پسی
 وا بوو براکانی پیلایکیان بو داپشتووه، ههستی کرد که نهم روداوه ی نهوان
 دهیگر نهوه شتیکی هه لبه ستر اوو بی بناغیه. نهوه ی نهوان دهیلین هه رگیز
 روی نه داوه! ته نانهت ریوایهت کراوه چه زه تی یه عقوب به شیوه یه کی
 گالته نامیز فرمووی: نای که گورگیکی له سه ره خوو هییدی هیمن بووی،
 کوپه کهم ده خوی کراسه که ی نادپنی!!

تییینی:

پیشبرکی له تفه نگچییه تیدا، له غاردان به سواری ولاغ یان به بی
 دروسته مه به ست له پیشبرکی به شیوه ی راکردن راهینانی ئاده میزاده له سه ره
 شالاو بردن و عه مبارزو و پهلما مار دان: که رامبوون له سه ره راکردن سوودی
 ههیه بو کاتی شهرکردن له گه ل دوژمنو گه لی کارو باری تری ژیان.
 ئیبنولعه ربی ده فرموو: پیشبرکی ریبازیکه له شه رعه ت و رهوشتیکی
 جوانو به سووده، یارمه تیده ره بو کاتی جهنگ.

پیغه مبه ره ﷺ به راکردنی ناسایی و به سواری و شترو به سواری نه سپ
 پیشبرکی تی کردوه.

ریوایهت کراوه له گه ل عایشه ی خیزانیدا پیشبرکی تی کرد پیش عایشه
 کهوت دواپی که پیغه مبه ره ﷺ کهوته ساله وه جاریکی تر پیشبرکیان کنرد
 عایشه پیشی کهوت! پیغه مبه ره ﷺ پیی فرموو: نه مجاره له جیاتی نهو
 جاره.

ههروا پیغه مبهەر ﷺ پیشبرکی تی له گهڵ نه بویه کړو عومه ردا کردوه
پیشیان کهوتووه.

کاتی که موسو لمانان له (ذي قرد) گهزانوه بو مه دینه سه له مهی کوری
نه کووه پیشبرکی تی له گهڵ پیاوێکدا کرد سه له مه پیشی کهوت.

نیمامی مالیک له نیبنو عومه روه ریوایت ده کا: که پیغه مبهەر ﷺ
پیشبرکی تی له نیوان دوو نه سپدا نه نجاما یه کیان ته ضمیر کرابوو، واته:
نالیکنو جۆی درابویه تا قه لهو بوبوو پاشان نالیکنو جۆی لی کهم کرابوه
تا قه دی باریک بوبوو، نهویتی ریان ته ضمیر نه کرابوو. عه بدو لای کوری عومه
یه کێک بوو لهوانه ی نه م پیشبرکی ته ی بهم جۆره نه سپه نه نجاما.

ههروه ها پیشبرکی دروسته لهو شتر سواری دا له تیر نه ندازی
تفهنگ چیه تی دا.

نه سانی له نه بو هور هیره وه ریوایت ده کا: دلێ: پیغه مبهەر ﷺ فهرمووی:
(الاسبق الا فی نصل او خف او حافر) نیمامی بوخاری له نه نه سی کوری
مالیکه وه ریوایت ده کا ده فهرمووی: پیغه مبهەر ﷺ وشتری کی هه بوو ناوی
(العضباء) بوو هیچ وشتری که نهیده توانی پیشی بکهوئ لهرا کردندا
کا براه کی عه ره ب هات وشتری کی (قعودی) پی بوو پیشبرکی له گهڵ
پیغه مبهردا کردو پیش وشتری (العضباء) کهوت، موسو لمانان زۆریان پی
ناخۆش بوو، پیغه مبهەر ﷺ که به مهی زانی فهرمووی: (حق علی الله الا یرفع
شیئ فی الدنيا الا وضعه) خودا له سه ر خۆی پتویست کردوه هه ر شتی که
له جیهان دا بهرز بێته وه ئیلا نزمی ده کاته وه. زانایانی ئیسلام کۆریان هیه:
که جائیزه وه رگرتن له سه ر شیوه ی گره وو پیشبرکی دروست نیه جگه له سی
جۆر: که پیشبرکی کردنه بهو شتر و لاغی سواری به تیر نه ندازه یی!!

نیمامی شافیعی ده فهرمووی: جگه له م سی شتانه پیشبرکی کردن
قوماره.

پیشبرکئی کردن بهوشتر و نه سب کاتی دروسته که شوینی دیاریکراو
کاتی دیاریکراو بۆ پیشبرکئی یه که هه بن، واته: ده بی ماوه ی پیشبرکئی یه که و
مه سافه ی دیاریکراو بن. ههروه ها له تیر نه ندازه ی شدا ده بی مه سافه که و
تیره کازو چۆنیه تی هه نگاوتنه که دیاریکراو بی!

جانیزه وهرگرتن له سهر پیشبرکئی له دوو حالدا دروسته:

۱- یه که م فرمانپه وای و هخت له مائی خۆی برپیک مال تمرخان بکا بۆ
نهو که سه ی ده بیاته وه.

۲- یه کئی له پیشبرکئی کاره کان نه ندازه یه ک له مائی خۆی دیاری بکا
نه گهر هاوه له که ی پیشی کهوت بیداتی، نه گهر خۆیشی پیشکهوت بۆ خۆی
بی.

خه لات وهرگرتنی نادروست نه وه یه: هه ر دوولا له پیشبرکئی کاره کان
نه ندازه یه ک مائی خۆیان دیاری بکه ن، هه رچییان پیشکهوت به شه که ی
خۆیشی هاوه له که ی بۆ خۆی به ری. نه م حاله کاتییک دروست ده بی که
که سیکی سییه م بیته ناو یاری یه که وه نه وه شی لی بوه شیته وه که پیشیان
بکه وئ. جا نه گهر له پیشبرکئی یه که دا نه م که سی سییه مه بر دیه وه نه وه هه ردو
به شه کان بۆ خۆی ده با نه گهر نه وانی تر هه رچییان پیشکهوتن خه لات که ده باو
هیچ نادری به که سی سییه م.

باسی سیتههم له‌چیرۆکی یوسف

رزگار بوونی و ده‌وانه‌وه‌ی له‌مالی عه‌زیزی می‌صردا

۱- هینانه ده‌ره‌وه‌ی یوسف و رویشتنی له‌گه‌ڵ کاروانه‌که‌دا

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا
وَارِدَهُمْ فَادَلَّى دَلْوَهُ قَالَ يَبْشُرِي هَذَا غُلْمٌ وَأَسْرُوهُ بَضْعَةً
وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَشَرُّهُ بِشْمٍ يُخْسِرُ
دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ﴿٢٠﴾

له‌نایه‌ته‌کانی پیشوودا په‌روه‌دگار نه‌وه‌ی روونکردوه: که برا‌کانی
یوسف چ کارێکی نام‌ه‌ردانه‌یان له‌گه‌ڵدا کرد، چۆن به‌بێ تاوانو به‌شیوه‌یه‌کی
بێ ویژدانی خستیانه ناو قولایی بیره‌که‌وه، نه‌مجار لی‌ه‌دا چۆنیه‌تی رزگار
بوونی له‌و ته‌نگانه‌یه به‌هۆی کاروانه بازرگانییه‌که‌وه و بردنی بۆ می‌صرو
فرۆشتنی له‌بازاردا دیاری ده‌کاو ده‌فه‌رموی:

﴿وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَادَلَّى دَلْوَهُ﴾ کاروانی‌کی بازرگانی
به‌په‌له له‌ولاتی مه‌دیه‌نه‌وه به‌ره‌و می‌صرد ده‌رویشتنو به‌لای بیره‌که‌دا تێپه‌رین،
یه‌کیکیان نارد هه‌ول بدا ناویان بۆ په‌یدا بکا، کابرا هاته‌ سه‌ر بیره‌که‌و
دۆلچه‌ی داهێشت بۆ ناو بیره‌که‌و بۆ نه‌وه‌ی پر بێ له‌ئاوو هه‌لی‌کی‌شیت‌ه‌وه. نه‌و
کاته‌ سی رۆژ بوو یوسف له‌و بیره‌دا بوو، یه‌کی‌ک له‌برا‌کانی: که ناوی یه‌هوذا
بوو خواردنی بۆ ده‌خسته‌ ناو بیره‌که‌.

ئیبنو ئیسحاق ده لئ: براکان پاش شهوهی یوسفیان خسته ناو بیره کهوه
 هه ندیکیان له تریک بیره کهوه خویان هشاردابوو، چاوه پروان بوون جاخو کئ ده بیا.
 جا که کابرای کاروانی دۆلچه کهی داهیتشت هه زه تهی یوسف خوی پییه
 هه لئاسی، کابراکه دۆلچه کهی هه لکیشایه وه کورپکی جوانکیله ی زور روح
 سووکتو خنجیلانه ی بین ی خوی به دۆلچه کهوه هه لئاسیبوو، کابرا هاواری لئ
 هه لئساو موژده ی به هه قالانی دا ﴿یابشری﴾ وتی: ئای له م خیرو به ره که ته!
 ئای له م ده سته که وته به نرخه! مزگینی له خومان ﴿هَذَا غَلامٌ﴾ نه مه کورپکی
 جوانو شوخو شهنگه، وهرن سهیر بکه ن! بزائن چ ده سته که وتیکمان ده ست
 که وت!! ﴿وَأَسْرُوهُ بَضَاعَةً﴾ له خه لکی تریان شارد هوه و کردیانه کالایه تی
 نه ئینی و له ناو شتو مه که کانی خویان دا شاردیانه وه، بۆ شهوه ی بیبه نه وه بۆ
 بازاری میصر بیفرۆشن، ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ﴾ خودا زانا بوو به
 کرده وانه ی ده یان کرد، ناگادار بوو به کرده وه ی براکانی یوسفو کپارو
 فرۆشیاره کانی ﴿وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ﴾ بردیانه میصرو
 به پاره یه کی که م فرۆشتیان، نه و پاره ی له جیاتی یوسف وهریان گرت چه ند
 دیره مه میکی که م بوو، به ژماره وهرگیران نه ک به کیشانه، چونکه دابو
 نه پرتیان و بوو پاره ی که میان به ژماره حیساب ده کردو پاره ی زوریان
 به کیشانه و ترازو حیساب ده کرد. ههر پاره یه ک له چل دیره م که متر بویه
 ده یانه ژمارد، نه گهر له چل دیره م زیاتر بویه ده یانکیشا، نه وان یوسفیان
 به بیست دیره م یان بیستو دوو دیره م فرۆشت ﴿وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ﴾
 نه وانه ی فرۆشتیان خواخوایان بوو له کۆلیان بیتمه وه، زور لی وهرز بوونو لایان
 بی نرخ بوو، چونکه ده یانه ویست له به کۆنله کردنو فرۆشتنی رزگاریان بیی.^(۱)
 به مه ش کۆتایی به ته نگانه ی یه که می هه زه ته ی یوسف هات!!

(۱) هه نئ له موه مسیره کان رانوی (وهروه) ده گپ نه وه بۆ برامانی یوسف واته: نه وان فرۆشتیان به پاره کی که چ
 لی وهرز بوون، به لام مانای سه ره وه وچه ورتیه.

۲- له مالی عهزیزی میصردا

وَقَالَ

الَّذِي اشْتَرَيْتُهُ مِنْ مِّصْرَ لِامْرَأَتِي أَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَى
 أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي
 الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى
 أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾ وَلَمَّا بَلَغَ
 أَشُدَّهُ ؕ ءَاتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نُجَزِّي الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾

وهلی وه کوو ده بینین تهنگانه یه کی تر له جوژیکی تر چاوه پروانی یوسف
 ده کا، نمو کاته ی له مالی عهزیزدا ره سیده ده بی و پی ده گا، خودا زانیاری و
 دانایی پی ده به خشی، بو نمو ی رو به پروی نمو تهنگانانه بیتموه که دینه
 ریگی.

نهم تهنگانانه ی له مالی عهزیزدا تووشی هه زه تی یوسف بوون
 تاقیکردنه وه یه کی گرنگ بوون، که سیک خودا پشتیوانی نه بی لیبان ده ریز
 نابی، نه ویش تهنگانه ی دلدار و هه ز لی کردنی زوله یخا بوو: که ده یه و یست
 یوسف دهستی له گه ل تیکه لاو بکا، تهنگانه ی فیسقو به ره لایلی ناو باله
 خانه و تاغی چینی ده وله مهنده کان بوو، یوسف سه ره رزانه و داوینپاکانه
 لیبان رزگار بوو، به لام زه ربه ی داوینپاک ی داو تووشی زور ده ردی سه ری بوو!

ده فمرموی: ﴿وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ﴾ نمو
کهسهی له میصر هه زه تی یوسفی کړی: که بر دیه وه بو مال وه به خیزانه کهی
خوی وت: ریزی پلمو مه قامی بگره!

قورنان باسی نهم کابرایه ناکا چ کاره بووه ناوی چی بوو پلمو پایهی لمو
حکومه تو فرمانه وایه ی نمو روزه دا چی بووه؟ به لام وه کسو له مه دوا
ناماژه ی پی ده کړی کابرا عزیز میصر بووه.

هیندیک پیان وایه: سهره کت وه زیران بووه، هه زه تی یوسفیش دواپی که
کرا به کار به دست له قه بی عزیز میصری پی به خشرا.

هه ندیک ده لاین: کابرا لیپرسراوی پزلیسو سهرؤکی پاریزه رانی پاشا برو
به ندینخانه کانی نمو ولاته ی له ژیر ده ست دا بوو، ناوی (فوطیفار) یان
(قطفیر) یان (أطفیر) بوو!

هه ندیک تر پیان وایه: که نمو کهسه ی یوسفی کړی نمو فیرعه ونه برو
که هه زه تی موساو هارونی بو سهر ره وانه کراو چوار سهد سال ته مه نی بوو.
ناماژه به به لگه یه که قورنان ناماژه ی پی ده کاو ده فمرموی: ﴿وَلَقَدْ جَاءَكُمْ
يُوسُفُ مِنْ قَبْلِ بِالْبَيْنَاتِ﴾ غافر/۳۴.

به هه حال نیمه ههر له یه کهم رژی گه ییشتنی یوسف بو میصرو کړینی
له لاین عزیز میصر وه ده زانین: که یوسف گه ییشتوته جیگاو مه کانیکنی
نه مینو له جیاتی ژبانی پر مهینه تی ناو بیرو مه ترسی ژبان له ده ست دان،
نیستا وا له باله خانه ی پیاوړکی ده ست رژیشتووی مه زنه پیاودا ده ده وینه وه
به ناره زوی خوی دئو ده چی و کهس دهستی وه بهر ده ست ناهین!

عزیزی میصر که به خیزانه کهی ده لئ ریزی لی بگره و دلنه وایی بکه،
هیواو ناواتی دواړوژی به نهم کور به بو خیزانی ده درکینی پی ده لئ: ﴿عَسَى
أَنْ يَنْفَعَنَا﴾ ریزی لی بگره به لکوو سوودی لی وه ریگرین، یارمه تیمان بدا بو
نیشرو پیوستی ژبان، مالو سامانی خومانی پی بخهینه کارو به رزه وه نندی

گشتی خۆمانی پئی بیارتیزین ﴿أَوْ نَتَّخِذْهُ وَلَدًا﴾ یان بیکهین به کورپی خۆمانو
 ببیتته فینکایی چاومانو بۆ کاتی پیریمان فریامان بکهوئو دواپی میراتو
 کهله پورمان لی بگرئ! وا دیاره عهزیزو خیزانه کهی مندالیان نه بوون، بۆیه
 عهزیز ته ماعی نهوئی لی کرد: که بیکا به کورپی خۆیان!
 له ههمان کاتدا فیراسه تو پیش بینی راست دهرچوو.

نه مجاره پهروه ردگار فهضلو به خششی خۆی به یان ده کا: که به سهر
 یوسفی دا رشتن دهرموی: ﴿وَكَذَلِكَ﴾ واته: وه کوو چۆن نیعمه تی خۆمانمان
 پئی به خششی به سه لامه تی له بیرى قولو تاریک دهرمان هیئا، له دهستی براکانی
 رزگارمان کرد شوینی حموانه وئی باشمان بۆ دابین کرد، دلی عهزیزی
 میصرمان بۆ نهرم کردو سۆزیکى تایبه تی هه بوو بۆی، ههر بهو شیوه ﴿مُكْتَلًا
 لِيُؤْسَفَ فِي الْأَرْضِ﴾ له خاکی میصردا جیگیربوونمان بۆ یوسف دابین کرد،
 پلمو پایمو شانو شکومه ندیمان پئی دا، بوو به فهرمانه و او کاربه دهستیکی
 گهروهو لیها توو، کاروباری گه نجینه و مالو سامانی ولاتیکی فراوانی که و ته
 ژیر دهستو زۆر به لیها تووی به پێوهی بردو بوو به مامۆستاو پیشه نگی
 نهوانه ی که ده بنه کارگیرى مالو سامانی گهلو وولات. به نهو پهری
 عه داله تکاریو شاره زاییو ده گشت پاکیه وه نه رکى سهرشانی خۆی نه نجام دا،
 ته نانه ت پاشا که چاوی پیکه و تو قسه ی له گه لدا کرد چووه دلیه وه و
 به پیاوئیکى دهست پاکو لیزانی هاته بهرچاو بۆیه پئی گوت: ﴿إِنَّكَ الْيَوْمَ
 لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ﴾ یوسف/ ۵۴. هه زه ته یوسفیش پئی گوت: ﴿اجْعَلْنِي عَلَى
 خَزَائِنِ الْأَرْضِ﴾ انی حفیظ علیم ﴿يُوسُفَ﴾ ۵۵.

﴿وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ﴾ واته: ده سه لاتو توانای فهرمانه واییو
 به پێوه بردنمان پئی به خششی بۆ نهوئی بیکهینه هوکمدارو قیری مانا لی دانه وئی
 خه وئی بکهین، له روانگهی ته فسیری خه و نه وه بزانی چ رو ده داو داها توو چۆن
 ده بی؛ پیش وه خت خۆ بۆ روداو ه کان ناماده بکا، بتوانی له تی فکرین له هه ندی

مه‌خلووقات به‌لگه له‌سهر ده‌سه‌لاتی خودا بدۆزیته‌وه، بزانی خودا چهند به‌تواناو داناو به‌ده‌سه‌لاته.

﴿وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ﴾ خودا به‌تواناو ده‌سه‌لاته بۆ ته‌نفیذ کردنی ههر کاریک بیهوی نه‌نجامی بدا؛ ههرچی ده‌رباره‌ی یوسف رویا ههر له‌دژایه‌تی براکانیه‌وه دۆزینه‌وه‌ی له‌لایمن کاروانه‌که‌وه به‌کۆله کردنو فروشتنی له‌بازاری میصردا، نه‌مجار تامۆژگاری عه‌زیزی میصر بۆ خیزانه‌که‌ی که ریزی بگریۆ دواپی جه‌زلیکردنی زوله‌یخا لی نه‌مجار روداو‌ه‌کانی ناو به‌ندینه‌خانه. هه‌موویان هۆکار بوونو خودا سازاندبوونی بۆ ئه‌وه‌ی یوسف له‌خاکی میصردا بیته ئه‌و فرمانپه‌وایه‌و پله‌و پایه‌یه بگا ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ به‌لام زوریه‌ی خه‌لک نه‌پینی روداو‌ه‌کان نازانن، ناگاداری حیکمه‌تو پیلانی خودا نین، ته‌ماشای ظاهریری روداو‌ه‌کان ده‌که‌نو به‌و پییه هه‌لسو که‌وت ده‌که‌ن. ئه‌وه‌تا براکانی یوسف پییان وا بوو: نه‌گهر یوسف له‌باوکیان دوور بخه‌نوه نیتر باوکیان روویان ده‌داتیۆ گرنگیان پی ده‌داو نه‌مجار تۆیه ده‌که‌نو ده‌بنه تاقیمکی صالحو راستاۆ کاره‌که به‌ئه‌وه‌نده کۆتایی دی، نه‌یاند‌ه‌زانی که دوور خسته‌نه‌وه‌ی یوسف له‌باوکی ده‌بیته نه‌زمونگهر تاقیگایه‌کی وا یوسف له‌بۆته ده‌داو ئه‌و پیاوه گه‌وره‌یه‌ی لی ده‌رده‌چی که ده‌بیته هۆی رزگار بوونی گه‌لو ولاتیکنو سه‌رباری پله‌و پایه‌ی دونیایی روتبه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تیشی پی ده‌دریۆ بۆ هه‌تا هه‌تایه ده‌بیته نمونه‌ی گه‌نجی داوینپاکو ده‌ست پاکو خۆپاگرو خودا په‌رستو زاناو داناو فرمانپه‌وای دادپه‌روه‌رو لیها‌توو!!

﴿وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا﴾ کاتیک گه‌ییشه ته‌مه‌نی ژیری هیزو توانای جه‌سته‌ییو عه‌قلی ته‌واو بوو، زانیاری حوکه‌و برپاردانی راستو دروستو زانیانی به‌ئاکام گه‌ییشه‌نو سه‌ره‌نجامی روداو‌ه‌کانو مانای خه‌ونمان

پئ به خشی، زانیاریمان قیر کرد: چۆن ژیان به سهر بهرئو چۆن ههلسو کەوت بکا، چۆن رینگای راستو دروست پهیرهو بکاو خۆ لهرتازی چەوت بپاریژی. پاش ئەوەی پهروهردگار ئەوەی روون کردەو: کە براکانی یوسف خراپهیان لهگهڵ کردو ئەو خۆی راگرتو به سهبرو پشودریژ بوو ههتا خودا دهرووی رهحمهتی لی کردەو له خاکی میصردا چینگیری کرد.

تهمهنی ژیریو رهسیده بوونو خۆداپشتزو تهواو بوونی هیزو توانا لهتیوان تهمهنی سی سالیو چل سالی دا پهیدا دهبی، ههندیك دهلیسن: له تهمهنی سیو سی سالی دا یان شتیك زیاتر ئاده میزاد کامل دهبیو ئەم رهوشانهی تیدا تهواوو کامل دهبن. ههندیك پێیان وایه: له چل سالی دا ئەمه دهسته بهر دهبی.

﴿وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ بهو شیوه پاداشو ئەمه کدانهوه پاداشی چاکه کاران دهدهینهوه. ههر کهسیك رهوشتی ئاوا جوانو جوانمێرانهی تیدا بن، دلوو دهروونی خۆیان به خراپه کاریو تاوان پیس نه کردبی، له لایه ن خۆمانهوه بههری حوكم کردن بهعه دالهتو هه قهوازیان پی ده به خشین، زانیاری به سوودیان قیر ده کهین بتوانن هه قو به تال لیك جودا بکه نهوه، چونکه چاکه کاری کاریگهری خۆی هیه له مشتو مالکردنی عه قلو گیاندا، وا له ئاده میزاد دهکا تیگه یشتوو بی، هه قیه تی شته کان بزانی، جگه لهو شتانهی بههۆی ههولدانو توژی نهوه قیریان دهبی.

باسی چواره‌م له چیرۆکی یوسف

یوسف و ژنی عه‌زیز

وَرَوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ، وَغَلَقَتِ الْأَبْوَابَ
وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ
إِنَّهُ لَا يَفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ، وَهَمَّ بِهَا
لَوْلَا أَنَّ رَأَىٰ بُرْهَانَ رَبِّهِ، كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ
وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ﴿٢٤﴾ وَأَسْتَبَقَا
الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّئَهَا لَدَا الْبَابِ
قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾ قَالَ هِيَ رَوَدَّتْنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ
أَهْلِهَا إِنْ كَانَتْ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ
الْكَاذِبِينَ ﴿٢٦﴾ وَإِنْ كَانَتْ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٧﴾ فَلَمَّا رَأَىٰ قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ
مِنْ كَاذِبِينَ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾ يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ

هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ إِنَّكِ كُنتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ

نهمهش تاقیکردنه و یسه کی تره حهزره تی یوسف تی ده که وئو به داوینپاکی و ده ستپاکی لی ده ده چی، هه لبه ته نمو ژینگه و ده ورو به ره ی یوسف تی دا ده ژیا ریگای به دکاری داوینپسی و رابواردنی و ناشیری نی ده دا، چونکه بینه که بینه یه کی نازدارو خوویستانه بوو. کۆمه لگایه کی نه ره ستوقراطی و ته ره ف نامیز بوو. یوسف لهو کۆمه لگایه دا کۆیله بوو، له ته مه نیکی زۆر هه ساسرو فیتنه نامیزدا بوو، نهم تاقیگایه ی یوسف پی دا تیپه ری ماوه یه کی زۆری خایاندو جهو یکی و بسوو: هه خلیسکان تییدا به شتیکی ناسایی ده ژمیدرا، به لام حهزره تی یوسف سه ره مرزانه لی ده ده رچوو، هوکارو کاریگه ری نهو که شو هه وایه نه یان توانی تو زقالتیک نهم زاته له خشته به رزو سومعه ی له که دار بکه ن!

ته مه نی یوسفو ته مه نی خانمی عه زیز هه ردوکیان له پله و قوناغیک دا بوون داخوازی نه وه بوون: یوسف هه لئه له تی و بکه و ته داوی زوله یخواه، به تایبه تی که جهزلیکردنو داخوازیه که ی زوله یخا بو یوسف شتیکی کوتو پری نه بوو، به لکوو زۆر له میژ بوو زوله یخا نه خشه ی بو دارشت بوو به ناشکرا هه زو ئاره زوی خوی درکانه بوو، ناخو چه ند جار له وه پیش به درکه و کینایه نهم هه زه ی خوی نیشان داوه.

ده فهرموی: ﴿وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ﴾ داوای ده ست تی که لکردنی له یوسف کرد نمو خانمه ی که یوسف له ماله که ی دا ژیا نی به سه رد هبرد، به لی زوله یخا (ژنی عه زیز) که ناغا ژنو گه و ره ی یوسف بوو داوای له یوسف کرد که ده ستی له که ل تی که لاو بکا.

شۆخو شهنگی و جوانچاکی و قۆزی هه زه تی یوسف گه ییشتبه ناستیک،
 زوله یخای ناغازن داوا له یوسف بکا له گه ئی رابویری، دهستی له گه ئی تیکه لار
 بکا، ته نانه ت کار گه ییشته ناستیک زوله یخا هه موو شتیک بۆ ئه و هه زه
 ئاره زۆیهی دابین بکا، هه موو خۆرازانده موو جیگا سازکردنو قایمکارییه کی
 نه نجام دا. ﴿وَعَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ﴾ هه وت ده رگای باله خانه ی داخستن، فه رمانی
 دابوو که نه زه کئو کاره که رو خزمه تچی له و ماله دا نه مینن، به کرده وه هه موو
 شتیک کی مادی ئاماده کردو هه زو ئاره زۆی گه ییشته ناستیک په رده ی هیا
 بدریۆ به شپوهی فه رمان روبکاته هه زه تی یوسف، به ناشکرا داوای لی بکا
 ئاره زۆی جینسی دابمرکی نیتموه ﴿وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ﴾ پیی گوت: ده ی خۆت
 ئاماده بکمو وه ره پێشه وه و دهس به کاریمو دوامه که وه خیرابه!

ئه م بانگه وازییه هیا تکه واییه بی شه رمییه ی زوله یخا بانگه وازی
 سه ره تای هه ز لی کردنه که ی نه بوو، به لککو بانگه وازی کۆتایی و دوا پله ی
 فشار هینانی داخوازی جینسی بوو: که تهنگی به زوله یخا هه لچنی و باری
 دهروونی و لی کرد: که ئاوا بی شه رمانه ئه و داوایه له یوسف بکا، بیگومان
 ئه م داوایه به و جۆره ئاراسته ناکرئ ته گهر ئه و ئافره ته نه گاته تینی و چاری
 ناچار نه بی و له وه پێش ریخۆشکه ره و به رکۆلی جۆرا و جۆری بۆ نه نجام نه دابن!
 ئه وه تا یوسف به و شۆخو شهنگی و لاوچاکییه له و باله خانه دا له گه ئی
 ده ژیا، رۆژ به رۆژ گه نجاهیه تی کامل ده بی و لاوه تی تیدا به رجه سته ده بی،
 له لایه کی تره وه لایه نی مبینیه ی زوله یخاش و پرای جوانخاسی
 پێگه ییشتووی یوسف رۆژ به رۆژ سات داوی سات پیی ده گاو گه شه ده کا،
 که وابوو ده بی له وه پێش له رۆژانی رابوردودا جۆره ها ئیغرائاتو تی فکری
 ته ماشا کردنو چاو داگرتنو پێکه نه یز و قسه ی خۆش له گه ئی کردنی روی دا بی و
 ریخۆشکه ره بووبن بۆ ته قینه وه ی ئه و فشاره جینسی یه کی تینی بۆ زوله یخا
 هینا و به و شپوه داوای له یوسف کرد!!

به لام نایا حه زره تی یوسف له بهرام بهر شه ئیغرائاتو داخوازییه ی
زوله یخا چ هه لوئستیکی نواندو چی کرد؟!

﴿قَالَ: مَعَاذَ اللَّهِ﴾ حه زره تی یوسف بهرمووی: په نا ده گرم به خودا هانای
بو ده بهم له وهی: که من شتی ناوا بکه م! ههر خودا ده م پاریزی له وهی: که من
بچه پی پی نه فامانه وه، من هه رگیز نه وهی تو داوام لی ده که یو ده ته وهی
نه نجامی بدهم تو خنی ناکه وم، نه وه خیانه ته و بی وه فایی یه و ناکه س به چه یییه
من داوئنیسی له گه ل تو دا بکه م، چونکه تو خیزانی گه و ره که می، بیگومان
تو خیزانی عه زیزی میصری ﴿إِنَّهُ رَبِّي﴾ نه ویش خاوه نی منه و گه و ره مه و
نه من به ملکایه تی هی نه وم ﴿أَحْسَنَ مَثْوًى﴾ مامه له ی له گه ل دا زور پیاوانه
بووه ریزی لی گرتوم، وه کوو کوری خوی حسیب کردوم، ته نانه ت نامۆزگاری
تۆشی کرد: که ریزم بگری! چون من پاداشی نه و چاکه یه ی به وه بده مه وه
خییانه تی نامووسی لی بکه م؟! چون ده بی پاساوی پیاوه تی جوانمیری عه زیز
به وه بده مه وه داوئنیسی له گه ل خیزانه که ی دا بکه م؟! ﴿إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الظَّالِمُونَ﴾
بیگومان سته مکاران سه رکه و توو نابن، خودا سته مکاران سه رناخا: نه وانه ی
سته م له خویان ده که نه و سته م له خه لکی تر ده که ن خییانه تیان لی ده که ن،
ده ستریزی ده که نه سه ر نامووسیان، نه له دونیا سه رکه و توو ده بنو ده گه نه
مه رامی خویان نه له قیامه ت دا ره زامه ندی خودایان ده ست ده که و یو ده چنه
به هه شته وه!!

﴿وَلَقَدْ هَمَّتْ بِه﴾ بیگومان زوله یخا قه صدی یوسفی کرد به وه په لاماری
بداو تو له ی مل نه دانی بو بهرمانه که ی لی بستینی، نه و ناغا ژزو گه و ره و
خاوه نیه تی و داوای کاریکی وای لی ده کاو به قسه ی ناکا، ده یه و ی ته مبی ی
بکاو سزای شه سه رپیچی کرد نه ی لی بستینی!

یان زوله یخا شالای بو یوسف هی ناو په لاماری داو باوه شی پیدا کرد بو
نه وه ی له گه لی تیکه لاو بی!

﴿وَهُمْ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ﴾ حه زره تی یوسفیش به گوتیهی
 سروشتی ناده میزادو حاله تی گهنجیو بارودوخی روداو که له دل داو به شیوه
 ختوکه دانی نه فسرو ختمه ری ناو دهر وون مهیلی کرد، خو نه گمر نیشانه ی
 خودای خو ی نه بینیا به ده که موته ژیر کاریگمری زوله یخوا وه تاوان روی ده دا،
 به لام خدا پاراستیو خستیه دلیموه که باشتین چاره بو نمو هه لاتنمو هه مو
 بدا خو ی له دست زوله یخا رزگار بکا.

به کورتی جوداوازی نیوان قهصدی زوله یخاوه قهصدی یوسف بهم

جو ره بوو:

زوله یخا ویستی کولی دلی خو ی پی برپژئی تۆله ی ملنه دازو
 سه ریچی کردنی لی بستینی، چونکه ناو اته که ی نه هاته دیو نه وه ی
 ده یه ویست نه هاته جی، به لکو وایده زانی که سوکایه تی پی کراوه و فهرمانی
 کردوه و فهرمانی جی به جی نه کراوه، ههستی به تیشکاو ی خو ی ده کرد، بۆیه
 ویستی رقی دلی پی برپژئی ته مبی ی بکا. حه زره تی یوسفیش خو ی ناماده
 کرد بو بهرگری کردن له خو یو کاتی که نیشانه ی نه وه ی بینی که شازاده ده یه وئ
 هه لمه تی بو بینی برپاری بهرگری کردن له نه فسی خو ی دا. به لام لهو کاته دا که
 زوله یخا ده یه وئ په لاماری بداو یوسف ده یه وئ بهرگری له خو ی بکا یوسف
 نیشانه یه کی خودایی بینی: که زوله یخا نه یبینی، نه وه بوو خودا نه وه ی
 خسته دلی یوسفه وه که ریگای هه لاتن بدوزیته وه، چونکه هه لاتن له م موقیفه
 ده بیته خیر بۆیو بهر وه ریبازی سهرکه و تنو رزگار بوون ده یبا، له تاوانی زینا
 یان کوشتنو برین رزگاری ده کا. بۆیه بهر وه ده رگا رایکردو زوله یخا
 به دو یه وه.^(۱)

(۱) نه مه پوخته ی رای ته فسیری طه بهریو ته فسیری که بیرو رای په سندی قازی نمو به کری باقلاتی به.
 ته فسیری (المنار) یش همر رایه کی له م جو ره ی هیده.

هه ندیك لهراقه کهران پییان وایه وه کوو لهوه پیش ناماژه مان پی کرد
ههم قه صدی زوله یخا بۆ نه نجامدانی داوینپییسی و زینا کردن هیچ له مپه پرو
مانیعیکی نه بوه به عه زمو جه زمه وه ویستی یوسف دهستی له گهل تیکه لاو
بکا، یوسفیش له دل دا مهیلی کردو غهریزه ی جینسی ختوکه ی دا، نه گهر
نیشانو به لگهی خودایی نه بینینایه ویستی زوله یخای ده هیئایه دیو نهو
تاوانه ی نه نجام ده دا.

هه ندیکی تر له موفه سسرین پییان وایه: یوسف به دلش مهیلی نه بوه،
نه قه صدی بهر گرکردنی کردو نه له دلش دا مهیلی زینای کردو. چونکه
وشه ی (لولا) مانای پهیدا نه بوونی شتیك ده گه یه نی له بهر هه بوونی شتیك
به عه ره بی ده لئین: (لولا حرف امتناع لوجود) وه لامه کهشی حه زف کراوه.
کهوابی مانای ﴿وَهُمْ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ﴾ بهم جوړه یه: حه زه تی
یوسف به گویره ی غهریزه ی ناده میزادی مهیلی کرد، نه گهر بورهانو به لگهی
خودای نه بینینایه به ته وای ملی ده داو دهستی له گهل تیکه لاو ده کرد
له زمانی عه ره بیش دا نه م جوړه رسته و ده قانه زوړو زه به نده د ده گوته ری:
(قصدت قتله لولا اني خفت الله) واته: (لولا اني خفت الله لقتلته) کهوابو
له نایه ته که دا ته قدیمو ته تخیر هه یه، رسته که پاشو پیشی پی کراوه، واته:
(لولا أن رأى برهان ربه لهم بها)

به کور تی یوسف هیچ تاوانیکی نه نجام نه دا، نه گهر پاریزگاری و چاودیری
خودا نه بویه مهیلی بۆ ده کردو دهستی له گهل تیکه لاو ده کرد. به لام خودا
پاراستی و نه یه شت هیچ تاوانیك بکا.

نه مجار نایا مه به ست به (هم) چیه؟ ده لئین: مه به ست به (هم) ناخاوتنی
نه فسه، مهیل و ناره زوی ده ست تیکه لاو کردنه، نه مهش سروشتی
ناده میزادی به، له شهر عدا لومه ی له سر نیه، کهوابی ناگوته ری: چۆن ده گونجی
پیغه مبه ریکی خودا مهیل و ناره زوی گونا به بکا؟!

به لگه له سهر نه وه که مهیلو ثاره زوی نه فس پرسینه وهی له سهر نیه :
 چونکه پلهی له خوار عزمو جه زمه وهیه ، نیمامی به غه وی له فمر موود هیه کتدا :
 که عه بدور ره زاق ریوایه تی کرده وه له صه حیچی (بوخاری و موسلیم) یشدا
 هاتووه ، نه بو هوړه پیره دهیگیر یته وه ده لئی : پیغه مبر ﷺ فمر مووی : (اذا هه
 عبدي بحسنة ، فاکتبوها له حسنة ، فان عملها فاکتبوها بعشر امثالها ، وان هه
 بسينة فلم يعملها فاکتبوها حسنة ، فانما ترکها من اجرائي ، فان عملها فاکتبوها
 بمثلها) .

نه مچا نهو بوره انه ی که حه زره ته یوسف بینی ، ده بی چی بووبی ؟!
 هه ندیک ده لئین : نه وهیه : که خدا له سهر موکه لله فاکانی پیویست کرده که
 خویان له تاوان پیاړن . یان به لگمو ده لیلی خودایه له سهر نه وه : که زینا
 حرامه ، یان زانینی نه وه : که زیناکمر عیقاب ده دری یان پاک کرده وهی دلو
 ده روونی پیغه مبرانه لمره وشتی ناشیرینو ناپه سند ، یان نهو روتبه و نیشانه
 پیغه مبرایه تیهیه : که ده بیته له مپه پر له بهرده م تاوانو ره وشتی ناشیرین دا ،
 ده گونجی هه موو نه م مانایانه بهرچاو بگرین ..

ده توانین بلئین : مه به ست به (رب) له رسته ی ﴿لَوْلَا اَنْ رَأٰی بُرْهَانَ رَبِّهٖ﴾ دا عه زیزی میصره نه ک خودای مه زن . چونکه له زارا وهی عه ره بی دا
 (رب) به مانا به خپو که رو مالیک هاتووه . نهو کاته مه به ست به (بورهان) نهو
 ده به ده به و سازو سه متورو ته پلو ده فیه که له گه له عه زیزدا دوا ده وام
 ده گه پانه ، چونکه عاده ته ن پاشاو کار به دهستی گه وړه ده ستو پیوه ندر
 حه ره سو هه یتو هوتیان له خزمه تدايه . جا به م پییه ده بی لهو کاته دا : که
 زوله یخا پیکیشی له یوسف کرده وه قه صدی نه وهی کرده که توله له یوسف
 بستنئینو یوسف ویستویه تی بهرگری له خوی بکاو ته نانه ت هه موو هیژر
 توانای خوی بخاته کار بو دیفاع کردن له نه فسی خوی ، نا لهو کاته دا که ژا وهی

عه زیزی بینوه به ره مال هاتوتهوه، ئیتر له جیاتی نهوهی دیفاع بکا به ره ده رگا قاچاندویه تی و یستویه تی خوی رزگار بکا.

نهمه به کورتی نهو رافه و تهفسیرانه بوون که بۆ نهم نایه ته به پیوستم زانی بیانخه مه بهرده ستو به وێچوو گونجاوم زانین.

شایانی باسه هندی تهفسیری تر همن: که کاریگه ری ئیسرا ئیلیاتیان پیوه دیاره پیوسته زۆر به حه زه ره وه شتیان لی وه ربگرین چونکه چیروکتو تهفسانه ی وهنده سه یرو سه مه ره یان هیناون که پیاو سه ری له گیلی و سافیلکه یی نهو موفه سیرانه سوپ ده مینی، بۆ نمونه یوسف و اراده نوینن: که شه هوه تو ناره زوی تینی بۆ هینابی و له زوله یخا زیاتر به کۆل بووی، وای نشان ده ده ن که خودا ده یه وی به به لگه له و تاوانه ی وه گپری، به لام ناگه پرتمه و. وینه ی باوکی له سه قفی هوده که چاو پێ ده که وی و قامکی خوی له داخان ده گه زی و ده لی: کوپه نه که ی! چهند له وحه یه کی بۆ کیشراون: که نایه تی قورئانیان له سه ر نووسراوه (به لی نایه تی قورئان) نه ی لی ده که ن که نه و کاره ناشرینه نه کا. به لام به مانه ش دانه په تاو ناره زوی دانه مرکایه وه!! هه تا خودا جویرائیلی نارد مسته کۆله یه کی له سنگی یوسف داو پاشه و پاش گیرایه وه دواوه!!! نه مجار وازی هینا!!^(۱)

ده ی تو خوا نه گه ر نهمه وایی نازیه تی یوسف له کوی دایه و خوراگری یه که ی چیه!؟

﴿كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ﴾ ناوا به و جوړه یوسف به گوتی مه یلی دلی نه کردو پرکیشی تاوانو خیانه تی نه کردو به داوینپاکی مایه وه، به م جوړه یوسفمان له سه ر پاکو خاوینی و داوینپاکی په وهرده کردو راممان کرد له سه ر بهرده وام بوون له سه ر نهو رهوشته بهرزانه، بۆ شه وه ی خراپه ی

(۱) سهیری (الاساس) ج ۲۶۵۱/۵ بکه.

خیانته‌تو تاوانی زینا کردنی لیّ دوور بخه‌ینه‌وه، بۆ نه‌وه‌ی له‌پیری
چاکه‌کاراندا بمینیتته‌وه و نه‌چیتته ناو تا قمی سته‌مکارانه‌وه.

﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ﴾ بیگو مان یوسف یه‌کیک بوو له‌به‌نده
راستاله‌کانی تیمه، دلسۆز بوو بۆ نایینی خودا، هه‌لبێژارد به‌وو شه‌یتان
نه‌یتوانی له‌خشته‌ی به‌ری!

جا وه‌کوو له‌پیشه‌وه ناماژهمان پێ کرد زوله‌یخا که زانی یوسف من
نادا بۆ داواکه‌ی ویستی په‌لاماری بداو تۆله‌ی سه‌ره‌پچی لیّ بستینی،
(یوسف) یش ویستی به‌رگری له‌خۆی بکا به‌لام که بورهانو به‌لگه‌ی خودایی
بینین، یان مه‌وکیبو که ژاوه‌ی عه‌زیزی میصری بینی به‌ره‌و مال ده‌هاته‌وه
برپاری دا هه‌لی‌و خۆی ده‌رباز بکا، نیتر ﴿وَأَسْتَبَقَا الْبَابَ﴾ هه‌را دوکیان به‌ره‌و
ده‌رگای ده‌ره‌وه رایان کرد؛ یوسف له‌پیشه‌وه زوله‌یخا به‌دواوه، یوسف
ده‌یه‌ویست بگاته ده‌رگای هه‌وشه‌و ده‌رچی، زوله‌یخا به‌دوای دا راده‌یکرد
ده‌یه‌ویست نه‌هیلێ له‌ده‌رگا ده‌رچی، له‌کاتی یه‌کتر راوانانه‌که‌دا زوله‌یخا
له‌دواوه له‌یوسف نزیک که‌وته‌وه ﴿وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ﴾ کراسی یوسفی
گرتو دراندی، ویستی له‌دواوه یه‌خه‌ی کراسه‌که‌ی بگریو بۆ دواوه
بیگریته‌وه نه‌هیلێ ده‌رباز ببی، یه‌خه‌ی کراس دراو له‌و کاته ناسکه‌داو به‌و
حاله‌ته سه‌رنج راکیشه موفاجه‌نه‌یه‌کی سه‌یر قه‌وما چونکه ﴿وَالْفَيَّا سَيِّدَهَا
لَدَى الْبَابِ﴾ هه‌ر دوکیان؛ یوسفو زوله‌یخا لوتیان به‌لوتی عه‌زیزه‌یه
هه‌له‌ته‌قییه‌وه له‌ناو ده‌رگا که‌دا به‌ره‌و‌پوی بوونه‌وه!

نیتر زوله‌یخا هه‌ولێ دا به‌مه‌کرو حيله‌ خۆ له‌تاوانه‌که ده‌رباز بکاو
تۆمه‌ته‌که وه‌پال یوسف بدا، وه‌لامیکێ تاماده‌کراوی بۆ په‌رسیارێک که شیره
گوماناوویه که هه‌لیساندبوو خیرا دایه‌وه، ویستی تۆمه‌ته‌که بخاته نه‌ستۆی
هه‌زرتی یوسف ﴿قَالَتْ: مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا؟﴾ وتی: نه‌وه سه‌زی
نه‌و که‌سه چیه: که بیه‌وی ده‌ستدریژی بکاته سه‌ر خه‌یزانی تۆ؟ به‌لام له‌م

کاته شدا چونکه زوله یخا ئه وینی یوسفی هه بوو، ترسی ئه وهی هه بوو عه زیز،
یان کهسانی دیکه، برپاری سزایه کی بۆ بدهن: که یوسف له ناو بجی، بۆیه
خیرا جۆری سزاکه ی دیاری کردو وتی: ﴿إِلَّا أَنْ يُسَجَّنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾
مه گهر بهند بکری، یان دارکاریه کی باش بکری و سزایه کی به ئیش بدری.
نیمامی رازی لیره دا چهند به لگه یه ک ده هیئتیه وه هه موویان نیشانه ی
ئوهن که یوسف راست ده کاو زوله یخا درۆزنه:

۱- یوسف به پراوالت له مائی زوله یخادا کوپله بوو، کۆپله ش هه رگیز ئه و
ده سه لاتیه ی به سهر خاوه نی خۆی دا نابێ.

۲- به چاو بیندرا یوسف رایده کرد بۆ ئه وهی ده ربجی و زرگاری ببی. ده ی
که سیک بیه وی له گه ل نافرته تیکدا رابویری ئاوا له به ری راناکا.

۳- زوله یخا خۆی نارایش دابوو، به جوانترین شیوه خۆی رازاندبوه وه،
به لام یوسف وانه بوو.

۴- له وه پیشرو له و ماوه دوورو درێژه دا یوسف به داوێنپیس مه شهوور
نه بوو حاله تیکی لی نه بیندراوه که له گه ل ئه و کرده وه بگونجی.

۵- زوله یخا به صه راحه ت نیه به تی فاحیشه که ی وه پال یوسف نه دا
به لکوو به موجه لی قسه که ی درکاند.

ئه مجار یوسف ده یه وی تۆمه ته که له خۆی دوور بخاته وه، راستی
ده درکینی و تۆمه تی پوچو بی بناغه ره ت ده کاته وه ﴿قَالَ هِيَ رَاوَدَّتْنِي عَنْ
نَفْسِي﴾ فهرمووی: نه خیر و نه یه و من هیچ ده ستدریژییه که م نه کردۆته سهر
ئه م نافرته به لکوو ئه و هه ولی دا به مه کرو حیه له بازی له خسته م به ری، هه لم
خه له تینی ئه و ویستی من که مه ندکیش بکاو من به قسم نه کرد، کیشه یان
تیکه وه تو هه ریه که یان ئه وی تری تاوانبار ده کردو به لگه ی له سهر بی تاوانی
خۆی ده هینایه وه، هه تا کار گه ییسته ئه وه ﴿وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَا﴾
یه کیک له خزمه کانی زوله یخا شایه تی دا وتی: سه یر بکه نو بزائن ﴿إِنْ كَانَ

قمیصه قدّ من قبل فصدقت وهو من الکاذبین ﴿نه گهر کراسه که یوسف له پیشه وه دادپاوه، نه وه زوله یخا راست ده کاو یوسف له پپری درۆزانه.

﴿وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قَدْ مِّنْ دُبُرٍ فَكَذَبْتَ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ نه گهر

کراسه که یوسف له دواوه دادپاوه نه وه زوله یخا درۆ ده کاو یوسف له راست گویانه.

نه مجار ماوه ته وه بزانیڼ نه شاهیده کی بوو؟ له کوڼو چوڼ نه.

شایه تیه ی دا؟ نایا نه شایه ته له گهل عه زیزی میصردا بوو؟ له گهل مه وکیبی

نه و داده هاته وه حازری روداوه که بوو؟ یان عه زیز به تایبه تی له دووی ناردو.

روداوه که ی بۆ گیرپایه وه داوای نه وه ی لی کرد له باره وه برپاریک بدا، وه کوو

چوڼ باوه: که لهو حاله تانه دا پیاوماقو لیک له بنه ماله ی ثافره ته که بانگ

بکریو به سمر روداوه که دا ناگادار بکریو رای وه برگیری، به تایبه تی له نار

چینو توڼی کی خوڼ ساردو فاسیدی وه کوو کومه لگای نه و سمرده مه دا.

نه مجار زانیانی ته فسیر ده باره ی نه شایه ته دوو رایان هه یه:

نایا منداڼ بووه یان گه وره بووه؟؟ نایا ناده میزاد بووه یان کراسه که

بوو؟! که واپوو بۆ دیاریکردنی نه و شایه ته سی را دینه پیشه وه:

۱- نه و کابرایه کوپی مامی زوله یخا بوو، پیاویکی دانساو عاقل مه ند

بوو، که سهیری روداوه که ی کرد وتی: نه گهر کراسه که ی له پیشه وه دادپاوه

نه وه زوله یخا راست ده کاو یوسف درۆزنه، نه گهر درانی کراسه که له دواوه یه،

نه وه یوسف راست ده کاو زوله یخا درۆزنه.. جا که سهیری کراسه که سان کرد

له دواوه دراپوو، نیتیر ناموزا که ی زوله یخا به زوله یخای گوت: ﴿إِنَّهُ مِّنْ كِذِّ

كُنٍّ﴾ واته: نه مه نیشی توڼه، نه مجار به (یوسف) یشی گوت: داوای لی

خوښوون بکه و عوزر بیڼه وه.

۲- نه و شاهیده وه کوو نیڼو عه بباسو کومه لیک ده لڼ: مندا لیک

ساوا بوو خودا زمانی کرده وه دهستی کرد به ناخاوتن.

ئیبنو جهریری طه بهری له ئیبنو عه بیاسوه ریوایهت ده کا ده فره موی: پیغه مبهر فره مویه تی: (تکلم اربع وهم صغار: ابن شطه بنت فرعون، وشاهد یوسف، وصاحب جریج، وعیسی بن مریم) چوار کس به مندالی زمانیان پژاوه و کهوتونه ناخاوتن: کچی فیرعه ونو شایه دی یوسف و هاوه لی جوره یجو عیسی کوری مهربم..

۳- شایه ته که کراسه دپاوه که بوو، ئیمامی رازی ده فره موی: ئهم رایه زۆر لاوازه، چونکه کراس به (أهلها) وه صفدار ناکری.

جا ﴿فَلَمَّا رَأَىٰ قَمِيصَهُ قَدْ مِّنْ دُبُرٍ﴾ که عه زیزی میصریان شایه ته که ته ماشای کرد، بینی: کراسه که ی له دواوه دپاوه، بهم پییه ده رکهوت: که راستگو یوسف و حق به لای نه وه وه یه. که له مه د دنیا بوو: ﴿قَالَ: إِنَّهُ مُرْسَنٌ كَذِبٍ إِن كُنتَ إِذْ كُنْتَ عَظِيمٌ﴾ وتی: نه وه له مه کرو حیلە ی تۆیه نه ی زوله یخا! نه مه به شیکه له قیله کانت، به راستی حیلە ی قیلە ی ئیوه ی ئافرهت کاریگهرن له سه ر دلۆ ده روون، زۆر سه رسو وپهینه رنو پیاوان که و اه به زو و په بییان پی بهرن، هه رگیز پیاوان قیلە ی و نازانن! بیگومان ئهم جو ره قسانه بو ئافرهت به سه رزه نشت کردن نازمیردین، چونکه وه پالدانی مه کریازی بو لای ئافرهت، ناماژه کردنه بو نه وه: که ژنیه تی ته واه و توانای میپینه یه تی زۆر به هیزه!! ﴿يُوسُفُ أَعْرَضَ عَنْ هَٰذَا﴾ نه ی یوسف! نه و شته پاشگو ی بخه و گرنگی پی مه ده و باسی مه که و په رده پۆشی بکه!

نه مجار نامۆژگاری خانم ده کا: که حەزی له کۆیلە ی خۆی کردوه، له دواوه کراسی کۆیلە ی خۆی درانده و بهم تاوانه وه گیراوه! ده ئی: ﴿وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ. إِنَّكَ كُنتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ﴾ نه ی زوله یخا! تۆ تاوانباری داوای لی بوردن له تاوانه کهت بکه، بیگومان تۆ له پیپی تاوانبارانی!

باسی بیتجه‌م له‌چیرۆکی یوسف

بلاو بوونه‌وه‌ی هه‌والی جه‌زلیکردنی زوله‌یخا له‌یوسف به‌ناو ئافره‌تانی

شارداو پیلانی زوله‌یخا

﴿٣٠﴾ وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرْوَدُ فَتَنْهَىٰ

عَنْ نَفْسِهِ ۖ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا ۚ إِنَّا لَنَرِيهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾
فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكِنًا وَآتَتْ

كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ
وَقَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ

كَرِيمٌ ﴿٣١﴾ قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ وَلَقَدْ رَاودْنَاهُ عَنْ
نَفْسِهِ ۖ فَاسْتَعَصَمَ وَلَئِنْ لَّمْ يَفْعَلْ مَا ءَامَرُهُ لَيُسْجَنَ وَلَيَكُونَا

مِّنَ الصَّاغِرِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي
إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ

﴿٣٣﴾ فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ

الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِّنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ لَيُسْجَنُنَّهُ

حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٣٥﴾

پاش نهم روداو هاش عهزیز نه هات زوله یخاو یوسف لیکن دابری،
 نه زوله یخای ده رکرد، نه یوسفی گواسته وه بۆ شوینیکی دور، به لکوی
 ههروهنده ی پی کرا داوای له یوسف کرد روداو هه که پاشگویی بخاو په ده پۆشی
 بکاو نامۆزگاری زوله یخاشی کرد که خۆی به هه له کار بزانێ و داوای لیبوردن
 بکا!!

رۆژان هاتو رۆشتن و یوسف له مائی عهزیزدا مایه وه و زوله یخا شازنو
 خانمی ماله. کاروباری قهصری عهزیز وه کوو خۆی ده رۆیشت. به لام قهصری
 لیپرسراوان دیواری تایبه تی خۆی ههیه ره نه جهر و کاره کهری تیدان، کاریکی
 ناوا له ناو حهره می عهزیزدا رویدا دانا پۆشری، کوردی وته نی: (قسه که وته
 زاری ده که وته شاری) چونکه بیته که بیته یه کی نه رتۆقراطیه و نافره تانی ناو
 نه و کۆمه لگا و بیته یه ئیش و کاریان نه جگه له گیرانه وه ی باسو خواسی نه و
 روداوانه ی که له و ده ورو به ره یاندا رودا، بۆیه نهم هه واله به ناو نافره تانو
 خانمانی شاردا بلا بو وه، هه ره یه که به جۆریکی لی و ده داو هه ره که سه
 له لایهن خۆیه وه سه ره نه نشتی زوله یخایان ده کرد، که چۆن عاشقی کۆیله و
 بهنده ی خۆی بو وه!؟

ده فمر موی: ﴿وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ: امْرَأَةُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ
 نَفْسِهِ﴾ کۆمه لیکن ژنی هاوه ل و هاوشانی زوله یخا له ناو شاردا که وته
 (ته حاته و نه یه رۆ نه یه رۆ) وتیان: ژنه که ی عهزیز خهریکی دلدار ی بو وه له گه ل
 غولامه که ی، هه میسه خهریکی له خسته بر دنیه تی، ده یه وی رامی بکا و
 دهستی له گه ل تیکه لاو بکا، به ده وامه له سه ره هه و لۆ ته قه ل لا بۆ رامکردنی!
 ﴿قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا﴾ به راستی نه وین و خوشه و یستی نه و غولامه چو وه ته نا
 په ره ی دلی زوله یخا وه ﴿إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ بیگومان ئیمه له م باره وه
 زوله یخا به گومرا و سه ره لی شیوا و ده زانین، چونکه چۆن ده بی شازنیکی وه کوو

زوله یخا ههز له خزمه تکاری خۆی بکا؟ که ی کۆیله و بهنده شیایوی ئه وه یه:
ژنی عهزیز دلداری له گهڵ بکا؟؟!

موحه ممه دی کوری نیسحاق ده فهرموئ: ژنه کان هه وائی جوانی و شزخو
شهنگی یوسفیان پئی گه ییشتبوو هه زیان ده کرد چاویان پئی بکهوئ، بهم قسه و
باسانه ی بلاویان کرده وه مه به ستیان ئه وه بوو زوله یخا وای بکهن یوسفیان
نیشان بداو قه ناعهت بکهن ئایا حه قیقه تی هه یه یان نا؟! مه به سنیان
نه صیحه تو نامۆژگاری نه بوو، به لکوو مه کریازی و قیل بوو بۆ ئه وه ی یوسف
ببینن..

﴿فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ﴾ کاتی که زوله یخا قسه و باسی ژنه کانی بیسته وه،
به ناشکرا ئه و قسانه یان بلا و ده کرده وه بۆ ئه وه زوله یخا بیان بیستیه وه رقی
هه لستیه و بانگیان بکا و یوسفیان نیشان بدا، پیلانه که یان سه ری گرتو
وسته که یان هاته دی: ئه وه بوو: ﴿أَرْسَلْتُ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدْتُ لَهُنَّ مَتَكًا وَآتَتْ
كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهِنَّ سَكِينًا﴾ زوله یخاش قیلی خۆی له کردنه وه، بانگی کردن
بۆ خواتیک له مائی خۆی دا، کورسی و سه رینی بۆ ئاماده کردن خواردنیک ی بۆ
ئاماده کردن که پتویستی به وه بی به کێردو چه قوه له تی بکهن. که هاترو
کۆبوونه وه خواردنه که ی له بهرده م داناو هه ریبه که یان کێردیکی پئی دان، جا که
ژنه کان خه ریکی قاش کردنی خواردنه که بوون، ﴿وَقَالَتْ أَخْرِجْ عَلَيْنَهُنَّ﴾
فه رمانی به یوسف کرد وتی: وه ره بۆ ناو ئه م ژنانه و خۆتیان نیشان بده! وای
دیاره یوسف له ژوریک دابوه نزی که ئه و دیوه خانه ی ژنه کانی لی کۆبوونه وه،
له ژنه کان نادیسارو له زوله یخا دیار بووه، به ئه نه قه سته و بۆ ئه وه ی فیله که ی
سه ریگری کاتی که یوسفی بانگ کرد بێتسه ناویان: که ئه وان سه درگه رمی
قاشکردنی خواره مه نییه که بن، ده یزانی: که هاتنه ژوره وه ی یوسف بۆ ناویان
به ناگه هانو کتوپر کاریگه ر ده بی و رۆلی خۆی ده بینن..

بۆیه ﴿فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ﴾ که یوسف هاته ناویانو چاویان پیکهوت، زۆر به شکۆمهندی جوانو شوخ هاته بهرچاویانو سهریان له جوانیو پیاوه تی یوسف سوورپماو چاویان تی بریو بههۆی ته ماشا کردنیان بۆ نهو هۆشیان لای خۆیان نه ماو له جیاتی نهو کێرده که له خواردنه مه نییه که بنێزو پیتی قاشقاش بکهن دهستی خۆیان بری، دهستو پهنجهی خۆیانیان بریندار کردو به خۆیان نه زانیو ههستیان به نازاری برینه که یان نه کرد. ﴿وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ﴾ هه موو وتیان: پاکو بی عهیبی بۆ خودا، خودا هه موو تواناو دهسه لاتیکی ههیه، به راستی نه مه جیگای سهر سوورپمانه، خودا توانای به سهر هه موو شتی کدا ههیه و ده توانی ئاده میزادی ناوا شوخو شهنگ دروست بکا، نه مه ئاده میزاد نهو فریشتهیه کی ریزدارو خاوهن قه دره له شیوهی ئاده میزاددا خۆی ده نوینی!! دنیابه ئیمه له مه و دوا سهر نه نشت ناکه ینو هه رچی ده که ی خۆی خۆته، کی ده توانی له بهرامبهر نه م کورپه لاوه شوخو شهنگدا خۆ راگری؟!

پیغه مبه ر ﴿﴾ ده فهرموئ: شهوی (نیسرا) له ناسمانی سییه م به لای یوسفدا تپه پریم بینیم نیوه ی جوانی درابوویه.

نیمامی رازی ده فهرموئ: ژنه کان که چاویان به یوسف کهوت نیشانه و شکۆمهندی پیغه مبه رایه تی و داوینپاکی و بی تاوانیانیان به سهر وه بینی، بۆیه خیرا دیارده ی شه هوه تی به شهری و ره و شتی ئاده میزادییان لی دارپی و ره و شتی فریشته یان بۆ چه سپاند! جا زوله یخا که گوئی له شایه دی ژنه کان بوو هه لسو کوتیانی بینی وای زانی: سهر که وتوو و داشی سواره! ههستی کرد: که ژنه کان له جوانی یوسف سهریان سوورپماوه و گیرۆده ی جوانی و شوخی بوونو کهس له ناستی جوانی و شکۆمهندی نه ودا خۆی ناگری، بی شار دنه وه و به دهنگی بهرز ﴿قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنِي فِيهِ﴾ وتی: ناخر نا نه م جوانو دلپ قینه یه: که خۆتان به چاوی خۆتان دیتان و دیتان له جوانی سهر سام بوونو گیرۆده ی

ئەوینی بوون، ئەو غولامەییە: کە ئیوە سەرزەنشتی منی لەسەر دەکەنو
رەخنەم لی دەگرن، دەپروانن خۆتان چیتان بەسەر هاتو چۆن بەبیینینی
شاگەشکەو سەرسام بسوونو دەستی خۆتان بریندار کردو هەستان بەتازاری
بریندارییە کەتان نەکرد.

سەرنج بدەن هەرچەندە یوسف لەزولە یخا نزیک بسووو دەبواوە بەوشە
(هذا) کە بۆ موشاروئیلەیی نزیك بەکار دی ئیشارە ی بۆ بکردایە، کەچی
بەوشە (ذلك) کە بۆ موشاروئیلەیی دوور بەکار دەهیندری ئیشارە ی بۆ
کرد، تا ئامارەبی بۆ بەرزی پلەو پایەو شکۆمەندی جوانی و شوخو شەنگی
و کەو ئەو بلی: ئا ئەوەییە: ئەو گەنجە دلپۆینە شوخو شەنگەییە کە من
گیرۆدە ی ئەوینی بومو دلی لی ستاندومو حەجمینی لی بریومو مەستو
مەدهۆشی کردوم، ئەمن عوزرم هەییو چارم ناچارە، کەس خۆی لەبەرەمبەر
جوانی ئەودا ناگرێ، ئیتر من چۆن خۆم پێ بگیرێ!!؟ جا: کە ئەو حالو
وەزعی ئیوە بی لەم ماوە کەمەدا، ئەدی من چیبکەم و چۆن هەلکەم: کە ئەو
هەموو کاتی لەمەلەو لەگەڵەو چارم لێیەتی. بۆیە لێتانی ناشارمەو دانێ
پیا دەتیم: ﴿وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ﴾ بێگومان چۆن ئیوە
سەرسام کرد، منیشی ئاوا سەرسام کردو، بەراستی من زۆرم پێکیشی لی
کردو، هەوڵم داو بۆ رامکردنی کەوی بوونی بۆم، بەلام ئەو خۆی
بەدەستەو نەداو و خۆی گرتوو.

ئەمجار زولە یخا بالادەستی خۆی رادەگەییەتی و هەرەشە توندو تیژی
ناپاستە دەکا، جاریکی تر حەزلیکردو ئەوینی خۆی بەناشکراو بی پەردە
لەناو ژنەکاندا رادەگەییەتی و دەلی: ﴿وَلَمَّا فَعَلَ مَا أَمَرُ لَيْسَ جُنَّ وَلَيْكُونَا
مِنَ الصَّاغِرِينَ﴾ سۆیند دەخۆم عەهلو پەیمان بی، ئەگەر ئەوێ من لەوم
دەوێ ئەنجامی نەدا، ئەوێ فەرمانی پێ دەکەم پابەندی نەبی، بەتەشکێد
دەخوێتە بەندینخانەو دەچیته ریزی پێرو تا قمی زەلیلو چەوساوەکانو داماو

ده‌کری، چونکه می‌ده‌که‌م همرچی پی بلیم به‌گویم ده‌کاو سهرپیچی فەرمانم
ناکا. چۆنم بوی ناوا سزای ده‌دا، ده‌یخاته کوونه ره‌شی به‌ندینه‌خانه‌وه زه‌لیلو
داماوی ده‌کا!

حه‌زهره‌تی یوسف بۆ خۆی گوئی له‌م هه‌ره‌شانه‌یه‌وه ده‌زانسی که سزای بۆ
توند ده‌کری، له‌وه‌پیش هه‌ره‌شه‌ی لی کرد به‌لام وا توندو تیژ نه‌بوو، هه‌ره‌شه‌ی
به‌ندکردنی لی کرد به‌به‌ندکردنیکی ساده‌وه بی‌تازار له‌وانه‌ بوو به‌به‌ندکردنی
له‌هۆده‌یه‌کی باله‌خانه‌که‌دا کیفایه‌ت بکری!

به‌لام نه‌مجاره هه‌ره‌شه‌کانی توندزو کاریگهرن، به‌تایبه‌تی که باسی
سوکیه‌تی پیکردنو زه‌لیل کردنو داماو کردنی تیدا بوو، نه‌فسی به‌رزو ناسک
نهم جۆره هه‌ره‌شانه‌ی له‌سه‌ر شان گرانه، به‌تایبه‌تی نه‌فسی یوسف که تا بلی‌ی
ناسکو به‌رزو هه‌سساس بووه. ناخۆشترین تازارو ناخۆشی لای نه‌و جۆره
نه‌فسانه سوکیه‌تی پیکردنو داماو کردنه.

جا وه‌کوو له‌سییاقی نایه‌ته‌که‌ی دوا‌یی ده‌رده‌که‌وئ، هه‌موو ژنه‌کان
دانیان به‌وه‌دا نا: که ئیختیاریان له‌ده‌س داوه‌وه به‌رامبه‌ر به‌جوانی یوسف
سه‌رسامو ساتو هه‌یران بوون، ئیتر ژنه‌کان ده‌ستیان کرد به‌نامۆژگاریکردنی
حه‌زهره‌تی یوسفو هه‌ولیان دا: که‌وای لی بکه‌ن له‌وه‌ دوا سهرپیچی فەرمانی
زوله‌یخا نه‌کا، بۆ نه‌وه‌ی گیرۆده‌ی زیندانو سوکیه‌تی پیکردن نه‌بی!

ئه‌للا ئه‌للا به‌راستی نهمه‌ مه‌وقیفیکه‌ کێو به‌له‌رزه‌ دینی‌وه هه‌ستو شعور
ده‌هه‌ژینی، به‌هه‌زترین که‌س ناتوانی خۆی بۆ رابگری، نه‌وه‌تا ئافره‌تیکی
مه‌که‌ربازی ناز لی گیراو په‌رده‌ی هه‌یای خۆی دراندوه‌وه له‌به‌رده‌م کۆمه‌لیک
له‌ژنانی خه‌یزانه ئه‌شرافه‌کانی شاری مصردا نه‌یینی ناو دلی خۆی ئاشکرا ده‌کا،
په‌رده‌ له‌سه‌ر روداوه‌کانی ناو باله‌خانه‌ی عه‌زیزی میصر لاده‌دا. حه‌زهره‌تی
یوسف له‌به‌رامبه‌ر نهم هه‌ره‌شه‌و ترسانده‌دا په‌نا بۆ باره‌گای په‌روه‌ردگار ده‌باو
له‌خودا ده‌پارێته‌وه پشته‌ی بگری‌وه بیپاریزی ﴿قَالَ: رَبِّ السَّجُنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا

تدعوننی الیه و تی: خودایه! بندنځانه له لای من زور خوشتره لهو کاره ناشیرینه ی: که نهو ژنانه داوام لی ده کمن نه نجامی بدهم!

﴿وَالَا﴾ نه گینا خودایه! نه گهر تو پشٹیوانم لی نه که یو فرتو قیللی نهو ژنانم لی لانه دهی ﴿أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ﴾ لهوایه نه بکهومه داویانه وه مه یلیان بده می، ده ست بکه م بهر اواردن له گه لیان دا، نهو کاته ده چمه پی پی ناره ژوبازانو نه فاجو گومر ایا نه وه!!

نه مه نمونه ی نزاو پارانه وه ی ناده میزادی خودا ناسو خزناسه: که هر گیز به بی تاوانی و خوراگری خوی له خوی بایی نابی، ده پارېتموه خودا زیاتر پشٹیوانی بکاو یارمه تی بدا بو رزگار بوون له فرتو قیللی هه لځه له تینمران. واته: ده لی: خودایه! نه گهر تو پشٹیگیریم نه که یو هر به ته ما خوم بم، نه وه من هیزی بهرنگاری کردنی نهو ژنانم نیه، بویه من هانا بو قایی باره گای تو دینم، په نا به هیزو توانای تو ده بم، هر نه توی پشٹیوانو په نام، خودایه بی پشٹیوانی خوم مه که!

﴿فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ﴾ په ورو ردار وه لامی دوعاو پارانه وه که ی دایه وه نزاو لالانه وه که ی وهرگرت ﴿فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ﴾ شه پو نه گبه تی و فرتو قیللی ژنه کانی لی لادا، پاراستی له وه ی بکه ویتسه تیو داوی هه وه سبازی و شه وه ته وه، وه زعیکی وای ره خساند که دلی عه زیز هاته سهر نه وه یوسف لهو باله خانه دوور بخه نه وه، پیگومان خودا شنه وایه به دوعاو پارانه وه ی نه وانه ی په نای بو ده بن، زانایه به راستی بیرو باوه پریانو ده زانی حالو وه زعیان چونه و چییان بو باشو بهر ژه وه ندییان له چی دایه!!

خودا پارېزگاری کرد، په ورو رده ی کرد به شیوه یه ک که شیایو په ورو رده کردنی پیغه مبه ران بی!

نه وه بوو لهو ته مه نه گه نجی به داو وپرای نهو بارو دوخه ی بو نهو ره خسابو و خوی دوور گرت له وه ی ده ست له گه ل ژنی عه زیزی میصر تیکه ل

بکا، که شهویش له نهو پهری جوانی و نازکی دا بوو، و پرای جوانی سروشتی
خویشی نارایش دابوو و هندهی تر خوئی به جوان دهواندا!

له ترسی خوداو به ته مای پاداشی قیامت، چوونه ناو به ندینخانهی
هه لێژاردو مه بهستی زوله یخای رهن کزده وه... هه تا دونیا دونیا به یوسف
نمونهی گهنجی داوینپاکی خۆراگرو له خودا ترسهو پیشه وای گهنجانی
داوینپاکو دهستپاکه. به کورتی پیغه مبه ره هه لێژاردی خودایه و هر نهو
چۆره هه لۆستهی لی چاوه روان ده کری!!

له سه حیحهدین دا هاتوه: پیغه مبه ره ﷺ فرمویه تی (سبعة يظلم الله في
ظلمه، يوم لا ظل الا ظله: امام عادل، وشاب نشأ في عبادة الله، ورجل قلبه معلق
بالمساجد، اذا خرج منه حتى يعود اليه، ورجلان تحابا في الله، اجتمعا عليه
وتفرقا عليه، ورجل تصدق بصدقة فأخفاها، حتى لا تعلم شماله ما انفقت
يمينه، ورجل دعتة امرأة ذات منصب وجمال، فقال اني اخاف الله، ورجل ذكر
الله خاليا ففاضت عيناه..) واته: ههوت كهس ههه خودا رۆژی قیامت
دهیانخاته ژیر سیبهری عمرشی خویه وه، له رۆژیکدا جگه له سیبهری عمرشی
خودا چ سیبهری تر نین: پاشایه کی دادپهروه، گهنجیک که به خودا په رستی
پهروه ده بووی، پیاویک دلێ په یوه ست بئ به مزگه وه کانه وه، که هاته
دهروه له مزگه و تیک ههزی لی بئ به چیتسه وه ناوی، دوو پیاو له بهر خاتری
خودا په کترین خوش بوی، له سه ره خوشه و یستی خودا کۆبینه وه، له سه ره
خوشه و یستی خوداش لیک جیا بینه وه، پیاویک مالی خوئی بهه خوشی
به نهینی، به جۆریک لای چهپی نه زانی دهستی راستی چی بهه خوشیه. پیاویک
شافره تیککی خاوهن پلهو پایه و شوخو شهنگ بانگی بکا بۆ داوینپهسی،
له وه لامدا بلێ: من له خودا ده ترسم، پیاویک به ته نیاو له شوینیککی چۆلدا
خودای بیر به کویتسه وه له ترسی خودا به گریاو چاری ناو برێژن.

﴿ثُمَّ بَدَأْ لَهُمْ مِنْ آوَايَاتِ لَيْسَجُنَّهٗ حَتَّىٰ حِينٍ﴾ جا پاش ماوه یه کی
 کهم له کپکردنه وهی باسی شه م روداوه، دواى شه وهی نیشانه ی راستی و
 داوینپاکی یوسفیان بو ده رکهوت، عهزیزو زوله یخا و پدیوه نداران وایان به باش
 زانی: که تا ماوه یه ک یوسف بخه نه به ندینخانه وه، بو شه وهی وای نیشان
 بدهن: که یوسف ویستویه تی دلی زوله یخا بو لای خوی رابکیشی و هه وللی
 کاری نادرستی داوه، همر له سهر شه تاوانه مه وهوومه بی بناغه یه وه له سهر
 داخوازی خیزانی عهزیز که وادیاره به سهر میرده که ی دا ده ست رویشتوو
 بووه و عهزیز له حاندای دا هیچ ده سه لاتیکی نه بوه، بویه ویستی ره زامه ندی
 ژنه که ی به ده ست بیئی و به ههر نرخیک بی رازی بکا.

وا پی ده چی زوله یخاش له به رو بومی هه وله کانی نا ئومید بووه و
 زانیویه تی هیچی ده ست ناکه وی؛ ههروه ها له وانه یه هه واله که زیاتر ته شه نه ی
 کردبی و به ناو خه لکدا بلاوه ی کردبی، نه مجار بو گیرانه وهی سومعه و
 نیعتیار بو بنه ماله ی عهزیز، هاتن به یاری به ند کردنی یوسفی بی تاوانیان دا.

باسی شه شه م له چیرۆکی یوسف

یوسف له به ندینخانه دایه و بانگه وازی بو ئایینی حه ق ده کا

الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾ قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِيهِ إِلَّا نَبَأُكُمَا
 بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَٰلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ
 مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِيِ إِتْرَهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانُوا
لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى
النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾ يَصْحَبِي
السَّجْنُ أَرْيَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ
﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ
وَأَبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ
أَمْرٌ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾

دوای نموهی عه‌زیزو راویژکاران بریاریان دا حه‌زره‌تی یوسف بخه‌نه
به‌ندینه‌خانه‌موه همره‌چنده دلنیا بوون له‌پاکی و بی تاوانی و داوینپاکی! نه‌مجار
لتیره‌دا پمروه‌ردگار باسی جی به‌جی کردنی برپاره‌که‌ی عه‌زیزو دارو ده‌سته‌که‌ی
ده‌کا: که بریتییه له‌به‌ند کردنی یوسف. جا که یوسفیان خسته به‌ندینه‌خانه‌موه،
دوو خزمه‌تکاری پاشاشیان له‌گه‌ل دا ناره‌ده به‌ندینه‌خانه‌موه. ده‌فه‌رموی:
﴿وَوَدَّخُلَ مَعَهُ السَّجْنُ فَتَيَانٌ﴾ واته: کاتی و یستیان یوسف به‌ند بکه‌زو به‌ندیان
کرد، و پرای حه‌بس کردنی یوسف دوو خزمه‌تکاری پاشاشیان به‌ند کردن.
نه‌مه‌ش ریکه‌وت نه‌بوو به‌لکوو ته‌قدیری خودا وا بوو. نه‌م دوو خزمه‌تچیانه
به‌تاوانی نه‌وه زیندانی کران گوايه: و یستویانه پاشا ده‌رمانخواردوو بکه‌ن!

جا به هژی ده نگدانه وهی ده نگوباسی روداوی ناو مائی عه زیزی میصره وه، ده رکردنی بریار به زیندان کردنی یوسف بلا و بۆوه، خه لک زۆریان دَلنیا بوون له وهی: که یوسف کورپکی به حورمه تو دَلو داوینپاکو خاوه نه فسیکی به رزو پاکه، له م رووه وه دوو خزمه تکاره کانی پاشا باوه رپان پیی پتمو بوو، وه گری بوونو زانیان: که یوسف شیایو ئه وه یه: ته گبیرو راویژی پی بکریو داوای مانا لیدانه وهی خه ونیشی لی بکری.

سییاقی نایه ته کان باسه که زۆر به کورتی راده نوینیو هه لسو که وتی یوسف له زیندان دا کورت ده کاته وه باسی ئه وه ناکا: که ده سپاکیو داوینپاکیو صالحو زانیو دانایی یوسف به ناو زیندانه کان دا بلا وهی کردو، بووه جیگای بتمانهی خه لکانی ناو به ندینخانه که، که ژماره یان زۆر بوو، زۆری له وانه تیدا بوو: که به ختی رهشیان رۆژگارێک خستبوینه ناو قه صرو باله خانه کانی پاشاو دارو ده سته کانیو توشی هه له یه ک بوونو له زیندانیان په ستاو تبوون.

سییاقه که ئه م زانیارانه هه موو کورت ده کاته وه، بۆ ئه وهی نمایشیک رانوینی، نمایشی یوسف له به ندینخانه داو له ته نیشتی دا دوو گه نج وه گری بوونو هاتوونه لای ته عبیری خه ونیان بۆ لیک بداته وه، خه ونیان بینیه وه بۆ یوسفی ده گیرنه وه داوای ته عبیری راستو دروست بۆ خه ونه کانیانی لی ده که ن. چونکه نیشانه ی پاکو چاکو خودا په رستیو نه خلاق جوانی یان تیدا به دی ده کرد.. هاتن به نۆره خه ونه کانیان بۆ گیرایه وه: ﴿قَالَ أَحَدُهُمَا: إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا﴾ یه کیکیان وتی: له خه وما دیم تریم ده گوشیو ده مکرده شه راب بۆ پاشا ﴿وَقَالَ الْآخَرُ: إِنِّي أَرَانِي أَجْمَلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ﴾ ئه ویتریان وتی: له خه وما دیم نانم له سه ر سه رم داناوه بالنده داته بارین به سه رماو له و نانه یان ده خوارد! ﴿نَبْنَأُ بِنَاءَ بِلَهِ﴾ وتیان: ده مانه وی مه عنای ئه م خه ونانه مان پی به فرمووی: بزانی چو ده گه یه نن ﴿إِنَّا نُرَاكَ مِنَ الْخُسَيْنِ﴾ بیگومان ئیمه وا ده زانیان جه نابت مروقیکی لیزانو له پیپی پیاو چاکانیو

له ته عبیری خهوندا زۆر شاره زاو کارامهی. پیاوێکی مروّف دۆستی و خێرو چاکهی ئاده میزادانت دهوێ.

حه زه ته یوسف که زانی ئەم دوو خزمه تکاره نه وهنده بتمانیهان پێیه تی و خودای مه زنیش ناگاداری کردبوو له وه: که مه یگوشه که یان رزگاری ده بی و ده چیته لای پاشاو ریزی لی ده گیرئ، وستی ئەم هه له بقوزیته وه و خۆی ده ربخاو بیرو باوه پری سه حیحی خۆی بلاو بکاته وه و بانگه وازی بکا بۆ خودا په رستی و نه رکی سه رشانی خۆی شه نجام بدا، نیتر لی برا بۆ بانگه وازی کردنی دوو خزمه تکاره که وه به ندیه کانی تریش بۆ یه کتا په رستی و وازه یان له به ته رستی!

به رکۆ و ریخۆشکه ره یه کی بۆ قسه کانی دامه زراند ﴿قَالَ: لَا يَأْتِيَكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَأَكُمَا بِهِ أَتَقَبِلَانِ أَنْ يَأْتِيَكُمَا﴾ پێی سه رموون: من نه ک هه ر بۆ ته عبیری خهون پرسم پێ ده کرئ، به لکوو خودا زانیاریه کی وای پێ به خشیوم: هه ر خواره مه نییه ک له لایه ن کاربه ده ستو ناشپه زی زیندانه وه بۆ ئیه ره وانه ده کرئ بۆ خواردن، پێش نه وه ی خواره مه نییه که بگاته لاتان، ده زانم چ خواردنی که وه ده توانم هه والتان بده من چ جوړه خواره مه نییه که وه خواردنی سودی هیه بۆتان یان زیان! ﴿ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي﴾ ئەم زانیاریانه له و زانیاریانه یه که خودای خۆم فێری کردوم. وه من به هه وانه قیری ئەم زانستانه نه بووم، نه پێی ئەم به هه وه سه ره وریانه نه وه یه: که ﴿إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ﴾ من ده ست به رداری نایینی گه لو نه ته وه یه ک بووم: که به وایان به خودای تاکو ته نیا نیه و پێیان وا نیه رۆژی قیامت هه بی و برۆا ناکه ن زیندوو بوونه وه هه بی و پسا داشو سزا له سه ر چاکه و خراپه بدریته وه.

مه به ستی به م گه لو نه ته وه یه: به مه الهی عه زیزی میصرو دارو ده ستی پاشاو نه و خه لکه یه که وا به ستی ته وان بوون.

هه لئه ته دوو خزمه تکاره کهش له سهر نایینی دارو ده سته ی پاشاو
عه زیزی میصر بوون، به لام هه زره تی یوسف راسته و خو کوفرو بی دینی به که
نا راسته ی خودی نهوان ناکا، به لکوو به شیوه یه کی گشتی وه پالی گهله که یانی
دهدا بو نهو ی نهوان نیحراج نه کا.

ده شگونجی مه بهستی به گهلو نه توه کافرو بی دینه که که نه عانییه کانو
خه لکانی تری دانیشتووی فله ستینو نهو میصر یانه بی که خودا دروژنه ی
جوړاو جوړیان ده پهرستن، هه یانبوو خوړیان ده پهرستن، هه بوو گویره که
پهرست بوو، هه بوو فیرعه ون پهرست بوو، نهوانه هیچیان پروایان وا نه بوو که
روژی قیامت هه بیو پاداشو سزای تیدا وهریگیر تهمه!

﴿وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي ابْرَٰهِيْمَ وَاسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ﴾ من شرنی نایینی
باو کتو با پیره کانی خوّم که وتووم: که یه عقوبو نیسحاقو نیسبراهیم،
هه موویان پیغه مبهری رهوانه کراو بوون، بانگه وازیان بو یه کتا پهرستی
کردوه..

که ده فهرموئ: (آبائی) ناماژیه به نهوه: که با پیریش حوکی باوکی
هه یه، هه روه ها خانه واده ی نهو خانه واده ی پیغه مبهرایه تییه، له بنه ماله ی
پیغه مبهرا نه، نه مەشی بو نهوه راگه یاند: که سهرنجیان رابکیشی و هه لیان نی
بو نهو ی گوئی لی بگرنو شوین قسه کانی بکهون!

نه مجار په یه دوو پرۆگرامی پیغه مبهرا نه به شیوه یه کی گشتی دیاری
ده کاو ده فهرموئ: ﴿مَا كَانْ لَنَا اَنْ نُّشْرِكَ بِاللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ ناگونجی و بو ئیمه
رهوا نیهو نابی: که شهریکتو هاوهل بو خودا دابننن، هه رگیزاو هه رگیز هیچ
شتیک ناکهین به شهریکت بو خودا.

﴿ذٰلِكَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ﴾ ثم ربّازو په یه دوو پرۆگرامه
پیرۆزه یه فاضلو به خششی خودایه به سهر ئیمه وه به سهر نهو که سانه شهوه
که ئیمه پیغه مبهرا نین ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُوْنَ﴾ وه لی زوربه ی

ئاده میزاد نازانن که ئەم بەهره یه چەند بەرزو پیروژو پاکه، شوکرو سوپاسی
پەروردگار ناکەن، که ئەم نایینه ی بۆ ناردون له جیاتی شوکر شهریکی بۆ
داده نین، بیر له داهاتووی خۆیان ناکه نهوه. ههست بهو نيعمه ته مهزنه ناکەن
که ناردنی پیغه مبهرا نه بۆ سهريان!

ئەمجار دوا ئەوهی: که ههزره تی یوسف بتهپرستی پوچ کرده وه
بتهپرستانی به گومراو نه فام دانان، پیغه مبهرايه تی چه سپاندو بانگه وازی کرد
بۆ یه کتاپه رستی خالیصو بی خەوشو داننان به هه بوونی خودایه کی تاکو
تهنیا ده فەرموی: ﴿يَا صَاحِبِ السِّجْنِ! أَلْزَبَابُ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ
الْقَهَّارُ؟﴾ ئەی دوو هاوڕێکانم! لەم به ندين خانه يه دا! ئەي هاوه لانی زیندانم!
نایا په رستنی چەند خودایه کی جیا جیا لیوه لهوئ، په رستنی چەند
خودایه کی دژ به یه کی جوداواز له زاتو صیفات دا: که ئەم جوداوازی به یان
سەرده کیشی بۆ کیشمو به رهنگاری کردنی یه کتری و تیکچوونی بوونه وه
له ناکام دا، نایا ئەوه باشتره بۆ ئیوه و غهیری ئیوه ش له باره ی هینانی سودو
گێڕانه وه ی زیانو ناگاداری کردنو چاودیری کردن! یان خودایه کی تاکو ته نیاو
خاوه ن ده سه لاتو بی ناتاج له هه موو شتی، که هیچ شتی ک نیه بتوانی
به رامبه ری بوهستی و نیشی لی تیک بدا، خودایه کی بالاده ستو زاله به سه ر
هه موو شتی ک دا! نایا ئەم خودایه باشتره یان ئەو خودا درۆزنانه ی ئیوه که
هیچیان بی ناکرئ؟؟

ئەمجار حەقیقه تی خودا درۆزنه کان ده رده خاوه ده فەرموی: ﴿مَّا تَعْبُدُونَ
مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمِيتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ﴾ ئیوه که عیبادەت بۆ ئەو خودا
درۆزنانه ده کەنو له جیاتی خودای مه زن ده یان په رستن، له راستی دا عیبادەت
بۆ چەند شتی ک ده کەن که شیای عیبادەت بۆ کردن نین چونکه خودا نین،
بۆ خۆتان ناوتان لی ناو، ئیوه و باوکو باپیرانتان به نا په وا به خوداتان داناو
﴿مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ﴾ خودای مه زن هیچ به لگه و نیشانه یه کی له سه ر

به خودا دانانیان نازل نه کردوه تا بیکه نه بیانوی عیبادهت بۆ کردنیان، نهوانه بۆ خوتان ناوتان ناوان خودا، هیچ به لگمو دهلیل له سهر خودایه قی نهوانه نیه. ﴿إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ﴾ حوکمو فه رمانو خاوه نیه قی هه مووی هه ر هی خودای تا قو ته نیایه ..

﴿أَمَرَ إِلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾ نهو خودایه قی من ده پیه رستم فه رمانی به بهنده کانی کردوه: که جگه له نهو عیبادهت بۆ که سی تر نه که من، نهو هی من بانگموازی تان ده که م بۆ په رستنوی دلسۆزی بۆ جی به جی کردنی فه رمانه کانی، نهو خودای حه قو نایینی په سندنو راستو به جییه، نهو نایینه یه خودا فه رمانی پی کردوین په پیه وی بکه یزو به لگمو دهلیل له سهر راستو په سندی نازل کردون!

﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ به لام زوریه قی زۆری ئاده میزاد نازانن: که نهو نایینی حه قو خودا په سندهو ریبازیکی شه قامه ریمو هیچ خواری ختیچه کی تیدا نیه!

ئا بهو جۆره به م چند وشه کورتو پر مانایانه هه زره قی یوسف هه موو نیشانه یه قی نایینی خودا په سندی رهنگریژ کرد، هه موو بنه ماو پیکهاته قی عه قیده قی راستو رهوانی شی کرده وه، هه موو پایگا و سه نگه ره کانی شیرکتو بته په رستنوی مله ورانی وه له رزه هیئا.

بیگومان طاغوتو مله وره کان هه ر که له شوینیکی جی پی خۆیان کرده وه، یه کسه ر داوای تایبه تترین ده سه لاتی خودای مه ززو تاکو ته نیا ده که من، داوای ربوبیه ت ده که من؛ داوا ده که من خه لک گه ردنکه چی فه رمانو یاسایان بن، پابه ندی قانونو نیظامیان بن.

ناشکراشه ده ره به گئو مله ور کاتی سه ره ه لده ده نو پهیدا ده بن: که نایینی حه قو راست له گۆرئ نه بی، کاتیکی طاغوت پهیدا ده بن: که نایینی حه قو خودا په سندن له دلی ئاده میزاده کان دا ره گی دانسه کوتابی، هه ر کاتی دلو

دەروونی ئادەمیزادە کان بە ئیمانی ساغ و پتەو ئاوەندان بێ، مله‌وران جیگیان
نابیتەوه، بە لک‌وو ناتوانن سەر دەریین!

بەشی هەوتەم لە چیرۆکی یوسف

مانا لێدانەوه‌ی یوسف بۆ خەونی هاوێلانێ بەندینه‌خانه

يَصْحَبِي السِّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمَا
فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ
مِنْ رَأْسِهِ قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾ وَقَالَ لِلَّذِي
ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا أَذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنْسَنَاهُ
الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ

پاش ئەوه‌ی: هەزەرتی یوسف باسی یەکتاپەرستی و پێغه‌مبەرێه‌تی بۆ
هاوێلانێ کرد، ئەمجار هاته‌ سەر ته‌عبیری خەونه‌کانیان و فەرمووی: ﴿يَا
صَاحِبِي السِّجْنِ! أَمَّا أَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا﴾ ئە‌ی دوو هاوڕێی زیندانم!
یەکیکتان، واتە: ئەوه‌تان: کە لەخەویدا بێنیویه‌تی تری‌ی دەگوشی و دەیکرده‌
شەراب بۆ پاشاکه‌ی! ئەوه‌ دەگەرپتەوه‌ بۆ سەر کاری پێشوو‌ی وه‌کوو جاران
مه‌ی پێشکەش پاشا ده‌کا.

﴿وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ﴾ بەلام ئە‌ویترتان ئەوه‌
تاوانبار ده‌کری‌و حوکمی ئێعدامی بەسەردا ده‌دری‌و ته‌نفیز ده‌کری‌و

هه لده هاوه سړی به سمر سیداره وه بو چاو ترساندنې خه لک به سیداره وه
 ده مینیته وه، بالنده په له وه ری گوشت خور له گوشتی سمری ده خون!
 ده گیرنوه ده لین: حزره تی یوسف به نه میانی گوت: خه ونیکی خراپت
 بینوه، دواي سړی روژی تر پاشا هه لک ده هاوسیو بالنده له گوشتی سمرت
 ده خون، نه مه ناماژه بو نه وه ده کا: که نه ماشپه زه تاوانبار کراوه
 به زه هراویکردنی خواره مهنی پاشا.

هده وه ریوایت کراوه: که یوسف معنای خه ونه کانی بو لیک دانه وه،
 وتیان: درومان کردو خه ونمان نه بینوه. نیتر حزره تی یوسف فمرموی:
 ﴿قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ﴾ له سمری مه پون کار له کار ترازاه وه نه وه
 پرسیارتان دهریاره ی هه بو هاته جیو برایه وه، واته: ناکامی زیندانی کردنتان
 له روانگه ی ته عبیری خه ونه کانتانه وه نه مه یه: که من بوم شی کردنه وه..

نه مه راست دهرچوو، یوسف به هاوه له کانی راگه یاند: که نه مه دپته جیو
 به چاوی خوتان ده بینن، چونکه خه ون له سمر قاچی بالنده یه تا مانای لی
 نه ده یه وه نایه ته جی، همر کاتی معنات لی دایه وه دپته دی.

نیمام نه حمده له معاوییه ی کوری (حیدة) وه ریوایت ده کا که
 پیغه مبر رضی الله عنه فمرمویه تی: (الرؤيا على رجل طائر مالم تعبر، فاذا عبرت
 وقعت)

ناشکراشه حزره تی یوسف به هه واته وه لامی نه دانه وه، مانا
 لیدانه وه که ی له شکو گومانه وه سهرچاوه ی نه گرتوه، به لکوو له سروشو
 نیگای خودایی یه وه هه لقولاوه پستی بهو سهرچاوه روونه به ستوه، سروشو
 نیگاش یه قینو دلنیا ییسان لی په یدا ده بی.

حزره تی یوسف کابرای مهیگوشی به ند کراوی بی تاوانی خوش
 ده ویستو لی روون بوو که نه ویش به هه واته خراوه ته کونه ره شی
 زیندانه وه به بی لیکو لینه وه تی فکرین پاشا دوچار ی نه مزایه ی کرده،

دهیزانی نه میس وه کوو خۆی تاوانیان بۆ هه لبه ستوو وه دهسته چهوری خۆیان به نهو سپوه، بۆیه یوسف پێی خۆش بوو که به هۆی نه مه وه سکا لای خۆی بگه یه نیتشه پاشا بۆ نه وه ی له قه زیه که ی بکو ئیتته وه چس دی بی تاوان له زیندان دا نه مینیتته وه.

﴿وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِّنْهُمَا: اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ﴾ به دزی مه وه به وانی گوت: که پێی وا بوو له زیندان رزگاری ده بی، واته: کابرای مه یگپر، پێی فهرموو: کاتی چو ته ده رۆ گه پرایه وه بۆ سه ر وه زیفی خۆت، لای پاشا باسی من بکه، بلێ: یوسف به نا ره واو سته م له زیندان دا هیلرا وه ته وه، تا وانی نه کرد وه به تا وانبار له قه له م درا وه، به لکوو پاش لی کو ئینه وه ده رک مو تنی بی تاوانیم به زه بی پیم دا بیتته وه له م کونه ره شه رزگارم بکا، به لام کابرا: که رزگاری بوو، گه پرایه وه بۆ سه ر کاری پیشووی تیکه ل به کو رو مه جلیسی پاشا بو وه، راسپارده که ی یوسفی فهرامۆش کرد، چونکه ﴿فَأَنسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ﴾ شه ی تان با سو خوا سی یوسفی له لای پاشا له بیر کابرای رزگار بووی مه یگپر برده وه، هه ر به خه یالیا نه ها ته وه به سیری نه که و ته وه!! وستی خودا و ابوو: ده بوایه یوسف ما وه یه ک له و به ندینخانه دا به مینیتته وه، بانگه وازی بکا بۆ یه کتا په رستی، بۆ عیباده تکردن بۆ خودای تاکو ته نیا، به ره نگاری به ته رستی و به ته رستان بکا، ﴿فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ﴾ نیت یوسف له به ندینخانه دا نزیکه ی حموت سالتیکی تر مایه وه، به بی نه وه ی که س با سی بکا و به خه یالێ که س دا گو زه ریکا. هه ر له بیر چوه وه..

زور به ی زۆری را قه که رانی سه له ف پتیا ن وایه: چه زه ته ی یوسف دوای رزگار بو نی کابرا حموت سالتی ته وا و له به ندینخانه دا ما وه ته وه.
 ئیبنو عه بباس ده فهرمو ی: دوا زده سال ما وه ته وه.
 (الضحاک) ده فهرمو ی: چوا رده سال ما ته وه. به لام رای سه حیح رای یه که مه.

شتیکی ناشکراو باسکراوه له شهر یه تی نیسلامدا: که داوای کۆمه کی کردن له نادهمیزادان بۆ نه هیشتنی ستهم، کاریکی رهواو دروسته. وه لی وه کوو گوتراوه: ﴿حَسَنَاتُ الْأَبْرَارِ سَيِّئَاتُ الْمُقْرِينَ﴾ هه ندی شت بۆ پیغه مبه رانز نزیکانی باره گای خودا باش نیهو له سهریان ده که وی، پیویسته نهو خۆشه ویستانه ی خودا په نا بۆ هیچ کهس نه بن جگه له خودا، بۆیه خودا ویستی زیاتر هه زره تی یوسف له بۆته بدا، ویستی تیی بگه یه تی: که واز له هه موو هۆکاره کان بیینی و خۆی بداته ده ست خاوه نی بوونه و هرو پشت هه ر به نهو بهیستی، داوای رزگار بوون له ته نگو چه له مه هه ر له خودا بکا.

نیمامی قورطبی ده گیر پته وهو ده فهرموو: ریوایه ت کراوه: هه زره تی جویرانیل هاتوو به بۆ لای هه زره تی یوسف له به ندینخانه دا، سهرزه نشتی کرد له سهر په نا بردن بۆ نادهمیزادو پیی گوت: نه ی یوسف! کی تۆی له مردن به دهستی براکانت رزگار کرد، هه زره تی یوسف فهرموو: خودا رزگاری کردم، نه مجار پیی فهرموو: کی تۆی له بیر هینایه ده ری؟! وتی: خودای مه زن، نه مجار وتی: کی تۆی له فرتو قیلی ژنه کان رزگار کرد؟ وتی: خودای مه زن. نه مجار پیی فهرموو: نه دی چۆن خودات له بیر کردو داوای رزگار بوون له به ندینخانه ت ناراسته ی خودا نه کردو بتمانه ت به پیایو پاشاو داروده سته که ی پاشا کرد بۆ رزگار بونت له به ندینخانه ؟؟

نه مجار هه زره تی یوسف دهستی نزاو پارانه وه ی بهرز کرده وه وتی: خودایه! قسه یه ک له ده مم ده رچوو! نه ی خودای نیبراهیم خودای یه عقووبی پیرو که نه فت! داوات لی ده که م بهزه ییت پیمدا بیته وه جویرانیل پیی فهرموو: سزای تۆ نه وه یه: چه ند سالیکی تر له به ندینخانه دا به مینیته وه.^(۱)

(۱) تهفسیری قورطبی بهرگی: ۱۹۵/۹-۱۹۶.

بیگومان بهنده راستاله کانی خودا پیوسته نیخلاصی تمواریان بو خودا هه بی، هه موو پارانه وه عیباده تیکیان له خودا بیو بو نمو بی، هه کاتیکیش به هوی لاوازی ناده میزادیانه وه پهنا بو هوکاریکی مادی بهرنو به موو له خدمت لابه دن، خودا له دونیادا سزایان ده داو ده یان خاته بو ته ی پالفته کردنه وه، تا به تمواری خو ی پیو بسپیرو به تمواری ره زامه ندیه وه به ندایه تی بکمنو به موو له رتیبازی پمرو ردگار لانه دن!!

خهون بینینی پاشاو په یوه ندیکردن به یوسفه وه بو مانا لیدانه وه

﴿٤٣﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعُ سُنبُلَاتٍ خُضِرٍ وَأُخْرَى يَابِسَاتٍ يَأْتِيهَا الْمَلَأُ أَفْتُونٍ فِي رُءُوسِي إِنْ كُنْتُ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُونَ ﴿٤٤﴾ قَالُوا أَضْغَثْتَ أَحْلَمَ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالَمِينَ ﴿٤٥﴾ وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ ﴿٤٦﴾ يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضِرٍ وَأُخْرَى يَابِسَاتٍ لَعَلَّيْ أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾ قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُّوهُ فِي سُنبُلِهِ إِلَّا

قَلِيلًا مِمَّا نَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ
مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
عَامٌ فِيهِ يُمْغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْرِضُونَ ﴿٤٩﴾

تیستائیمه وا له کۆرو مه جلیسی پاشادین، پاشا له خمو ههستاه،
په شوکاوه، خهونیککی سهرنج راکیشی بینوه، دهیهوی بزانی: مانای چیهو چی
ده گهیهنی، داوا له کاهینو کهشیشه کانی ده رباری ده کا تهعبیری خهونه کهی
بو بکمن، ههرچهنده بیران لی کرده وه سهری خۆیان هیناو برد، نه یانتوانی
مانایه کی راست بو خهونی پاشا بنۆزنه وه، ناچار وتیان: نه مه له خهونه
پروپووجو بی بناغه کانهو چ مه عنایه ک نابه خشی! جا وه کوو زانیمان
له نایه ته کانی پیشوودا پهروه ردگار باسی مانا لیدانه وهی ههزرتی یوسفی کرد
بو خهونی دوو هاوه له زیندانیه کانی، نه مجار لیږدها باسی خمو بینینی
پاشای میصر ده کا: که یه کێک بووه له پاشاکانی عمره بهو ناوی (هه کسوس)
بووه ده فهرموئ: ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَأَيْتَ سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ
عِجَافٌ﴾ پاشای میصر وتی: من له خهومدا شتیکم دی سهر سوپهینهر،
خهونیکم بینوه سهرسامی کردوم: له خهومدا دیتم ههوت مانگای قه لهو
له چه میکی وشک هاتنه دهروه، ههوت مانگای لهرو لاواز خواردیانن،
﴿وَسَبْعُ سَبَلَاتٍ خَضِرَوُا أُخْرَ يَابَسَاتٍ﴾ ههروه ها ههوت گوله گهنمی
وشکه وه بوو به سهریاندا زال بوونو به سهریاندا کهوتنو دایانپوشین، لهم خهوه م
سهرم سوپه ماوه نازانم چیمان دیته ریو ولاتمان توشی چی ده بی؟

کاهینو کهشیشی ولاتی کوکردنه وه، گهوره پیاوانی حکومه تی ناماده
کردنو خهونه کهی بو گیرانه وه، نه مجار وتی: ﴿يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِنِّي
كُنْتُ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ﴾ نهی خه لکینه! نهی زاناو فامیده ی ولات! نهی پیاو

ماقۆلۆ کاربه دهستانی حکوومهت! مانای ئەم خەونەم بۆ لێک بدەنەوه، ئەگەر
ئێوه لەو کەسانەن کە شارەزای مەعنای خەونن. پێم بڵێن: ناماژە بەچی
دەکاو چی لێ وەرده گیرئ؟!

﴿قَالُوا: أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ﴾ هەموویان وتیان: ئەمە جوۆرێکە لەخەونو
خەیاڵی تێکەڵو پێکەڵو بێ سەرو بەرو پڕو پووج، نوستوو لەلاشعوری خۆیدا
دەیانبینێو مانا نادەن بەدەستەوه، لەناکامی ناپێکی هەزمکردن و تێکچوونی
مەعیدە و ماندوو بوونی گیان پەیدا دەبێ. ﴿وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالَمِينَ﴾
ئێمە مانای خەونی ئاوەها بێ بناغەو پڕوپووج نازانین چونکە حەقیقەتی نیه!
وئ دەچئ ماناکەیان زانیبئ، بەلام هەستیان کردبئ: کە ناماژە بۆ
شتێکی ناخۆش دەکا، نەیانویستبئ بیدرکێنن و دلی پاشا ناخۆش بکەن،
چونکە دابو نەپرتی دەست و پێوەندی پاشاو خەلکانی دەرباری و هاتوو
هەموو کاتئ خۆ دەدزنەوه لەو شتانەدا کە دلی پاشا ناخۆش دەکا و هەمیشە
هەولئ ئەوه دەدەن شتێک بخەنە رو: کە دلی پاشا خۆش بکا!

تا ئیستا سئ خەون بینران و هەولئ مانا لێدانەوهیان درا؛ خەونی
حەزرەتی یوسف، خەونی دوو هاوێڵە زیندانییەکانی، خەونی پاشا، گەنگی دان
بەخەون و مانا لێدانەوهی وێنەیەکی ئەو روژگارەمان بۆ دەکێشئ،
تارماییەکی بارو دۆخی میصرو دەورو بەریمان نیشان دەدا، ئەمجار ئایا
ئەو زانستە خوداییەدا کە بەیوسف دراوه و لەو روژگارەدا گەنگی پئ دراوه
بەموەجیزەدا حەزرەتی یوسف حسیب دەکریئ؟ ئەمە باسیکەو دوورو درێژە
زەحمەتە بەناسانی یەکاڵا بکریئەوه!!!

جا کە خەونی پاشا بەمانا لێ نەدراوهی مایەوه و بوو موشکیلهی ناو
قەصرو پاشا پئ تەنگەتاو بسو، دەست و پێوەند کەوتنە هەولۆ تەقەلای
تەعبیری خەونەدا ﴿وَقَالَ الَّذِي نَجَّا مِنْهُمَا﴾ ئەو کاتە کابرای کە لەزنداندا
هاوێڵی یوسف بوو و خەونی بینیبوو یوسف مانای خەونەکی بۆ لێ

دابوه وه رزگاری بویو شهیتان راسپارده که یوسفی له بیر بردبوه وه، ﴿وَأَذْكُرُ
 بَعْدَ أُمَّةٍ﴾ پاش تیپه ربوونی چهند سالتیک نمو کابرا مه یگیره ی پاشا، یوسفی
 که و تموه بیرو یادی تموهی کرده وه که خوی خهونی بینیه یوسف مانای بو
 لی دایه وه راست دهرچوو، راسپارده که ی (یوسف) یشی هاتمه و بیرو وتی:
 ﴿أَنَا أَنبِئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ﴾ من خه برتان دده می به مانای نهم خه ونه
 فرمان بفرموون بم نیرن بو لای یوسفی هاوه لم: که نیستا له زیندان دایه! (وا
 دیاره لهو رۆژگار ده! کهس نه یتوانیه بی فرمانی پاشا بچیته ناو زیندانه وه
 بهند کراوان ببینی).

پاشا خیرا فرمانی داو کابرایان نارد بو زیندان بو لای یوسفو گه یشته
 لایو پیی گوت: ﴿يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ﴾ نه یوسف! نه ی هاوه لی دیرنم!
 نه ی ناده میزادی خودا پیدای قسه راستو کار دروست! نه ی راستگوی زور
 راستگو! له گوفتارو رهفتاردا ﴿أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ
 عِجَافٍ وَسَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ﴾ تهعبیری نهم خه ونه مان بو
 لیک بده وه، خهونیکی گرنگو پاشا دیویه تی به لکوو مانا لیدانه وه که بو تو
 ببیته هو ی رزگار بونت له به ندینه خانه. خه برمان بده ری دهریاره ی خهونی
 پاشا: که له خه ودا دیویه تی: حموت گای لهرو لاواز حموت گای قه لمویان
 خوارد، حموت گوله گه نمی وشکی پوکاوه به سهر حموت گوله گه نمی سهوزی
 دانه و لیه له خه ره خسیوو پیگه یشته ودا که وتزو دایانپوشین، مانای نهم
 خه ونه بو شی بکه ره وه ﴿لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ﴾ به لکوو من بکه پتمه وه بو
 لای پاشاو ده ستو پیوه نده کانی و باسه که یان بو بگیری مه وه تهعبیره که ی تو یان
 پی رابگه یه نم ﴿لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ به لکوو نه وانیش له مانای خه ونه که حالی
 ببزو بزائن: ناکامی چی ده بی و نامه ره بو چی ده کا، له هه مان کاتدا زانینو
 فعضلو هونه ری توش بناسو فرمانی رزگار بوونت دهریکه ن!

﴿قَالَ: تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأْبًا﴾ هزره تي يوسف فرموي: مانای نمو
خونه نهويه: نيوه حموت سال کشتو کال ده کمن، بهي پسانوه نيوه
سدرگرمي چاندنو دروينه دهن، ﴿فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي سَبَلِهِ إِلَّا قَلِيلًا
مِمَّا تَأْكُلُونَ﴾ همرچي دهيدروونهوه لهناو گوله کهي دا بيهيلنهوهو به گوله کهي سهوه
عمباري بکمن، مه گمر که مي نه بي لهوي: که پتيويستان ده بي بو خواردن
لهم ساله هاتانه دا. تا ده توانن په پرهوي نيقيتصاد بکمنو به پيو دان دانه ويله
بو خواردن وه لا بنينو به نه ندازه ي پتيويست لي خمرج بکمن!
﴿ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعُ شِدَادٍ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا
تُحْصِنُونَ﴾ پاش نمو حموت ساله پر پيتو بمره که ته حموت سالي گراني دين،
حموت سال قاتوقري ده بي، همرچي نمو رزقو روژيه ي له ساله هاته کاند
عمبارتان کردوه هه لتان گرتوهو بو ساله گرانييه کان ده يخون، مه گمر
که مي نه بي لهوي که هه لي ده گرن بو توو چاندن له سالي داهاتودا واته:
سالي دوا ساله قاتوقريه کان.

﴿ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ﴾ پاش
تپه پيووني ساله گرانييه کان، سالي کي هاتو باراناوي دي لهو ساله دا
دانيشتواني ولات کشتو کاليان تيرو ده بيو بمره بوومو دانه ويله يان زور
ده بي، لهو ساله دا خه لک تريو زه يتونو همر ميوه يه ک که بگوشري
ده يگوشنو شهريه تو پيخور بو خواردن دروست ده کمن!

نهم هه والدانه به نه يني يه کاني داهاتو له نيگاو سروشي خوداي يه وه
سدرچاوه ي بو هه لگيراوه، همر ته عبيري خهون نينو بهس! نهمه مزگيني يه
که دوا ساله گرانييه کان سالي کي پر پيتو بمره که ته پهيدا ده بي!

شاياني باسه له خونه که دا هيچ ناماژه کردني کتو ره مزنيک نيه بو سالي
پاش گراني، که وابي هزره تي يوسف به نيگاو سروش نه مه ي زانيوهو بو
مزگيني موژده ي به کابراي مه يگپرو هاوه لي زينداني داوه، بو نه وه ي نه ویش

له لایهن خۆیموه موژده به خه لکی بداو رایبگه یه نێ که پاش خدمت ساڵ گرانی سالتیکی هه مرزانی و هات پهیدا ده بی.

نایه ته کان به ناشکرا ئه وه یان لی وهرده گیرێ که خه مون دوو جوړه، خه مونی پرو پوچو بی بناغه هه یه، خه مونی راستو حق هه یه.

ئهم نایه تانه به لگهن له سهر ئه وه که ئه و قسه مه شهوورو باوه ی: که ده لێن: گوايه خه مون یه که م جار چۆن مانای لی درایه وه به و شیوه دیته جی ناپراسته. ئه وه تا خه مونی پاشا خه لکه که هه موو وتیان: ﴿أَصْغَاثُ أَحْلَامٍ﴾ که چی به و شیوه نه هاته دی. به و شیوه هاته دی: که یوسف مانای لی دایه وه. که وایی ئه و فهرمووده ی که ئه بو یه علا له ئه نه سه وه به مه رفووعی ده یگیرێته وه گوايه پیغه مبه ر ﴿فَافْتَحْنَا﴾ فهرمووده تی: (الرؤيا لأول عابر) وا دیاره زه بوونو لاوازه!!

سه عید هه ووا ده فهرموو: کاتی وایه: که مانا لێده ره وه که زاناو لێزان بی له بواری ته عبیردا له روانگهی زانستو عیلمه وه ته فسیری بکا. هه ره ها به لگه یه له سهر بی بناغه یی ئه و فهرمووده یه ی که له وه پیش باسمان کرد: که ده لێ: (الرؤيا على رجل طائر فاذا عبرت وقعت) به گوێره ی ئهم نایه ته هه دیته که راست نیه.

ئیمانی قورطبی له ته فسیری نایه تی: ﴿تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ﴾ دا ده فهرموو: ئهم نایه ته بنه مایه که له بواری به رزو هندی شهرعی دا، یه کی که له وه ده قانه ی که مه صالحی شهرعی ده چه سپێنی که بریتین له پاراستنی ئایینو گیانو عه قلاو نژادو مالو سامان. هه ر شتی که پارێزگاری یه کێ له م پێنج شته یان هه موانیان بکا ئه و مه صله هه ته و په سنده، هه ر شتی که یه کێ له م پێنج شتانه به فووتینی ئه و مه فسه ده یه و به رهن گاری کردنو ره تکرده وه ی به رزو هه ندیه و پێویسته. هه موو زانایانیش کوپایان هه یه له سهر ئه وه که مه به ستی هه موو شهرعه ته ئاسمانیه کان شاره زا کردنی ئاده میزاده بو

و ده‌سته‌تینانی به‌رژوه‌ندییه دنیایی‌یه‌کان تا به‌هژی شو به‌رژوه‌ندیانه‌وه بتوانن، خودا بناسزو به‌ندایه‌تی و عیباده‌تی بۆ شه‌نجام بدن، که شه‌مه‌ش سمرده‌کیشی بۆ به‌خته‌وه‌ری ده‌ونیوا قیامت.

به‌شی بیتنجه‌م له‌چیرۆکی یوسف

پاشا داوا ده‌کا یوسف ببینی و له‌به‌ندینه‌خانه رزگاری بکه‌ن، یوسف داوا ی لیکۆلینه‌وه ده‌کا

وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُؤْنِي

بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ أَرْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَسَأَلَهُ مَا بَأْسَ

الْيَسَاقِ الَّتِي قَطَعَنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾ قَالَ

مَا خَطْبُكُمْ إِذْ رَوَدْتُمُنَّ يُوْسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ

مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ اأَنْتَ خَصَصَ

الْحَقُّ أَنَا رَوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٥١﴾ ذَلِكَ

لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ ﴿٥٢﴾

داوا شه‌وی کا‌برای مه‌یگی‌یه گه‌رایه‌وه بۆ لای پاشا و ته‌عبیر لیدانه‌وه‌ی خه‌ونه‌که‌ی له‌لایه‌ن یوسفه‌وه پێ راگه‌یاند، مانا لیدانه‌وه‌که‌ی به‌لاوه په‌سند بوو، ده‌ست به‌جێ داوا نا‌ماده کردنی یوسفی کرد، بۆ شه‌وی خودی خۆی ببینی و زیاتر مانای خه‌ونه‌که‌ی بۆ شی بکا‌ته‌وه‌و بیرو بۆ‌چوونی له‌م باره‌وه بزانی، ده‌فه‌رموی: ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُؤْنِي بِهِ﴾ پاشا فه‌رمانی ده‌رکردو داوا

کرد: که یوسفی لائاماده بکهن، دهست به‌جی پیاویکیان نارد بۆ به‌ندینخانه بۆ لای یوسف، ﴿فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ﴾ جا که کابرای فرستاده هاته لای حه‌زهره‌تی یوسفو په‌یامی رزگار بوونی پی راگه‌یانندو ویستی پاشای بۆ روون کرده‌وه، حه‌زهره‌تی یوسف هیچ خۆی تیگ نه‌داو هه‌والی رزگار بوونو موژده‌ی برپاری به‌ره‌للا کردنی له‌به‌ندینخانه شاگه‌شکه‌ی نه‌کرد، به‌لکوو چوونه ده‌ره‌وه‌شی له‌به‌ندینخانه رت کرده‌وه.

ئهو‌تا ئیمه ده‌بینین: یوسف که ئهو ماوه درێژه‌ی له‌به‌ندینخانه‌دا به‌سهر بردوه په‌له له‌چوونه ده‌ره‌وه ناکا تا قه‌زیه‌که‌ی لی‌کۆلینه‌وه‌ی تیدا نه‌کریو به‌رائه‌تی رانه‌گه‌یه‌رنی مان له‌چوونه ده‌ره‌وه ده‌گری. مانوه له‌به‌ندینخانه‌دا بۆ یوسف بووه بۆته‌ی پالفته کردنو قال کردن، خودا په‌روه‌رده‌ی کردو جوانی پی‌گه‌یانند، ئهم په‌روه‌رده کردنه په‌روه‌رده کردنه‌و قالکردنه بتمانو نارامی خسته ئیو دلی یوسف‌وه، په‌له په‌لی سه‌ره‌تای چوونه ناو به‌ندینخانه‌ی پیوه دیار نه‌ماوه!!

بیگومان کاریگه‌ری ئهم په‌روه‌رده یه‌زدانییه به‌سهر یوسف‌وه ناشکراو نمایانه، جوداوازی ئیوان مه‌وقیفی سه‌ره‌تای چوونه ناو به‌ندینخانه‌ی که به‌هاوه‌له‌که‌ی ده‌لی: ﴿أَذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ...﴾ له‌گه‌ل مه‌وقیفی دوا ئهو ماوه درێژه‌ی: که له‌به‌ندینخانه‌دا ماوه‌ئهو زۆر ناشکراو دیاره. ئهو‌تا: حه‌زهره‌تی یوسف داوای چوونه لای پاشا رت ده‌کاته‌وه، له‌باتی ئهو‌ی خیرا هه‌ستیو خۆوه‌پیچیو به‌ره‌و قه‌صری پاشا بکه‌ویته ریو به‌ندینخانه جی بیلی: ﴿قَالَ ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ﴾ به‌فروستاده‌که‌ی فهرموو: بگه‌رێهوه بۆ لای پاشاکه‌تو داوای لی بکه با لی‌کۆلینه‌وه له‌و تۆمه‌ته بکا که وه‌پال من دراوه ﴿فَأَسْأَلُهُ مَا بَالُ التَّسَوُّةِ اللَّاتِي قَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ﴾ برۆ عه‌رزى پاشا بکه! فهرمان بدا ئهو ژنانه‌ی ده‌ستی خۆیان بری له‌گه‌ل ژنی عه‌زیزی می‌صردا کۆیان بکاته‌وه و پرسیاریان لی بکا: حالی ئه‌وان چۆن بووه و حالی من چۆن بووه؟ لییان پیرسی له‌سهر چی ئهو ژنانه داوایان له‌من کرد فهرمانی شاژن جی به‌جی بکه‌م؟ ئه‌من

له به ندینخانه نایه مه ده ره وه تا نمو لیکو لینموه شه نجام نه دری، چونکه پیم ناخوشه من بیمه لای پاشاو نمو تو مه تهم به دو وه بی. ﴿إِنَّ رَبِّي بَكِيدٌ هَيِّنٌ عَلِيمٌ﴾ بیگومان خودای مه زن ناگاداری قیلو حیل به بازی نمو ژنانه یمو بی تاوانی من ناشکرایه، داواکارم پاشا نمو ژنانه کزیکاته وه به لکوو دان به ناپاکی خو یانو پاکی من دابنن!

پاشا نمو ژنانه ی دهستی خو یان بری بوو له گهل ژنی عه زیزدا کوی کرد نه وه رووی تی کردو ﴿قَالَ: مَا خَطْبُكَ إِذْ رَأَوْنِي يُوسُفُ عَنْ نَفْسِهِ﴾ وتی: مه بهستان چی بوو نمو رژه ی؛ که ده وری یوسف تان دابوو له مالی عه زیزی میصرو ده تانه ویست یوسف له خسته به رزو رامی بکه من بو ژنی عه زیز، نایا یوسف هاته سهر مه بهستی ئیوه به لینی دا داخو ازیه که تان جی به جی بکا!!

﴿قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ! مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ﴾ نمو انیش هه موو وتیان: نه وه لاا حاشا ئیمه هه یج ره فتارو هه لئرو که وتیکی ناپه سه ندمان له یوسف نه دیوه، نه له سهره تاوه نه له کوتایی دا هیچ خراپه یه کمان لی نه دیوه!!

ئیترا نه زعی خیر له دلی زوله یخادا سهری هه لدا دانی به راستی دانا؛ وه کوو ده فمر موی: ﴿قَالَتِ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ﴾ ژنی عه زیز که وته قسه و وتی: ﴿الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ﴾ ئیستا حق ده رده که وئو خوی ده نو ئی، چیتان لی بشیر مه وه ﴿أَنَا رَأَوْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ﴾ تهم ژنانه په یوه ندییان به قه زیه ی یوسف مه نیه، من هه وئم له گهل داوه و یستوو مه بو خو می رام بکه من، زورم نه ملاو نه ولا له گهل دا کردو هه وئو ته قلام دا بو شه ی سازی بکه بو بو خو می بگو نجینم، به لام نمو ملی نه داو به قسه ی نه کردو نه هاته سهر خه ت. به راستی یوسف داو ئنپاکهو ﴿وَأَنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ﴾ بیگومان نمو له گو فتارو هه لو ئیستا راستو راستخوازه، نمو کاته ش که له به رده م عه زیزدا ره دی دامه وه راستگو بوو. تهم داننانه ی زوله یخا شایه دیبه کی ره پو ره وانه له سهر شه: که یوسف

داوینپاکو نیاز پاکو سروشت پاکه، هیچ تاوانو خیانه‌تکارییه کی نه‌نجام نه‌داوه!!

﴿ذَلِكَ﴾ نهم دان بیانانهم تاوا به‌ناشکراو بی منجه منچو شایه‌تیدانم به‌راستگویی و بی تاوانی یوسف بۆ نه‌ویه: ﴿لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ﴾ که یوسف بزانی من لهو کاتانه‌دا که نه‌و له‌به‌ندین‌خانه‌دا بو‌هو خیانه‌تم لی نه‌کردوه، تانمو تهمشرم له‌شهره‌فو داوینپاکی و نه‌فس به‌مرزی نه‌و نه‌داوه، ته‌نانت که ژنه‌کانیشم بانگ کردن بۆ مالی خۆجو خوارده‌مه‌نی و کیردم دانه ده‌ستو یوسفم هینایه سهریانو له‌عه‌یبه‌تاو له‌تاوا ده‌ستی خۆیان بری، به‌ناگاداری نه‌وان دانم به‌وه دانا: که من همولم داوه له‌خشته‌ی به‌رجو بۆ خۆمی کموی که‌چو کولی دلی خۆمی پی دامرکینم! به‌لام یوسف به‌یده‌ست نه‌بوو، خۆی گرتو بۆم رام نه‌بوو.

زومه‌خشمی ده‌فرموی: رسته‌ی ﴿لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ﴾ وی ده‌چی له‌ناخاوتنی چه‌زهره‌تی یوسف بی‌و په‌یوه‌ست بی به‌وته‌کی پشروی که فرموی ﴿إِنْ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ﴾.

نه‌و کاته مانای رسته‌ی ﴿لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ﴾ به‌م جوړه ده‌بی: من که داوای نهم لی‌کۆلینه‌وه‌م کردو ویستم پاشا نه‌نجامی بدا بۆ نه‌وه بوو: که عه‌زیز (میردی زوله‌یخا) بزانی دلیا بی من خیانه‌تم لی نه‌کردوه، له‌مال نه‌بوونی نه‌وم به‌هل نه‌زانیوه ده‌ست له‌گه‌ل خیزانه‌کی‌دا تیکه‌لاو بکه‌م!^(۱)

نه‌بو حه‌ییان ره‌خنه‌ی له‌م ته‌فسیر کردنه‌ی زومه‌خشمی گرتوه‌و ده‌لی: نه‌وانه‌ی پییان وایه رسته‌ی ﴿ذَلِكَ لِيَعْلَمَ...﴾ له‌ناخاوتنی یوسفه، خۆیان تووشی گپرو گرتی نه‌گونجانی پیکه‌وه گریدانی نهم رسته‌یه له‌گه‌ل رسته‌ی پشوو‌دا کردوه، هیچ به‌لگه‌یه‌کیان به‌ده‌سته‌وه نیه: که نه‌وه قسه‌ی یوسف بی.

هه لیه ته زومه خشمی وه لایمی نه بو. حهییانی داوه ته وه ده لئی: گونجانی
مهعنا باشرین به لگه یه: که نه وه له که لایمی یوسفه..
﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَإِيْهْدِيْ كَيْدَ الْخَائِنِيْنَ﴾ با هه موو کهس بزانی و دلیا بی که
خودا فرتو قیلی خائنان جی به جی ناکا و سهر که وتوویان ناکا به لکوو
به تالیان ده کاته وه.

نه وه ی له نایه ته کان وهرده گیرن نه هه یه:

- ۱- هانا بردنی پاشا بو یوسف نیشانی نه وه یه: که زانیاری زور به نرغو پیروزه.
- ۲- زانیاریو کرداری چاک بهیه که وه هۆکاری رزگار بونن له ته نگو
چه له مه ی دونیاو قیامت.
- ۳- دروسته ههر کاتی ئینسان هه لی بو هه لکه موت حه قو
راستی بچه سپینئ.
- ۴- خۆپازاندنه وه به ره وشتی صه برو هیدی و هیمنی و نه فس به ره زری
که رامه ت پاراستن بنه مای نه خلاق ی پیغه مبه رانن.
- ۵- به گویره ی شهر یعت پیوسته ئینسانی موسو لمان په له له که دار
کردنی ناموسی خه لک نه کا، نه وه تا حه زره تی یوسف خۆی پاراست له وه ی که
تۆمه تی خراپه ئا راسته ی ژنه کان بکا، به لکوو داوای کرد پاشا بو خۆی له وه
بار وه لی کو لینه وه نه نجام بدا. ته نانه ت باسی زوله ی خاشی به خراپه نه کرد.
- ۶- راگه یانندی حه قیقه ته در کاندنی قسه ی حه قو نازیه تی نواندن
له ده رخستی راستیه کان داو ویزدان به خه رجدان به رام بهر بی تاوانانو ته صدیق
کردنی خودا په رستانو خۆپارتزان به شیکن له ره وشتی به رزو جوازو په سندن.
- به یار مه تی خودا له پاک نو و ساس جزمی دوانزه ههم بو وه وه به مه ش
به رگی شه شه می ته فسیری ره وان ته واو ده بی خودا یار مه تیمان بدا بو
ته واو کردنی جزمه کانئ تو ...

۱۹۹۹/۳/۱۵

مه لا محمود احمد

